

Státní úřad inspekce práce

Kolářská 451/13, 746 01 Opava
telefon: 950 179 101, fax: 553 626 672
IČ 750 46 962
opava@suip.cz, www.suip.cz

ROČNÍ SOUHRNNÁ ZPRÁVA
o výsledcích kontrolních akcí
provedených inspekcí práce
za rok 2014

duben 2015

1. Úvodní slovo

Roční program kontrolních akcí Státního úřadu inspekce práce na rok 2014 byl v souladu s ustanovením § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších změn a doplňků (zákon o inspekci práce), po vypracování v závěru roku 2013 projednán v Radě vlády pro BOZP s vyššími odborovými orgány a organizacemi zaměstnavatelů a následně předložen ke schválení Ministerstvu práce a sociálních věcí. Podle tohoto programu byly v roce 2014 prováděny schválené kontrolní akce jako hlavní úkoly kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce.

Některé hlavní úkoly jsou zařazovány opakovaně a navazují na kontroly z předchozích let (jedná se např. o hlavní úkoly ve stavebnictví, kontroly BOZP v malých a středních podnicích, kontroly na základě přijatých podnětů, kontroly agentur práce, kontroly nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců, kontroly dodržování zákona o zaměstnanosti, integrovanou inspekci a Program „Bezpečný podnik“). Další hlavní úkoly byly zadány ve stejných oblastech, ale s korigovaným cílem a zadáním (v oblasti dopravy, zemědělství, lesnictví a kontroly vyhrazených technických zařízení). Kromě toho byly v roce 2014 prováděny i mimořádné kontrolní akce vyvolané dle aktuální potřeby, a to v oblasti nelegálního zaměstnávání a v oblasti pracovních vztahů a podmínek.

Hlavní úkoly byly realizovány podle smyslu cílů a konkrétních zadání a stanovené počty kontrol pro jednotlivé hlavní úkoly byly splněny. Z výsledků provedených kontrol lze rozpoznat přínos zvolených hlavních úkolů, jejichž realizací orgány inspekce práce plnily svou jak preventivní, tak i represivní úlohu, pro kterou byly zřízeny.

Na základě podkladů oblastních inspektorátů práce byla podle § 4 odst. 2 odst. e) zákona o inspekci práce zpracována tato roční souhrnná zpráva.

Číselné údaje uvedené v této zprávě jsou platné k **31. 12. 2014**.

1.1 Postavení úřadu ve státní správě

Nadřízeným orgánem Státního úřadu inspekce práce (SÚIP) je Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podřízenými orgány úřadu jsou jednotlivé oblastní inspektoráty práce (OIP), kterých je celkem osm.

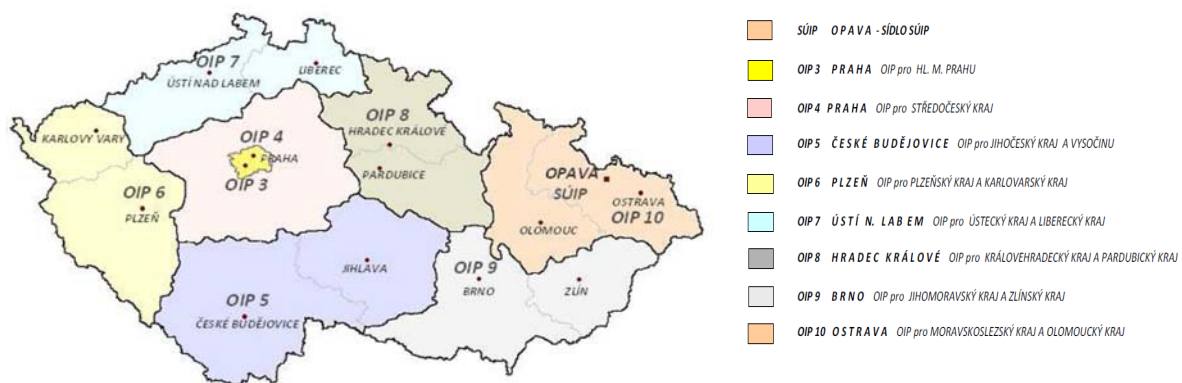
1.2 Organizační struktura SÚIP Opava

V čele SÚIP stojí generální inspektor, který je do své funkce jmenován ministrem práce a sociálních věcí. Generální inspektor je zastupován náměstkem. Samotný Státní úřad inspekce práce se dělí na šest odborů, v jejichž čele stojí ředitelé odborů. Interní audit je prováděn interním auditorem, který spadá přímo pod generálního inspektora. Státní úřad inspekce práce řídí jednotlivé oblastní inspektoráty práce.

1.3 Oblastní inspektoráty (Dislokace a akční teritorium)

Státní úřad inspekce práce řídí celkem osm oblastních inspektorátů práce. V čele každého oblastního inspektorátu stojí vedoucí inspektor, který podléhá přímo generálnímu inspektorovi. Každý oblastní inspektorát práce pak ve své činnosti pokrývá (s výjimkou hlavního města Prahy a Středočeského kraje) celkem dva kraje (NUTS II)¹. Pomocí tohoto rozdělení podchycuje Státní úřad inspekce práce co do své činnosti celé území České republiky.

Mapa působnosti oblastních inspektorátů práce:

¹ Nomenclature des Unites Territoriales Statistique - klasifikace územních statistických jednotek NUTS II – územní statistické jednotky (tzv. regiony soudržnosti)

Seznam oblastních inspektorátů práce:

- **Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu se sídlem v Praze**
Kladenská 103/105, 160 00 Praha 6
- **Oblastní inspektorát práce pro Středočeský kraj se sídlem v Praze**
Ve Smečkách 29, 110 00 Praha 1
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihočeský kraj a Vysočinu se sídlem v Českých Budějovicích**
Vodní 21, 370 06 České Budějovice
- **Oblastní inspektorát práce pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj se sídlem v Plzni**
Schwarzova 27, 301 00 Plzeň
- **Oblastní inspektorát práce pro Ústecký kraj a Liberecký kraj se sídlem v Ústí nad Labem**
SNP 2720/21, 400 11 Ústí nad Labem
- **Oblastní inspektorát práce pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj se sídlem v Hradci Králové**
Říční 1195, 501 01 Hradec Králové
- **Oblastní inspektorát práce pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj se sídlem v Brně**
Milady Horákové 3, 658 60 Brno
- **Oblastní inspektorát práce pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj se sídlem v Ostravě**
Živičná 2, 702 69 Ostrava

1.4 Inspektoři

Kontrolní činnost je prováděna inspektory ve třech velkých oblastech. První skupinu tvoří inspektoři pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení. Druhou skupinou jsou inspektoři pro oblast pracovněprávních vztahů a podmínek. Mimo to zastupuje každý jednotlivý inspektor jednu nebo i více odborností, ve kterých vyvíjí svou inspekční činnost. Nově vytvořená skupina inspektorů vznikla z důvodu kontrolních kompetencí převedených od 1. 1. 2012 od Úřadu práce ČR, která je zaměřena na kontrolu dodržování povinností dle příslušné části zákona o zaměstnanosti, zejména na kontrolu nelegálního zaměstnávání.

2. Kontrolní činnost a kontrolní akce v roce 2014

Přehled hlavních úkolů:

- I. Bezpečnost práce ve stavebnictví
- II. Kontrola zaměstnavatelů s vozovým parkem
- III. Kontrola systému bezpečnosti práce, provozu technických zařízení a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více
- IV. Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem
- V. Bezpečnost práce při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemene
- VI. Bezpečnost práce při provozu plynových a tlakových zařízení se zaměřením na provoz nízkotlakých plynových kotlen, spotřebičů, plynových pecí a výměňkových stanic včetně tlakových nádob
- VII. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi
- VIII. Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb
- IX. Kontrola systému BOZP v zemědělství
- X. Bezpečné provozování těžebně-dopravních prostředků při práci v lese
- XI. Bezpečnost práce při provozu bioplynových stanic
- XII. Evropská kampaň SLIC - „Uklouznutí nebo zakopnutí na rovině“
- XIII. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií
- XIV. Program „Bezpečný podnik“
- XV. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, BOZP a zaměstnanosti
- XVI. Kontrola plnění povinného podílu zaměstnávání OZP podle zákona o zaměstnanosti
- XVII. Kontrola dodržování povinnosti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání
- XVIII. Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců
- XIX. Kontroly agenturního zaměstnávání
- XX. Kontrola rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti, kontrola dodržování ochrany osobních práv na pracovišti
- XXI. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na úseku pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech

I. Bezpečnost práce ve stavebnictví

Kontrolní činnost v oblasti stavebnictví byla zaměřena na prověření dodržování povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob prováděné práce a působení na celkové snižování počtu pracovních úrazů na staveništích a zvyšování úrovně zajišťování bezpečnosti práce u zhotovitelů staveb na staveništích. Úkol byl opět zaměřen na práce ve výškách a zemní práce, které patří k nejrizikovějším činnostem na staveništích a k činnostem s nejvyšším počtem smrtelných pracovních úrazů.

Celkem bylo provedeno **1 159** kontrol u subjektů podnikajících ve stavebnictví. Výběr subjektů ke kontrolní činnosti byl směřován na malé a střední subjekty, a to zejména na ty, u nichž byly v předešlých kontrolách zjištěny závažné nedostatky, dále pak byly prováděny kontroly stavenišť hlavních dodavatelů a dalších významných dodavatelských subjektů velkých investičních celků, subjektů vybraných na základě zasláných oznámení o zahájení prací s přihlédnutím k pracím a činnostem se zvýšeným ohrožením života a zdraví, které na staveništi byly prováděny, a subjektů, u kterých nebyla kontrola dlouhodobě provedena, a v neposlední řadě byly kontrolovány podnikající fyzické osoby, které nikoho nezaměstnávaly.

Cíl úkolu

Cílem úkolu byla kontrola dodržování povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništích se zaměřením na bezpečný způsob prováděné práce, působit na celkové snižování počtu pracovních úrazů na staveništích. Kontroly podle stanovených plánů kontrol byly zaměřeny především na položky určené v zadání úkolu. Ze zjištěných nedostatků i z přehledu porušených předpisů vyplývá, že hlavním problémem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci ve stavebnictví nadále zůstává práce ve výškách a nad volnou hloubkou. Nejzávažnější nedostatky jsou především v oblasti (ne)zabezpečení volných okrajů staveb a konstrukcí, nezajištění pracovníků při pracích na střešních pláštích proti pádu z okrajů a propadnutí střešní krytinou prostředky individuální ochrany a nevyhovující stav dočasných stavebních konstrukcí ke zvyšování místa práce.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny zvláště na zajišťování bezpečnosti práce při pracích ve výškách, kde dochází k nejvyššímu počtu smrtelných úrazů, dále pak při zemních pracích, při manipulaci s materiálem na staveništi a při montážních pracích, a dalších souvisejících činnostech.

Kontroly se zabývaly následujícími otázkami:

- zda se při práci více zhotovitelů na jednom staveništi tyto subjekty vzájemně informují o rizicích vyplývajících z jejich činnosti a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, v případech, kdy není ustanoven koordinátor BOZP na staveništi
- zda zaměstnavatel vede dokumentaci o úrazech a vyhotovuje o nich záznamy,

- zda zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům bezplatně podle vlastního seznamu osobní ochranné pracovní prostředky na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce,
- zda zaměstnavatel chrání zaměstnance proti pádu z výšky kolektivním zajištěním (ochranné zábradlí, ochranné ohrazení, záchytné lešení, záchytné sítě),
- zda v případě, že zaměstnanci nejsou chráněni proti pádu kolektivním zajištěním, mají zaměstnavatelem přiděleny OOPP proti pádu, které jsou pro danou činnost vhodné, je určeno místo ukotvení a OOPP jsou pravidelně kontrolovány,
- zda stavba, pracoviště nebo zařízení staveniště je zabezpečeno proti vstupu nepovolaných fyzických osob,
- zda technické konstrukce, kterými jsou zaměstnanci chráněni proti pádu, propadnutí střešní krytinou nebo sklouznutí ze střechy, odpovídají svým provedením bezpečnostním požadavkům,
- zda je předepsaným (vhodným) způsobem zajištěn prostor pod a okolo přepravovaného břemene a pod prací ve výškách,
- zda výkopové práce a stěny výkopů jsou bezpečně zajištěny a jsou provedeny bezpečné výstupy a sestupy,
- zda zaměstnavatel seznámil obsluhu stavebních strojů s místními provozními a pracovními podmínkami majícími vliv na bezpečnost práce a obsluha stroj ovládá v souladu s návodem výrobce,
- zda je provoz staveništních rozvaděčů a pohyblivých přípojů prováděn v souladu s bezpečnostními předpisy.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Tabulka: Základní údaje

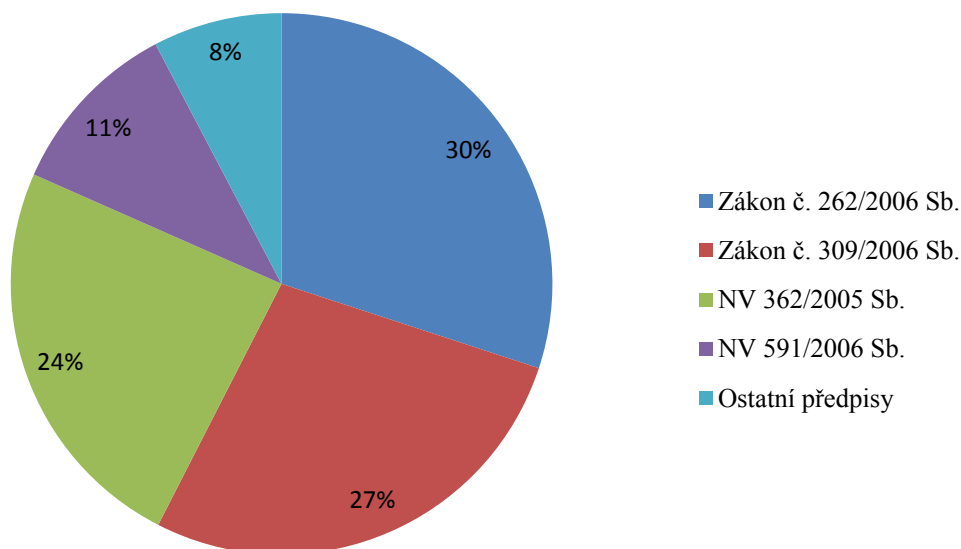
OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol	228	103	51	70	46	226	213	222	1159
Počet zjištěných nedostatků	260	334	126	384	256	720	1190	1850	5117

Nejčastěji byly kontrolovanými subjekty porušovány zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a zákon č. 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení
Zákon č. 262/2006 Sb.	858	798	30
Zákon č. 309/2006 Sb.	785	636	27,5
Nařízení vlády č. 362/2005 Sb.	688	637	24
Nařízení vlády č. 591/2006 Sb.	305	295	10,7
Ostatní předpisy	220	207	7,8
Celkem	2 856	2 573	100

Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Tabulka: Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	154	172	79	45
1460 - Staveniště	1696	3280	948	478
1480 - Zemní práce	60	90	35	26
1550 - Práce ve výškách	1 262	1 752	772	360
2000 - Nářadí	34	68	17	16
2050 - Žebříky	82	126	43	36
2320 - Sklady a skladování	58	80	29	23
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	1 116	1 532	579	250
3080 - Osobní ochranné pracovní pomůcky	346	546	186	134
4250 - Silová el. vedení	14	18	7	5

Kontrolní část

A. Vzájemná informovanost o rizicích

Téměř na každém staveništi zajišťuje realizaci stavby více zhotovitelů-zaměstnavatelů. Velká část těchto zhotovitelů zajišťuje své dodávky z větší či menší části prostřednictvím podnikajících fyzických osob (OSVČ), které nikoho nezaměstnávají. Na staveništích se prakticky vždy vyskytuje více zhotovitelů, kteří svou činností vytvářejí rizika působící vzájemně na jednotlivé zhotovitele, která se vyskytují na staveništi v daném časovém úseku

výstavby. Na staveništích bylo kontrolováno, jak a jakým způsobem tato informovanost o rizicích mezi zhotoviteli probíhá. Stavby, na nichž působí koordinátor BOZP a stavby s určeným hlavním zhotovitelem (větší organizací) tuto informovanost většinou splňují. Obsah takto vytvářených dokumentů bývá ovšem často formální a rozsahem příliš velký. Jsou v něm popisovány i činnosti a rizika na staveništi se nevyskytující a praktické povědomí o obsahu těchto dokumentů je u zhotovitelů proto malé. U staveb s kratší dobou výstavby, kde však působí velké množství malých subjektů-zhotovitelů, bylo zjištěno porušení této povinnosti častěji. Zaměstnavatelé mívají zpracovánu často velmi obsáhlou dokumentaci hodnocení rizik a stanovena opatření před jejich působením. Na požadavek dle § 101 odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb. o vzájemném informování o rizicích však odpovědné osoby (nejčastěji stavbyvedoucí) zapomínají. Zaměstnavatelé často předávají celý soubor vyhodnocených rizik pro veškeré možné činnosti zaměstnavatele, nikoliv však konkrétní rizika pro činnost na daném staveništi (pracovišti), při níž se zaměstnanci vzájemně ohrožují. Předaná vyhodnocení rizik obvykle neobsahují konkrétní opatření proti působení vyhledaných rizik. Tento nešvar se vyskytuje v celém spektru zaměstnavatelů od malých po velké podniky. Problematické je vzájemné seznamování s riziky u OSVČ, kterých je na staveništích většinou víc než zaměstnanců. Tato skutečnost je zejména patrná na menších staveništích s malým počtem zhotovitelů, kde jsou práce prakticky prováděny jen OSVČ. Nedostatek potřebných informací je jednou z okolností, které vedou ke smrtelným úrazům.

B. Povinnost zaměstnavatele při pracovních úrazech

V této oblasti nebyla zjištěna závažná pochybení. Neohlášení pracovních úrazů a nezaslání záznamu o úrazu na OIP bylo zjištěno jen výjimečně. Povědomí zaměstnavatelů o povinnosti vést evidenci úrazů a sepisovat záznamy o úrazech je již na dobré úrovni. Ve stavebnictví však představují problém osoby podílející se na zhotovení stavby (včetně živnostníků), kdy pracovní úraz těchto osob nikdo neobjasní a neohlásí. Kontrola příčin vzniku úrazů, o kterých se oblastní inspektoráty práce dozví s časovým odstupem zejména od Policie ČR, je pro inspektora značně obtížná a bez vstřícného přístupu ze strany Policie ČR by byla téměř neproveditelná (např. pokud je stavba dokončena a dílo předáno zadavateli).

C. Poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik

V rámci kontroly poskytování osobních ochranných pracovních prostředků zaměstnancům bylo zjišťováno, zda zaměstnavatel přiděluje OOPP na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce, zda jsou poskytovány zaměstnancům bezplatně a jestli je o jejich přidělení vedena řádná dokumentace a ve vztahu k OOPP, zda jsou pravidelně kontrolovány a zkoušeny. Opakované nedostatky byly zjištěny zejména ve špatné evidenci přidělení těchto prostředků. Některé prostředky jako např. OOPP proti pádu z výšky, prostředky zajišťující ochranu sluchu, zraku atd. jsou hromadně uloženy ve skladu na staveništi s tím, že v případě potřeby budou přiděleny konkrétnímu zaměstnanci. O tom, zda byly přiděleny zaměstnancům pro konkrétní práce, však není vedena žádná dokumentace. U ochranných prostředků proti pádu je mnohdy nevhodně určen druh OOPP proti pádu nebo nevhodná kombinace těchto OOPP. Problém bývá s nedostatečným nebo dokonce s chybějícím seznámením s používáním těchto OOPP. Nezřídka jsou vydávány OOPP na základě zvyklostí nebo momentální potřeby, nikoliv podle vlastního

seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Seznamy poskytovaných OOPP nebývají zpracovány pro všechny pracovní pozice, které se u zaměstnavatele vyskytují. Dalším problémem je nevyhodnocení rizik před zahájením prací a následné nepřidělení OOPP. V těchto případech zaměstnavatel spoléhá na to, že mistr na staveništi případné riziko vyhodnotí sám a potřebný prostředek OOPP následně zajistí.

D. Ochrana proti pádu z výšky

Inspektoři v rámci kontrol zjišťovali, zda a jak zaměstnavatel zajistil provedení ochrany zaměstnanců proti pádu z výšky (do hloubky, propadnutí, sklouznutí nebo jejich bezpečnému zachycení) prostředky kolektivní ochrany nebo prostředky osobní ochrany. Nejvíce porušení v oblasti práce ve výšce je zjišťováno při práci na střeších. Ať již se jedná o klasické střechy (např. sedlové), tak i u vodorovných střeš. Tyto práce vykonávají sdružení podnikatelů nebo malé organizace, které prakticky nijak neřeší zajištění ve výšce. Jen výjimečně se u takovýchto akcí objevují přistavěná lešení, která by měla sloužit jako záchytná a současně by měla chránit prostor pod prací ve výšce. Důvodem jsou nejen náklady na pronájem a stavbu lešení, ale i náklady na platbu za zábor veřejného prostranství. S problematikou práce ve výškách pak souvisí i otázka lešení. Problémem je jejich umístění ve větší vzdálenosti než 25 cm od zdi (např. při zateplování), chybějící 2. tyč zábradlí a chybějící či nevyhovující zábradlí na koncích podlah lešení nebo v rozích objektů, kde na sebe navazují lešení montovaná v různém časovém horizontu. Bylo zjištěno i používání lešení bez předávacího protokolu či zápisu. K této problematice je potřebné konstatovat, že velké, mnohdy nadnárodní, stavební firmy jsou skrytými viníky nedobrých stavů v oblasti prací ve výšce, neboť místo toho, aby svým subdodavateli vytvořily podmínky pro provedení prací ve výšce, smluvně, např. prostřednictvím zápisů o předání pracoviště, se zbavují zodpovědnosti za tuto problematiku a nechávají subdodavatele v riziku, že na ně přijde kontrola. Zároveň jim za provedené práce poskytují tak nízké finanční plnění, že tito subdodavatelé musí dělat opatření k zajištění bezpečnosti práce ze svého. Kolektivní ochrana je problematickým místem u provádění hrubých staveb a montáže prefabrikovaných konstrukcí, kdy není dostatečné zajištění volných okrajů podlah, výtahových šachet, schodišť technickou ochrannou konstrukcí proti pádu. Často dochází k nezajišťování nebezpečných otvorů v podlahách nebo jiných pochůzích plochách proti pádu osob.

E. Přidělení OOPP proti pádu, určení místa ukotvení a jejich kontrola

Při pracích ve výškách, kdy povaha práce vylučuje použití prostředků kolektivní ochrany nebo není-li použití prostředků kolektivní ochrany s ohledem na povahu, předpokládaný rozsah a dobu trvání práce účelné nebo s ohledem na bezpečnost zaměstnance dostatečné, přidělil zaměstnavatel zaměstnancům OOPP proti pádu. Mnozí zaměstnavatelé nevěnují dostatečnou pozornost výběru vhodného systému ochrany proti pádu z výšky pomocí OOPP. Zaměstnavatelé pro osobní zajištění pro práci ve výškách poskytují OOPP, které nesplňují stanovené technické požadavky. Prostředky osobního zajištění proti pádu mnohdy nemají pravidelné kontroly a zkoušky, jak požaduje návod výrobce. Zaměstnanci pro užívání prostředků osobního zajištění proti pádu nejsou zaškoleni a rovněž nejsou seznámeni s návodem výrobce na jejich používání při předpokládaných činnostech, zejména pak

s vyprošťovacími postupy při mimořádných událostech. Nerespektují omezující podmínky a rizika používání prostředků osobního zajištění. Proto jsou tyto prostředky zaměstnanci nekvalifikovaně používány. Problémem je i určení kotevních bodů pro ukotvení prostředků OOPP pro práci ve výšce. Kotevní místa nejsou určována před zahájením prováděných prací (např. v technologickém postupu, v plánu BOZP, zápisem do stavebního deníku). V praxi je velmi často ponecháno na pracovnících, ať si kotevní body určí sami před samotným výkonem práce, ačkoliv k tomu nemají dostatečnou způsobilost, případně nejsou k určení pověřeni.

F. Zajištění staveb

Množství nedostatků je zjišťováno při zajišťování stavenišť proti vstupu nepovolaných fyzických osob. Jedná se jednak o případy, kdy oplocení je instalováno, ale v částech chybí nebo je přerušeno např. ke zkrácení cesty zaměstnanců ze staveniště apod. Další nedostatky jsou u liniových staveb, kterými jsou rekonstrukce městských komunikací a železniční stavby - tranzitní koridory. U těchto staveb hraje výraznou roli plán BOZP, který by měl řešit způsob zajištění odlišně od příl. č. 1 k NV 591/2006 Sb., neboť zde uvedený požadavek nelze ani teoreticky naplnit (např. při rekonstrukci místní komunikace je nutno zachovat přístup do obývaných objektů, prodejen apod., což by dvoutyčové ohrazení znemožnilo). Skutečnost je taková, že zajištění zhotovitel provádí citem dle vlastního uvážení často s pomocí bezpečnostní pásy, jejíž doba použitelnosti je nízká a ovlivněná povětrnostními podmínkami.

G. Bezpečnostní požadavky na technické konstrukce – lešení

Dočasné stavební konstrukce lze používat jen v provedení, které odpovídá průvodní dokumentaci a návodům na montáž a používání. Často zjišťovaným nedostatkem při prováděné kontrolní činnosti lešení je nesouvislé pokrytí jednotlivých pracovních podlah podlahovými dílci (podlážkami), chybějící zarážky u podlahy, ve výšce podlahy nad okolní úroveň větší než 2 m použití pouze jednotyčového zábradlí bez střední tyče. Dále chybné založení trubkového lešení bez použití ocelových náozek, používání lešení bez náležitého předání odborně způsobilou osobou odpovědnou za jejich montáž, a to zejména u zhotovitelů (zaměstnavatelů), kteří si tuto dočasnou stavební konstrukci montují sami pro sebe. Návody na montáž a demontáž lešení nebývají také vždy k dispozici zaměstnancům, kteří tyto práce na staveništi provádějí. Často zjištěným nedostatkem bylo také provádění montáže (demontáže) lešení nevhodným způsobem, bez řádného zajištění pracovníků (většinou OSVČ) proti pádu z výšky. Dalším nedostatkem je předání lešení do užívání, kdy je předložen zápis potvrzující úplné dokončení a vybavení dočasné stavební konstrukce, avšak kontrolou na stavbě je zjištěn zcela jiný stav konstrukce.

H. Zajištění prostoru pod prací ve výškách

Prostory, nad kterými se pracuje a v nichž vzhledem k povaze práce hrozí riziko pádu osob nebo předmětů, je nutné vždy bezpečně zajistit. Zajištění prostoru pod místem práce ve výškách souvisí jednak s vhodným zajištěním staveniště, a to zejména na veřejných prostranstvích nebo v místech s nimi bezprostředně sousedících (vzdálenost ohraničení staveniště od takového místa), a jednak z vyhodnocení rizik na staveništích, kde působí současně více zhotovitelů. Zejména při provádění krátkodobých prací na střeších, při rekonstrukcích balkonů a lodžii a

při práci z lešení a pracovních plošin nejsou dodržována ochranná pásma, nebo není zajištěn prostor pod prací ve výšce. Zaměstnanci i fyzické osoby se často pohybují pod nebezpečnou prací ve výškách zejména v případech, kdy jsou stavební práce prováděny na veřejných prostranstvích, kde je možnost záboru větší veřejné plochy omezena nebo zakázána.

I. Zajištění výkopů a stěn výkopů a provedení bezpečných sestupů a výstupů

Zajišťování stěn výkopů proti sesutí je na staveništích ve většině případů prováděno, i když u krátkodobých prací a zemních prací malého rozsahu jsou pro pažení stěn používány často prvky nevhodně umístěné, o nedostatečné únosnosti a kvalitě (dřevěná prkna, dřevěné hranoly), nebo jsou práce ve výkopu prováděny i bez jakéhokoli zajištění. To pro zaměstnance pracující ve výkopu představuje velké riziko, které si bohužel tito pracovníci a jejich řídicí pracovníci nepřipouštějí, zejména při pohybu těžké mechanizace po staveništi nebo přilehlých komunikacích. V rámci kontrol bylo také často zjišťováno nezajištění volných okrajů výkopů rýh a stavebních jam proti pádu osob do výkopu na uzavřených staveništích. Mezi zjištěnými nedostatky bylo i zatěžování okrajů výkopů zeminou a stavebním materiálem, chybějící nebo nedostatečně provedený přechod přes výkop, nezajištění vlastního výkopu ohrazením, zábradlím nebo zábranou.

J. Bezpečný provoz a používání strojů na staveništi

Při kontrolní činnosti bylo ověřováno, zda zaměstnavatelé při provozování stavebních strojů, ručního elektrického nářadí, drobné mechanizace (např. vibrační desky, válce) a zdvihacích zařízení (výtahy, jeřáby) dodržují platné předpisy, zda je tato mechanizace pravidelně udržována a kontrolována, obsluha strojů řádně zacvičena a stroj opatřen průvodní a provozní dokumentací. Časté nedostatky byly zjišťovány u stavebních výtahů. Nebyla nevedena provozní dokumentace, chybělo řádné proškolení a seznámení osob, které výtahy obsluhovaly, s provozní dokumentací. U zařízení pro svislou dopravu byla na staveništích zjištěna častá absence dokumentace "Systém bezpečné práce", se kterou musí být zaměstnanci, kteří provádějí stavební práce na staveništi, průběžně seznamováni. Nedostatky byly zjištěny také u jednoduchých kladek s lanem pro ruční zvedání břemen, které jsou často používány kontrolovanými subjekty při práci na lešení (nestanovení nosnosti, poškození textilního lana, nedostatečně únosná nosná konstrukce).

K. Výchozí revize prozatímního elektrického zařízení

Závadou těchto dočasných elektrických zařízení na staveništi byla platnost revizních zpráv. Velmi často se vyskytuje nedostatečné zajištění rozvaděčů proti dotyku živých částí. Pohyblivé přívody jsou často nevhodně vedeny po komunikacích, přejížděny, není vyvěšena jejich ochrana před poškozením.

Sankce

V rámci kontrol bylo za správní delikty uloženo celkem **226** pokut o celkové výši **4.993.000 Kč**.

Závěr

Uvedené údaje potvrzují, že staveniště je stále jedním z nejrizikovějších pracovišť, na kterém se setkáváme s pracovními činnostmi obsahujícími rizika z různých odvětví. U menších subjektů a OSVČ, které přebírají staveniště od hlavních zhotovitelů nebo velkých stavebních firem, nejsou úkoly v prevenci rizik dostatečně plněny. Tyto subjekty nemají zaveden systém vyhledávání rizik a vnitřních kontrol BOZP na staveništi. Při porovnání s nedostatky zjištěnými v roce 2013 lze konstatovat, že množství i druh porušení je ve většině případů přibližně stejný. Nejvíce nedostatků bylo zjištěno u pracovních činnostech spojených s prací ve výšce, v zajištění staveniště, v přijímání opatření zaměstnavatelů k předcházení rizikům a také v provádění pravidelné údržby a kontroly strojů, technických zařízení a náradí. Nejčastější příčinou vzniku pracovního úrazu byl i v letošním roce pád z výšky, a to zejména propadnutí nebo sklouznutí ze střešní plochy. Na tyto práce se zvýšenou mírou rizika jsou hlavními zhotoviteli a zhotoviteli stavebních prací smluvně najímány OSVČ nebo drobné podnikající právnické subjekty, které svou vlastní bezpečnost často velmi zanedbávají a svou činností na staveništích ohrožují i ostatní zhotovitele. Podnikající fyzické osoby, které vykonávají nebezpečné práce, jako jsou práce ve výškách při montáži a demontáži dočasných stavebních konstrukcí, práce tesařské, klempířské a pokrývačské, berou jakoukoliv práci bez ohledu na rizika, kterým jsou vystaveny. Nebezpečí vnímají jako zbytečně zdržující faktor. Na úroveň zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zhotovitele mají vliv podmínky stanovené zadavatelem, které se odrážejí v termínech na provedení prací, cenou zakázky a dalšími vlivy odrážejícími se v nedostatku kvalifikovaných pracovníků i za cenu nedodržení samotných technologických postupů stavby. Většině případů zjištěných porušení BOZP při kontrolách na stavbách by bylo možné předejít především důslednější kontrolou pracovišť a stavenišť vedoucími a odpovědnými pracovníky jednotlivých zhotovitelů, především jejich spoluprací s odborně způsobilými osobami působícími v oblasti prevence rizik a koordinátory BOZP na staveništích. Činnost koordinátorů by měla výraznou měrou přispět ke zvýšení úrovně BOZP na staveništích. Lze konstatovat, že v porovnání s předcházejícím obdobím došlo k určitému zlepšení úrovně výkonu koordinátorů na stavbě, a to i z hlediska zpracovaných plánů BOZP.

II. Kontrola zaměstnavatelů s vozovým parkem

V roce 2014 byly kontroly v dopravě prováděny v souladu se zadáním a zaměřením tohoto hlavního úkolu. Zadání s takto široce vymezeným a blíže nespécifikovaným úkolem umožnilo inspektorům provádět kontrolní činnost u všech podnikatelských subjektů (zaměstnavatelů), kteří ke své činnosti využívají motorové vozidlo, a to bez rozlišení, zda se jedná o motorové vozidlo do 3,5 t podléhající vnitrostátním předpisům nebo nad 3,5 t, kde se již uplatňují evropské předpisy. Osvědčilo se již v loňském roce, že takto široce stanovený úkol dovoľoval inspektorům zahrnout do kontrolní činnosti podnikatelské subjekty, které ke své činnosti využívají jak osobní a dodávkové vozy a současně také umožnil inspektorům kontrolovat kamionovou dopravu bez rozlišení, zda jde pouze o vnitrostátní dopravu nebo mezinárodní kamionovou dopravu. Dle poznatků inspektorů, šlo o vhodně nastavený okruh kontrolovaných subjektů, neboť v rámci něj mohli do své kontrolní činnosti zahrnout i podnikatele, kteří provozují služby jako např. autoškoly, nebo převozové služby, svoz a rozvoz v gastronomii a potravinářské zboží. U těchto posledně jmenovaných subjektů poskytujících služby pro obyvatelstvo nebyla kontrola dlouhodobě vykonávána z důvodu rozdílných specifik jednotlivých oblastních inspektorátů práce, které nešlo zahrnout pod celostátně platný hlavní úkol. Až v roce 2013 se podařilo hlavní úkol nastavit tak, aby umožnil zahrnout i dříve nekontrolovanou skupinu zaměstnavatelů s vozovým parkem. Dřívější zadání celostátního hlavního úkolu předurčovalo výběr dopravců buď provozujících kamionovou, nebo autobusovou dopravu, ale vždy to byli dopravci s udělenou koncesí. Výběr subjektů v roce 2014 byl proveden v souladu se zadáním úkolu podle předem sestaveného plánu kontrolní činnosti a v průběhu roku byl průběžně aktualizován a doplňován, a to zejména o subjekty, na které byl podán podnět. U těchto subjektů byla kontrola přednostně zaměřena na obsah podnětu, a pokud šlo o subjekt, kde ještě nebyla v minulých letech kontrola provedena, uskutečnila se zároveň kontrola v souladu se zadáním tohoto úkolu. U nově vzniklých subjektů bylo při prováděných kontrolách poskytováno poradenství, neboť předchozí zkušenosti z kontrol prokázaly, že zejména tyto subjekty nemají často v oblastech BOZP dostatečné znalosti a nedovedou posoudit úroveň externích poskytovatelů služeb v oblasti BOZP a nebo doporučení externích bezpečnostních techniků obcházejí, protože jim připadají z pohledu jejich ekonomické situace příliš nákladná a nerentabilní.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, jaká je současná situace v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci u subjektů, které mají vlastní vozový park.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu u minimálně 25 subjektů s vlastním vozovým parkem.

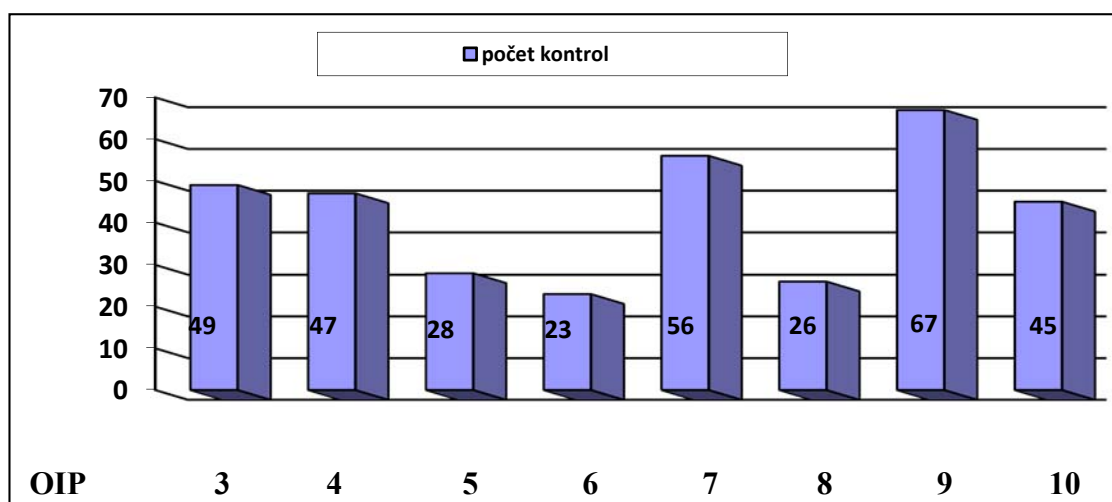
Předmětem kontrolní činnosti byla:

- obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele, zajištění dostatečného a přiměřeného seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením
- zdravotní způsobilost - (s ohledem na práci v noci)
- pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti
- seznamování zaměstnanců s návody k použití, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě vozidel
- dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů
- stav techniky z pohledu BOZP.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Při plnění tohoto celorepublikového úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno **342** kontrol (výběr kontrolovaných subjektů byl proveden na základě místních znalostí regionu, nebo zaměstnavatel vykazoval nepříznivý vývoj pracovní úrazovosti, nebo na zaměstnavatele-dopravce byl podáván podnět pro porušování nároků zaměstnanců, anebo šlo o nově vzniklý subjekt, kde kontrola doposud ještě nebyla provedena). Při těchto kontrolách bylo zjištěno **2 550** nedostatků, což je enormní nárůst oproti loňskému roku, kdy u téměř shodného počtu 371 kontrolovaných subjektů bylo zjištěno pouze 1 428 porušení právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci při provozování dopravy. Nárůst může být způsoben tím, že do kontrol byly ve větší míře zahrnuty subjekty, u nichž po dlouhá léta nebyla vykonávána kontrola inspekce práce. Je možno konstatovat, že takto nastavený úkol měl opodstatnění a proto v roce 2014 byly v kontrolním vzorku ve větší míře zastoupeny právě podnikatelské subjekty s vozovým parkem typu dodávek, tzn. do 3,5 t a subjekty s osobními vozy.

Graf: Počet provedených kontrol

Objekt	Počet nedostatků 2013/2014	Násobnost 2013/2014	Počet porušení 2013/2014
2280 - Motorové vozíky	26/8	30/8	26/5
2320 - Sklady a skladování	14/58	14/66	15/37
3010 – Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	439/995	632/1233	495/542
3020 – Evidence a regist. prac. úrazů	11/12	11/14	12/12
3080 – Osobní ochranné pracovní pomůcky	57/130	65/158	57/66
3110 – Provoz a údržba silničních vozidel	208/358	303/529	214/183
3330 - Zdravotní a odborná způsobilost v dopravě	58/163	150/313	67/84
4020 - Garáže	1/6	1/8	1/3
6030 - Pracovní poměr, dohody o pracích mimo PP	69/68	122/112	118/45
6040 - Odměňování zaměstnanců	29/36	78/66	29/18
6060 - Pracovní doba	26/90	33/134	27/50
6130 - Pracovní doba v dopravě pro BOZP	349/452	1031/4078	381/245

Tabulka: Přehled nejčastěji se vyskytujících závad dle kontrolních objektů

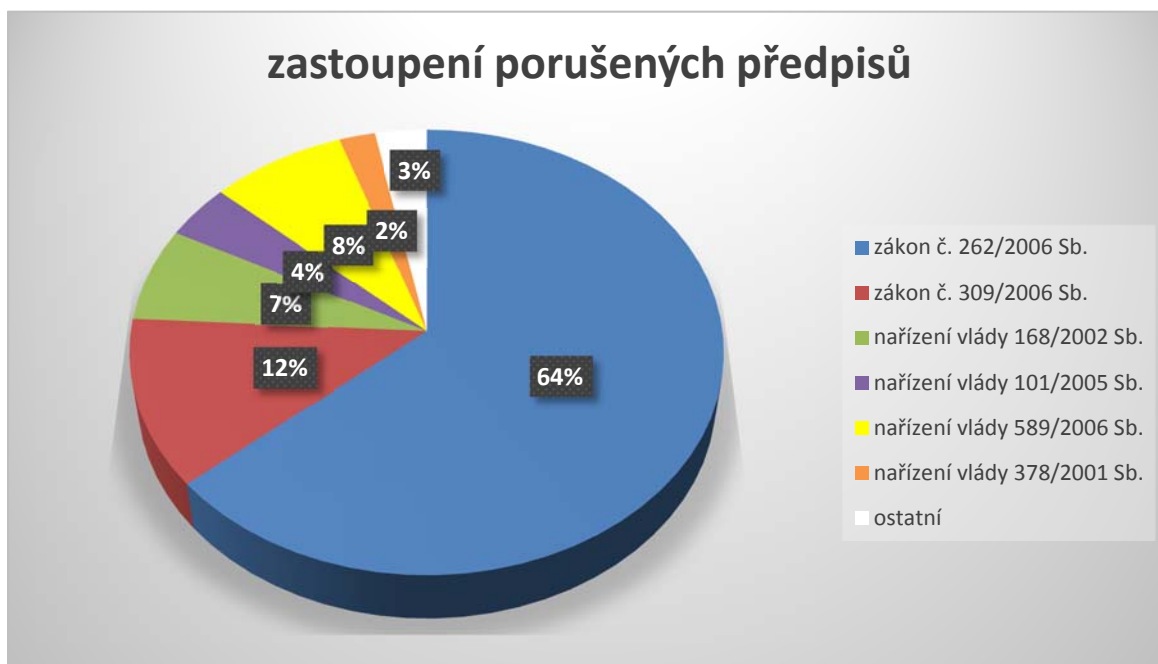
Při zhodnocení kontrolní činnosti s ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolovaným objektům, byla (co do počtu subjektů, které se porušení dopustily) stejně jako v roce 2013 nejčastěji zjišťovaným okruhem nedostatků oblast řízení péče a bezpečnosti práce v organizacích. V praxi jde o nevyhledaná nebo nedostatečně vyhledaná rizika při práci, neseznámení zaměstnanců s riziky přímo vykonávané práce a již opakované nedostatky v oblasti školení – zaměstnavatel nevede dokumentaci o školení, nebo v osnově školení jsou již zastaralé právní předpisy. Rovněž tato školení neobsahují seznámení s návodem výrobce k obsluze provozovaných vozidel. Zaměstnavatelé opomíjejí fakt, že nákladní i osobní vozidla jsou zařízení, které je nutno provozovat v souladu s provozní dokumentací. S touto oblastí - řízení péče a bezpečnosti práce v organizacích- úzce souvisí samostatně vykazovaná oblast OOPP, kdy inspektoři zaznamenali nárůst těchto nedostatků. I další dvě oblasti zjišťování nedostatků zůstaly v pořadí jako v roce minulém.

Největší počet nedostatků byl zjištěn stejně jako v roce 2013 v oblasti řízení péče a bezpečnosti práce, dále nedostatky ve vztahu k pracovní době v dopravě a nedostatky v provozu a údržbě silničních vozidel. Za posledně zmiňovanou oblast je však nutno podotknout, že zjištění z roku 2014 dokazují, že porušení se dopustil menší vzorek zaměstnavatelů. Dá se tedy předpokládat, že zaměstnavatelé-doprováci již obrátili svou pozornost k prevenci úrazů při provozování a údržbě silničních vozidel. Tato situace může být odrazem dlouhodobě poskytovaného poradenství ze strany oblastních inspektorátů práce v rámci poradenských služeb nebo možnost konzultací při samotných kontrolách. Rovněž neopominutelný vliv má úloha vzdělávacích zařízení, kde probíhá aktivní spolupráce s orgány inspekce práce na úrovni konzultací či

přednášek, ta se jeví jako přínosná pro zvýšení povědomí o předpisech BOZP, zejména malých živnostníků.

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl zákoník práce, dále zákon č. 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci, nařízení vlády č. 589/2006 Sb., kterým se stanoví odchylná úprava pracovní doby a doby odpočinku v dopravě, nařízení vlády č. 168/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky.

Graf: % zastoupení zjištěných porušení právních předpisů

V rámci zákoníku práce bylo nejčastěji porušeno ustanovení § 103 odst. 1 písm. a), kde je zaměstnavateli stanovena povinnost nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti. Opakovaně se i letos mezi tři nejčastěji zjištěná porušení zařadilo nevedení evidence pracovní doby nebo v lepším případě vedení pouze „jakési“ evidence, která však není v souladu s požadavkem ustanovení § 96 zákoníku práce. Toto porušení dlouhodobě obsazuje jednu ze tří příček, co do četnosti zjišťovaných porušení. Při porovnání s rokem 2013 se dá usuzovat, že cílené a opakované zaměření se na tento požadavek zákoníku práce se dostalo do podvědomí zaměstnavatelů a přestože evidence pracovní doby v dopravě je záležitostí administrativně náročnou, daří se jeho dodržování postupně prosazovat. Porušení povinnosti vhodně organizovat práci a přijímat opatření k předcházení rizikům je opětovně zjišťované porušení ze strany zaměstnavatele. Nově zaznamenané porušení, ve kterém se často chybovalo, se týkalo oblasti školení zaměstnanců, a

sice povinnosti zaměstnavatele určit obsah a četnost školení BOZP, a způsob ověřování a vedení dokumentace o provedeném školení.

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákoníku práce

Porušené ustanovení ZP	Popis závady	Počet porušení v r. 2014	Počet porušení v r. 2013	Počet porušení v r. 2012
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen vést evidenci odpracované doby s vyznačením začátku a konce	92	94	162
§ 102 ods.1	Zaměstnavatel je povinen vhodně organizovat BOZP a přijímat opatření k předcházení rizikům	84	149	80
§ 103 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel připustil, aby zaměstnanec vykonával práce, jejichž náročnost neodpovídá schopnostem a zdravotní způsobilosti	104	103	142
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP	54	83	99

Při hodnocení kontrolní činnosti z hlediska zadání bylo zjištěno:

Obecná prevence rizik - vyhledávání, hodnocení a minimalizování rizik z pohledu povinností zaměstnavatele zajistit dostatečné a přiměřené seznámení s riziky, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením. Kontrolami byly zjištěny nedostatky:

- zaměstnavatel žádným způsobem nevyhledává rizika (37 subjektů); pokud vyhledává rizika, pak o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k odstranění rizik nevede dokumentaci (21 subjektů). V některých případech byla inspektorům předložena vzorová varianta vypracovaná osobou odborně způsobilou v prevenci rizik, avšak chyběla opatření pro konkrétní pracovní podmínky
- po vyhledání rizik není vypracován seznam pro poskytování OOPP včetně průkazné evidence přidělení OOPP (56 subjektů), v některých případech OOPP nebyly poskytnuty vůbec
- neseznámení zaměstnanců s kategorizací prací (neboť ta není provedena)
- termín provedení vstupního školení je zajišťován až po nástupu do práce, většinou až v průběhu prvního měsíce, někdy je školení vynecháno a pouze v pracovní smlouvě je uvedeno “zaměstnanec byl seznámen s BOZP“
- zaměstnavatel neurčil obsah a četnost školení, nevede dokumentaci o provedeném školení (63 subjektů)
- zaměstnavatelé nezajišťují školení BOZP, které se vztahuje k vykonávané práci a ke konkrétním rizikům na pracovišti, na kterém je práce vykonávána (54 subjektů),

Zdravotní způsobilost - s ohledem na práci v noci

Zdravotní způsobilost zaměstnanců pro práci v noci nepředložilo 26 kontrolovaných subjektů, což je pouze 7,5 % zaměstnavatelů. Na základě tohoto výsledku lze konstatovat, že pravidelné každoroční vyšetření zaměstnance pro práci v noci, v souladu s ustanovení § 94 odst. 2 zákoníku práce, se stává již běžnou součástí povinností zaměstnavatele. Zaměstnavatelé často nemají poskytovatele pracovnělékařských služeb, nebo zaměstnanci jeho služby nevyužívají a zaměstnavatelé to tolerují a předkládají zdravotní posudky, které nemají předepsané náležitosti. Inspektoři opět zaznamenali případy, kdy zaměstnavatelé předkládali zdravotní posudky, které si řidiči přinesli od předchozího zaměstnavatele. Při prokazování zdravotní způsobilosti ze strany zaměstnavatelů byly i nadále zjišťovány přetrvávající nedostatky, zejména v obsahu a náležitostech dokladu, kterým je prokazována zdravotní způsobilost řidičů. Při kontrolách inspektoři vyžadovali doklady, které musí odpovídat požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., o stanovení zdravotní způsobilosti k řízení motorových vozidel, doplněnou požadavky vyhlášky č. 72/2011 Sb.

Pracovní postupy - vypracování místního provozního bezpečnostního předpisu (MPBP) s ohledem na vykonávané pracovní činnosti. Seznamování zaměstnanců s předpisy k zajištění bezpečnosti práce pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti, dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě. Kontrolami bylo zjištěno:

- subjekty, které mají zpracován MPBP pro dopravu, převážně v tomto předpisu pouze opakují známé požadavky platných předpisů, ale neřeší konkrétní problematiku pracoviště předpisy neupravenou. MPBP by měl zpřesňovat požadavky předpisů na konkrétní provozní podmínky pracovišť. Je žádoucí, aby zaměstnavatel stanovil pravidla chování řidičů i dalších osob ve všech objektech provozovny (sklady, skládky, výrobní haly apod.). V MPBP má zaměstnavatel také povinnost stanovit pracovní postupy pro specifické činnosti jako jsou opravy a kontroly dopravních prostředků, ale také řešení bezpečných pracovních postupů pro běžnou denní obsluhu a údržbu vozidel. Opakovaně zjišťujeme rostoucí trend v oblasti nedostatků, které by měly být řešeny MPBP.

Tabulka: Vybraná porušení týkající se MPBP

Zjištěný nedostatek	počet porušení v r 2014	počet porušení v r 2013	počet porušení v r 2012
zaměstnavatel nemá zpracován MPBP (NV č. 168/2002 Sb.)	44	32	14
dochází k ohrožení zaměstnanců dopravou na pracovišti (Z č. 309/2006 Sb.)	53	43	28

- subjekty, které nemají zpracován MPBP pro oblast bezpečné práce pro činnosti, jako je běžná obsluha, či údržba a kontrola nebo odstraňování drobných poruch vozidel během provozu, se často obhajují tím, že vozidla neopravují, ale opravy mají zajištěny dodavatelským způsobem. Přesto je povinností řidičů z titulu povinností stanovených zákonem č. 361/2000 Sb., jakožto účastníkům silničního provozu, uložena povinnost každému řidiči nákladního vozidla (§ 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 361/2000 Sb.) odstranit na místě závadu, zjistí-li během jízdy, že vozidlo nebo náklad nesplňuje stanovené

podmínky. Postup a návod, jak postupovat při takovéto situaci by měl být zpracován v MPBP, neboť řidiči se v rámci pracovní činnosti (při zjišťování poruchy, či odstraňování poruchy na vozidle) pohybují na vozovce, popřípadě pod vozidlem nebo na vozidle.

Návody k obsluze - situace se zlepšila v oblasti seznamování řidičů s návody k obsluze vozidel. Tuto povinnost, seznámení zaměstnanců s návody obsluhy, zaměstnavatelé již dokládají. Ještě přetrvává nedostatek v doložení seznámení s návody k obsluze přípojných vozidel (návěsů a přívěsů), kdy praxe ukazuje, že při nedodržení návodu a postupu hrozí rizika při připojování nebo odpojování vozidel, ale také při jejich obsluze. Dá se zobecnit, že seznámení s návody výrobců k použití konkrétního typu vozidla není „ušito“ pro používaný typ vozidel či zařízení, který zaměstnanec využívá k práci.

Dodržování stanoveného pracovního režimu řidičů – lze konstatovat, že v této oblasti již několik let není zjišťován vysoký podíl nedostatků, že ubylo nedostatků při dodržování bezpečnostní přestávky. Toto konstatování jednoznačně platí pro řidiče vozidel nad 3,5 t. U řidičů vozidel do 3,5 t je bezpečnostní přestávka formální záležitostí, neboť její skutečné dodržení není během jízdy žádným způsobem zaznamenáno a po ukončení jízdy je tato povinnost administrativně jen doplněna do denní evidence o době řízení dopravního prostředku a o čerpání bezpečnostních přestávek. Celkově lze tedy hodnotit, že u řidičů nad 3,5 t je práce organizována v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb., v návaznosti na nařízení ES 561/2006. Dnešní moderní tachografy jsou řidičům nápomocny v organizování časových intervalů pracovního dne. Řidič je zvukovým i vizuálním způsobem informován digitálním tachografem na blížící se časový interval, kdy je nutno zařadit bezpečnostní přestávku nebo denní odpočinek. Časové intervaly pracovního režimu řidičů jsou při zpracování evidence pracovní doby zaměstnavatelem administrativně přenášeny do výkazů evidence pracovní doby, a tam jsou zjišťovány nedostatky (zjištěno u 26,9 % kontrolovaných subjektů):

- předkládaná evidence pracovní doby nekoresponduje se skutečným režimem práce řidiče
- evidence práce v noci není vedena, nebo nesplňuje požadavky zákoníku práce, jelikož není vyznačen počátek a konec směny, počátek a konec práce v noci
- není vedena evidence práce přesčas.
- nedodržování maximálně přípustné délky směny

Tabulka: Přehled zjištěných nedostatků specifických pro dopravu

Zjištěný nedostatek	Počet subjektů v r. 2014	Počet subjektů v r. 2013	Počet porušení v r. 2014	Počet porušení v r. 2013
neposkytování bezpečnostní přestávky	41	74	42	81
nedodržení odpočinku mezi směnami	35	36	43	50
nedodržení délky směny	24	49	32	62

Požadavky na odpovídající délku odpočinku mezi směnami nebyly dodrženy u 10,3 % kontrolovaných subjektů, délku směny nedodrželo 7 % kontrolovaných subjektů.

Stav techniky z pohledu BOZP

- zaměstnavatelé pravidelně nekontrolovali úroveň BOZP, zejména stav výrobních a pracovních prostředků a nevyžadovali dodržování předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (29 subjektů, což je 8,5 %),
- při kontrole často vozidla nejsou na provozovně, ale jsou v terénu a není možné při prováděné kontrole zjistit technický stav vozidel, ten je v těchto případech zjišťován administrativně z dokladů vozidla.

Sankce

V rámci plnění úkolu nedošlo k žádnému vydání zákazu používání objektů, pracovišť, resp. k zákazu práce přesčas či práce v noci. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných závad, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění. Sankční postihy byly uplatňovány v souladu s příslušnými ustanoveními zákona č. 251/2005 Sb. Dopravcům bylo uloženo **19** pokut v celkové výši **850.000 Kč**.

Navržená opatření oblastních inspektorátů k odstranění rizik se týkala zejména:

- doplnění pracovních smluv v souladu s ustanovením § 37 zákoníku práce
- doplnění místního provozního bezpečnostního předpisu o postupy a operace prováděné na pracovištích
- doporučením, aby potvrzení o zdravotní způsobilosti řidičů odpovídalo požadavkům vyhlášky č. 277/2004 Sb., resp. přílohy vyhlášky č. 72/2011 Sb.
- zavedení evidence odpracované pracovní doby v souladu s požadavky zákoníku práce
- zlepšení znalostí řidičů v obsluze tachografů
- aktualizování a doplnění osnov školení

Závěr

Současný úkol byl zaměřen na všechny zaměstnavatele, kteří při své činnosti využívají vozový park, to znamená i na zaměstnavatele, kteří neprovozují dopravu jako takovou, ale přeprava zboží nebo osob je neoddělitelnou součástí jejich předmětu podnikání (autoškoly, převozové služby, dealeri apod.) a ke své činnosti používají osobní vozy. Předmětem kontrolní činnosti byl systém obecné prevence, což je organizování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímání opatření k předcházení rizikům, seznamování zaměstnanců s právními a ostatními předpisy k zajištění bezpečnosti práce a ochraně zdraví pro konkrétní pracovní pozice i pracovní činnosti prováděné bezprostředně na jejich pracovišti. V souvislosti s výše uvedeným byla kontrolována oblast povinností zaměstnavatele související s riziky v návaznosti na pracovní postupy, které měly být podrobně rozpracovány místním provozním bezpečnostním předpisem. Dále to byla oblast dodržování pokynů výrobců vozidel uvedených v návodech k obsluze a údržbě, ověřování odborné a zdravotní způsobilosti zaměstnanců a organizování a dodržování

pracovního režimu řidičů. Snahou bylo preventivně působit na kontrolované subjekty ve smyslu zajištění bezpečnosti provozu v silniční dopravě a bezpečné práce řidičů.

Při kontrolách v rámci úkolu bylo potvrzeno očekávání z dřívější kontrolní činnosti, že „větší“ zaměstnavatelé mají lépe nastaveno zajištění BOZP, a to externím bezpečnostním technikem, který pravidelně dochází na pracoviště a reaguje tak na změny v organizaci a současně i na změny legislativy. U zaměstnavatelů s menším počtem zaměstnanců není většinou systém bezpečnosti práce nastaven, stanovení a provádění pravidelných kontrol pracoviště v návaznosti na možná rizika práce bývá demonstrován jednorázově zpracovanou dokumentací, která mnohdy neodpovídá konkrétním podmínkám na daném pracovišti, dokument bývá zpracován v obecné poloze a není aktualizován. Základní cíl úkolu - ověřit stav bezpečnosti práce při provozování dopravy byl splněn a zjištěné poznatky ukázaly zaměstnavatelům-dopravcům oblasti, kde musí být přijata opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. Na základě výsledků kontrol lze stanovit doporučení, aby i v roce 2015 byla kontrola nadále zaměřena do tří nejvíce zjišťovaných nedostatků, a to do oblasti řízení péče a bezpečnosti práce, pracovní doby a provozu a údržby vozidel a úkol zahrnoval i skupinu tzv. „malých“ zaměstnavatelů s vozovým parkem. Přínosem provedených kontrol bylo fyzické vyhledání závad a možnost konzultace zaměstnavatele s inspektorem v průběhu kontroly. Rovněž byla ze strany kontrolovaných subjektů kladně přijímána možnost konzultovat závěry kontroly a způsob odstranění závad. Zaměstnavatelé byli upozorňováni na plnění povinností souvisejících s provozováním dopravy vycházejících z české legislativy. Zaměstnavatelé v dopravě si přivykli dbát na dodržování sociálních předpisů stanovených v evropských nařízeních, které na silnicích kontrolují a sankcionují orgány státního odborného dozoru - českou legislativu ochraňující práva zaměstnanců však často opomíjejí. Zejména u malých dopravců je proto potřeba zvýšit povědomí, že i dopravce je současně zaměstnavatel.

III. Kontrola systému bezpečnosti práce, provozu technických zařízení a pracovních podmínek v malých a středních podnicích a v dalších vybraných podnicích s počtem zaměstnanců 250 a více

Převážná většina podnikatelských subjektů v České republice spadá z hlediska počtu zaměstnanců do kategorie malých a středních podniků. Každý rok zanikají a nově vznikají další podniky. Z hlediska prevence je důležité, aby kontrola u nově vzniklých podniků proběhla co nejdříve po zahájení jejich činnosti. Z hlediska prevence je však také žádoucí, aby kontroly byly provedeny i u podniků s větším počtem zaměstnanců (nad 249 - velkých podniků). Kontroly jsou směřovány do těch oborů ekonomických činností, kde lze předpokládat vyšší potenciální ohrožení zaměstnanců a kde je nutné zaměstnavatele vést k dlouhodobé péči o zajišťování oblasti bezpečnosti práce, vytváření vhodných pracovních podmínek a požadovaných pracovních právních vztahů. Jedná se hlavně o činnosti, u kterých dlouhodobě dochází ke značnému počtu pracovních úrazů. Dále pak u podniků, na které orgány inspekce práce obdržely podněty na neplnění povinností vyplývajících ze závazných předpisů pro oblast bezpečnosti práce a u podniků, u kterých došlo ke vzniku smrtelných pracovních úrazů nebo úrazů vyžadujících hospitalizaci delší než pět dní.

Cíl úkolu

Cílem kontrol bylo preventivní působení na problémové podniky a na nově vzniklé podniky, u nichž doposud nebyla provedena kontrola zaměřená na oblast bezpečnosti práce, bezpečného provozu technických zařízení a pracovních podmínek; vyvodit potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci vzniku pracovních úrazů. Cílem úkolu bylo také poskytování informací a poradenství, týkající se výše uvedených cílů úkolu.

Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrole vybírány:

Subjekty v kategorii 1 až 249 zaměstnanců, ve vybraných podnicích s větším počtem zaměstnanců, a to přednostně:

- subjekty, u kterých inspekce práce žádnou kontrolu v předcházejícím období neprovedla, nebo od poslední kontroly uplynulo více jak 5 let,
- subjekty, u kterých při předešlé kontrole byly zjištěny závažné nedostatky,
- subjekty s nepříznivým vývojem pracovní úrazovosti,
- subjekty s opakovanými podněty na neplnění povinností v oblasti bezpečnosti práce, bezpečného provozu technických zařízení a pracovních podmínek,
- subjekty s vyšším potenciálním ohrožením osob, a to především subjekty činné v oborech:
 - výroba nábytku, výroba potravin a nápojů, textilní průmysl, výroba papíru a výrobků z papíru, výroba chemických látek a přípravků, výroba pryžových a plastových

výrobní, výroba skla a skleněných výrobků, výroba ostatních nekovových minerálních výrobků, výroba železa, oceli, ferolitiny, plochých výrobků a tváření za tepla, slévárnictví, strojírenský průmysl

Další obory ekonomických činností si oblastní inspektoráty práce vybraly a zařadily ke kontrole s ohledem na stav a vývoj bezpečnosti práce v jeho územní působnosti. Do plnění úkolu nebyly zařazovány subjekty, které mají samostatný úkol. Jedná se zejména o subjekty podnikající ve stavebnictví, zemědělství, lesnictví, školství. Průběh kontroly probíhal ve dvou částech – tzv. administrativní kontrola a vlastní kontrola na konkrétně vybraných pracovištích kontrolovaného subjektu. Administrativní kontroly byly zaměřeny především na vedení dokumentace týkající se bezpečnosti práce, bezpečného provozu technických zařízení a pracovních podmínek. Jedná se zejména o dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik, přijímání a realizaci opatření k eliminaci těchto rizik. Dále se prověřovalo, jak kontrolovaný subjekt seznamuje vlastní zaměstnance s riziky, které ohrožují jejich životy a zdraví, s výsledky jejich vyhodnocení a s opatřeními na ochranu před jejich působením, a zda zabezpečuje, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele, vykonávající práce na jeho pracovištích, obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečné práce a o přijatých opatřeních ke zdolávání mimořádných událostí jako je požár, výbuch, poskytnutí první pomoci a provedení případné evakuace zaměstnanců z ohroženého pracoviště. U strojů a technických zařízení bylo kontrolováno vedení provozní dokumentace, zejména záznamy o provedených kontrolách a revizích. V zajišťování pracovních podmínek zaměstnanců byla kontrolována pracovní doba, její evidence a dodržování přestávek na jídlo a oddech, odpočinku mezi dvěma směny a nepřetržitého odpočinku v týdnu. V oblasti poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, pracovního oděvu a obuvi (dále OOPP) bylo kontrolováno, zda zaměstnavatel má zpracován vlastní seznam OOPP a zda navržené OOPP jsou vhodné pro eliminaci možných rizik a vhodnost jejich používání. Kontrolováno bylo také vedení předepsané evidence pracovních úrazů, zejména přijímání a realizace opatření proti jejich opakování a provádění vlastních prověrek BOZP na všech pracovištích zaměstnavatele. Fyzické kontroly na vybraných pracovištích byly zaměřeny zejména na realizaci a dodržování opatření stanovených na základě vyhodnocení rizik a jejich dostatečnosti se zřetelem na konkrétně prováděné pracovní činnosti. Na jednotlivých pracovištích bylo kontrolováno, jak zaměstnavatelé svým zaměstnancům vytvářejí bezpečná a zdravá neohrožující pracovní prostředí a pracoviště, a to jak z hlediska uspořádání, tak vybavení těchto pracovišť. Byla rovněž kontrolována a posuzována vhodnost používaných pracovních postupů z hlediska dosažení maximální bezpečnosti při vykonávání pracovní činnosti zaměstnanců. U strojů a technických zařízení (dále zařízení) bylo kontrolováno jejich bezpečné provozování, zejména technický stav, vybavenost a funkčnost jednotlivých ochranných zařízení, bezpečné ovládání těchto zařízení, dodržování povinností stanovených v průvodní dokumentaci výrobce kontrolovaných zařízení, provádění pravidelné údržby, kontrol a revizí. U obsluh kontrolovaných zařízení byla zjišťována jejich odbornost, zručnost a to, zda způsob obsluhy odpovídá pokynům uvedeným v návodu k obsluze. Namátkově bylo kontrolováno používání a stav přidělených OOPP zaměstnanci pro práci.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo v roce 2014 provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem **3 574 kontrol**. Při těchto kontrolách bylo zjištěno **21 449 nedostatků**.

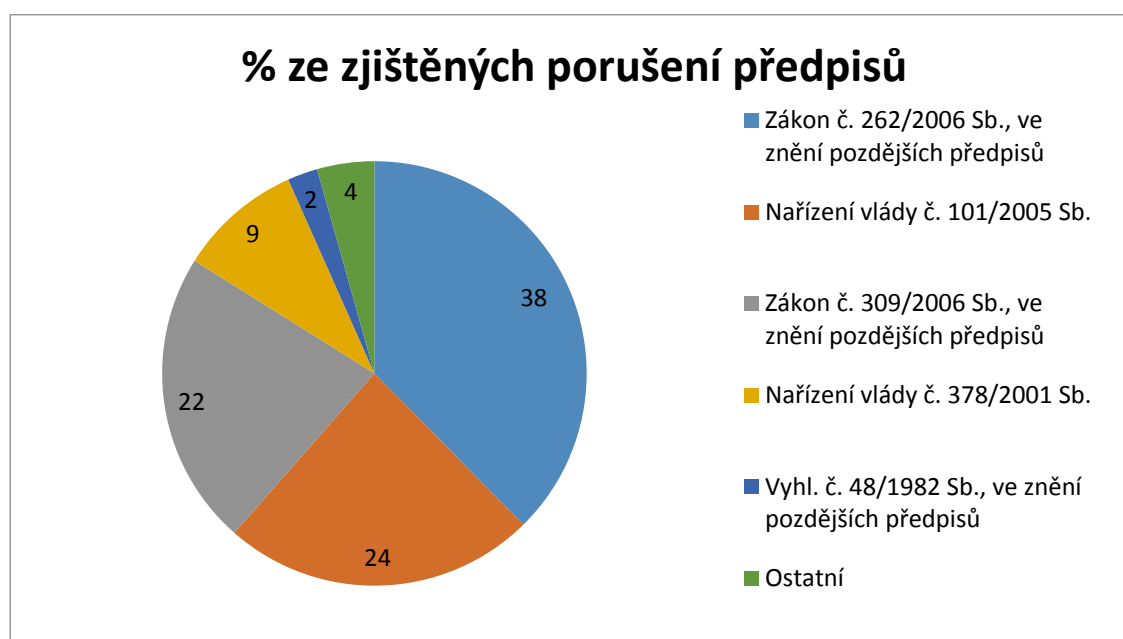
Tabulka: Základní údaje

	Oblastní inspektorát práce								celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	336	373	419	343	326	476	613	688	3 574
Počet nedostatků	935	2 236	2 268	674	1 424	4 345	4 134	5 433	21 449
Počet opatření	678	1 891	1 724	504	1 139	3 952	3 205	4 601	17 694

Nejčastěji zjišťované nedostatky se týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, dále NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	4 438	38
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	2 815	24
Zákon č. 309/2006 Sb.	2 647	22
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	1 113	9
Vyhl. č. 48/1982 Sb.	271	2
Ostatní	514	4

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 101	Zaměstnavatel nezajistil bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, které se týkají výkonu práce.	96
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	1 875
§ 103	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců. Zaměstnavatel neposkytl zaměstnancům dostatečné a přiměřené informace a pokyny o BOZP podle potřeb vykonávané práce. Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení a o poskytovaných informacích a pokynech o BOZP	1 386
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	418
§ 105	Zaměstnavatel nevede řádně evidenci o všech úrazech, nepřijímá opatření proti opakování pracovních úrazů.	102
Celkový počet porušení zákoníku práce		4 438

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	692
§ 4	Zaměstnavatel nedodržoval požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	1 437
§ 5	Zaměstnavatel neorganizoval zaměstnancům práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečné práce.	213
§ 6	Zaměstnavatel na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, neumístil bezpečnostní značky a značení nebo nezavedl signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo s nimi zaměstnance neseznámil.	265
Celkový počet porušení zákona č. 309/2006 Sb.		2 647

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- Prevence rizik

Kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé si jsou vědomi své povinnosti v otázkách prevence rizik a vedení dokumentace o vyhledávání a vyhodnocování rizik a o přijatých opatřeních k minimalizaci těchto rizik dle § 102 odst. 4 zákoníku práce. Setrvává však stav, kdy pro zaměstnavatele jsou dokumentace o vyhledání, vyhodnocení rizik a přijatých opatřeních pouze

administrativní úkon. Dokumentace vytvořená komerčním způsobem pak většinou nestanovuje konkrétní nebezpečí, které by mohlo způsobit riziko poškození zdraví a života zaměstnanců při výkonu jejich činnosti. Opatření k omezení rizik včetně přidělování OOPP jsou často pouze formální, intuitivní, vyhodnocení rizik není konkrétní a liší se od rizik skutečně se vyskytujících na pracovišti. Zjištěné nedostatky ukazují na přetrvávající skutečnost, že ne všichni zaměstnavatelé přistupují k problematice prevence rizik s potřebnými znalostmi problematiky a s patřičnou zodpovědností.

- **Školení a příprava k výkonu práce**

V této části kontroly byla pozornost inspektorů zaměřena zejména na úroveň dokumentace, kterou je povinen zaměstnavatel vést o poskytnutých informacích a pokynech zaměstnancům o bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a prováděných školeních o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci dle § 103 odst. 1 a 2 zákoníku práce. Kontrolované dokumentace obsahují zejména nedostatky v obsahu „Osnovy školení“, kdy v některých případech neobsahovaly všechny potřebné předpisy včetně seznámení zaměstnanců s konkrétními návody k obsluze používaných zařízení. Častým nedostatkem je, že nejsou proškoleni všichni zaměstnanci (dovolená, nemoc apod.) a zároveň nejsou proškoleni nově nastupující zaměstnanci. Rovněž odborná způsobilost zaměstnanců obsluhující především vyhrazená technická zařízení nebyla v mnoha případech dostatečně prokázána.

- **Pracovní doba**

V evidenci pracovní doby, docházky a přestávek na jídlo a oddech u většiny kontrolovaných subjektů byl konstatován uspokojivý stav. Velká většina zaměstnavatelů vede evidenci o odpracované době a o čerpání přestávek na jídlo a oddech v elektronické podobě. Pouze v ojedinělých případech byly zjištěny menší nedostatky. Někteří zaměstnavatelé vedou evidenci odpracované směny jen zápisem počtu odpracovaných hodin bez zaznamenání začátku a konce směny. V řadě případů není vedena evidence odpracované noční práce a práce přesčas, ve výjimečných případech není vedena evidence odpracovaných směn vůbec. V evidenci odpracovaných pracovních směn nejsou často zaznamenávány přestávky na jídlo a oddech, které nejsou mnohdy ani stanoveny.

- **Pracoviště**

Na konkrétních pracovištích bylo zjištěno nejvíce nedostatků v nedodržování ustanovení NV č. 101/2005 Sb., které svým rozsahem zahrnuje nejširší oblast požadavků na pracoviště a pracovní prostředí. Jednalo se zejména o nedostatky v neoznačování nosnosti podlah a regálů, poškození regálů a manipulačních ramp. Byly zjištěny případy, kdy komunikace jsou zaskládány materiálem, výrobky či jinými břemeny (zejména u strojů a výrobních zařízení), a to včetně únikových cest a východů. Byly zjištěny i případy, že únikové východy jsou v pracovní době uzamčeny a nejsou tak splněny požadavky zajištění rychlého a bezpečného opuštění nebezpečného prostoru zaměstnanci. Mezi často vyskytujícími se nedostatky je i nebezpečný stav povrchu podlah pracovišť a komunikací. Povrch není rovný, pevný a upravený proti skluzu především v dílnách a ve výrobních halách, kde jsou používány kovoobráběcí stroje, v opravnách automobilů a ve výrobních prostorech, kde jsou používány chemické přípravky.

Byly zjišťovány i nedostatky v oblasti bezpečnostních značek a značení. Bezpečnostní značky a značení nejsou udržovány, obnovovány a umisťovány v souladu s právními a ostatními předpisy. V případech, kdy jsou u kontrolovaných osob vyhlášena riziková pracoviště, nejsou mnohdy tato pracoviště označována požadovanými bezpečnostními značkami, informujícími zaměstnance a jiné osoby o riziku možného ohrožení jejich zdraví při vstupu na tato pracoviště, včetně informací o nutnosti použití příslušných osobních ochranných pracovních prostředků, které by chránily zdraví osob při vstupu do tohoto prostoru.

- Stroje, technická zařízení, přístroje a nářadí

V této oblasti byl tradičně zjišťován vysoký počet nedostatků. Jednalo se především o to, že zaměstnavatel nepředložil k provozovanému stroji, zařízení provozní dokumentaci, případně v předložené provozní dokumentaci byly zjištěny nedostatky v jejím vedení a které nesplňují požadavky ustanovení nařízení vlády č. 378/2001 Sb. Zaměstnavatelé neměli často průvodní technickou dokumentaci strojů a zařízení, v mnoha případech i u nových strojů a zařízení, obsahující návod výrobce pro montáž, manipulaci, opravy, údržbu, výchozí kontroly a revize zařízení. Chyběly doklady o prováděných kontrolách strojů a zařízení a provedených revizích vyhrazených technických zařízení. Při fyzických kontrolách provozovaných strojů a zařízení v některých případech bylo zjištěno, že stroje a zařízení nebyly používány v souladu s průvodní dokumentací. Dále bylo opakovaně zjišťováno nedostatečné nebo chybějící výstražné nebo informativní značení ovládání strojů a zařízení jako například značení v cizích jazycích, tudíž nesrozumitelné pro obsluhu. Byly zjištěny nedostatky z hlediska udržení bezpečného provozu strojů a tím, že chyběly nebo byly nesprávně nastaveny ochranné prvky a ochranná zařízení u těchto strojů a zařízení. Např. chyběly ochranné kryty, byla vyřazena funkce světelných zábran nebezpečných částí strojů, byl používán nevhodný, a tím nebezpečný způsob ovládání (zejména u tvářecích strojů apod.). Tato skutečnost ukazuje na to, že ze strany vedoucích pracovníků zaměstnavatele není prováděna dostatečná kontrola, kdy po údržbě nebo opravě stroje nejsou pracovníky zpět namontována všechna ochranná zařízení a provoz těchto strojů je následně realizován bez těchto ochranných zařízení. Důsledkem toho je pak mnohdy nevyhovující systém technické prevence a zanedbaný, a tím i rizikový stav těchto zařízení.

- Kontrola používání přidělených OOPP zaměstnanci

Nedostatky v poskytování osobních ochranných pracovních prostředků byly zjištěny jen výjimečně. Vyplývá to z toho, že dnes poskytuje OOPP svým zaměstnancům téměř každý zaměstnavatel. Zjištěné nedostatky se týkaly zejména toho, že zaměstnavatel nepředložil při kontrole vypracovaný, případně aktualizovaný seznam poskytování OOPP, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů, a to podle vyhodnocení rizik, konkrétních podmínek vykonávaných prací a charakteru pracovišť. Jedná se zejména o malé zaměstnavatele, kteří OOPP nakupují podle vlastního uvážení a o jejich přidělení jednotlivým zaměstnancům mnohdy nevedou žádnou evidenci. Kontrola povinnosti používat přidělené OOPP při práci je ze strany některých zaměstnavatelů, zejména u malých podniků s jedním až pěti zaměstnanci a u podnikajících fyzických osob malá, možno říci že není prováděna. Byly zjištěny případy, že zaměstnavatelé nezajišťují údržbu OOPP a soustřeďují se pouze na jejich výměnu.

Sankce

Z celkového počtu zjištěných nedostatků bylo inspektory v **17 694** případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve **3 755** případech zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny v průběhu kontroly. V **1** případě byl vyřazen stroj z provozu a v **1** případě byl vydán zákaz provádění činnosti (užívání nebezpečného postupu práce). Za správní delikty a přestupky bylo uloženo kontrolovaným subjektům celkem **116** pokut ve výši představující celkovou částku **2.905.000 Kč**.

Závěr

Závěrem lze konstatovat, že stanovený cíl hlavního úkolu byl v plném rozsahu splněn. Výsledky kontrol naznačily, že se na úseku bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci stále vyskytují nedostatky ve stavu samotných pracovišť, provozu strojů a technických zařízení, ale i v oblasti výchovy a vzdělávání zaměstnanců, ve zpracování a následném vedení předepsané provozně technické dokumentace provozovaných vyhrazených i ostatních technických zařízení. Praxe ukazuje, že úroveň řízení systému BOZP závisí do značné míry na trvalé péči a zájmu zaměstnavatelů o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Dále ve velké míře závisí i na odborné znalosti a zkušenosti osob zajišťujících oblast řízení péče o BOZP. Z kontrolní činnosti při realizaci tohoto úkolu a také z výsledků kontrol příčin a okolností vzniku pracovních úrazů na strojích na technických zařízeních prováděných inspektory u těchto úrazů jsou zjišťovány nejčastěji nedostatky v tom, že ochranná zařízení těchto strojních zařízení jsou nefunkční, tj. že ochranné kryty nebezpečných částí strojů jsou demontovány, světelná elektrická ochrana vyřazena z provozu, dvouruční ochranné spouštění je nahrazeno nožním ovládáním, při obsluze stroje více než jedním pracovníkem není zajištěno bezpečné spouštění stroje tak, aby byli všichni pracovníci chráněni apod. Tento stav je motivován zejména pohodlností obsluhy nebo údržby namontovat ochranné kryty po provedené opravě spět na své místo, snahou urychlit a ulehčit si práci na těchto strojích. Bohužel je tento stav ze strany vedoucích pracovníků zaměstnavatele mnohdy tolerován. Práce na těchto strojích má pak mnohdy fatální následky. K pozitivům provedených kontrol, a tím ke zlepšení stavu bezpečnosti práce a provozu technických zařízení, zejména přispělo zlepšení informovanosti kontrolovaných subjektů o problematice bezpečnosti práce, kdy všechny zjištěné nedostatky byly prokonzultovány se statutárními zástupci kontrolovaných subjektů a byly nařízeny termíny k jejich odstranění. Za velký klad plnění tohoto úkolu lze také označit (dle vyjádření převážné většiny kontrolovaných subjektů) provádění konzultační činnosti inspektory oblastních inspektorátů práce přímo při prováděných kontrolách. Tato skutečnost má nemalý přínos k větší vstřícnosti a ochotě kontrolovaných subjektů spolupracovat s inspektory, a tím také na zvětšující se úroveň znalostí problematiky bezpečnosti práce ze strany statutárních zástupců kontrolovaných subjektů. Vzhledem k výše uvedenému a ke skutečnosti, že stále mimo jiné vznikají nové podniky a stále jsou zjišťovány závažné nedostatky v oblasti zajišťování BOZP ze strany zaměstnavatelů, bylo přistoupeno k tomu, že bude tento hlavní úkol realizován i v roce 2015.

IV. Kontrola systému opatření souvisejících s ochranou osob a zaměstnanců před úrazem elektrickým proudem

Vzhledem ke svému rozšíření a používání nabývají elektrická zařízení s běžnými napětími charakter téměř všeobecných technických zařízení a u uživatelů dochází ke snížení respektu k nim. U vyšších výkonů a napěťových úrovní jsou pak nevhodné události a úrazy většinou spojeny se závažnými následky. Z přehledů pracovní úrazovosti v souvislosti s elektrickými zařízeními vyplývá, že nejčastěji uváděnými příčinami je nedostatek osobních předpokladů spolu s používáním nebezpečných pracovních postupů nebo způsobů práce a špatně nebo nedostatečně odhadnutým rizikem. Dalšími objektivními příčinami jsou nesprávná organizace práce, nedostatek potřebné kvalifikace a nepoužívání předepsaných bezpečnostních opatření.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověření plnění povinností zaměstnavatele vyhledávat a vyhodnocovat rizika a přijímat opatření jako součást prevence rizik z hlediska bezpečnosti práce u elektrických zařízení, organizovat práci, stanovovat a zavádět pracovní postupy, seznamovat s nimi zaměstnance a kontrolovat jejich dodržování. Dále bylo potřeba ověřit u zaměstnavatelů, zda a jakým způsobem jsou řešena bezpečnostní opatření, pracovní postupy pro činnosti na elektrických zařízeních. Úkol měl rovněž preventivní charakter, kdy bylo potřeba vhodně šířenou osvětou přimět zaměstnavatele k dodržování právních norem v dané oblasti.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce vybíraly ke kontrolám subjekty, které se zabývají provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení. Každý inspektor se zaměřením na elektrická zařízení měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů. Kontroly byly dle předmětu kontrol a kontrolního seznamu zaměřeny na čtyři konkrétní oblasti, a to na oblasti:

- prevence rizik,
- školení BOZP,
- osobní ochranné pracovní prostředky (dále jen OOPP),
- kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2014 provedeno **669** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno **2 769** nedostatků představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **82** technickoorganizačních opatření. Z celkového počtu zjištěných porušení bylo inspektory v **1 995** případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. V **774** případech porušení bezpečnostních předpisů

nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly. V jednom případě bylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

Tabulka: Základní údaje

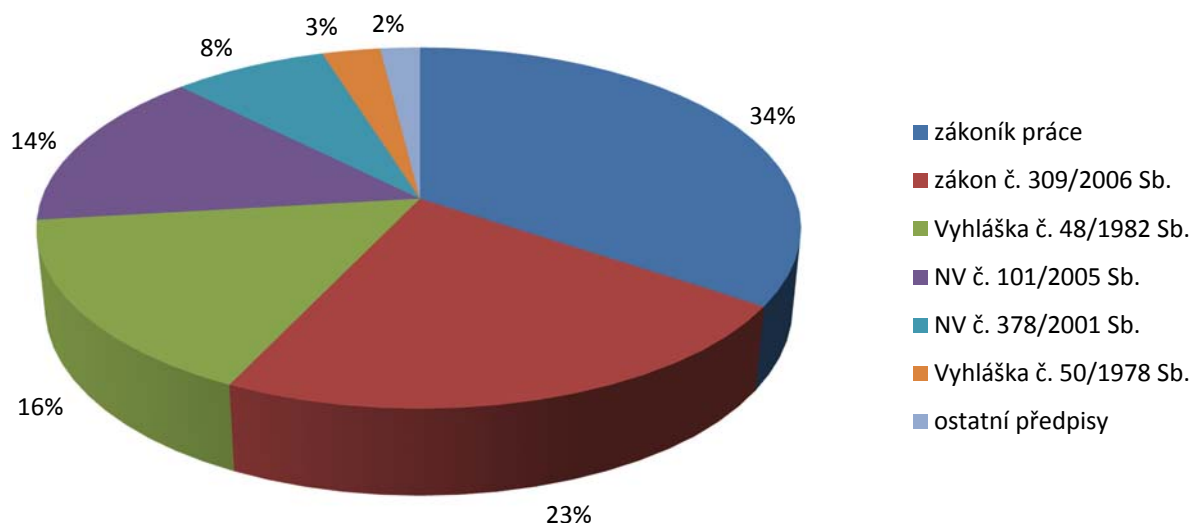
	Oblastní inspektorát práce								celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	77	45	44	49	71	31	127	225	669
Počet nedostatků	194	155	149	80	98	89	350	1 654	2 769
Počet opatření	41	6	8	13	12	1	0	1	82

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákoník práce v části páté, zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a vyhláška č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	948	34,2
Zákon č. 309/2006 Sb.	623	22,5
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	442	16,0
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	397	14,3
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	210	7,6
Vyhláška č. 50/1978 Sb.	79	2,9

Graf: % ze zjištěných porušení předpisů

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce

Porušené ustanovení ZP	Popis závady	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	496
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	72
§ 103 odst. 1	Zaměstnavatel nesplnil povinnosti mu uložené tímto ustanovením zákoníku práce, které se týkají zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce, která odpovídá schopnostem jednotlivých zaměstnanců.	55
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	58
§ 104 odst. 5	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky nebo ochranné nápoje bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Nebo zaměstnavatel poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nahrazoval finančním plněním.	51

Přehled nejčastějších porušení ostatních závazných právních předpisů

Porušení **zákona č. 309/2006 Sb.**, zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- **§ 4 odst. 1 písm. c)** v 411 případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

Porušení **NV č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- **§ 4 odst. 1** v 212 případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
- **§ 3 odst. 4 písm. a), b), c)** v 124 případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště.

Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Dále pak kontrolovaný subjekt nezajistil, aby stanovené termíny, lhůty a rozsah činností uvedených v písmenu a) a kontrolní a revizní záznamy, hlášení údajů o stavu zařízení

získávaná například ze snímačů a čidel, byly vedeny způsobem, který umožní uchovávání a využívání údajů po stanovenou dobu v písemné nebo elektronické podobě tak, aby byly k dispozici osobám vykonávajícím na zařízeních pracovní činnost a dozorovým a kontrolním orgánům.

Porušení **vyhlášky č. 48/1982 Sb.**, kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- **§ 194 odst. 2** v 121 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byla elektrická zařízení provozována jen za provozních a pracovních podmínek, pro které byla konstruována a vyrobena.
- **§ 194 odst. 3** v 121 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byly všechny části elektrického zařízení mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a aby nepříznivě neovlivňovaly jiná zařízení; aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení.
- **§ 196 odst. 1** v 59 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby pohyblivé a poddajné příklady byly kladeny a používány tak, aby nemohly být poškozeny a aby byly zajištěny proti posunutí a vytržení ze svorek a zabezpečeny proti zkroucení žil.

Porušení **NV č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí:

- **§ 4 odst. 2** v 88 případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.

Porušení **vyhlášky č. 50/1978 Sb.**, o odborné způsobilosti v elektrotechnice:

- **§ 14 odst. 5** v 29 případech kontrolovaný subjekt nerozhodl při změně pracovního poměru pracovníka o rozsahu jeho zkoušky, popřípadě nepotvrdil platnost dosavadního osvědčení.
- **§ 12 odst. 2** v 8 případech kontrolovaný subjekt pověřoval činností, řízením činností a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouštějí porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště. Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovánu a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti

charakteru obsluhy a zacházení s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika. Nedostatky jsou také v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení.

- **Školení BOZP**

V této oblasti kontrol byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém zařízení. Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické zařízení provozní dokumentaci (návody k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Toto vedlo k tomu, že kontrolované subjekty nepřijímaly opatření k předcházení rizikům tím, že zaměstnanci nebyli proškoleni a seznámeni s návody k obsluze přidělených elektrických strojů, přístrojů a zařízení. Dále pak u kontrolovaných subjektů nebyly stanoveny osoby odpovědné za elektrická zařízení.

- **Osobní ochranné pracovní prostředky**

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na EZ. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP, například ve vztahu k ohrožení elektrickým obloukem při práci na elektrickém zařízení. Velmi často nebyly stanoveny OOPP pro elektrické rozvodny. Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

- **Kontrola plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi elektrických zařízení**

V této oblasti byly nedostatky nejčastěji zjišťovány při kontrole plnění bezpečnostních předpisů týkajících se provozu elektrických zařízení. Jednalo se zejména o neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických zařízení. V mnoha případech kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením a spokojili se pouze se skutečností, že revizní zpráva je vyhotovena.

Z pohledu zajištění ochrany před úrazem elektrickým proudem nebyla kontrolovanými osobami učiněna dostatečná opatření, zejména:

- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za normálních podmínek (ochrana před nebezpečným dotykem živých částí);

- nebyla přijata veškerá ochranná opatření k zajištění ochrany za jedné poruchy (ochrana před dotykem neživých částí);
- nebyly dodrženy veškeré požadavky u prostředků zvýšené ochrany před úrazem elektrickým proudem;
- nebyla aplikována předepsaná doplňková ochrana proudovým chráničem.

V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky. Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení nebo v provozních pokynech pro provoz zkušebních zařízení či pracovišť. Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik. Při provozu elektrických zařízení v prostorách s nebezpečím výbuchu nebyly aplikovány požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jednalo se zejména o neposouzení rizika výbuchu, neprovedení klasifikace prostorů s nebezpečím výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu, nezpracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny **EX** označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí". Rozšíření outsourcingu proniklo i do oblasti odborné způsobilosti v elektrotechnice dle vyhlášky č. 50/1978 Sb., o odborné způsobilosti v elektrotechnice. Zkoušky a přezkušování (i u větších firem) jsou většinou zajišťovány externě u jiných firem, osvědčení o odborné způsobilosti pak nejsou vydávána vlastním zaměstnavatelem, ale pouze převzata, a to zpravidla bez zápisu o zkoušce, přezkoušení, kdy zaměstnavatel má za to, že sama existence osvědčení je dostačující pro činnost uvnitř jeho organizace. Následkem je nepotvrzení tohoto osvědčení ze strany kontrolovaných subjektů nebo pověřování činností, řízením činností a prováděním revizí pracovníky, kteří neměli odpovídající kvalifikaci ve smyslu této vyhlášky.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb., o inspekci práce. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **19** pokut v celkové částce **294.000 Kč**.

Závěr

Cíle úkolu bylo dosaženo, jelikož kontroly u kontrolovaných subjektů měly v první řadě charakter osvěty v oblasti povinností plynoucích z právních předpisů. Úroveň bezpečnosti a ochrany zdraví při práci byla v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, je závislá na trvalé péči a zájmu zaměstnavatele o otázky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, současně závisí na profesionalitě osob pověřených řízením péče o BOZP. V rámci kontrol byla vydána opatření, která měla za následek snížení rizik spojených s provozem vyhrazených

elektrických technických zařízení. Výsledky kontrol tohoto úkolu zcela jednoznačně ukazují, že největší nedostatky jsou v oblasti technické prevence rizik, kdy kontrolované subjekty nezajišťují v dostatečné míře údržbu, kontroly a revize zejména starších strojů a zařízení. V přímé souvislosti s těmito nedostatky je pak nestanovení osoby odpovědné za stav a provoz elektrických zařízení. Vzhledem k tomu, je potřeba této oblasti věnovat trvalou pozornost a i v roce 2015 do ní směřovat další kontroly, aby bylo možné ještě efektivněji snižovat rizika na pracovištích s vyhrazenými elektrickými technickými zařízeními, což by mělo vést ke snižování pracovní úrazovosti v této oblasti. Rok 2014 to jednoznačně potvrdil, jelikož nedošlo k žádnému smrtelnému pracovnímu úrazu na elektrickém zařízení. K účinné prevenci z hlediska bezpečného provozu kontrolovaných technických zařízení přispělo zcela určitě i poradenství poskytované v rámci kontrol.

V. Bezpečnost práce při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen

V návaznosti na vyhodnocení hlavního úkolu v oblasti zdvihacích zařízení (dále ZZ) z předcházejícího období a dále v návaznosti na rozbor vývoje pracovní úrazovosti v oblasti zdvihacích zařízení získaných z informačního systému SÚIP, a to jak u ZZ vyhrazených, tak u zdvihacích zařízení tzv. „nevyhrazených“ a také na základě zjištění z kontrolní činnosti, kterými jsou např. nevyhodnocení rizik, nezpracování systému bezpečné práce, bylo stanoveno se problematice ZZ věnovat. V rámci tohoto úkolu byla provedena kontrola zdvihacích zařízení ve výrobních provozech i na staveništích, a to např. mostových jeřábů, mobilních jeřábů a dále také kontrola, např. kladkostrojů i s ručním pohonem, automobilových zvedáků, zdvihacích stolů, hydraulických ruk pro odvoz dříví apod. Pozornost byla rovněž věnována příslušným revizním technikům. Další skutečností pro provedení tohoto úkolu byla skutečnost, že v této oblasti byl zaznamenán i vznik řady nových subjektů, které stroje pronajímají nebo zabezpečují jako dodavatelé služeb.

Cíl úkolu

Ověřit, jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti zaměstnavatele pro zajišťování bezpečnosti práce při provozu vyhrazených i zdvihacích zařízení, tzv. „nevyhrazených“, včetně vázacích prostředků s důrazem na ověření potřebného rozsahu, dodržování systému bezpečné práce na pracovištích, a to jakým způsobem zaměstnavatelé vytvářejí podmínky pro minimalizaci rizik.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce vybraly ke kontrole minimálně 30 subjektů na jednoho inspektora vykazující zvýšenou úrazovost nebo subjekty, kde se předpokládaly problémy při používání ZZ včetně staveb, např. při zateplování objektů, obslužné a pomocné provozy.

Kontroly byly dle předmětu kontrol zaměřeny na následující oblasti:

- na teoretickou a praktickou přípravu k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti a seznámení s návodem výrobce u nevyhrazených ZZ, např. zakoupené v maloobchodní síti,
- na prevenci rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění,
- na místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny,
- na používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno a v souladu s provozní dokumentací, tzn. kontroly provozu technických zařízení, kontroly přístupů včetně jeřábových drah, dále na údržbu a revize ZZ, uchycení ZZ na pomocných konstrukcích, např. na lešení,

- na volbu, označení, kontroly, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene, které podléhají evidenci a pravidelným kontrolám technického stavu.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost v rámci jeho plnění byla provedena s počtem 18 inspektorů specializace VTZ-ZZ v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, a to v počtu **668** kontrol, což je o 74 kontrol více, jak v roce 2013. Zjištěno bylo celkem **1 761** nedostatků, což je o 179 více, v porovnání s rokem 2013.

Tabulka: Základní údaje

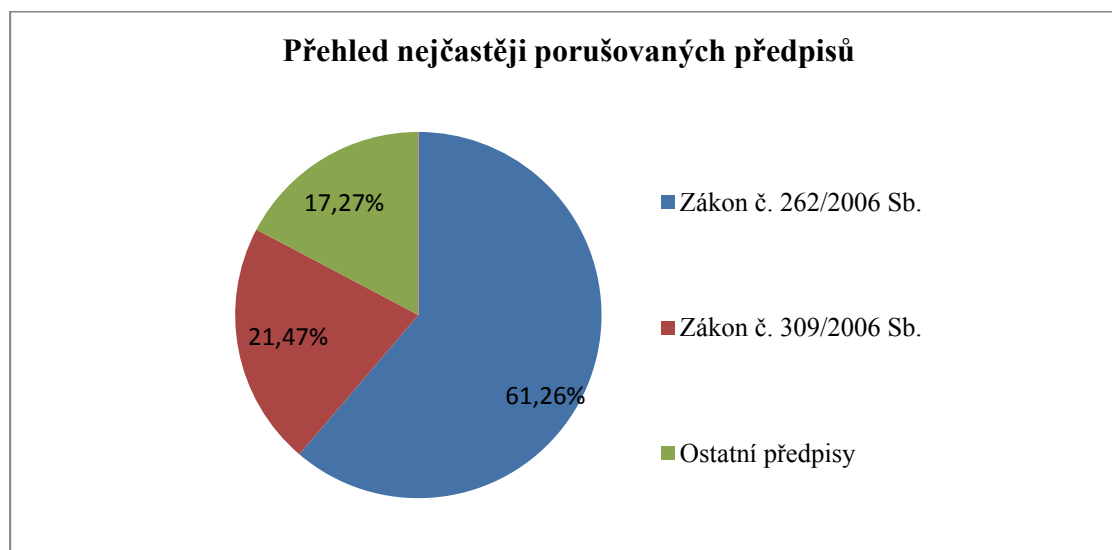
	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol úkolu	98	75	63	69	68	81	100	114	668
Počet zjištěných nedostatků	255	171	107	52	141	204	223	608	1 761
Násobnost zjištěných nedostatků	1144	489	108	56	360	360	355	854	3 726
Počet vydaných TOO	0	0	38	40	5	0	0	0	83
Počet inspektorů VTZ ke kontrole	2	2	2	2	2	2	3	3	18

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v oblasti prevence rizik (§ 102), dále v oblasti nezajištění školení a neurčení obsahu a četnosti školení včetně nevedení evidence o školení zaměstnanců (§ 103) a nepřidělení OOPP dle vlastního seznamu (§ 104), dále zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek BOZP, a to v oblasti požadavků na výrobní a pracovní prostředky a nářadí (§ 4 odst. 1 písm. c)) a v oblasti požadavků na organizaci práce a pracovní postupy (§ 5 odst. 1). Dalším zjištěním v oblasti bližších požadavků na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí bylo nedodržení požadavků nařízení vlády č. 378/2001 Sb. V řadě případů bylo také zjištěno i porušení § 3 nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	Počet kontrol	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	1 062	409	61,26
Zákon č. 309/2006 Sb.	387	144	21,47
Ostatní předpisy: NV např. č. 378/2001 Sb., 101/2005 Sb., normy např. 12480-1, ČSN 26 8805, ČSN 27 0142, ČSN ISO 8792, ČSN ISO 9927-1	312	115	17,27
Celkem	1 761	668	100

Graf: % ze zjištěných porušení předpisů

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce

Porušené ustanovení ZP	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen vytvářet bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům	773
§ 103 odst. 2, 3	Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech a dále určit obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení	167
§ 104 odst. 4, 5	Zaměstnavatel je povinen udržovat OOPP v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání, dále zaměstnavatel nemá zpracován vlastní seznam OOPP na základě vyhodnocených rizik a konkrétních podmínek práce	122

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.

Porušené ust. z. č. 309/2006 Sb.	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. c)	Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska BOZP vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány	109
§ 5 odst. 1	Zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti	278

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- Teoretická a praktická příprava k výkonu pracovní činnosti včetně ověření zdravotní a odborné způsobilosti k výkonu pracovní činnosti

Kontrolní činností v rámci hlavního úkolu bylo zjištěno, že odborné školení zaměstnanců (jeřábníků, vazačů, signalistů a jiných kompetentních osob) je prováděno v termínech, které si zaměstnavatel stanovil na základě vyhledaných a vyhodnocených rizik, a to zpravidla 1x za rok. Tato odborná školení ve většině případů provádí externí revizní technici zdvihacích zařízení. Zjištěným nedostatkem v oblasti školení bylo, že zaměstnavatel neurčil obsah, četnost školení o právních a ostatních předpisech, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Dále v osnovách nebyly uvedeny příslušné platné předpisy, podle kterých byl zaměstnanec seznámen se svými povinnostmi, tzn., že osnovy jsou obecné. Při kontrolní činnosti bylo v některých případech zjištěno, že proces výcviku jeřábníků neprobíhal dle čl. 5 ČSN ISO 9926-1, tzn., že nebylo provedeno seznámení se způsobem komunikace, dále s prováděním normálních a nouzových úkonů u jeřábu, s prováděním denních a týdenních kontrol, s určováním hmotností břemen a vzdáleností. Bylo však také zjištěno, že zaměstnavatel nepředložil doklad, ze kterého by vyplývalo, že zajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jeřábníků a vazačů. Tito zaměstnanci nebyli seznámeni s návody na obsluhu konkrétních zdvihacích zařízení a s návody na používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene. Vážným zjištěním bylo, že zaměstnavatel neměl určenu pověřenou osobu odpovědnou za provoz jeřábů a zdvihadel, jak je stanoveno v čl. 4.2 ČSN ISO 12480-1. Pověřená osoba odpovídající za provoz jeřábů a zdvihadel nebyla tak odpovídajícím způsobem vyškolená dle čl. 4.2 ČSN ISO 12480-1, tzn., že tyto osoby nebyly seznámeny s návody na obsluhu zdvihacích zařízení a prostředků pro zavěšení a uchopení břemen používaných v daném subjektu. Nejčastějším a nejzávažnějším nedostatkem bylo neuvedení v osnově školení jeřábníků, pro jaký konkrétní typ jeřábu byl zaměstnanec zaměstnavatelem vyškolen. V oblasti zdravotní způsobilosti k činnosti jeřábníka a vazače nebyly zjištěny vážnější nedostatky. V některých případech zaměstnavatelé byli upozorněni na skutečnost, že platí vyhláška č. 79/2013 Sb., o pracovnělékařských službách a některých druzích posudkové péče, která upravuje nově lhůty ke zjištění zdravotní způsobilosti i pro činnosti jeřábníka a vazače.

- Prevence rizik, vyhledání a hodnocení rizik a přijímání opatření k jejich odstranění

V rámci kontrolní činnosti byl také kladen důraz na prevenci rizik, tzn. na všechna opatření vyplývající z právních či ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z předpisů zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik. Zaměstnanci s riziky týkajícími se zdvihacích zařízení jsou seznámeni zpravidla ve všeobecném školení zaměstnanců, a to školitelem stanoveným zaměstnavatelem. Zaměstnavatelé při kontrole předkládali ve většině případů seznamy vyhledaných rizik včetně stanovených opatření k provozu zdvihacích zařízení. Bylo však také zjištěno, že vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je ve většině případů prováděno formálně, tzn. pouze okopírována obecná rizika. Vyhledaná rizika tak nekorespondovala se skutečným stavem na pracovišti, což je opakovaný nedostatek.

- Místní provozní bezpečnostní předpis - rozsah systému bezpečné práce ve vztahu k používání ZZ a k manipulaci s konkrétními břemeny

Zpracování místního bezpečnostního předpisu, tzv. „systému bezpečné práce“ (dále SBP), je dán požadavkem ČSN ISO 12480-1. Jednotliví zaměstnavatelé jsou si převážně vědomi, že při provozu jeřábů a zdvihadel jsou povinni zpracovat požadovaný SBP. Předložené SBP však v řadě případů neměly požadovaný rozsah, a tudíž neobsahovaly činnosti jeřábu tak, aby byly prováděny bezpečně s přihlédnutím ke všem předvídatelným rizikům. Zaměstnavatelé, aby splnili svou povinnost, si většinou nechávali zpracovat systém bezpečné práce externími revizními technikami ZZ, a tak často docházelo k tomu, že byl napsán obecně a neodpovídal konkrétnímu provozu. Opakující se problém byl zjištěn zejména na staveništích, kde si jednotlivé organizace pronajímaly většinou mobilní nebo věžové jeřáby od jejich majitelů, čímž se staly uživateli jeřábů a převzaly tak povinnost a odpovědnost při jejich používání. Jejich povinností je mimo jiné určit kompetentní osobu dle čl. 4.3.3 ČSN ISO 12480-1, která odpovídá za dodržování požadavků ČSN ISO 12480-1. Tyto organizace nezpracovaly SBP pro konkrétní manipulaci na základě požadavku ČSN ISO 12480-1 a specifikaci zaměstnavatele nebo majitele jeřábu. Předložené SBP často neměly požadovaný rozsah, nebyly rozpracovány jednotlivé předepsané kapitoly, a to především požadavek čl. 4.1 písm. a) ČSN ISO 12480-1 – navržení činnosti jeřábů a zdvihadel. Činnosti s jeřáby a zdvihadly nebyly navrženy tak, aby byly prováděny bezpečně s přihlédnutím ke všem předvídatelným rizikům. SBP v mnoha případech neobsahovaly komunikační systém, nejzákladnější povinnost stanovit způsoby vázání, zavěšování, přepravy a ukládání břemen a také stanovit povinnosti jeřábníků a vazačů na začátku, v průběhu a po ukončení činnosti. SBP dále neobsahovaly postupy pro bezpečné provádění oprav, pro zajištění bezpečnosti osob nezúčastněných přímo při používání jeřábů a pro zajištění kontrol jeřábů na začátku směn, kdy jeřáb postupně obsluhuje více jeřábníků. V SBP u stanovených postupů nebylo uvedeno, kdo za splnění nebo dodržení postupu zodpovídá. Nejčastějším nedostatkem bylo, že v SBP nebyly uvedeny zakázané manipulace jeřábníků a vazačů a také nebylo řešeno označení vazačů při skupinovém vázání, tzn., kde se pohybují více jak dva vazači, a to jak na staveništích, tak i ve výrobních provozech.

- Používání zařízení k účelům a za podmínek, pro které je určeno a v souladu s provozní dokumentací tzn. kontroly provozu technických zařízení, kontroly přístupů včetně jeřábových drah, dále na údržbu a revize ZZ

Zaměstnavatelé si zajišťují většinou kontroly, inspekce, revize, revizní zkoušky a údržbu zdvihacích zařízení u externích firem nebo u externích revizních techniků ZZ. V rámci kontrolní činnosti bylo zjištěno, že zaměstnavatelé často neměli vypracovaný plán kontrol revizí a údržby. Většinou se spoléhali na to, že jim externí firmy budou hlídat lhůty výše uvedených kontrol, a tím docházelo k tomu, že tyto kontroly nejsou provedeny v předepsaných lhůtách nebo nejsou provedeny vůbec.

Zaměstnavateli, který má zpracovaný pouze roční plán, bylo v rámci preventivních opatření také doporučeno, aby si zpracoval plán kontrol, revizí a zkoušek v rozsahu od revizní zkoušky k revizní zkoušce a tím se postihl celý cyklus kontrol.

Při kontrolní činnosti bylo také velmi často zjištěno, že např.:

- zaměstnavatel neměl zpracovaný plán údržby,

- zápisy o revizích nebo protokoly o revizních zkouškách neobsahovaly údaje předepsané čl. 11.2 ČSN 27 0142, a to např. identifikaci a rozsah zařízení (popis zařízení, základní technické a evidenční údaje), popis rozsahu provedených úkonů s uvedením jednotlivých kontrolovaných a zjištěných hodnot a jejich vyhodnocení, a dále uvedení použitých přístrojů, souhrn zjištěných nebezpečí, která se pro osoby mohou stát rizikem, doporučení o použitelnosti jeřábu, vzhledem ke zjištěným závadám a nebezpečím,
- zaměstnavatel nezajistil provedení denní kontroly před zahájením provozu na začátku směny nebo pracovního dne,
- hák kladnice zdvihacího zařízení nebyl opatřen funkční bezpečnostní pojistkou.

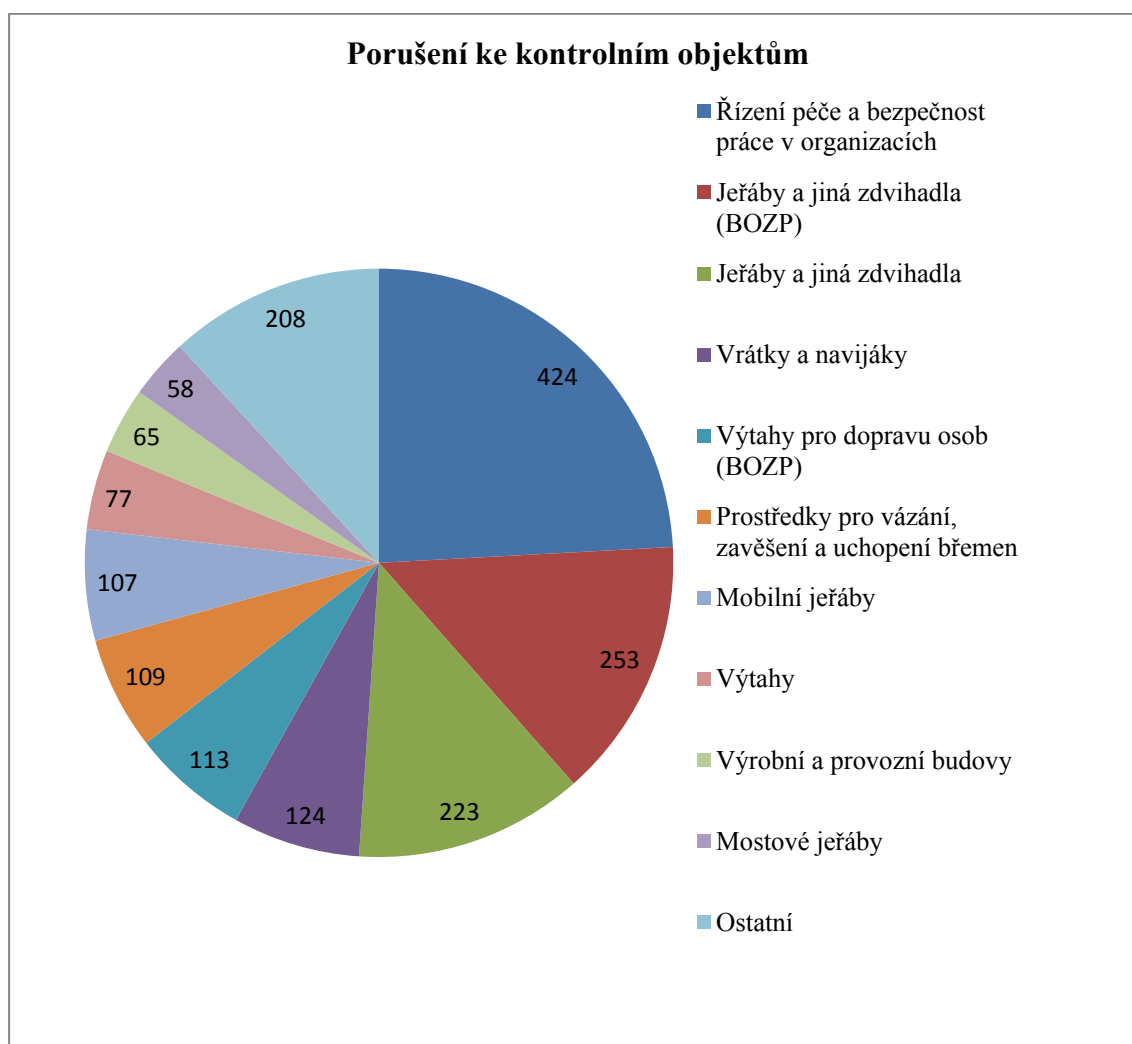
Dále bylo dále zjištěno, že při provozu jeřábů či zdvihadel nebyly často dodrženy minimální požadavky na bezpečný provoz a používání zdvihacích zařízení tím, že např.:

- konstrukce zdvihacího zařízení nebyla označena značením, které je srozumitelné a má jednoznačný charakter – příslušné značení označující směry pohybů zdvihacího zařízení, nebylo na konstrukci zdvihacího zařízení vyznačeno,
- ovládací prvky ovládacího zařízení zdvihacího zařízení nebyly příslušně označeny – na tlačítku ovládacího panelu zdvihacího zařízení chybělo označení směru pohybu zdvihacího zařízení,
- zdvihací zařízení nebylo při provozu vybaveno zábranou nebo ochranným zařízením nebo přijetím opatření tam, kde existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnanců či jiných osob, nacházejících se na kontrolovaném staveništi, pohybujícími se částmi zdvihacího zařízení (např. betonovým protizávažím věžového jeřábu), přičemž v blízkosti základového kříže věžového jeřábu se pohybovali zaměstnanci jiných zaměstnavatelů provádějící stavební práce.
- **Volba, označení, skladování a vedení dokumentace u prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene**

Kontrolou bylo zjištěno, že zaměstnavatelé neměli v řadě případů k dispozici návody výrobce k používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemen, t.zn., že při nákupu jim je prodejce nedal a provozovatelé je nepožadovali. Kontroly vázacích prostředků, které si provádí zaměstnavatelé prostřednictvím svých zaměstnanců, nebyly většinou na dobré úrovni. Zaměstnanci, kteří tyto kontroly prováděli, neměli potřebné znalosti k těmto kontrolám. Při kontrolní činnosti bylo velmi často zjištěno, že např. textilní popruhy nebyly označeny tak, aby bylo možno určit charakteristiky podstatné pro bezpečné použití. V řadě případů zaměstnavatel nepředložil doklad, kterým by prokázal, že zajistil provedení prohlídky dle požadavku návodu k použití konkrétního vázacího prostředku.

Tabulka a graf: Porušení vzhledem ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet kontrol
100 - Výrobní a provozní budovy	65	141	58
2070 - Výtahy	77	167	32
2071 - Výtahy pro dopravu osob	113	243	43
2150 - Jeřáby a jiná zdvihadla	223	468	79
2153 - Mostové jeřáby	58	128	25
2157 - Mobilní jeřáby	107	228	39
2160 - Jeřáby a jiná zdvihadla (BOZP)	253	516	89
2220 - Vrátky a navijáky	124	264	46
2250 - Prostředky pro vázání, zavěšení a uchopení břemen	109	235	43
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	424	894	155
Ostatní: např. pohyblivé schody a chodníky, věžové jeřáby, mobilní jeřáby (BOZP), pohyblivé prac. plošiny, regálové zakladače, OOPP	208	442	59

Sankce

Zjištěnému počtu nedostatků odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekcii práce. Za správní delikt bylo uloženo celkem **25** pokut v celkové výši **613.000 Kč**.

Závěr

Úkol byl splněn v plném rozsahu. Kontrolní činnost při plnění úkolu byla provedena v souladu se zákonem č. 251/2005 Sb., o inspekcii práce. Zadání a cíle úkolu byly splněny ve smyslu požadavků hlavního úkolu. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako velmi užitečné, a tudíž je nutné této oblasti věnovat i nadále trvalou pozornost. Dále však setrvává stav, kdy vyhledávání pracovních rizik na pracovištích je převážně formální a rizika se neřeší odpovídajícím způsobem v rámci zpracovaných SBP ani jiných dalších předpisů např. technologických postupů apod. Většina zjištěných nedostatků byla zaznamenána v řízení provozu ZZ. Technické závady byly v menšině zjištěných nedostatků. Lze usuzovat, že technickým zařízením je věnována větší péče, než jejich obsluhám. Z charakteru zjištěných nedostatků při používání zdvihacích zařízení a prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene lze konstatovat, že většina provozovatelů zdvihacích zařízení si je vědoma svých povinností, které jim plynou ze zákonů č. 262/2006 Sb. a č. 309/2006 Sb. Provozovatelé, u kterých bylo zjištěno porušení povinností, přijali odpovídající opatření k zajištění bezpečného provozu zdvihacích zařízení. Z vyhodnocení hlavního úkolu také vyplývá doporučení, aby byl kladen větší důraz na kontrolní činnost na staveništích, kde situace týkající se provozu zdvihacích zařízení a používání prostředků pro vázání, zavěšení a uchopení břemene je v porovnání s běžným provozem daleko závažnější. Při stavební činnosti jsou velmi často prováděny manipulace s materiálem za pomoci zdvihacích zařízení, přičemž provoz zdvihacích zařízení a z něho vyplývající povinnosti jednotlivých subjektů ve smyslu ČSN ISO 12480-1 a ČSN ISO 12480-3 nejsou velmi často plněny. Součástí každé kontroly, zejména u malých a středních provozovatelů, bylo i poskytnutí základních informací a poradenství týkající se bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci, zejména informace o aktuálních změnách právních a ostatních předpisů pro danou problematiku na pracovištích kontrolovaných subjektů, což zvýšilo právní vědomí v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci. U všech kontrolovaných subjektů bylo vydáno opatření k odstranění zjištěných závad a bylo také vyžadováno podání písemné zprávy o přijatých opatřeních kontrolovaného subjektu a o způsobu odstranění závad. Výsledky kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zdvihacích zařízení prokázaly svůj význam zejména prověřením aktuálního stavu, tzn. jak právnické a podnikající fyzické osoby plní stanovené povinnosti vyplývající z průvodních dokumentací zdvihacích zařízení a právních a ostatních předpisů pro danou problematiku. Poznatky získané při plnění tohoto úkolu lze hodnotit jako přínosné a je doporučeno se oblasti zdvihacích zařízení trvale věnovat.

VI. Bezpečnost práce při provozu plynových a tlakových zařízení se zaměřením na provoz nízkotlakých plynových kotlen, spotřebičů, plynových pecí a výměňkových stanic včetně tlakových nádob

Při kontrolách v roce 2013 bylo zjištěno značné množství nedostatků v oblasti plynových a tlakových zařízení, z tohoto důvodu bylo rozhodnuto provést kontroly u dalších subjektů provozujících plynové zařízení např. v objektech průmyslové výroby a v dalších subjektech, kde je provozováno plynové zařízení. Kontrola bezpečnosti při provozu výměňkových stanic pak logicky navázala na úkoly bezpečnosti provozu středotlakých parních kotlů z roku 2010 a návazně na úkol z roku 2012 – tlakové nádoby s rizikem výbuchu expandující vodní páry. Oba tyto úkoly měly společného jmenovatele - rizikovost použitého média. Výměňkové předávací stanice pracují rovněž se stejnou pracovní látkou, horkou vodou nebo vodní párou, jako primárním topným médiem. V současné době nabývá významu centralizované zásobování teplem a jeho součástí jsou tepelné předávací stanice. Bezpečnost provozu těchto stanic určuje nejen spolehlivou dodávku tepla obyvatelstvu, ale především jeho bezpečnost, protože stanice jsou umístěny v zastavěném území a mnohdy i přímo v obytných domech. Nedodržování předpisů k zajištění bezpečnosti práce při provozu plynových a tlakových zařízení může za určitých okolností být zdrojem nebo příčinou ohrožení života a zdraví nejen zaměstnanců kontrolovaných subjektů ale i veřejnosti a může vést i ke značným materiálním škodám.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo tedy prověřeni stavu a úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu plynových zařízení a tlakových zařízení, jak je zajištěno ze strany provozovatelů bezpečné provozování plynových, tlakových a souvisejících zařízení s ohledem na bezpečnost provozu.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce vyberou ke kontrole minimálně 20 subjektů na jednoho inspektora se specializací na tlaková nebo plynová zařízení.

Předmět kontroly byl zaměřen především:

- zda je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik při provozu plynových zařízení, tlakových zařízení a výměňkových stanic,
- zda je zajištěna odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení,
- zda je vedena provozní dokumentace např. provozní řády a provozní předpisy, provozní záznamy, zápisy o zkouškách bezpečnostní výstroje, pasporyty vyhrazených tlakových nádob stabilních, revizní knihy plynových spotřebičů,
- zda jsou stanovena opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí spojených s provozem plynových a tlakových zařízení

- zda kontrolovaný subjekt zajišťuje bezpečný stav provozovaného plynového a tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zda má zpracované plány revizí, zda jsou jmenovány odpovědné osoby za provoz a údržbu,
- zda mají doklady z kontrol a revizí předepsané náležitosti a odpovídající odbornou úroveň,
- zda je zajištěn bezpečný přístup pro pracovníky provádějící kontroly, revize, zkoušky, obsluhu a údržbu zařízení,
- zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům,
- zda je zabezpečen dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu,
- zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, není-li používáno pro jiné účely, než pro které je určeno, zda je provedena dostatečná protikorozní ochrana, značení protékajícího média, zda jsou označeny uzávěry plynu a je k nim zajištěn bezpečný přístup,
- zda je na přívodu primárního média VS osazena předepsaná armatura včetně blokovací armatury s bezpečnostní funkcí, zda se ověřuje funkčnost těchto armatur,
- zda jsou instalovány všechny blokovací prvky ve výměňkové stanici a jejich funkce je pravidelně ověřována,
- zda instalované ohřívače UT a TUV jsou vybaveny předepsanou bezpečnostní výstrojí a tato výstroj je funkční.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2014 bylo provedeno inspektory oblastních inspektorátů práce celkem **927** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno celkem **5 574** nedostatků. Násobnost zjištěných nedostatků byla **12 996**. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **62** technickoorganizačních opatření. Ke zjištěným nedostatkům bylo v **4 727** případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. U **847** zjištěných nedostatků nebylo opatření vydáno, protože nedostatky byly odstraněny již v průběhu kontroly. Ani v jednom případě nebylo nařízeno vyřazení strojů a zařízení z provozu.

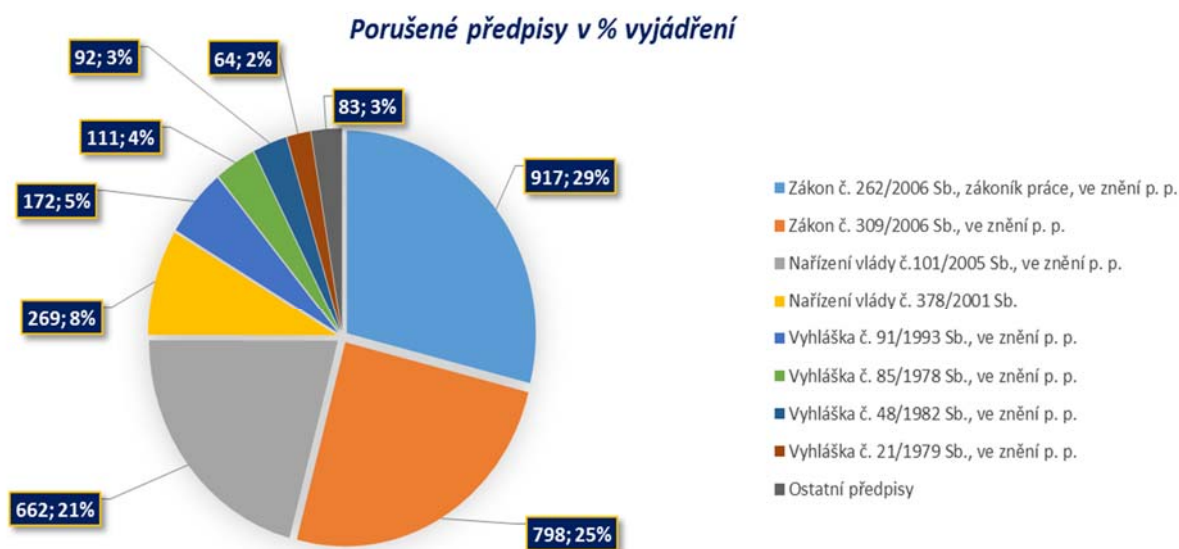
Tabulka: Základní údaje

	Oblastní inspektorát práce								Celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	97	208	44	54	79	123	104	218	927
Počet zjištěných nedostatků	350	740	162	180	556	1 044	600	1 942	5 574

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 262/2006 Sb., zákon č. 309/2006 Sb., NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a o zajištění dalších podmínek BOZP a NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a náradí.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% vyjádření porušení
Zákon č. 262/2006 Sb.	917	28,9
Zákon č. 309/2006 Sb.	798	25,2
Nařízení vlády č.101/2005 Sb.	662	20,9
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	269	8,5
Vyhláška č. 91/1993 Sb.	172	5,4
Vyhláška č. 85/1978 Sb.	111	3,5
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	92	2,9
Vyhláška č. 21/1979 Sb.	64	2,0
Ostatní předpisy	83	2,6

Tabulka: Nejčastější porušení technických norem

Nejčastěji porušené normy	Počet porušení
ČSN 69 00 12	245
ČSN 38 64 05	129
ČSN EN 1775	53
ČSN 69 00 10	46
ČSN 07 83 04	42
ČSN 07 07 03	27

Tabulka: Přehled počtu porušení u kontrolních objektů

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	760	854	402	191
270 - Průmyslové rozvody a vedení	112	128	58	46
1680 – Kotelny	226	262	130	57
1681 - Kotelny (BOZP)	379	399	259	90
1690 - Parní a kapalinové kotle	50	56	31	13
1691 - Parní a kapalinové kotle (BOZP)	38	50	23	18
1730 - Tlakové nádoby stabilní	509	951	276	146
1731 - Tlakové nádoby stabilní (BOZP)	398	550	222	116
1740 - Tlakové nádoby k dopravě plynů	48	48	25	22
1741 - Tlakové nádoby k dopravě plynů	64	84	34	22
1840 – Zař. pro zvyšování a snižování	120	154	78	35
1850 - Zařízení pro rozvod plynů	240	260	126	81
1851- Zařízení pro rozvod plynů (BOZP)	491	577	313	126
1860 - Zařízení pro spalování plynů	148	186	90	55
1861 - Zařízení pro spalování plynů	260	354	153	79
3010 - Řízení péče a BP v organizacích	1303	7497	733	322

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. a) a c)	Zaměstnavatel nedodržel požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a náradí.	613
§ 2	Zaměstnavatel nevytvořil takové pracoviště, aby odpovídalo bezp. a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště.	93
§ 6	Bezpečnostní značky, značení a signály	43

Nejčastějším porušením byl § 4 odst. 1 písm. c) zákona č. 309/2006 Sb. - zjištěné nedostatky lze hodnotit jako nedostatečnou péči o zařízení ze strany provozovatele. Jedná se především o nedostatky v provozní dokumentaci, v revizních knihách plynového zařízení, pasportech tlakových nádob, v zápisech v provozních denících a především v harmonogramech revizí. Z nedostatků ve zpracovaných harmonogramech revizí pak vyplývá mimo jiné nedodržování lhůt v provádění pravidelných revizí a kontrol plynových zařízení, zajištění provedení pravidelných odborných prohlídek nízkotlakých revizí, provozních, vnitřních revizí tlakových nádob, provedení kontrol zařízení na detekci úniku plynů (jejich pravidelná kalibrace dle návodu výrobce), kontrola komínových cest, provádění pravidelného odborného servisu provozovaného zařízení. Dále byly velmi často nedostatečně zpracované analýzy rizik pro kotelní a plynové zařízení. V těchto případech bylo patrné, že analýzu rizik nezpracovával provozovatel, ale externí odborně způsobilá osoba, kde se v těchto případech projevila nedostatečná znalost prostředí posuzovaného subjektu včetně provozovaného zařízení neboť, v mnoha případech byla provedená analýza příliš obecná.

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	644
§ 103	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům řádné školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, nevede řádně dokumentaci o provedeném školení, nesplnil povinnosti týkající se zdravotní způsobilosti zaměstnanců a výkonu práce.	186
§ 104	Zaměstnavatel neposkytuje řádně zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky a nekontroluje jejich používání.	41

S ohledem na porušování předpisů ve vztahu ke kontrolním objektům po nedostatecích v oblasti řízení péče v oblasti bezpečnosti práce byl největší počet nedostatků zjištěn ve vztahu k nízkotlakým kotelnám, k vyhrazenému plynovému zařízení, tlakovým nádobám stabilním a řízení péče a bezpečnost práce v organizacích.

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Prevence rizik

Dokumentace k vyhledávání, hodnocení a přijímání opatření k minimalizaci rizik ohrožení bezpečnosti a zdraví byla předložena ve většině kontrolovaných subjektů, velmi často se však jednalo o typizovanou dokumentaci pracovníků OZO, kteří neznali dostatečně provoz organizace, a tak vždy nebyla tato dokumentace zpracována konkrétně na místní podmínky. V některých případech zde byla uvedena rizika, která v subjektu vůbec nepřicházela v úvahu. V dokumentech byly uvedeny již několik let neplatné právní předpisy např. vyhl. č. 324/1990 Sb., zákon č. 65/1965 Sb. V některých případech chybělo v předložené dokumentaci vyhodnocení rizik pro provoz tlakových a plynových zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci. V dokumentaci zabývající se otázkami rizik chyběla většinou identifikace hlavně specifických rizik, které sebou přináší právě vyhrazená technická zařízení a které většinou odborně způsobilé osoby neznají. Potom se v registru rizik např. dozvíme, že největším rizikem v nízkotlaké kotelně je pád ze schodiště. Vyhledávání rizik chybělo velmi často u podnikajících fyzických osob. V případě, kdy rizika byla vyhodnocena provozovatelem na základě dobrých znalostí provozu, byla ve většině případů přijata opatření na odpovídající úrovni. Pokud subjekt vyhodnocení zadal na základě smluvního ujednání, byla rizika v některých případech vyhodnocena obecně (jak shora uvedeno) bez přijetí konkrétních opatření. Je logické, že úroveň vyhodnocení rizik je v jednotlivých kontrolovaných subjektech značně rozdílná, závislá i na výkladu a pochopení jednotlivých zpracovatelů. V několika subjektech sice byla dokumentace o rizicích zpracována, zaměstnavatel však neprovedl seznámení zaměstnanců s výsledky vyhodnocení rizik možného ohrožení zdraví vyplývající z provozu, údržby tlakového a plynového zařízení a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik.

Na základě výše uvedených skutečností, lze konstatovat, že vyhledávání rizik včetně stanovených opatření je ve velké většině prováděno pouze formálně. Jde o to takto zpracovanou

dokumentaci předložit kontrolním úřadům při prováděných kontrolách, ale dále se s ní nepracuje (nejsou prováděny aktualizace podle změny na pracovišti).

Odborná a zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou a údržbou zařízení

Ve většině kontrolovaných subjektů byly znalosti zaměstnanců pověřených obsluhou tlakového a plynového zařízení ve stanovených termínech ověřeny přezkoušením. Seznamování pracovníků s ostatními předpisy v oblasti BOZP byly prováděny v rámci stanoveného systému organizace školení. Školení ve většině případů zajišťovali externí pracovníci na základě osvědčení o odborné způsobilosti. Obsluhy těchto zařízení byly ve většině kontrolovaných subjektů před pověřením výkonem pracovní činnosti podrobeny ověření zdravotního stavu. Přesto i v této oblasti kontrol byly v ojedinělých případech zjištěny nedostatky: propadlé osvědčení k obsluze tlakových nádob, proškolení nebylo provedeno na konkrétní druh provozovaného zařízení, v dokladech na provedení lékařské prohlídky nebyla v některých případech dostatečně specifikována vykonávaná činnost.

Vedení provozní dokumentace

Kontrola obsahu a rozsahu místních provozních předpisů a provozních řádů, zda obsahují požadavky předpisů, návodů a pokynů výrobce a zda jsou v souladu s hodnocením rizik a odpovídají skutečnému stavu byla vzhledem k rozmanitosti provozovaných zařízení sice značně časově náročná, ale získané poznatky jednoznačně dokumentují skutečnost, že s provozními řády není pracováno, tak jak bylo myšleno při jejich zpracování - nejsou prováděny jejich aktualizace v případě výměny technologie, modernizace systémů, např. způsob signalizace poruchových stavů, jsou zde uvedena již neplatná telefonní čísla, nebyly stanoveny lhůty pro prověřování funkce bezpečnostní výstroje či pokyny pro ověřování výskytu CO v kotelnách či schéma plynové části. Obsluha se tak často v těchto provozních řádech nedoče ani to nejdůležitější tj. pokyny pro bezpečné a okamžité odstavení zařízení z provozu v případě vzniku mimořádné situace. Provozní výkresy rozvodů plynu nejsou často vůbec k dispozici. Nelze tak rychle reagovat na případné nehodové události. V některých případech nemá obsluha MPŘ k dispozici, protože je u vedoucího v kanceláři, aby se nepoškodil. Častým nedostatkem jsou závady v provozní dokumentaci tlakových nádob stabilních - nevyplněné pasporty, nedostatečně zpracované v plány revizí, chybějící zápisy v provozním deníku nádob, chybějící informace o kontrolách bezpečnostní výstroje. Nebylo doloženo jmenování osoby odpovědné za bezpečný a hospodárny provoz tlakových nádob. Stále se objevují nedostatky při činnosti revizních techniků v tom, že nahrazují vnitřní revize a tlakové zkoušky např. ultrazvukovými zkouškami, které nejsou tak náročné na přípravu, a je možné je provádět bez jejich odstavení z provozu.

Některé zjištěné nedostatky:

- Nedoložení nebo dokonce nevypracování revizních knih plynového spotřebiče.
- Chybějící výpočet účinného větrání NT kotelny.
- Provozní řády nejsou aktualizovány v souladu s provedenými změnami a modernizací systému.
- Nedoložené nebo nevyplněné pasporty tlakových nádob.
- Nevypracovaný harmonogram revizí.
- Vedení provozního deníku nebylo v souladu s vlastními požadavky uvedenými v provozním řádu - chybí zápisy o provedení pravidelných zkoušek zařízení.
- Nebyl k dispozici návod k obsluze a údržbě nízkotlakého kotle s výkonem pod 50kW.

Opatření pro případ zdolávání mimořádných událostí

Opatření pro zdolávání mimořádných opatření bylo zapracováno ve většině případů do místního provozního bezpečnostního předpisu.

Zajištění bezpečného stavu provozovaného plynového a tlakového zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem

Vypracování plánu revizí a zkoušek, případně harmonogramu kontrol VTZ bylo kontrolováno u všech subjektů. V několika případech tato dokumentace buď chyběla, nebo nebyla aktualizována pro provozované tlakové nádoby stabilní či plynové zařízení. Ve většině kontrolovaných subjektů jsou revize a zkoušky tlakového zařízení a plynového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Kontroly jsou zajišťovány většinou pověřenými zaměstnanci kontrolovaných subjektů. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá je především na znalostech a proškolení provádějících zaměstnanců, zejména u zaměstnanců pověřených subjektem. V oblasti dodržování termínů a lhůt stanovených plány revizí a zkoušek, případně harmonogramů kontrol VTZ, byly znovu zjišťovány nedostatky – nedodržení lhůt provedení provozních revizí, kontrol plynových zařízení, provedení provozních revizí, vnitřních revizí a tlakových zkoušek tlakových nádob. Při kontrolách práce revizních techniků, bylo zjištěno, že velká část revizních techniků nedostatečně kontroluje plynovody uložené v zemi. Velmi často ani nejsou vybaveni vhodným zařízením pro detekci plynovodů uložených v zemi a z jejich revizních zpráv není jasné, jakým způsobem vlastně plynovody kontrolovali. V některých případech provozovatelé nezajistili provedení revizí a kontrol na zařízení souvisejících s provozem plynových a tlakových zařízení – neprovedené revize elektro, hromosvodů, neprovedené kontroly komínů, neprovedené odborné prohlídky nízkotlakých kotlen. V několika subjektech bylo zjištěno, že nejsou ustanoveny osoby odpovědné za provoz VTZ. Kontrolou, jak zaměstnavatel odstraňuje zjištěné nedostatky a závady bylo zjištěno, že přenos informací ze zpráv o revizích, kontrolách a zkouškách včetně stanovení termínů opatření k jejich odstranění je prováděn nejrozumnějšími způsoby, nejčastěji v písemné podobě. V některých případech bylo zjištěno neodstranění zjištěných závad – provozovatel v domnění, že má revizi provedenou, se odstraněním závad nezabýval.

Pravidelná údržba charakteru prevence je prováděna ve většině kontrolovaných subjektů. Údržba je zajišťována jednak dodavatelským způsobem, částečně však i vlastními odbornými zaměstnanci. Kvalita údržby souvisí s výší finančních prostředků, které provozovatel do zařízení investuje a s odbornou úrovní obsluhy tlakových a plynových zařízení a většinou je pouze omezena na zajištění provozuschopnosti předmětných zařízení.

Kontrola na pracovišti - zajištění bezpečného přístupu k zařízení, zda je zařízení dostatečně chráněno proti vnějším vlivům, zda je zajištěn dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu, zda je přívodní potrubí plynu vybaveno předepsanými armaturami, provedení značení protékajícího media, označení uzávěrů plynu, provedení protikorozi ochrany

Kontrolovaná provozovaná zařízení byla vybavena předepsanou a řádně funkční bezpečnostní výstrojí, armaturami a další ochrannými zařízeními.

Zjištěné nedostatky při kontrole na pracovišti:

- U některých zařízení nebyl ze strany provozovatelů zajištěn bezpečný přístup, např. nefunkční nebo poškozené osvětlení místnosti, lokální výmoly na podlaze, nedostatečný manipulační prostor.
- Provozované parní, horkovodní, vodní potrubí, potrubí tlakového rozvodu plynu, plynové potrubí nebylo na viditelných místech označeno bezpečnostními značkami v závislosti na druhu teplotě a směru dopravy látek.
- Uzavírací ventily instalované na potrubí před expanzními nádobami nebyly zajištěny v otevřené poloze.
- U kovových potrubí venkovních rozvodů plynu byly zjištěny poškozené protikorozi nátěry.
- V nízkotlaké plynové kotelně nebyl zajištěn dostatečný přívod spalovacího a větracího vzduchu.
- Nad obslužnými komunikacemi nízkotlakých plynových kotelen a výměňkových stanic není vždy zajištěna podchodná výšky 2,1 m.
- Nejsou prováděny pravidelné kalibrace čidel detekce na únik plynu, což bylo v rozporu s návody výrobce.
- Ne vždy byly prokazatelně prováděny odborné prohlídky nízkotlakých plynových kotelen ve lhůtách dle požadavku platných předpisů.
- Nejsou prováděny kontroly plynového zařízení dle požadavku vyhl. č. 85/1978 Sb. a kontroly spalinových cest dle vyhl. č. 91/2010 Sb.
- Používané trubičky na kontrolu zjišťování CO v ovzduší měly prošlou dobu použitelnosti.
- Kotelny nebyly vybaveny v souladu s ČN 07 0703 – např. nebyl instalován samozavírač dveří, v kotelně chyběla bateriová svítidla, lékárnička pro první pomoc a přenosný hasicí přístroj CO₂ s hasicí schopností minimálně 55 B.
- Obtížná čitelnost výrobních štítků tlakových nádob stabilních (nečitelné nebo nepřístupné).
- Nevedené zápisy v provozním deníku kotelny, provozní řád neaktualizovaný na skutečný stav, chybějící průvodní dokumentace kotlů i dalšího zařízení umístěného v nízkotlaké

- plynové kotelně, výfukové potrubí pojistných ventilů směřuje do prostoru možného pohybu osob – riziko poranění.
- Regály nebyly trvale označeny štítky s uvedením největší nosnosti buňky a počtem buněk ve sloupci.
 - Nebyly jmenovány osoby odpovědné za bezpečný provoz tlakových zařízení.
 - Nedostatky byly zjišťovány také na výstroji kotlů – nefunkční teploměry, špatně umístěné manometry, zašpiněné vodoznaky, neoznačení nejvyššího pracovního přetlaku na manometrech.
 - Neoznačení hlavního uzávěru plynu neprovedení vyznačení přístupu k tomuto uzávěru, vzniká zde riziko v případě vzniku mimořádné události.
 - Nedostatky byly zjištěny i v kontrolovaných regulačních stanicích plynu – chybějící provozní dokumentace, nevedené zápisy o činnosti obsluhy, chybějící tabulky s údaji o nastavených přetlacích provozních a zabezpečovacích armatur, chybějící místopisné schéma a v neposlední řadě počínající koroze, která nesvědčí o kvalitně prováděné údržbě ze strany provozovatele.
 - Provozování tlakových nádob k dopravě plynů s prošlou periodickou zkouškou, zkorodované tlakové nádoby k dopravě plynů.
 - Nepořádek v prostorách s instalovaným plynovým a tlakovým zařízení, v kotelně umístěny věci nesouvisející s provozem zařízení.
 - Neprovedení pravidelného servisu plynových hořáků.

Podceňované jsou někdy záležitosti spojené s účinným větráním prostoru a přívodu dostatečného množství vzduchu do kotelen pro bezpečný provoz kotlů a dokonalé spalování. Problém nedokonalého spalování při přívodu minimálního objemu vzduchu ke spotřebiči je především umocněn v souvislosti výměnou plastových oken v některých objektech, např. školních kuchyní.

Poskytování osobních ochranných prostředků

Obsluha zařízení byla vybavena osobními ochrannými pracovními prostředky poskytovaných zaměstnancům většinou na základě vyhodnocení rizik v souladu s platnými předpisy.

Sankce

V rámci tohoto hlavního úkolu bylo uloženo **14** pokut v celkové výši **425.000 Kč**.

Závěr

V souladu se zadáním úkolu byla kontrola provedená v celém rozsahu u všech zařízení uvedených v úkolu a to tak, aby se snížilo riziko při provozu těchto zařízení. Výsledky kontrol v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci prokázaly, že jsou pro kontrolované subjekty přínosem zejména v tom, že ukazují aktuální stav a účelnost přijatých opatření v prevenci rizik. Dalším přínosem prováděných kontrol je skutečnost, že zaměstnavatelé byli upozorněni na

plnění povinností souvisejících s provozem plynových a tlakových zařízení. Plnění těchto povinností by mělo vést k odpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu těchto zařízení a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví. Ve všech kontrolovaných subjektech lze konstatovat, že většina nedostatků zjištěných při kontrolách je zaviněna nedostatečnou kontrolou nebo péčí ze strany provozovatelů bez rozdílu, zda se jedná o nově instalovaná zařízení nebo o zařízení, jehož technický stav je ovlivněn stářím. U plynového a tlakového zařízení je možno na základě zjištěných poznatků konstatovat, že provozovatelé si uvědomují možná rizika ohrožení zdraví jak vlastních zaměstnanců, tak i veřejnosti, klientů, ale ne vždy k tomu zaujmou takové stanovisko, které by vyloučilo možnost vzniku mimořádné situace. Kontrolami byla v některých případech zjištěna opětovná absence vyhledávání a vyhodnocování rizik spojených s provozem plynových a tlakových zařízení. Mnozí provozovatelé doposud důsledně nedocenili, zda jsou při každoročních preventivních проверkách bezpečnosti práce, které jsou ve většině případů pravidelně prováděny, kontrolována i vyhrazená technická zařízení, tj. v našem případě zařízení plynová a tlaková. Ve většině kontrolovaných subjektů jsou služby spojené s problematikou bezpečnosti práce zajišťovány externími pracovníky, či erudovanými společnostmi zabývající se bezpečností a ochranou zdraví při práci, které však problematiku vyhrazených zařízení ve většině případů jako takovou neřeší. V některých případech kontrolované subjekty řeší problematiku provozu plynových kotelen tak, že tyto prostory pronajímají jiným odborným subjektům s praxí a kvalifikovanou obsluhou a od nich pak nakupují teplo a teplou vodu. Jedná se většinou o školní zařízení. Provoz výměňkových stanic provozovatelé zajišťují pomocí specializovaných subjektů na smluvním základě. Tyto uvedené subjekty pak zajišťují konkrétní činnosti na zařízení na základě smluv s vybranými OSVČ. Přímá odpovědnost provozovatele zařízení na zajištění požadavků předpisů je pak přenášena na další subjekty a reálné zajišťování pravidelných činností kompetentními osobami (např. u kontrol bezpečnostní výstroje) může být sporné. Zjištěné nedostatky vyplývaly většinou z neznalosti příslušných předpisů, než z jejich přehlížení. Byl shledán kladný přístup k průběhu kontrol a snaha subjektů k odstranění zjištěných nedostatků. Lze tedy usuzovat, že provedené kontroly přispěly ke zlepšení technického stavu plynového a tlakového zařízení a tím konstatovat, že kontroly splnily daný úkol a cíl. Všichni majitelé i provozovatelé přistupovali k inspektorům vstřícným způsobem, měli zájem o bezpečný provoz obsluhovaných plynových, tlakových i topných zařízení, i když některé znalosti jejich povinností byly velmi kusé (zvláště tam, kde obsluha je zároveň provozovatel i majitel zařízení). V některých případech se provozovatelé plně spoléhali na revizní techniky, kteří k nim chodí na pravidelné revize a kontroly s tím, že budou dodržovat stanovené termíny těchto kontrol. V převážné části kontrolovaných subjektů jsou revize, kontroly a zkoušky plynového a tlakového zařízení prováděny dodavatelským způsobem. Úroveň prováděných kontrol a revizí je rozdílná, závislá na znalostech a zkušenostech provádějících pracovníků. Při prováděných kontrolách bylo vždy velmi kladně hodnoceno poskytování konzultací inspektory přímo na pracovištích organizací, což mimo jiné přispělo i ke zvýšení úrovně BOZP u kontrolovaných subjektů.

Vzhledem k častým změnám vlastníkům zařízení (plynového, tlakového i tepelného) je nutné neustále provozovatelům připomínat jejich povinnosti vyplývající z platných právních a technických předpisů se zaměřením na bezpečnost provozu těchto zařízení. Celkově byl úkol proveden v širokém spektru oborů. V některých oborech např. školství a zdravotnictví se

ukázalo, že existuje poněkud nižší úroveň péče o vyhrazená zařízení, z tohoto důvodu doporučujeme zaměřit se na tyto oblasti a přispět tak k zvýšení úrovně bezpečnosti i u těchto provozovatelů. i s ohledem na velký pohyb veřejnosti v těchto prostorách (děti, studenti rodiče, pacienti). Vzhledem k vysoké rizikivosti provozu těchto zařízení je navrhováno této oblasti věnovat i nadále trvalou péči. Součástí každé kontroly byla i osvěta a poradenská činnost, týkající se především pomoci při orientaci v oblasti bezpečnostních i pracovně právních předpisů. Mezi nejzávažnější zjištění patří nedostatečná údržba zařízení, nedodržování termínu revizí a kontrol, neodstraňování závad zjištěných při pravidelných revizích a kontrolách a závady v oblasti kontrol výstroje a zápisů do provozních deníků. Jak již bylo též uvedeno, u velké části provozovatelů byly zjištěny též závady na pronajatém nebo smluvně poskytnutém zařízení např. vyhrazených tlakových a plynových zařízení odpařovacích stanic zkapalněných technických plynů, které nejsou v majetku provozovatele, ale jsou jím provozovány. V budoucnu by bylo vhodné zaměřit se i na tyto poskytovatele služeb a přispět tak k zvýšení bezpečnosti provozování těchto druhů vyhrazených zařízení.

VII. Kontrola plnění úkolů zadavatele stavby a koordinátora BOZP na staveništi

Úkol byl zaměřen na kontrolu plnění povinností zadavatelů staveb a činnosti koordinátorů BOZP na staveništi, zda dodržují povinnosti uložené jim zákonem č. 309/2006 Sb., a tím působí na snižování pracovní úrazovosti způsobené ne vždy dostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích a úkonech prováděných jednotlivými zaměstnanci pro bezpečný výkon práce. Kontroly byly zaměřeny na plnění povinností zadavatelů staveb a koordinátorů BOZP na staveništi, kde působí současně zaměstnanci více než jednoho zhotovitele; dále v případech, kdy předpokládaná celková doba trvání prací a činností přesáhne dobu určenou v § 15 zákona č. 309/2006 Sb. a na stavbách, kde jsou vykonávány práce a činnosti vystavující fyzickou osobu zvýšenému ohrožení života nebo poškození zdraví. Výběr kontrol zadavatelů staveb vycházel z místních znalostí staveb inspektory, z poznatků o stavbách v regionu a jejich zhotovitelích v rámci přípravy na kontroly a z přehledu oznámení o zahájení prací zasílaných na oblastní inspektoráty práce.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo ověřit, zda a jak zadavatelé staveb a koordinátoři BOZP na staveništi dodržují povinnosti uložené zákonem č. 309/2006 Sb. a nařízením vlády č. 591/2006 Sb.; prověřit, jakým způsobem provádějí a zda prosazují zvyšování úrovně bezpečnosti práce na staveništi zejména s cílem snižovat pracovní úrazovost, způsobenou nedostatečnou informovaností jednotlivých zhotovitelů o možných rizicích v souvislosti s pracovní činností, kterou provádějí jednotliví zaměstnanci. Vzhledem ke skutečnosti, že stavebnictví jako obor vykazuje každým rokem vysoké procento pracovních úrazů, jsou výše uvedené informace velmi důležité pro bezpečný výkon jejich práce.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny na otázky:

- zda zadavatel stavby doručil oznámení o zahájení prací na oblastní inspektoráty práce, zda oznámení splňuje náležitosti přílohy č. 4 k NV č. 591/2006 Sb. a zda je zajištěno jeho vyvěšení na staveništi,
- zda zadavatel stavby zajistil, aby byl před zahájením prací na staveništi zpracován plán bezpečnosti a ochrany zdraví,
- zda na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele, zadavatel určil potřebný počet koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi v souladu se zákonem č. 309/2006 Sb.,
- zda zadavatel zavazuje zhotovitele stavby k součinnosti s koordinátorem BOZP,
- zda koordinátor plní povinnosti dané § 18 zákona č. 309/2006 Sb. a § 7 a 8 NV č. 591/2006 Sb.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci úkolu bylo provedeno **366** kontrol. Z celkového počtu **798** zjištěných nedostatků bylo inspektory v **501** případech uloženo opatření k odstranění zjištěných nedostatků podle § 7 odst. 1 písm. k) zákona o inspekci práce. V **297** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

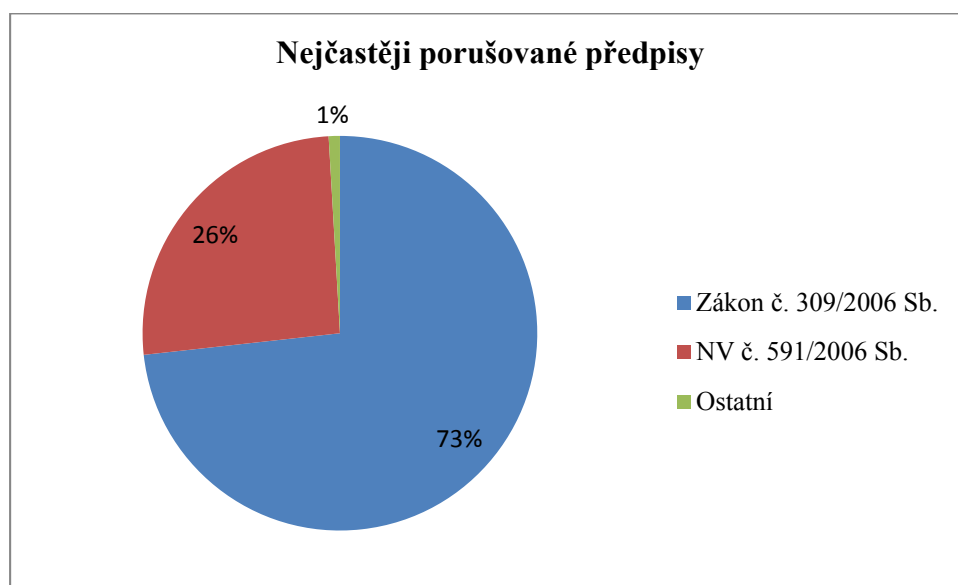
Tabulka: Základní údaje

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol	77	40	19	34	20	51	59	66	366
Počet zjištěných nedostatků	26	96	100	22	46	80	168	260	798

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a NV č. 591/2005 Sb., o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušených §	Počet subjektů	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb.	323	285	73,25
Nariadení vlády č. 591/2005 Sb.	114	106	25,85
Ostatní předpisy	4	4	0,9
Celkem	441	395	100

Tabulka: Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	2	2	1	1
1460 - Staveniště	268	310	141	79
3010 - Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	72	72	39	23
4910 – Plnění povinností zadavatele	264	264	135	66
4920 – Plnění povinností koordinátora	206	368	121	57
9990 - Ostatní	4	4	2	2

Kontrolní část:

A) Povinnosti zadavatelů staveb

Zaslání oznámení o zahájení prací

V případě, že stavba splňuje stanovená kritéria, zadavatel stavby má povinnost zaslat místně příslušnému oblastnímu inspektorátu práce oznámení o zahájení prací podle § 15 zákona č. 309/2006 Sb. Povinnost doručit oznámení o zahájení prací se do povědomí zadavatelů staveb ve značné míře již zažila. Oznámení jsou doručována nejen od zadavatelů staveb, ale i od koordinátorů, případně od hlavních zhotovitelů nebo jeho zástupců. V malé míře se vyskytují stavby, u kterých zadavatel stavby nedoručil oblastnímu inspektorátu práce oznámení o zahájení stavby. Častěji se vyskytují stavby, u kterých zadavatel stavby oznámení nedoručil v zákonném termínu podle § 15 odst. 1 písm. b) zákona č. 309/2006 Sb. Co se týká obsahové náležitosti ohlášení stanovené přílohou č. 4 nařízení vlády č. 591/2006 Sb., vyskytují se neúplné údaje především o umístění staveniště (přesná adresa, případně číslo parcely), o osobě, která zabezpečuje odborné vedení stavby a o koordinátorovi BOZP na staveništi, plánovaném počtu zhotovitelů na staveništi a jejich identifikačních údajích. Též nebývá uveden kvalifikovaný odhad počtu osob vykonávajících pracovní činnost na staveništi, v některých případech byly uvedeny údaje, které na základě kontrolního šetření neodpovídaly uvedeným skutečnostem.

Zpracování plánu BOZP na staveništi

Z poznatků získaných při posuzování projektových dokumentací nebo při kontrolách na staveništích možno konstatovat, že povinnost zajistit zpracování plánu BOZP při přípravě stavby většinou není plněna. Vyskytují se případy, kdy je jako příloha k projektové dokumentaci - dokument nazvaný „Plán BOZP“ pouhým souhrnem povinností vyplývajících z právních předpisů pro výkon stavebních a montážních prací. Obsah plánu BOZP je stále zpracováván s rozdílnou úrovní kvality. Plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi stále postrádají konkrétnost ve vztahu k realizované stavbě, lze stále najít takové, které se od sebe liší jen názvem a umístěním stavby. Mnohdy jsou zpracovávány, jen aby zadavatel stavby splnil svoji zákonem danou povinnost, a nikoli způsobem, aby byly svým konkrétním obsahem nápomocny ke zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi. Předkládané zpracované plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

často zbytečně obsahují dlouhé statě z platné legislativy, čímž navyšují pouze rozsah dokumentu (počet listů) a nekladou důraz na obsah, konkrétnost ve vztahu ke stavbě, s ohledem na její druh, rozsah a velikost, a zejména na potřeby zajištění bezpečné a zdraví neohrožující práce. Nejsou v mnoha případech vedeny a aktualizovány již od fáze přípravy stavby, ale pouze pro realizaci stavby. V plánech nebývají uvedena opatření z hlediska časové potřeby i způsobu provedení, plány nejsou rovněž upravovány na skutečný stav a postupně v průběhu realizace přizpůsobeny podstatným změnám na staveništi, jak stanoví § 15 odst. 2 zákon č. 309/2006 Sb. Konkrétní rizikové práce a činnosti nejsou v plánech často vůbec zdůrazněny, časově nejsou určena a stanovena opatření, činnosti nejsou koordinovány. Často bývají plány bezpečnosti a ochrany zdraví při práci opatřeny výčtem všech možných rizikových prací, ovšem konkrétní rizika a rizikové práce pro realizovanou stavbu, a to zejména ke vztahu ke koordinaci stavebních prací z plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nejsou zřejmé.

Určení potřebného počtu koordinátorů na staveništi, kde působí zaměstnanci více než jednoho zhotovitele stavby současně

Stále se setkáváme s tím, že zadavatel neurčí koordinátora ve fázi přípravy stavby. V drtivé většině případů, kdy je koordinátor určen, je tato povinnost plněna pouze ve fázi realizace stavby. Dokud nebude změnou zákona č. 251/2005 Sb. umožněno uložit sankci za tento nedostatek, nelze předpokládat zlepšení stavu. Mnohdy bylo zaznamenáno přenesení povinností určení koordinátora vyplývající ze zákonných předpisů, a to včetně zpracování plánu bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zadavatelem stavby na zhotovitele, případně technický dozor stavebníka, nebo případně další organizace. V případech, kdy zhotovitel koordinátora platí, potom koordinátor pracuje ve prospěch toho zhotovitele, od kterého dostává odměnu, a ten má možnost jeho činnost značně ovlivňovat, což BOZP nijak neprospívá. V těchto případech je funkce koordinátora považována pouze za formální, je vybrána nejnižší nabídka, která pak skutečně představuje výkon formální, omezený pouze na účast na kontrolních dnech zadavatele stavby.

Povinnosti zadavatele ke koordinátorovi

Zadavatelé stále nezavazují všechny hlavní zhotovitele k součinnosti s koordinátorem po celou dobu realizace stavby. Z hlediska problematiky dalších zhotovitelů na realizované stavbě není zadavateli stavby řešena jejich součinnost s koordinátorem (koordinátory) bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Často se opakujícím stavem je, že zhotovitel zadá zakázku stavebních prací na realizované stavbě dalšímu zhotoviteli (zhotovitelům) na základě smluvního vztahu. O této skutečnosti zpravidla zadavatel stavebních prací není informován a tito zhotovitelé tak nejsou zavazováni k součinnosti s koordinátorem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Výše uvedené se týká především podnikajících fyzických osob (OSVČ), které jsou v poslední době nejčastějšími zhotoviteli stavebních prací. Především však u podnikajících fyzických osob realizujících stavební zakázky dochází stále k častějšímu porušování platných předpisů v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, pracovním úrazům a to i smrtelným. Smluvní závazání všech zhotovitelů k součinnosti s koordinátorem je v mnoha případech řešeno pouze formálně, bez možnosti jakéhokoliv opatření.

B) Povinnosti koordinátorů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na staveništi

Oproti loňskému roku došlo k mírnému zlepšení činnosti koordinátorů a snížení počtu nedostatků. Poznatky z kontrol však ukazují, že stále existuje velký počet koordinátorů, kteří plní požadavky vyplývající koordinátorům ze zákona č. 309/2006 Sb. a prováděcího předpisu NV č. 591/2006 Sb. spíše formálně. Zdůvodněním takového výkonu činnosti je často cena sjednaná ve smlouvě.

V činnosti koordinátora ve fázi realizace jsou často zjišťovány následující nedostatky:

Nejčastěji porušenou povinností u koordinátorů BOZP ve fázi přípravy je, že nezabezpečí, aby plán BOZP obsahoval údaje, informace a postupy v nezbytných podrobnostech a nezajištění zpracování požadavků na bezpečnost při udržovacích pracích. Dalšími porušenými povinnostmi u koordinátorů BOZP ve fázi realizace staveb je nesledování provádění zejména rizikových prací a neupozorňování na nedostatky, nevyžadování bezodkladné nápravy. Koordinátoři mnohdy neinformují zhotovitele o rizicích, která se vyskytují na staveništích s postupem výstavby. Tento požadavek se snaží naplnit administrativním předáváním nejruznějších registrů rizik bez vazby na konkrétní dění na staveništi. Nekoordinují opatření k zajištění bezpečnosti práce na staveništi. Je zjišťováno, že v plánech BOZP konkrétní řešení opatření v oblasti bezpečnosti práce není, zhotovitelé ho nepředají koordinátorovi a přesto koordinátor nekoná a koordinační opatření neřeší. Někteří koordinátoři si špatně vykládají znění povinnosti a konstatují, že nemusí nic koordinovat, protože nařídili, že na pracovišti může pracovat pouze jeden zhotovitel (subdodavatele tohoto zhotovitele pak nepovažují zhotovitele). Nekonrolují dodržování plánu BOZP, např. nekontrolují zabezpečení staveniště, které má být dle NV 591/2006 Sb. prováděno podle plánu BOZP. Plán však toto mnohdy neřeší, resp. díky způsobu jeho zpracování je řešení odlišné od poměrů na vlastním staveništi. Neprovádějí zápisy o zjištěných nedostatcích v bezpečnosti a ochraně zdraví při práci na staveništi, na něž prokazatelně upozornil zhotovitele a nezapisuje údaje o tom, zda a jakým způsobem byly tyto nedostatky odstraněny. Kontrolní dny a činnost koordinátora jsou na stavbách prováděny většinou jen za účasti zástupce hlavního zhotovitele. Účast dalších podzhotovitelů na kontrolních dnech je minimální. Seznámení všech zhotovitelů bývá realizováno většinou písemně až po kontrolních dnech. Následný dopad na celkovou funkčnost zajištění bezpečnosti na staveništi je nedostačující, na což navazuje fakt, že každé staveniště má svá specifická rizika, která se mění v reálném čase a která vznikají a zanikají s postupem realizace stavby. Většina koordinátorů jako základní povinnost chápe provádění kontrol na staveništích. Při této své činnosti však zjištěné nedostatky formulují v obecné rovině mnohdy formou doporučení, která nejsou směřována ke konkrétnímu subjektu, jenž je za nedostatek odpovědný.

Sankce

V rámci kontrol bylo uloženo za správní delikty podle zákona č. 251/2005 Sb. celkem **40** pokut v celkové výši **1.104.000 Kč**.

Závěr

Můžeme konstatovat, že byly splněny cíle daného hlavního úkolu, a to včetně poradenské činnosti v oblasti bezpečnostních a pracovněprávních předpisů dle ustanovení zákona č. 251/2005 Sb., zákona o inspekci práce. Z výsledků kontrol provedených v rámci tohoto úkolu lze konstatovat, že předmět kontroly byl zaměřen vhodně a pro kontrolované subjekty byl přínosem. Úroveň koordinátorů BOZP má pomalu zlepšující se tendenci, i když tento trend je pomalý. S tímto koresponduje zvyšující se povědomí o povinnostech zadavatelů staveb. V posledních letech narostly počty oznámení o zahájení prací, snižuje se počet staveb, kde zadavatel neurčil koordinátora, ač měl k tomu povinnost. Pokud nejsou plněny zákonné požadavky ohledně koordinátora, jdou na vrub zvláště neznalosti povinností investora, zadavatele stavby, případně snahy o šetření investičních prostředků, a to nejen v soukromém sektoru, ale ve velké míře i ve veřejné správě – obcí, měst. Stává se, že někteří zadavatelé se se snaží vyhnout určení koordinátora tím, že si různě vykládají zákonné předpisy ve svůj prospěch a snaží se prokázat, že určit koordinátora nemusí. U koordinátorů BOZP bývá závažným nedostatkem kvalita jejich praktických znalostí a zkušeností. V praxi se setkáváme s koordinátory, kteří jsou spíše bezpečnostními techniky, jejichž činnost se omezuje na dokumentování a sepisování závad, které jsou momentálně v době kontroly koordinátora na staveništi v nepořádku. Chybí jakákoliv prevence rizik a časová koordinace z hlediska BOZP. Dokumentace a záznamy jsou sice jediným prokazatelným výstupem koordinátora o vyhledávání rizik a řešení problémů nebo závad, otázkou vždy je, jakou mají praktickou hodnotu. Zpracovaný plán BOZP se tak mnohdy stává pouhou nutnou administrativou, které rozumí, pracuje s ní a aktualizuje ji jen koordinátor – otázka jeho obsahu a rozsahu se tímto stává nedůležitou.

VIII. Prevence BOZP při přípravě a provádění staveb

Oblastní inspektoráty práce se jako dotčené orgány státní správy vyjadřují k projektovým dokumentacím staveb, k jejich změnám a změnám v užívání staveb dle ustanovení § 5 odst. 1 písm. i) zákona o inspekci práce č. 251/2005 Sb. Projektové dokumentace jsou vybírány k posouzení v souladu s vnitřním předpisem SÚIP. Ve svých vyjádřeních ke kontrolovaným projektovým dokumentacím oblastní inspektoráty práce upozorňují předkladatele na nedostatky v naplňování právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení a předcházejí touto činností možným pracovním úrazům. Dále pak účastí na řízeních k povolení užívání staveb lze podchytit řadu nedostatků vzniklých při provádění staveb, které by později během provozu a užívání staveb mohly vést ke vzniku mimořádných událostí (úrazy nebo havárie, ohrožení veřejnosti apod.). Kontrolou projektových dokumentací a následně účastí na řízení k povolení užívání staveb se významně ovlivňuje prevence v oblasti bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení z hlediska budoucího provozu.

Cíl úkolu

Cílem bylo prověřit plnění podmínek vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci již ve fázi přípravy staveb a během řízení k povolení užívání staveb, jejich technického vybavení a instalované technologie. V této fázi je preventivní kontrola nezastupitelná a velmi efektivní, především se předejde následným úpravám např. stavebního řešení, pracovního prostředí a technologie z hlediska požadavků na bezpečnost práce a bezpečnost technických zařízení. V opačném případě potom zjišťujeme při kontrolách v provozu někdy i po několika letech následné nedostatky, které mají původ v projektování či provádění staveb.

Zadání úkolu

Kontroly byly zaměřeny zvláště na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a účast na kolaudačních řízeních se zaměřila na podchycení nedostatků bezpečnosti a ochrany zdraví při práci při užívání staveb.

Kontroly a účast na řízení k povolení užívání staveb byly prováděny zejména u staveb:

- určených pro výrobu a skladování, ve kterých bude zaměstnáno více než 20 osob,
- určených pro zaměstnávání osob s omezenou schopností pohybu a orientace,
- určených pro shromažďování více než 200 osob a dále u staveb, ve kterých se nachází prostor určený k shromažďování osob, v němž počet a hustota osob převyšují mezní normové hodnoty a je určena ke kulturním, sportovním a obdobným účelům (ve smyslu § 3 písm. b) vyhlášky MMR č. 268/2009 Sb.),
- určených pro výrobu a skladování nebezpečných chemických látek (zákon č. 350/2011 Sb.) s výjimkou skladů a výroben výbušnin,

- hromadných garáží - vícepodlažních (ČSN 73 6058 Třídění, odst. 4. Podle stavebního (dispozičního) řešení písmena b) a podzemních garáží ČSN 73 6058 Třídění, odst. 5. Podle vztahu podlahy nejnižšího podlaží k úrovni přilehlého terénu.),
- jaderných elektráren,
- kotelen I. a II. kategorie (vyhl. č. 91/1993 Sb.) a dále kotelen s parními a kapalinovými kotli (vyhrazeným tlakovým zařízením) ve smyslu § 2 odst. 1 písm. a) vyhl. č. 18/1979 Sb.,
- čerpacích stanic LPG/CNG,
- bioplynových stanic.

Úkol je rozdělen na dvě části:

A. Projektové dokumentace:

Kontroly projektových dokumentací se zaměřovaly zvláště na obsahovou stránku předkládaných projektových dokumentací z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dokumentace byly posuzovány z hlediska způsobu zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení pro výstavbu a budoucí provoz. Při posuzování projektové dokumentace staveb se prověřovalo, zda jsou vyloučena nebo na nejnižší dosažitelnou míru snížena rizika možného ohrožení zdraví a života osob, tj. zda tato řešení splňují bezpečnostní požadavky, které se vztahují na danou stavbu zvláště pak:

- zda projektová dokumentace obsahuje náležitosti dané vyhl. č. 499/2006 Sb. pro oblast zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zvláště plán BOZP při práci na staveništi.
- zda projektová dokumentace obsahuje i řešení k zajištění BOZP při údržbě objektů,
- zda projektové dokumentace obsahují informace ohledně instalovaných zařízení (elektrických, plynových, zdvihacích, tlakových, apod.) a informace ohledně instalovaných výrobních zařízení a výrobní technologie a jejich řešení z hlediska BOZP.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

Při řízení k vydání kolaudačního souhlasu uplatňovali inspektoři OIP požadavky právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce, a to zejména zda:

- byly odstraněny nedostatky zjištěné při posouzení projektové dokumentace stavby,
- byly odstraněny nedostatky vyplývající ze změn realizovaných v průběhu výstavby,
- stavba je provedena podle schváleného projektu a případné změny jsou vyznačeny v původní projektové dokumentaci,
- provedení stavby odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- umístění a prostorové uspořádání strojů (zařízení), popř. jejich souborů, včetně dopravních a manipulačních ploch a ploch pro obsluhu a údržbu odpovídá požadavkům právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- jsou realizována opatření k zajištění bezpečnosti práce, stanovená na základě zhodnocení všech předvídatelných rizik možného ohrožení zaměstnanců, popř. jiných osob či majetku,
- jsou realizována konstrukční řešení, popř. opatření umožňující bezpečnou obsluhu, údržbu nebo opravu stavby (její části) po dobu jejího užívání,

- jsou funkční ochranná zařízení,
- jsou provedeny všechny příslušné revize a zkoušky instalovaného zařízení.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo posouzeno **1 634** projektových dokumentací ke stavebnímu řízení.

Tabulka: Projektové dokumentace

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrolovaných projektových dokumentací ke stavebnímu řízení	98	200	357	92	332	146	138	271	1 634

Tabulka: Řízení k vydání kolaudačního souhlasu

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	celkem
Počet kontrol k vydání kolaudačního souhlasu	8	76	411	111	347	184	122	40	1 299

Tabulka: Porušení ke kontrolním objektům

Objekt	Počet nedostatků	Násobnost	Počet porušení	Počet subjektů
100 - Výrobní a provozní budovy	344	610	172	56
200 – Komunikace mezi výrobními a provozními budovami	18	20	9	8
1681 - Kotelny	4	4	2	2
2050 - Žebříky	4	4	2	2
2320 - Sklady a skladování	42	62	22	14
3010- Řízení péče a bezpečnost práce v organizacích	106	140	57	15

Kontrolní část:

A. Projektové dokumentace

K vybraným dokumentacím staveb, jejich změn a změn v užívání staveb vydaly oblastní inspektoráty práce celkem **1 634** vyjádření. Při posuzování projektové dokumentace byla náležitá pozornost věnována nejen posouzení podmínek pro provádění staveb z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví, ale i pro budoucí bezpečný provoz staveb, včetně zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců, kteří provádí údržby, opravy a revize stavebních konstrukcí, strojů a zařízení. Na posuzování projektových dokumentací se podíleli i inspektoři specialisté na vyhrazená technická zařízení. Předkládané dokumentace v mnoha případech neměly dostatečnou vypovídající schopnost o řešení rizik při výstavbě i budoucím provozu a až na výjimky přetrvávala snaha předkládat dokumentace jen v minimálním rozsahu. Tyto

dokumentace mnohdy nerespektovaly požadavky vyplývající např. ze zákona č. 309/2006 Sb., nařízení vlády č. 591/2006 Sb., nařízení vlády č. 378/2001 Sb., nařízení vlády č. 101/2005 Sb. a dalších. V technických zprávách byly odkazy na neplatné předpisy a technické normy (např.: již neplatná ustanovení vyhl. č. 48/1982 Sb., vyhl. č. 324/1990 Sb., neplatných elektrotechnických norem apod.). Neúplné projektové dokumentace byly vráceny k doplnění a opětovnému předložení k posouzení.

Nejčastější důvody vrácení projektových dokumentací staveb k doplnění:

- Dokumentace neodpovídaly z hlediska BOZP svým rozsahem a obsahem vyhl. č. 499/2006 Sb., o dokumentaci staveb.
- Projekty dostatečně neřešily způsob zajištění ochrany zdraví a bezpečnosti při výstavbě a při užívání.
- Dokumentace neobsahovaly část E. Zásady organizace výstavby.
- Chybí dokumentace výtahu, dispozice výtahové šachty a projekt elektrického zařízení.
- V projektu „elektro“ nebyly doloženy protokoly o stanovení vnějších vlivů z hlediska elektrického zařízení.
- Dokumentace nerespektuje požadavky na ochranu před bleskem, stanovení přípustného rizika, třídy ochrany před bleskem, vnější a vnitřní ochrany apod.
- Chyběla technologická část projektu týkající se výroby a skladování včetně vnitřní dopravy.

Předkládané projektové dokumentace v některých případech upřednostňovaly architektonické a technické řešení a méně se zabývaly bezpečností a ochranou zdraví při provádění, užívání a udržování staveb včetně působení předvídatelných vlivů.

B. Řízení k vydání kolaudačního souhlasu

V roce 2014 se inspektoři účastnili celkem **1 299** řízení k vydání kolaudačního souhlasu k užívání staveb. Cílem účasti na řízení k vydání kolaudačního souhlasu bylo ověření a kontrola připravenosti staveb před uvedením do provozu, zvláště splňuje-li požadavky k zajištění bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení. Při výběru a zvažování účasti inspektora na řízení k vydání kolaudačního souhlasu byly upřednostňovány stavby většího charakteru a stavby se zvýšenými riziky možného vzniku úrazů, u kterých byla posuzována projektová dokumentace. V těchto případech se také se zjišťovalo, zda byly odstraněny závady, na které bylo upozorněno již při posuzování projektové dokumentace.

Nejčastější závady zjištěné při řízení k vydání kolaudačního souhlasu:

- ve skladech a výrobních halách nejsou označeny zúžené průchozí a průjezdné komunikace, prostory pro skladování,
- nejsou označeny spodní hrany zdvižných mechanicky ovládaných vrat,
- není dodržena podchodná výška,
- neprovedené výchozí revize elektrických zařízení,
- plynové rozvody bez ochranného nátěru,
- neodlišené nástupní a výstupní schodišťové stupně,
- neodlišené komunikace od ostatních ploch uvnitř staveb,
- neoznačené prosklené dveře a stěny ve výšce 1,1 m až 1,6 m,

- nevyznačená maximální přípustná nosnost podlahy ve skladech,
- regály neoznačené nosností buňky a max. počtem buňky ve sloupci,
- nestanovené vnější vlivy ve vztahu k provozovaným elektrickým zařízením,
- neodstraněné nedostatky uvedené ve výchozích revizích
- ochrana před bleskem a ochrana před účinky statické elektřiny není provedena odpovídajícím způsobem.

Ve většině případů nebyly zjištěny závady, které by bránily uvedení stavby do užívání. Některé stavby byly dobře připraveny k závěrečným kontrolním prohlídkám a některé zjištěné drobné nedostatky byly odstraněny během řízení. V případě uplatňovaných požadavků na odstranění větších závad byly stanoveny lhůty pro jejich odstranění. V několika případech nebyl vydán souhlas s uvedením stavby do provozu nebo byl souhlas podmíněn odstraněním nedostatků před uvedením stavby do provozu. Nesouhlasné a podmíněné souhlasy pro uvedení stavby do provozu se ve většině případů týkaly plynových a elektrických zařízení. Ke zlepšení připravenosti staveb přispěla i skutečnost, že někteří investoři, respektive projektanti si vyžádali konzultaci před kolaudačním řízením a případné závady mohli odstranit. Ze strany stavebních úřadů je zájem o účast zástupců inspektorátu (jako dotčeného orgánu) na řízení k vydání kolaudačního souhlasu. Problémem je snaha ze strany investora kolaudovat stavby před úplným dokončením, kdy se skutečný provozní stav může značně lišit od stavu zjištěného při těchto „předčasných“ kolaudacích. V souvislosti s výše uvedeným se množí žádosti o vyjádření inspektorátu na stavby bez technologie výroby a skladování (pouze na stavební část).

Sankce

V rámci kontrol tohoto hlavního úkolu se sankce neukládají. V případě zjištěných nedostatků jsou projektové dokumentace vráceny k doplnění nebo přepracování.

Závěr

Velký vliv účasti inspektorů při schvalování projektové dokumentace a při povolování staveb v rámci závěrečných kontrolních prohlídek za účelem vydání kolaudačního souhlasu na celkovou prevenci v oblasti BOZP včetně vyhrazených technických zařízení je nepopiratelný a nezpochybnitelný. Je to nejúčinnější nástroj, který vítají investoři a provozovatelé, protože je možno odstranit velké množství nedostatků v oblasti bezpečnosti práce a vyhrazených technických zařízení většinou na náklady zhotovitele. Zhotovitel je těmito kontrolami nucen provádět stavby kvalitněji, tak aby byly bezpečnější. Odstranění zjištěných závad má většinou efekt násobnosti odstraňování závad, protože si zhotovitel již málokdy dovolí opakovat závady zjištěné při kolaudačních řízeních.

V průběhu kolaudačních řízení je možno podchytit nedostatky, které by mohly negativně ovlivňovat bezpečnost a ochranu zdraví při práci při užívání staveb. Jedná se většinou o stavby, kde by v případě vydání kolaudačního souhlasu nebo povolení užívání stavby bez přítomnosti inspektorů oblastních inspektorátů práce, a tedy nezjištění případných závad, mohlo s velkou pravděpodobností dojít ke vzniku mimořádných událostí, jako jsou úrazy, havárie, ohrožení veřejnosti a podobně.

IX. Kontrola systému BOZP v zemědělství

Činnosti v zemědělství, ať už v živočišné nebo rostlinné výrobě, patří stále mezi činnosti se zvýšenou mírou rizika. Za rok 2013 došlo k výraznému navýšení počtu smrtelných a závažných pracovních úrazů. Z těchto důvodů bylo žádoucí, aby u subjektů zabývajících se zemědělskou činností, bylo prověřeno, jak zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví při práci ve vztahu k předcházení ohrožení života a zdraví při práci. Převážná většina těchto pracovních úrazů byla způsobena zejména při práci se zvířaty (především při styku s býky a dojnícemi) a při používání zemědělské techniky. Proto byly kontroly zaměřeny na bezpečné používání zemědělských strojů a dalších technických zařízení a na zařízení provozovaná při posklizňové úpravě zrnin. Dále byly kontrolovány zaměstnavatelem stanovené pracovní postupy pro chov zvířat s ohledem na konkrétní podmínky chovu. Protože u zemědělských subjektů často dochází k situaci, kdy na jednom pracovišti plní úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů, bylo rovněž předmětem kontroly prověřit, zda se zaměstnavatelé vzájemně písemně informují o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před působením těchto rizik.

Cíl úkolu

U subjektů zabývajících se zemědělskou činností prověřit, zda zaměstnavatelé zajišťují bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců při práci s ohledem na rizika možného ohrožení jejich života a zdraví, vytvářejí bezpečné a zdravé neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky a přijímají opatření k předcházení rizikům. Cílem úkolu je především preventivní působení v oblasti pracovní úrazovosti.

Zadání úkolu

K naplnění stanoveného cíle úkolu byly ke kontrolám přednostně vybírány subjekty, u kterých nebyla ještě provedena kontrola nebo uplynulo více jak 5 let od poslední kontroly, a dále subjekty, kde je nepříznivý vývoj ukazatelů pracovní úrazovosti. Každý oblastní inspektorát práce provedl kontrolu minimálně u 30 subjektů bez ohledu na jejich velikost. Kontroly byly přednostně prováděny inspektory práce se specializací zemědělství. Při kontrolách inspektoři vycházeli ze zkušeností získaných z kontrolní činnosti předchozích let.

Předmětem kontroly byly následující oblasti:

- Zemědělské stroje a zařízení.
- Posklizňová úprava zrnin.
- Pracovní postupy při chovu zvířat.
- Vzájemná písemná informovanost o rizicích a přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením, plní-li na jednom pracovišti zemědělských subjektů úkoly zaměstnanci dvou a více zaměstnavatelů.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci plnění tohoto úkolu bylo oblastními inspektoráty práce provedeno celkem **274** kontrol, z toho byla ve 39 případech provedena kontrola u fyzických osob. Při všech kontrolách bylo zjištěno celkem **982** nedostatků. Z celkového počtu provedených kontrol nebyly pouze u **35** kontrolovaných osob zjištěny nedostatky.

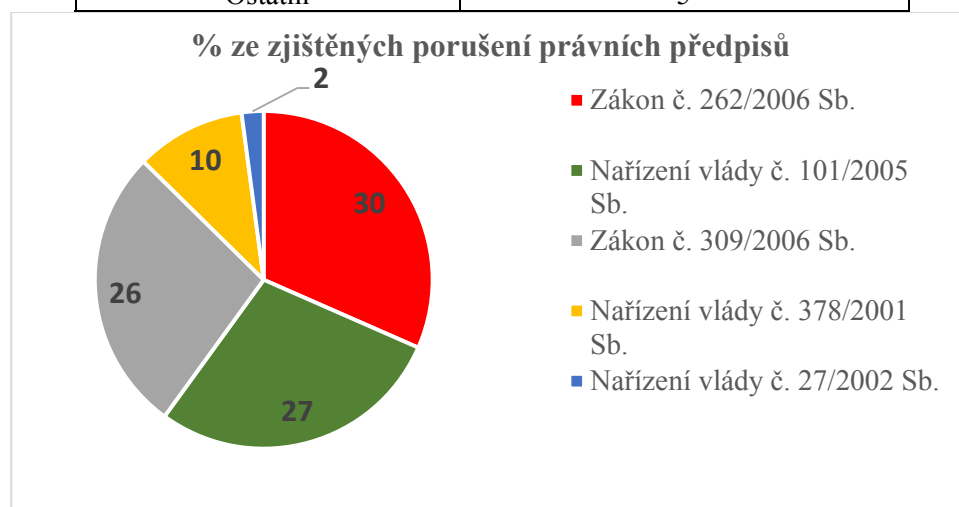
Tabulka: Základní údaje

Oblastní inspektorát práce	Počet kontrol u fyzických osob	Počet kontrol celkem	Počet zjištěných nedostatků
OIP 4	10	42	107
OIP 5	1	39	145
OIP 6	2	37	10
OIP 7	12	43	131
OIP 8	10	57	395
OIP 9	3	32	122
OIP 10	1	24	72
Celkem	39	274	982

Nejčastěji zjišťované nedostatky se stejně jako v roce 2013 týkaly nedodržování ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, dále pak nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb.	30
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	27
Zákon č. 309/2006 Sb.	26
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	10
Nařízení vlády č. 27/2002 Sb.	2
Ostatní	5

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	132
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledává nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek, nezjišťuje jejich příčiny a zdroje; nevyhledává a nevyhodnocuje rizika, nepřijímá opatření k jejich odstranění; nekontroluje pravidelně úroveň BOZP.	60
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	25

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení nařízení vlády č. 101/2005 Sb.

Porušená ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1	Pracoviště a pracovní prostředí zaměstnavatele nesplňují další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k NV č. 101/2005 Sb. (neoznačené a nezajištěné volné okraje ramp, nezajištěná vrata, neoznačené manipulační prostory pracovních jam, nerovné podlahy, neuvedená nosnost regálů apod.)	253
§ 3 odst. 4 písm. a)	Zaměstnavatel nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně výrobních a pracovních prostředků a zařízení.	28
§ 3 odst. 1	Pracoviště zaměstnavatele nejsou po dobu provozu udržována potřebnými technickými a organizačními opatřeními ve stavu, který neohrožuje bezpečnost a zdraví osob.	21

Nejčastěji porušovaná ustanovení se týkají pracovišť a pracovního prostředí, která nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k uvedenému NV.

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- Zemědělské stroje a zařízení

Při kontrolách zemědělských strojů a zařízení je v oblasti zajišťování pravidelné a řádné údržby a kontroly strojů a zařízení stále zjišťována rozdílná úroveň plnění tohoto požadavku u jednotlivých kontrolovaných subjektů. Byly zaznamenány subjekty, které ve sledované oblasti neměly zásadní nedostatky a pak subjekty, které své povinnosti neplní odpovídajícím způsobem. Ve **108** případech, tj. v **11 %** z celkového množství všech zjištěných nedostatků, byly u kontrolovaných subjektů zjištěny nedostatky, kdy kontrolované subjekty nezajišťovaly pravidelnou a řádnou údržbu a kontrolu strojů a zařízení. Zjistilo se, že zaměstnavatelé často neudržují stroje a zařízení v řádném technickém stavu a podceňují úlohu provádění kontrol, případně evidenci jejich provádění nemohli doložit. Záznam o kontrolách bezpečnosti provozu nebyl veden zejména u podnikajících fyzických osob s malým počtem zaměstnanců, u kterých

byla kontrola ze strany oblastního inspektorátu práce prováděna poprvé. U ostatních se tento nedostatek vyskytoval ojediněle. Zemědělské subjekty mají zažitý způsob provádění údržby, oprav a kontrol strojů v zimním období a vedení záznamů je pro ně určitou administrativní zátěží. Dalším často zjišťovaným nedostatkem v této oblasti je neodstraňování závad, které jsou uvedeny v revizních zprávách. Kontrolované osoby, když už mají provedené revize, uvedené nedostatky neodstraňují. Nutno konstatovat, že nákupem nových zemědělských strojů a vyřazením staré dosluhující techniky došlo k podstatnému zlepšení situace jak už v oblasti bezpečného provozu, tak i v oblasti vybavení nové techniky provozní dokumentací. Další oblast, na kterou byly kontroly zaměřeny, se týkala proškolení zaměstnanců s návody konkrétních strojů a zařízení, které obsluhují. Bylo zjištěno, že obsluha složitějších strojů má k dispozici návody na obsluhu přímo ve stroji (traktory, kombajny, sečky, postřikovače, manipulátory, apod.), poněvadž při poruše jsou zaměstnanci často nuceni vyhledat v manuálu typ poruchy a dle něho ji odstranit, popř. zajistit servisní organizaci k opravě. Kontrolami bylo ale také zjištěno, že u některých zemědělských subjektů obsluhy zemědělské techniky (traktorů, kolových nakladačů, krmných vozů apod.) s návody k obsluze těchto strojů seznámeny nebyly. Vliv na tuto skutečnost má hlavně u velkých subjektů centralizace a sídlo vedení společností, kdy technika, stroje a zařízení používané v rostlinné a živočišné výrobě jsou hodně vzdáleny od sídla subjektu, kde je příslušná dokumentace uložena. Při stanovení obsluhy nově nakupovaných strojů a zařízení je už od obsluhy vyžadován vyšší stupeň kvalifikace a především důkladné seznámení obsluhy s návody od výrobce. Kontrolami bylo dále zjištěno, že se stále vyskytuje nedostatek, kdy stroje a strojní zařízení nejsou vybaveny ochrannými kryty nebo jsou vybaveny poškozenými kryty a existuje riziko kontaktu nebo zachycení zaměstnance pohybujícími se částmi pracovního zařízení. Tento nedostatek se vyskytuje převážně u dosluhující mechanizace staršího data výroby. Často dochází ke snímání ochranných krytů a částí pracovního zařízení hlavně při poruchách, laických opravách, aniž by byly vráceny kryty na původní místa. Nejčastěji se setkáváme s odstraňováním krytů u traktorových náhonů, u transportérů používaných v rostlinné výrobě a na bočních stěnách dopravníků na hnůj.

- Posklizňová úprava zrnin

Zemědělské subjekty v převážné míře provádí posklizňovou úpravu zrnin na vlastních posklizňových linkách. Na těchto pracovištích se vyskytují rizika zejména u strojů a zařízení, které úpravu zrnin zajišťují, jako jsou stabilní skladovací zařízení sypkých hmot (zásobníky), zařízení pro plynulou dopravu nákladů (dopravníky různých typů), čistící stroje a sušičky zrnin. Při kontrolách byla u zásobníků a dopravníků stále zjišťována skutečnost, že zemědělské subjekty nemají zpracovány místní provozní bezpečnostní předpisy pro tuto skupinu strojů a zařízení, nebo mají tyto předpisy zpracovány všeobecně, které nejsou aplikovány na místní provozní podmínky (chybí určení odpovědných osob, způsob zajištění vstupních otvorů do zásobníků apod.). U dopravníků a zásobníků byly dále zjišťovány nedostatky v přístupových cestách, lávkách, obslužných plošinách (umístěných ve výšce). U stabilních skladovacích zařízení sypkých hmot bylo zjištěno, že nejsou vždy dostatečně zabezpečeny proti nežádoucímu vstupu do uzavřených nebezpečných prostor. Nedostatky byly zjištěny jak u vstupních otvorů, tak u výstupních ocelových žebříků, které jsou součástí zásobníků (např. nebyly vybaveny ochranným košem, chybělo zajištění pomocí řetězů, atd.). Dalším nedostatkem u zásobníků byly chybějící značky s omezením rozměrů projíždějících vozidel u podjezdových

skladovacích zařízení. Mezi další nedostatky, které byly v souvislosti s posklizňovou úpravou zrnin zjištěny, patří např. scházející kryty pohonů, nezajištěné otvory v podlaze, nezajištěné a neoznačené rampy apod. Stále se setkáváme s tím, že ve skladovacích prostorech jsou používány regály, které jsou často přetěžovány a nejsou označeny štítky s uvedením největší nosnosti buňky a nejvyššího počtu buněk ve sloupci. U volného skladování zase scházelo označení maximální skladovací výšky sypkého materiálu nad podlahou a nebyly tabulky, které by určovaly maximální přípustnou nosnost podlahy. V souvislosti se skladováním bylo dále např. zjištěno, že kontrolované osoby nemají zpracovány místní řady pro skladování dle ČSN 26 9030. V kontrolovaných subjektech je stále zjišťován stav, kdy zaměstnavatelé nemají stanoveny termíny, lhůty a rozsah provádění kontrol a revizí elektrické instalace, strojů a zařízení, jakož i zařízení proti účinkům atmosférické nebo statické elektřiny. Kontrolami bylo zjištěno, že někteří zaměstnavatelé tyto revize neprovádějí ve stanovených lhůtách a termínech a neodstraňují nedostatky uvedené v těchto revizních zprávách. Nejčastější nedostatky byly zjištěny u starších objektů určených pro skladování a úpravu zrnin, které často dosluhují a jsou před likvidací, přesto zde ještě probíhá výroba. Často jsou odstraňovány kryty svítidel v prašném prostředí, používají se poškozené zásuvky, chybí revize spotřebičů, atd. Z kontrolní činnosti dále vyplynulo, že u převážné části kontrolovaných subjektů byla provedena modernizace posklizňové úpravy zrnin včetně nových objektů, technologie, sil a skladování. Menší subjekty prodávají obilí do výkupních závodů přímo ze sklizně, protože nemají skladovací kapacity. Dalším zjištěním u malých a středních zemědělských subjektů bylo, že vzhledem k nejistým výkupním cenám obilí je trendem posledních let výstavba nových posklizňových linek včetně stabilních zásobníků sypkých hmot. Na těchto posklizňových linkách zatím nejsou zjišťovány nedostatky u transportních zařízení, které musí být zakryto z technologických důvodů (zatékání do dopravních cest, vypadávání obilí atd.). Zásobníky jsou moderně řešeny včetně vstupů, měření výšky materiálu i měření teplot, čímž odpadá potřeba do zásobníků vstupovat. Nejvíce nedostatků v oblasti posklizňové úpravy zrnin bylo zjištěno při kontrolách skladovacích prostorů a v oblasti zajišťování revizí elektro a revizí ochrany proti atmosférickým vlivům.

- **Pracovní postupy pro chov zvířat**

Z kontrol zaměřených na stanovení pracovních postupů při chovu zvířat dle NV č. 27/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat, lze vyvodit, že zaměstnavatelé věnují více pozornosti při stanovení pracovních postupů při chovu jednotlivých kategorií zvířat s ohledem na vysokou úrazovost při práci se zvířaty. Otázkou ovšem zůstává kvalita jejich obsahu. Provedenými kontrolami bylo zjištěno, že zaměstnavatelé s velkou koncentrací zvířat, mají ve velké míře pracovní postupy pro chov zvířat zpracovány. Nejčastěji jsou zpracovány osobami odborně způsobilými, které seznamují zaměstnance s jejich aplikací v praxi. Protože zkušenosti jsou nepřenositelné, často zůstává pouze u teoretických výkladů prevence rizik v souvislosti s výkonem této práce. U menších subjektů často nebývají pracovní postupy pro chov zvířat zpracovány vůbec, nebo pouze formálně. V posledních letech se na farmách s ohledem na často se vyskytující krádeže zvířat ze stájí zavádí chov hlídacích psů, kteří jsou převážně v majetku zaměstnavatelů, v menší míře ve vlastnictví samotných hlídačů. Kontrolované subjekty však pro tento druh chovaných zvířat nemají zpracovány pracovní postupy vztahující se na jejich

chov na příslušném pracovišti. Obdobná situace je v chovu menších skupin např. ovcí, které jsou chovány pro spásání zelených ploch na farmách a střediscích, případně pro ojedinelé chovy exotických zvířat. Dále bylo kontrolami zjištěno, že zpracování pracovních postupů při chovu zvířat je problematické zejména při chovu býků. Tento problém není pravděpodobně tak velký u býků na žír jako u plemenných býků, vypuštěných ve stádu, ať již v uzavřeném objektu kravína s dojnici nebo v pastevním odchovu. Každý má svá specifika a zaměstnavatelé nechávají odpovědnost za práci s těmito zvířaty na zaměstnancích, kteří s nimi přicházejí do styku, neboť je velmi obtížné popsat všechna možná rizika v konkrétních situacích a stanovit opatření k jejich eliminaci. Jako větší riziko se jeví býci ve stádu na pastvině za elektrickým ohradníkem, kteří mohou ohrozit nejen chovatele, ale i cizí osoby. Závěrem možno uvést, že od poslední kontroly se podstatně zlepšil stav ve vypracovávání pracovních postupů při chovu zvířat u subjektů, kde byla již dříve prováděna kontrola v oblasti živočišné výroby. Nedostatky v pracovních postupech se převážně týkají subjektů bez předchozí kontroly v uvedené oblasti.

- **Vzájemná písemná informovanost o rizicích a přijatých opatřeních**

I z výsledků provedených kontrol v oblasti vzájemné písemné informovanosti o rizicích a přijatých opatřeních je patrné, že některé zemědělské subjekty věnují této problematice patřičnou pozornost, ale jsou i zemědělské subjekty, u kterých je tato oblast opomíjená. Bylo zjištěno, že u subjektů, kde v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci působí odborně způsobilá osoba, je snaha písemně informovat zaměstnance ostatních subjektů o rizicích a přijatých opatřeních při výkonu práce na stejném pracovišti. Tato stanovená povinnost je lépe zajišťována u firem spolupracujících v uzavřených objektech, u stálých dodavatelů, nebo osob trvale spolupracujících. Nedostatky ohledně vzájemné písemné informovanosti zaměstnavatelů o rizicích a o přijatých opatřeních k ochraně před jejich působením byly zjištěny např. v areálu, který byl ve společném užívání dvou firem (kontrolovaného zemědělského subjektu a další firmy). Vzájemná písemná informovanost nebyla provedena ani v případě, kdy v zemědělském subjektu zaměstnanci dodavatelské stavební firmy prováděli bourací a stavební práce v objektech živočišné výroby. Písemné doklady o vzájemné informovanosti, které při kontrolách zaměstnavatelé inspektorům předkládali, byly zpracovány spíše v teoretické než praktické rovině.

Sankce

Zemědělským subjektům byla uložena 1 pokuta ve výši **20.000 Kč**. Oproti roku 2013 došlo k velkému snížení počtu pokut. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Lze konstatovat, že zaměření a cíl tohoto hlavního úkolu byl splněn. Ze zjištěných skutečností vyplývá, že kontroly se zaměřením na kontrolu BOZP v zemědělství mají své opodstatnění, protože situace v českém zemědělství v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci stále nedosahuje úrovně, kterou požadují právní předpisy. Poněvadž v mnoha kontrolovaných subjektech došlo k modernizaci strojového parku, nevyskytuje se už tolik nedostatků a rizika jsou v této oblasti eliminována tím, že údržba je řešena odbornými, případně značkovými

servisy a dodavateli techniky. Vzhledem k vysoké úrazovosti při práci se zvířaty je nutno věnovat této oblasti velkou pozornost jak soustavným proškolením zaměstnanců, tak upozorňováním na rizika jejich práce se zvířaty. K úrazům v této oblasti dochází hlavně z důvodu podcenění rizika, a to buď v souvislosti s nízkou mírou zkušeností zaměstnanců, či naopak s rutinním přístupem k práci zkušených zaměstnanců. S ohledem na náročnost a složitost práce v zemědělské prvovýrobě je zapotřebí tomuto odvětví nadále věnovat zvýšenou pozornost. Stav českého zemědělství se zaměřením na živočišnou výrobu je z pohledu statistických dat neuspokojivý. Tento stav vyplývá nejen z neutěšené finanční situace zemědělských subjektů zabývajících se prvovýrobou zemědělských a živočišných produktů, ale i strukturou zaměstnanců, kteří se v zemědělství pohybují. Jen málokterý obor českého hospodářství, je tak závislý na povětrnostních podmínkách jako zemědělství, což je další nedílný faktor ovlivňující finanční stabilitu zemědělských subjektů.

X. Bezpečné provozování těžebně-dopravních prostředků při práci v lese

Vyšší četnost smrtelných pracovních úrazů a úrazů s hospitalizací delší jak 5 dnů v oblasti lesnictví vyžaduje zvýšenou kontrolní činnost na dodržování právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Zaměření na dodržování bezpečnosti pracovních postupů při provozování těžebně-dopravních prostředků při práci v lese je logickým pokračováním kontrolních činností v letech 2011 až 2013, které byly zaměřeny na bezpečnost práce při manuální těžbě dřeva a jeho soustředování. Dodržování bezpečnosti práce osobami samostatně výdělečně činnými a zaměstnavateli při práci v lese je povinností vyplývající jak z relevantních zákonů, tak z nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru. Zaměstnavatelem se pro tyto účely rozumí rovněž podle § 12 a § 13 zákona č. 309/2006 Sb., osoba samostatně výdělečně činná.

Cíl úkolu

Cílem prováděných kontrol bylo vyvodit jednak potřebný tlak na vedení kontrolovaných subjektů k dodržování bezpečnostních předpisů, a tím vytvořit předpoklady k minimalizaci pracovní úrazovosti při práci v lese, zejména při těžbě, soustředování a manipulaci s dřívím mechanizovanými postupy.

Zadání úkolu

V návaznosti na uvedené události byla provedena kontrola jak u zaměstnavatelů, tak u osob samostatně výdělečně činných přímo na pracovištích v lese a na pracovištích obdobného charakteru, zejména při provozování harvesterové techniky a vyvážecí techniky tak, aby kontrolní činnost měla co největší preventivní účinnost s ohledem na vykonávanou práci. Každý oblastní inspektorát práce provedl kontrolu nejméně u 10 subjektů. Kontroly byly provedeny inspektory s příslušnou odborností.

Předmětem kontroly byla bezpečnost práce při provozování těžebně-dopravních prostředků při práci v lese se zaměřením na:

- poskytování a používání OOPP
- školení a přípravu k výkonu práce
- obsah provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení (např.: návod k obsluze výrobce, nebo dodavatele; provádění údržby a oprav strojů a zařízení)
- provádění předepsaných kontrol strojů a technických zařízení
- funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení (např.: spuštění stroje; normální a nouzové zastavení; blokování nahodilého chodu pojezdu a hydraulických systémů; varovné upozornění, signalizace; zákaz vstupu do zakázaných prostor pracujícího stroje a pod manipulované dříví)

- dodržování bezpečných pracovních postupů; dokumentace se vztahem k vyhledání rizik na pracovišti (např.: předání pracoviště; upozornění na možná rizika; vzájemná informovanost; manuální těžba po harvestoru)
- bezpečné skladování a manipulace s vytěženým dřívím.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Všechny oblastní inspektoráty práce tento požadavek splnily. Oblastní inspektorát práce pro hlavní město Prahu nebyl do úkolu zahrnut. Celkem bylo provedeno **135** kontrol, při kterých bylo zjištěno **153** porušení právních předpisů ve vztahu k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Výběr subjektů ke kontrole byl proveden na základě místních znalostí regionu.

Tabulka: Základní údaje

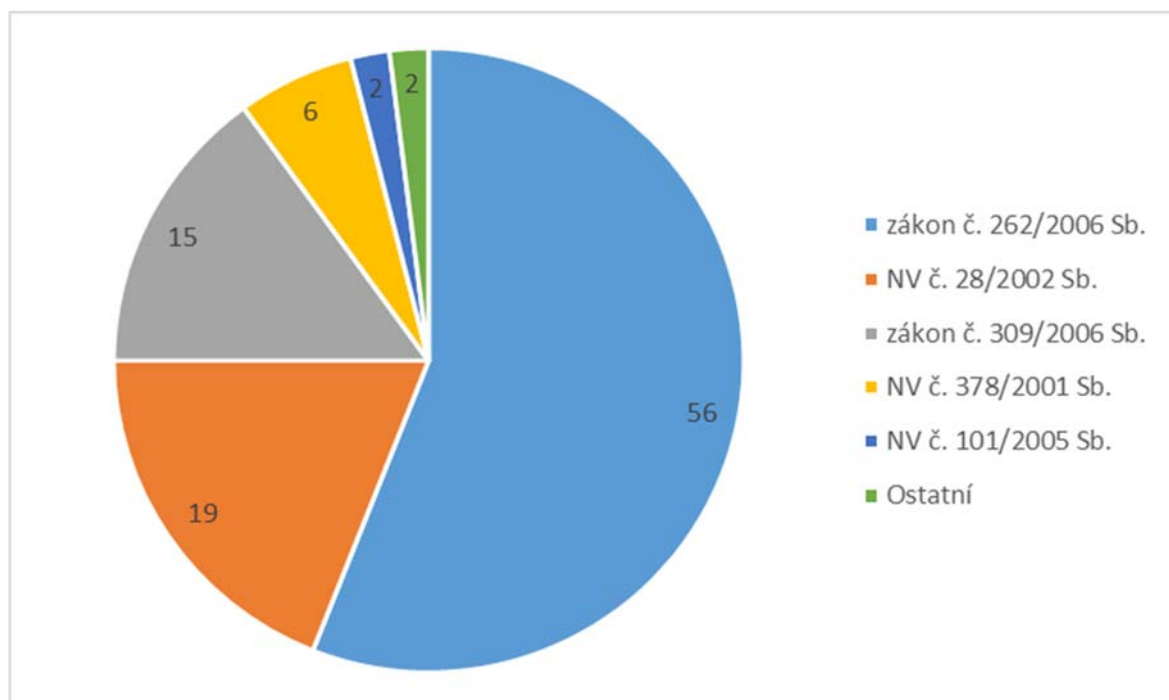
	Oblastní inspektorát práce								celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol	x	10	13	11	14	19	16	52	135
Počet nedostatků	x	0	3	3	16	22	17	92	153

Nejčastěji porušovaným právním předpisem byl zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce (56 %) a nařízení vlády č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru (19 %). Následován zákonem č. 309/2006 Sb., o dalších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci (15 %) a nařízením vlády č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí (6 %).

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce	103	56
Nařízení vlády č. 28/2002 Sb.	36	19
Zákon č. 309/2006 Sb.	28	15
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	11	6
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	4	2
Ostatní	3	2

Graf: Zjištěná porušení právních předpisů (v %)

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 102 odst. 3	Zaměstnavatel soustavně nevyhledával nebezpečné činitele a procesy pracovního prostředí a pracovních podmínek a nezjišťoval jejich příčiny a zdroje.	32
§ 102 odst. 1	Zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.	29
§ 104 odst. 1	Zaměstnavatel - neposkytl zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky; - nevybavil zaměstnance pracovním oděvem nebo obuví; - neposkytl zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky.	8
§ 103 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce.	4

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení NV č. 28/2002 Sb., kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 3	Zaměstnavatel porušil některé ustanovení uvedené v příloze tohoto nařízení.	25
§ 2 odst. 2	Zaměstnavatelem neseznámil zaměstnance před zahájením prací se stanovenými pracovními postupy a organizací práce. Zaměstnanci dále nebyli seznámeni se způsobem zajišťování první pomoci a vybavení osobními ochrannými pracovními prostředky.	6
§ 2 odst. 3	Zaměstnavatel nevybavil zaměstnance, který vykonává práce s přenosným nebo ručním náradím s ostřím, obvazovým balíčkem.	4

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Porušené ustanovení	Popis nedostatku	Počet porušení
§ 4 odst. 1 písm. c)	Zaměstnavatel nezajistil, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.	8
§ 5 odst. 1	Zaměstnavatel neorganizoval práci a nestanovil pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály.	5
§ 4 odst. 2	Bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí stanoví prováděcí právní předpis.	2

Hodnocení výsledků kontrol podle oblastí zadání úkolu:

- Poskytování a používání OOPP

Ochranné pracovní prostředky musí splňovat podmínku ochrany před riziky, nesmí ohrožovat zdraví a nesmí pracovníkovi bránit ve výkonu práce. Kvalitní ochranné pracovní prostředky, splňující stanovená kritéria ochrany, jsou při tak rizikové činnosti, jakou je práce v lese z hlediska zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků naprostou nezbytností. Obsluha harvestoru musí být k obsluze stroje vyškolená, seznámena s pracovními postupy a zakázanými způsoby práce a vybavena odpovídajícími OOPP dle návodu k obsluze, chránícími ji před riziky, která ji při práci ohrožují. V rámci provádění kontrol nebylo zjištěno žádné pochybení v souvislosti s poskytováním a používáním OOPP u obsluhy těžebně-dopravních prostředků. U dřevorubců, kteří prováděli pomocné práce na těchto pracovištích, bylo v několika případech zjištěno, že užitná doba jejich dřevorubecské přilby je prošlá a taktéž bylo v pár případech zjištěno, že u sebe dřevorubec neměl obvazový balíček pro poskytnutí první pomoci.

- **Školení a příprava k výkonu práce**

V této oblasti byla ve většině případů provedených kontrol prokázána standardně vysoká úroveň, a to i ve vazbě na skutečnost, že se zde setkáváme s technikou poměrně finančně náročnou, co do jejího pořízení, a i následně z pohledu vykonávaného servisu a údržby. Vlastníci této techniky - zaměstnavatelé v návaznosti na složitost techniky věnují patřičnou pozornost výchově obsluh a nepřipouštějí obsluhu pracovníkem, který by nebyl odpovídajícím způsobem seznámen s dokumentací od výrobce a s příslušnými bezpečnostními pravidly. Byl zjištěn i případ, kdy mnohaletá obsluha vyvážecí soupravy byla na její žádost převedena na obsluhu harvestoru, kde po krátkém čase byla opět vrácena zpět na vyvážecí soupravu, neboť jako operátor harvestoru neuspěla. Tento případ vypovídá o tom, že se nejedná o jednoduchou profesi, zejména po stránce nároků na psychiku obsluhy.

- **Obsah provozní a průvodní dokumentace strojů a technických zařízení (např. návod k obsluze výrobce nebo dodavatele, provádění údržby a oprav strojů a zařízení)**

Ve většině případů byly kontrolované těžebně-dopravní prostředky vybaveny potřebnou provozní a průvodní dokumentací strojů a technických zařízení. V této dokumentaci byly řádně uvedeny povinnosti obsluhy těžebně-dopravních prostředků i lhůty pro provádění údržby a oprav strojů a zařízení. V této oblasti nebyly shledány závažnější nedostatky proti právním předpisům. Zjištěná skutečnost zřejmě souvisí s obnovováním technických zařízení kontrolovaných osob a tím pádem zvyšování jejich konkurenceschopnosti. Zejména velký posun nastal u OSVČ, kde motorové pily a ruční nářadí jsou udržovány v dobrém provozuschopném stavu.

- **Provádění předepsaných kontrol strojů a technických zařízení**

Při provádění kontrol technického stavu strojů a zařízení bylo zjištěno, že u většiny případů kontrolovaných osob nedochází k závažnému porušování právních předpisů. Kontrolované těžebně-dopravní prostředky byly u velké části kontrolovaných osob provozovány v souladu s platnými předepsanými kontrolami a revizemi. Vzhledem k tomu, že se jedná o moderní stroje, u kterých je vysoká pořizovací cena, tak lze konstatovat, že provozovatelé těchto prostředků termíny předepsaných kontrol a revizí dodržují. V této oblasti nebyly zjištěny žádné závažné nedostatky.

- **Funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení (např. spuštění stroje, normální a nouzové zastavení, blokování nahodilého chodu pojezdu a hydraulických systémů, varovné upozornění, signalizace, zákaz vstupu do zakázaných prostor stroje, který je v chodu a pod manipulované dříví)**

U kontrolovaných těžebně-dopravních prostředků byla zjišťována funkčnost ovládacích a bezpečnostních prvků a systémů strojů a zařízení. Kontrolou byly zjištěny nedostatky týkající se bezpečnostních značek na ramenech hydraulických ruk harvestorů, které byly poškozeny (nápis nečitelný) v důsledku odírání o větev při práci stroje. Tyto zjištěné nedostatky byly na místě odstraněny. Konec pracovní části harvestorové ruky byl navíc nastříkán barvou s výrazným luminiscenčním efektem. Tento nově vzniklý bezpečnostní prvek zásadně zvýšil faktor bezpečnosti práce. Takto označený konec ramene harvestorové ruky je při pracovní

činnosti v zešeřelém lesním porostu mnohem více vidět. Tato skutečnost byla pozitivně vnímána samotnou obsluhou strojů, ale i vedoucími pracovníky kontrolované osoby. Nefunkční systémy ovládacích a bezpečnostních prvků nebyly u kontrolovaných strojů zjištěny. Přesto lze konstatovat, že v této oblasti je asi největší riziko při práci s těmito technologiemi, protože některé bezpečnostní prvky lze záměrným úkonem obsluhy stroje vyřadit z provozu. Tuto možnost tak někteří pracovníci pověřeni obsluhou harvestoru využívají (např. vyřazení automatického vypnutí motoru při otevření dveří kabiny harvestoru) a „usnadňují“ si tím práci.

- **Dodržování bezpečných pracovních postupů, dokumentace se vztahem na vyhledání rizik na pracovišti (např. předání pracoviště, upozornění na možná rizika, vzájemná informovanost, manuální těžba po harvestoru)**

U všech kontrolovaných těžebně-dopravních prostředků bylo zjišťováno, zda mají vypracovány bezpečné pracovní postupy a jestli je provedeno vyhledání a vyhodnocení rizik na pracovišti. Z pohledu dřevorubců, kteří provádějí dotěžení porostních zbytků na pracovišti po harvestoru bylo zjišťováno, jestli mají doklad o předání pracoviště, včetně upozornění na možná rizika na daném pracovišti (s ohledem na místní podmínky a charakter terénu) a zda se nepohybují v ohroženém prostoru harvestoru. Jelikož je lesní porost, který zpracovává harvestor většinou velmi rozsáhlý, tak se běžně stává, že ve stejném lesním porostu pracuje zároveň harvestor i dřevorubci. V případech, kdy je lesní porost dostatečně rozsáhlý, se jedná o běžně používanou praxi. Většina kontrolovaných dřevorubců se pohybovala v bezpečném prostoru a byla dobře informována o rizicích spojených s činností harvestoru. Největším nedostatkem při provozu harvestorů bylo nedodržování pracovních postupů při vystupování z kabiny operátora – seskakování, vystupování zády ke kabině operátora bez přidržování se. Účinná kontrola dodržování pracovních postupů u OSVČ je v současném právním stavu téměř neproveditelná bez součinnosti zadavatele práce, který k tomu není povinen žádným právním předpisem. Kontrolu na malé výjimky prakticky nelze provést. I přesto lze konstatovat, že mezi nejčastější porušení patří nedodržování pracovních postupů při kácení dříví v porostu, nesprávné provedení směrového zářezu a neponechání nedořezu.

- **Bezpečné skladování a manipulace s vytěženým dřívím**

Bezpečné skladování a manipulace s vytěženým dřívím je většinou řešeno v rámci konkrétních pracovních postupů. Harvestor vždy pracuje v součinnosti s vyvážecí soupravou, která odváží z porostu zpracované dřevo. Harvestor je konstruovaný tak, že umožňuje třídění a ukládání vytěženého dřeva na přístupném místě a pro vyvážecí soupravu není problém toto dříví vyvézt z lesního porostu na odvozní místo. Problémem z hlediska bezpečnosti při této činnosti by mohlo být to, že vyvážecí souprava takto zpracované dřevo vyváží s určitým časovým odstupem po harvestoru. Na druhou stranu tyto stroje mají vysokou produktivitu práce (mohou pracovat i v noci a běžně tak i pracují) a nestává se často, aby vytěžené dříví někde v porostu zůstávalo delší dobu. U většiny kontrolovaných těžebně-dopravních prostředků nebylo zjištěno porušení v rámci bezpečného skladování a manipulace s vytěženým dřívím.

Sankce

V rámci plnění tohoto úkolu nebyly uloženy žádné pokuty a nedošlo k žádnému vydání zákazu používání náradí, stroje a pracoviště. Kontroly byly ve většině případů ukončeny vydáním písemného opatření k odstranění zjištěných nedostatků, včetně přiměřených lhůt k jejich odstranění.

Závěr

Provedená kontrolní akce byla logickým pokračováním kontrol, které byly provedeny v roce 2011 a 2013 a které byly cíleně zaměřeny na dodržování bezpečnosti práce jak OSVČ, tak zaměstnavateli při práci v lese. V průběhu kontrol bylo zjištěno, že BOZP v rámci činností spojenými s dodržování bezpečnosti práce zaměstnavateli a OSVČ při provozování těžebně-dopravních prostředků, je na uspokojivé úrovni. Těžba dřeva mechanizačními prostředky je stále více zastoupena. Provozování těchto prostředků je daleko bezpečnější než práce dřevorubce. Tato skutečnost je zástupci kontrolních orgánů vnímána velice pozitivně. Největší přínos je spatřován hlavně při zpracování kalamitního dříví. Nicméně se někdy stane, že se těžební prostředek vzhledem k povaze terénu na pracovišti všude nedostane, proto i přes neustále se zvyšující podíl plně mechanizované těžby dřeva pomocí těžebních prostředků, bude i do budoucna nezanedbatelná část těžby stále ještě prováděna ručně dřevorubci s motorovou pilou. Můžeme tedy téměř s jistotou předpokládat, že ruční těžba bude dál prováděna v těch nejobtížnějších podmínkách a ručně budou káceny stromy mimořádně rostlé, případně špatně přístupné. K výše uvedenému lze konstatovat, že stav lesnictví v oblasti BOZP je i nadále velmi neuspokojivý. K tomu napomáhá i nástup zahraničních firem, které se BOZP příliš nevěnují, nepružnost a slabá vymahatelnost právních předpisů v oblasti BOZP. Problém provedení neohlášené fyzické kontroly jak u OSVČ, tak zaměstnanců právnických firem, aniž by o ní věděla širší veřejnost, moc nadějí na zlepšení situace v BOZP nedává. Pouze změna legislativy a důsledné přenesení odpovědnosti za BOZP na zadavatele prací přispěje k celkovému zlepšení BOZP v dané oblasti.

XI. Bezpečnost práce při provozu bioplynových stanic

V posledních několika letech došlo k rapidnímu nárůstu instalací bioplynových stanic, především v zemědělské prvovýrobě. Protože se jedná o složité technologické zařízení, které nebylo v zemědělské výrobě dříve provozováno, považovali jsme za nutné provést kontroly, zda jsou dodržovány platné předpisy v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a jestli byly bioplynové stanice uvedeny do provozu v souladu s platnou legislativou. Dalším důležitým aspektem je to, že některé technologické celky bioplynové stanice jsou provozovány v prostředí s nebezpečím výbuchu, proto byla kontrolní činnost zaměřena i na oblast zpracování předepsané dokumentace o ochraně před výbuchem a z ní plynoucích požadavků.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo preventivně působit na úroveň dodržování bezpečnostních předpisů při provozu bioplynových stanic, zejména se zaměřením na vyhrazená plynová a elektrická zařízení.

Zadání úkolu

Ke kontrolám byly vybírány subjekty, které provozují bioplynové stanice. Každý oblastní inspektorát práce mimo OIP pro hlavní město Prahu, kde byl vybrán 1 subjekt, měl provést kontrolu alespoň u 15 subjektů. Předmětem kontrol bylo ověření plnění povinností vyplývajících z právních a ostatních předpisů k zajištění BOZP v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi bioplynových stanic, kdy se kontrolovaly zejména níže uvedené požadavky:

- uvedení do provozu - zda je příslušné závazné a odborné stanovisko např. na uzemnění a hromosvod v souladu s vyhláškou č. 73/2010 Sb.,
- sestava komponentů (stavba) - zda bylo vydáno odborné a závazné stanovisko TIČR k bezpečnému užívání,
- vedení a dostupnost provozní dokumentace - např. provozní řády, provozní předpisy, provozní deníky, zápisy o zkouškách,
- vypracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a její vedení tak, aby odpovídala skutečnosti,
- provedení klasifikace prostor s prostředím nebezpečí výbuchu,
- bezpečný provoz zařízení pravidelně prováděnými kontrolami, revizemi, údržbou a servisem, zpracování plánů revizí,
- předepsané náležitosti dokladů z revizí a kontrol,
- vyhledávání, hodnocení rizik a přijímání opatření při provozování bioplynových stanic,
- zdravotní způsobilost osob pověřených obsluhou bioplynových stanic,
- školení, seznamování s předpisy,
- zpracování vlastního seznamu pro poskytování OOPP na základě vyhodnocení rizik a jejich poskytování obsluze bioplynové stanice.
-

Zhodnocení kontrolní činnosti

V rámci tohoto úkolu bylo v roce 2014 provedeno **122** kontrol. Při kontrolách bylo zjištěno **722** nedostatků představujících porušení závazných právních předpisů. Dále bylo navrženo v rámci kontrol **71** technickoorganizačních opatření. Z celkového počtu zjištěných porušení bylo v **597** případech uloženo podle § 7 odst. 1 písm. g) zákona o inspekci práce opatření k odstranění zjištěných nedostatků. Ve **143** případech porušení bezpečnostních předpisů nebylo vydáno opatření, protože závady byly odstraněny v průběhu kontroly.

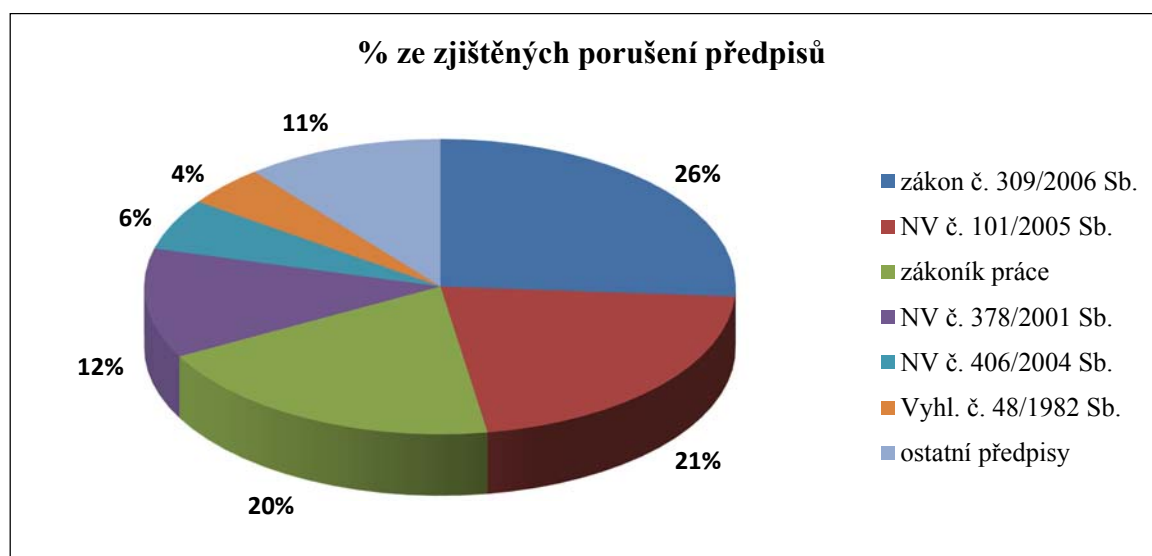
Tabulka: Základní údaje

	Oblastní inspektorát práce									celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10		
Počet kontrol	1	17	16	19	20	18	16	15	122	

Nejčastěji byl kontrolovanými subjekty porušován zákon č. 309/2006 Sb., o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí a o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Dále pak zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, a NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

Tabulka a graf: Přehled nejčastěji porušovaných předpisů

Předpis	Počet porušení	% ze zjištěných porušení předpisů
Zákon č. 309/2006 Sb.	200	26,1
Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.	164	21,4
Zákon č. 262/2006 Sb.	151	19,7
Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.	92	12
Nařízení vlády č. 406/2004 Sb.	43	5,6
Vyhláška č. 48/1982 Sb.	34	4,4

Přehled nejčastějších porušení závazných právních předpisů

Porušení zákona č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, ve znění pozdějších předpisů:

- § 4 odst. 1 písm. c) ve **112** případech zaměstnavatel neprováděl pravidelné a řádné údržby, kontroly nebo revize. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí nebyly vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců.

Porušení NV č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí:

- § 4 odst. 1 v **93** případech pracoviště a pracovní prostředí nesplňovala další podrobnější požadavky, které jsou stanoveny v příloze k tomuto nařízení, a to zejména v bodech 2.1 elektrické instalace a 10 skladování a manipulace s materiálem.
- § 3 odst. 4 písm. a), b), c) v **34** případech kontrolovaný subjekt nezajistil stanovení termínů, lhůt a rozsahu kontrol, zkoušek, revizí, termínů údržby, oprav a rekonstrukce technického vybavení pracoviště, včetně pracovních a výrobních prostředků a zařízení, s ohledem na jejich provedení, doporučení výrobce a způsob používání, požadavky na pracoviště, rizikové faktory způsobující zhoršení technického stavu pracovních a výrobních prostředků a zařízení a v souladu s výsledky předcházejících kontrol, zkoušek či revizí, po dobu provozu a používání pracoviště. Kontrolovaný subjekt nezajistil dodržování termínů a lhůt pro provádění činností uvedených v písmenu a) a neurčil osobu, jejíž povinností je zajistit jejich provádění.

Porušení zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce:

- § 102 odst. 1 v **84** případech zaměstnavatel nevytvořil bezpečné a zdraví neohrožující pracovní prostředí a pracovní podmínky vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům.

Porušení NV č. 378/2001 Sb., kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí.

- § 4 odst. 2 v **52** případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby zařízení bylo vybaveno provozní dokumentací. Dále kontrolovaný subjekt nezajistil následnou kontrolu nejméně jednou za 12 měsíců v rozsahu stanoveném místním provozním bezpečnostním předpisem.

Porušení NV č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu.

- § 4 odst. 1 písm. c), d) v **22** případech kontrolovaný subjekt neoznačil místa vstupu do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí" a nezabezpečil vypracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a její vedení tak, aby odpovídala skutečnosti.

Porušení vyhlášky č. 48/1982 Sb., kterou se stanoví základní požadavky k zajištění bezpečnosti práce a technických zařízení:

- § 194 odst. 3 v **7** případech kontrolovaný subjekt nezajistil, aby byly všechny části elektrického zařízení mechanicky pevné, spolehlivě upevněné a aby nepříznivě

neovlivňovaly jiná zařízení; aby byly dostatečně dimenzovány a chráněny proti účinkům zkratových proudů a přetížení.

Konkrétní zjištění v souvislosti s provozem, údržbou, opravami, kontrolami a revizemi bioplynových stanic

Zde byly nejčastěji zjišťovány nedostatky v oblasti neprovádění předepsaných kontrol a revizí, dále pak byly zjišťovány nedostatky ve vedení provozní dokumentace a stavu konkrétních pracovišť včetně instalovaných elektrických a plynových zařízení. V mnoha případech kontrolované subjekty neprovedly odstranění závad uvedených v revizních zprávách k daným zařízením a spokojily se pouze se skutečností, že revizní zpráva je vyhotovena. V oblasti elektrických instalací nebyly tyto vždy mechanicky pevné a spolehlivě upevněné. U pohyblivých a prodlužovacích přívodů nebyly z hlediska bezpečnosti a funkčnosti použity vhodné elektroinstalační prvky. Při kontrole provozních dokumentací elektrických zařízení byly zjišťovány nedostatky zejména v oblasti stanovování prostředí a vnějších vlivů pro daná elektrická zařízení. Z pohledu organizace práce bylo nejčastějším porušením nestanovení osoby odpovědné za bezpečný provoz elektrického zařízení podle ČSN EN 50110-1 ed.2, čl. 4.3. Dále nebyla vyhodnocena elektrická rizika při obsluze a práci na elektrických zařízeních a nebyla přijata případná opatření ke snížení působení těchto rizik. Při provozu elektrických zařízení v prostorách s nebezpečím výbuchu nebyly aplikovány požadavky nařízení vlády č. 406/2004 Sb., o bližších požadavcích na zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v prostředí s nebezpečím výbuchu. Jednalo se zejména o neposouzení rizika výbuchu, neprovedení klasifikace prostorů s nebezpečím výbuchu na prostory s nebezpečím výbuchu a prostory bez nebezpečí výbuchu, nezpracování písemné dokumentace o ochraně před výbuchem a neoznačení míst vstupů do prostorů s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX označujícími "nebezpečí - výbušné prostředí".

Nedostatky v průvodní a provozní dokumentaci plynových zařízení

- chybí harmonogramy revizí,
- chybí místní provozní řády pro plynová zařízení (jsou předkládány MPŘ pro ochranu ovzduší apod.),
- nejsou vedeny provozní deníky,
- není dokumentace dle čl. 8.6.2 TPG G 703 01 část II (dříve revizní kniha),
- chybí revizní kniha hořáků zbytkového plynu,
- není dokumentace svárů – identifikace svářeče,
- chybí dokumentace o provedení funkční zkoušky,
- plynové zařízení bylo odběrateli předáno a je provozováno, aniž by na něm byla úspěšnost zkoušek potvrzena organizací státního odborného dozoru.

Provozní nedostatky z oblasti plynových zařízení

- chybí ochrana PE potrubí před UV zářením a mechanickým poškozením,
- chybí popis armatur a potrubí ve strojovnách,
- neplatné nebo již nečitelné bezpečnostní značky,
- chybí kalibrace měřících a zabezpečovacích zařízení,
- nejsou prováděny kontroly na přítomnost CO (oxid uhelnatý) v ovzduší.

Nedostatky v průvodní a provozní dokumentaci elektrických zařízení

- není zpracován protokol o určení vnějších vlivů,
- není zpracována aktuální písemná dokumentace o ochraně před výbuchem v návaznosti na výsledky posuzování rizika výbuchu pro provoz bioplynové stanice,
- není zaveden systém vydávání příkazu „V“,
- chybí závazné odborné stanovisko TIČR k elektrickému zařízení (Hromosvod, zemnicí soustava),
- nejsou prováděny pravidelné revize elektrických zařízení ve stanovených lhůtách,
- ze strany zaměstnavatele není potvrzena platnost osvědčení u elektrikářů (vyhláška č. 50/1978 Sb. §14 odst. 5),
- chybí schémata zapojení podle skutečného stavu.

Provozní nedostatky z oblasti elektrických zařízení

- není stanovena osoba odpovědná za provozované elektrické zařízení,
- revize provádí revizní technik s osvědčením pro objekty třídy A, i když se jedná o prostředí s nebezpečím výbuchu – kde je potřeba osvědčení rozsahu třídy B,
- uzemňovací příводы nejsou na přechodu do půdy nejméně 30 cm pod povrchem a 20 cm nad povrchem opatřeny ochranou proti korozi,
- jistící přístroje nejsou označeny tak, aby jištěné obvody bylo možno snadno rozeznat,
- elektrická zařízení na místech veřejně přístupných nejsou označena bezpečnostní tabulkou upozorňující na riziko úrazu elektrickým proudem,
- kabelové vedení – nedostatečné upevnění, není uloženo v lištách,
- nejsou označena místa s nebezpečím výbuchu bezpečnostními značkami výstrahy s černými písmeny EX.

Nedostatky z oblasti všeobecné bezpečnosti

- chybí bezpečnostní značky a tabulky,
- nejsou zpracovány směrnice pro poskytování OOPP,
- chybí ochrana proti pádu (zábradlí atd.),
- nejsou prováděna školení obsluh ze směrnic k bezpečnosti práce,
- chybí návody výrobců k obsluze a údržbě jednotlivých strojních zařízení,
- chybí označení chemických látek,
- popisy ovládacích prvků nejsou v českém jazyce.

Prevence rizik

V oblasti prevence rizik se kontrolované subjekty nejčastěji dopouští porušení v oblasti základních povinností spočívajících ve vyhledávání a vyhodnocování rizik, možného ohrožení bezpečnosti provozu technických zařízení a zdraví zaměstnanců, nepřijímání opatření k jejich odstranění nebo omezení. Kontrolované subjekty nejčastěji vyhodnocují rizika pouze v obecné rovině, bez přímé návaznosti na konkrétní pracoviště. Kontrolované subjekty zpravidla zajišťují tuto činnost pomocí osob odborně způsobilých v prevenci rizik, kdy tyto osoby používají různé databáze rizik (software k BOZP apod.). Kontrolované subjekty poté mají zpracovánu a vedenu dokumentaci o vyhledávání a hodnocení rizik v oblasti bezpečnosti práce se stanovováním opatření k jejich odstranění, kde však v oblasti elektrických zařízení jsou řešeny činnosti charakteru obsluhy a zacházení s elektrickými zařízeními, a to s těmito opatřeními „nepřibližovat se“, „nedotýkat se elektrických zařízení“ apod. Takto zpracované dokumentace neobsahují činnosti při provádění montáží či oprav elektrických zařízení, které jsou charakteru práce na elektrickém zařízení, kdy tyto činnosti mají specifická nebezpečí a z toho vyplývající rizika. V některých případech chybělo v dokumentaci vyhodnocení rizik pro provoz tlakových a plynových zařízení a přijetí opatření k jejich minimalizaci. V dokumentaci zabývající se otázkami rizik chybí většinou identifikace hlavně specifických rizik, které sebou přináší právě vyhrazená technická zařízení, a které většinou „univerzálně“ odborně způsobilé osoby zpravidla neznají. Potom se v registru rizik dozvíme, že největším rizikem v bioplynové stanici je pád na rovině a podobně.

Školení BOZP

V této kontrolní oblasti byly zaznamenány nedostatky ve školení o právních a ostatních předpisech k zajištění BOZP zaměstnanců, zejména se jednalo o neseznámení zaměstnanců s provozní dokumentací a neseznámení zaměstnanců s riziky vznikajícími při práci na elektrickém a plynovém zařízení. Značným nedostatkem v této oblasti bylo, že zaměstnavatelé neměli k dispozici pro poskytované elektrické a plynové zařízení provozní dokumentaci (návody k obsluze, údržbě a opravám) a nemohli tak vytvořit odpovídající podmínky pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci.

OOPP

Kontrolované subjekty nezajistily vypracování nebo aktualizaci vlastního seznamu pro poskytování OOPP, a to na základě vyhodnocení elektrických rizik podle konkrétních činností na elektrickém zařízení. Kontrolované subjekty v důsledku nedostatečného zhodnocení rizik nevybavují pracovníky vhodnými OOPP. Nedostatky byly dále zjištěny v oblasti evidence OOPP a návazně v jejich prokazatelném přidělování. V souvislosti s těmito skutečnostmi kontrolované subjekty nekontrolují, zda zaměstnanci přidělené OOPP používají, a zda tyto OOPP vyhovují z hlediska jejich technického a funkčního stavu.

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **5 pokut v celkové částce 315.000 Kč.**

Závěr

Provedenými kontrolami byli zaměstnavatelé upozorněni na plnění povinností souvisejících s provozem bioplynových stanic, a to zejména ve vztahu k elektrickým a plynovým zařízením. Plnění těchto povinností by mělo vést k zodpovědnějšímu přístupu při zajištění bezpečného a spolehlivého provozu bioplynových stanic, a tím i snížení rizika možného ohrožení zdraví. Rovněž byli upozorněni na plnění povinností týkajících se ustanovení osob odpovědných za provoz jednotlivých technických zařízení. Z provedených kontrol dále vyplynulo, že pokud se obsluhuje bioplynové stanice věnuje pracovník s elektrotechnickým vzděláním a patřičnou odbornou způsobilostí v elektrotechnice nebo pracovník se středoškolským vzděláním technického směru, je to na provozované bioplynové stanici znát. Vzhledem k jejich technickým znalostem řeší tuto problematiku s daleko větším přehledem, než obsluha s netechnickým vzděláním. Zjištěné nedostatky vyplývají zejména z nastavené vzájemné komunikace mezi samotnými subjekty, servisními organizacemi a revizními technikami. Dále je potřeba uvést, že pakliže se oblastní inspektorát práce účastnil kolaudace bioplynové stanice, tak bylo zpravidla při kontrole zjištěno méně nedostatků. Nicméně je potřeba uvést, že některé bioplynové stanice byly uvedeny do provozu dříve, než byl ze strany orgánů inspekce práce vznesen požadavek na účast při kolaudačním řízení. Na základě výsledků z provedených kontrol máme za to, že daný úkol by měl pokračovat i v roce 2015 a následovat tak trend zvyšování povědomí provozovatelů bioplynových stanic o právních předpisech v této oblasti. Kontrolou tak projdou i další provozovatelé bioplynových stanic. Závěrem lze říct, že tento hlavní úkol zaměřený na bezpečnost provozu bioplynových stanic u jejich provozovatelů přispěl k lepšímu povědomí o požadavcích na toto technické zařízení. To se také projevilo v aktivním přístupu k řešení této problematiky u provozovatelů bioplynových stanic.

XII. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

V roce 2014 proběhly kontroly právních subjektů na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií, ve vybraných objektech nebo zařízeních, v nichž jsou umístěny nebezpečné chemické látky. Integrovaná inspekce podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami a chemickými přípravky, je prováděna u subjektů skupiny B každoročně a u subjektů skupiny A zpravidla jednou za tři roky. Výběr právních subjektů a stanovení termínu je upřesněn ve schváleném plánu kontrol. Oblastní inspektoráty práce v rámci své působnosti provedly kontrolu společně s Českou inspekcí životního prostředí, krajskými úřady a ostatními orgány státní správy.

Cíl úkolu

Integrovaná inspekce má za cíl provést společnou prověrku, podle zpracovaného a schváleného plánu kontrol, v souladu s požadavky zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Přijatá opatření a odstranění zjištěných nedostatků přispívají ke zlepšení reálného stavu a snížení rizika vzniku závažných havárií.

Zadání úkolu

Inspektoři prováděli kontrolu v rámci své působnosti na základě požadavků zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií.

Kontroly byly zaměřeny především na následující oblasti:

- školení zaměstnanců o předpisech k zajištění bezpečnosti práce, rizicích práce s nebezpečnými látkami a opatřeními k jejich eliminaci,
- ověření znalostí a dodržování předpisů a pokynů,
- způsobilost zaměstnance pro výkon práce,
- průvodní a provozní dokumentaci,
- posouzení stavu technického zařízení uvedeného v dokumentaci vzhledem k reálnému stavu, včetně revizí zařízení, stavu elektroinstalace, tlakových a plynových zařízení (za účasti specialistů VTZ),
- skladování a manipulaci s nebezpečnými chemickými látkami, včetně značení zásobníků a skladů s nebezpečnými chemickými látkami, stav únikových cest,
- opatření na ochranu proti výbuchu (prevence rizik, klasifikace prostor, písemná dokumentace),
- poskytování OOPP na základě hodnocení rizik, jejich používání zaměstnanci.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Schvalování bezpečnostní dokumentace

Provozovatelé kontrolovaných subjektů předložili krajským úřadům zpracovanou bezpečnostní dokumentaci - *pro skupinu A* - bezpečnostní program prevence závažné havárie ve smyslu ustanovení § 8 a § 9 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií a *skupinu B* - bezpečnostní zprávu ve smyslu ustanovení § 10 a § 11 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Tyto dokumentace byly zaslány k vyjádření Ministerstvu životního prostředí a dotčeným orgánům státní správy (Oblastní inspektoráty práce). Oblastní inspektoráty práce v postavení dotčeného orgánu státní správy se dále vyjadřují k vnějšímu a vnitřnímu havarijnímu plánu (§ 17 a § 18 zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií).

Inspektoři oblastních inspektorátů práce se vyjadřovali v roce 2014 k **48** bezpečnostním dokumentacím v oblasti prevence závažných havárií, včetně jejich aktualizací.

Tabulka: Připomínkováná bezpečnostní dokumentace

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet dokumentace	1	12	2	4	9	7	5	8	48

Kontrola podle zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií

Kontrolní orgány krajského úřadu se zaměřily na požadavky zákona č. 59/2006 Sb. o prevenci závažných havárií a ostatní dozorové orgány prováděly kontrolu podle svého zmocnění. Inspektoři oblastních inspektorátů práce prováděli kontrolu podle zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. V rámci úkolu bylo provedeno celkem **136** kontrol.

Tabulka: Údaje o provedených kontrolách

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrol	4	39	12	8	23	14	14	22	136

Zjištěné nedostatky

Celkový počet zjištěných nedostatků v roce 2014 činí **262**, což potvrzuje význam kontrol. Bez vydaného opatření bylo celkem **79** kontrol. Zaměstnavatelé si začínají uvědomovat rizika vyplývající z jejich činností, což lze interpretovat zvyšujícím se tlakem na prevenci rizik, která je podpořena platnou legislativou.

Mezi nejčastější nedostatky patří následující:

- nezajištění pravidelné a řádné údržby, kontrol a revizí strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí (u 29 subjektů)
- nevytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovní prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům (u 19 subjektů)
- neumístění bezpečnostních značek a značení (u 11 subjektů)

- nepravidelná kontrola úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, zejména stavu výrobních a pracovních prostředků a vybavení pracovišť a úrovně rizikových faktorů pracovních podmínek (10 subjektů)
- nezajištění školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci zaměstnancům (8 subjektů)

Spolupráce s ostatními orgány státní správy

Inspektoři neshledali nedostatky při koordinaci kontrol a při spolupráci s ČIŽP, popřípadě s ostatními orgány integrované inspekce.

Sankce

Byla uložena **jedna** pokuta ve výši **30.000 Kč**.

Závěr

Cíl úkolu byl splněn. Integrovaná inspekce trvale zlepšuje stav na úseku bezpečnosti práce a bezpečnosti technických zařízení ve vybraných kontrolovaných subjektech, což je patrné v počtu zjištěných nedostatků.

XIII. Program „Bezpečný podnik“

Program „Bezpečný podnik“ je dlouhodobě zařazován mezi hlavní úkoly Státního úřadu inspekce práce jako jeden z cílů Národní politiky BOZP. Realizací programu „Bezpečný podnik“ lze dosáhnout nejen funkčního zavedení systému řízení BOZP v právním subjektu, ale především zvýšení úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, která vede ke snížení pracovní úrazovosti a tedy i snížení souvisejících nákladů. Držitelé osvědčení jsou také lépe vnímáni odbornou i širokou veřejností.

Cíl úkolu

Cílem programu „Bezpečný podnik“ je podpora zavedení komplexního, efektivního a neustále se zlepšujícího systému řízení BOZP, vedoucího k dosažení vyšší úrovně BOZP a ochrany životního prostředí u jednotlivých právních subjektů. Z hlediska prevence je cílem programu především vytvoření podmínek pro předcházení vzniku mimořádných událostí (pracovních úrazů). Jedním z cílů je vyžadování systémového přístupu k řízení BOZP také u dodavatelů a ostatních spolupracujících subjektů.

Zadání úkolu

Kontrola plnění požadavků programu „Bezpečný podnik“ se provádí jako průběžný úkol všemi oblastními inspektoráty práce na základě žádosti o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“. Při kontrole právního subjektu se ověřuje splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují, s ohledem na vykonávané činnosti. Kontrolním seznamem požadavků k tomuto hlavnímu úkolu, jejichž splnění se u právního subjektu ověřuje, jsou požadavky programu „Bezpečný podnik“.

Požadavky na kontrolu:

- Ověřuje se splnění všech požadavků programu, které se na daný subjekt vztahují. Při kontrole inspektor postupuje v souladu s příkazem generálního inspektora SÚIP, příručkou obsahující program „Bezpečný podnik“ a metodickými pokyny generálního inspektora.
- Před zahájením kontroly se pověřený inspektor seznámí s údaji týkajícími se daného právního subjektu a informuje o nich členy kontrolního týmu (s procesy a činnostmi, údaji o pracovní úrazovosti, o haváriích, o porušování předpisů zjištěném při předchozích kontrolách a o vydaných rozhodnutích týkajících se vyřazení strojů a zařízení z provozu, zákazu činnosti).
- V případě, že se u kontrolovaného právního subjektu (nebo na jeho pracovišti) vyskytnou další právní subjekty (dodavatelé, spolupracující firmy), ověří kontrolní tým inspektorů zejména zajištění součinnosti na úseku prevence rizik a vzájemnou informovanost o rizicích mezi jednotlivými právními subjekty.
- Oblastní inspektorát práce při provádění následné kontroly právního subjektu, který získal osvědčení „Bezpečný podnik“, ověří, zda údaje uvedené v přehledu indikátorů zlepšování

zaslaných právním subjektem odpovídají skutečnosti, tj. zda plní požadavek neustálého zlepšování.

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2014 bylo vydáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 27 společnostem. Doba platnosti osvědčení jsou 3 roky. Kontrola zavedení systému řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci probíhá v závislosti na procesech a činnostech subjektu, a to v těchto kontrolovaných oblastech:

- elektrická zařízení
- zdvihací zařízení
- plynová zařízení
- tlaková zařízení
- pracovní podmínky
- doprava silniční a železniční
- nebezpečné látky a havárie
- stavební činnost
- výrobní a provozní zařízení
- případně další

V uvedených oblastech provedly oblastní inspektoráty práce celkem 275 kontrol, z toho bylo 216 kontrol bez nedostatků. Zaměření těchto kontrol je na všechny výše uvedené oblasti. Pokud byly v průběhu kontroly zjištěny nedostatky (neshody) v systému řízení BOZP, byly projednány se zástupci vedení a odstraněny v termínu do konce prověrky. Klíčovým faktorem při kontrolách je i ověřování indikátorů zlepšování, z nichž mezi nejdůležitější indikátory patří vývoj pracovní úrazovosti. Získání osvědčení „Bezpečný podnik“ je prestižní záležitostí. Nadále však platí, že lze právnímu subjektu osvědčení odejmout v případech, kdy dochází k pracovním úrazům způsobeným jednoznačným porušením ze strany právního subjektu.

Tabulka: Počet kontrol u subjektů, u kterých OIP provedly ověřování shody systému řízení BOZP

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet kontrol	1	32	91	18	16	50	42	25	275

U většiny právních subjektů zapojených do programu „Bezpečný podnik“ dochází ke snižování pracovní úrazovosti v důsledku zlepšování pracovních podmínek a pracovního prostředí. Oblastní inspektoráty práce budou i v roce 2015 pokračovat v prezentacích tohoto programu u vrcholového managementu právních subjektů. Počet zjištěných nedostatků v roce 2014 byl 96. Mezi nejčastější zjišťovaná porušení patří především:

- nevytváření bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí a pracovních podmínek vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k předcházení rizikům (u 11 subjektů)

- nezajištění pravidelné a řádné údržby, kontrol a revizí strojů, technických zařízení, dopravních prostředků a nářadí (u 4 subjektů)
- neumístění bezpečnostních značek a značení (3 subjekty).

Poznatky z realizace programu „Bezpečný podnik“

U právních subjektů zapojujících se do programu „Bezpečný podnik“ je potřeba neustále zdůrazňovat, že samotný program a jeho tvorba nespočívá v pouhém opisování legislativy a normových hodnot. Hlavním účelem je popis skutečného stavu a procesů tak, jak u právního subjektu probíhají. Legislativa by se měla stát metodickým materiálem, který je nutné plnit a který nám říká, co je nutné splnit, ale řešení a způsob plnění ponechává plně na nás samotných. U právních subjektů jsou navrhována potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik a to formou doporučení, ve smyslu § 7odst. 1 písm. g) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce. Příznivým zjištěním je znalost zaměstnanců o práci se „skoronehodami“ jako jedním z efektivních prostředků prevence úrazů a havárií.

Pro zvýšení úrovně systému řízení BOZP bylo vydáno **108** doporučení. U programu „Bezpečný podnik“ je především kladen důraz na ověření funkčnosti zavedených systémů. Předání osvědčení „Bezpečný podnik“ na základě doporučení řídicího oblastního inspektorátu práce v roce 2014 proběhlo v měsíci květnu a říjnu.

Tabulka: Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci květnu

OIP pro Středočeský kraj	KOPOS KOLÍN a. s.
	SPOLANA a. s.
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	BOSCH DIESEL s. r. o.
	PKD, s. r. o.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	Momentive Specialty Chemicals, a. s.*
	ŠKODA MACHINE TOOL a. s.
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	Lovochemie, a. s.
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	BLOCK a. s.
	Nestlé Česko s. r. o., závod SFINX Holešov
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	BorsodChem MCHZ, s. r. o.
	Siemens, s. r. o., o. z. Elektromotory Mohelnice

*změna názvu od 16. 1. 2015 na Hexion a. s.

Tabulka: Subjekty, které převzaly osvědčení v měsíci říjnu

OIP pro Středočeský kraj	Ferring-Léčiva, a. s.
OIP pro Jihočeský kraj a Vysočinu	ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Dukovany
	ČEZ, a. s., Jaderná elektrárna Temelín
	ČZ a. s., provozy Strakonice
	ČZ Řetězy, s. r. o.
	ČZ Strojírna, s. r. o.
	HOCHTIEF CZ a. s.
	Robert Bosch, spol. s r. o.
OIP pro Plzeňský kraj a Karlovarský kraj	TRW – DAS a. s., závod ŘÍZENÍ + TSCD
	KDYNIUM a. s.
OIP pro Ústecký kraj a Liberecký kraj	ŠKODA TVC s. r. o.
	TRCZ s. r. o.
OIP pro Královéhradecký kraj a Pardubický kraj	Bühler Motor s. r. o.
OIP pro Jihomoravský kraj a Zlínský kraj	BD SENSORS s. r. o.
	Chropyňská strojírna, a. s.
OIP pro Moravskoslezský kraj a Olomoucký kraj	VESUVIUS ČESKÁ REPUBLIKA, a. s.

Na oblastní inspektoráty práce se v roce 2014 obrátilo celkem **27** subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“ a kterým je ze strany oblastních inspektorátů práce poskytováno poradenství.

Tabulka: Počet subjektů, které projevíly zájem zapojit se do programu „Bezpečný podnik“

OIP	3	4	5	6	7	8	9	10	Celkem
Počet subjektů	1	3	1	6	4	6	3	3	27

Sankce

V rámci programu „Bezpečný podnik“ nebyly uloženy pokuty.

Závěr

Oblastní inspektoráty práce prováděly v roce 2014 prověrky právních subjektů, které podaly žádost o ověření shody zavedeného systému řízení BOZP s požadavky programu „Bezpečný podnik“ a každoroční následné prověrky právních subjektů již vlastnících osvědčení „Bezpečný podnik“ v souladu s vnitřními akty řízení. Inspektoři oblastních inspektorátů práce také poskytovali právním subjektům, které projevíly zájem o účast na programu „Bezpečný podnik“, poradenství, vyplývající ze zákona o inspekci práce. Právní subjekty, které již vlastní osvědčení „Bezpečný podnik“ ve většině případů vyžadují systémový přístup k řešení problematiky BOZP i od svých dodavatelů a dalších spolupracujících subjektů. Na základě splnění stanovených podmínek bylo v roce 2014 předáno osvědčení „Bezpečný podnik“ celkem 27 společnostem.

Platné osvědčení ke dni vydání této zprávy vlastní celkem **80** právních subjektů. Program „Bezpečný podnik“ bude pokračovat jako průběžný úkol na základě podaných žádostí na OIP i v roce 2015.

XIV. Evropská kampaň SLIC „Uklouznutí nebo zakopnutí na rovině“

V návaznosti na rozhodnutí Výboru vrchních inspektorů práce SLIC proběhla v roce 2014 Evropská kampaň „Uklouznutí nebo zakopnutí na rovině“. Za účelem přípravy a koordinace kampaně byla zřízena pracovní skupina vedená Estonskem, včetně zástupců z Irska, Polska, Dánska a Velké Británie a Evropské agentury pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci. Státní úřad inspekce práce se přihlásil k účasti v této kampani, a to v odvětví zdravotnictví a odvětví hotelových, restauračních a stravovacích služeb, která byla stanovena v rámci EU za odvětví se zvýšenou úrazovostí v oblasti pádů na rovině. Kampaň proběhla ve dvou etapách, a to v části informační a kontrolní. V části věnované zvyšování povědomí (informační) byl k dispozici plakát, vzdělávací software, kalendář, Napo video a další materiály. Pády na rovině se v Evropské unii podílejí 14 % na veškeré pracovní úrazovosti (pracovní neschopnost přesahující 3 dny). Při uklouznutí nebo zakopnutí dochází k vážným zraněním, jako jsou zlomeniny kostí nebo otřes mozku. Více jak 35 % případů končí pracovní neschopností trvající nejméně jeden měsíc. Požadavky na pracoviště vycházejí ze Směrnice 89/654/EEC, která byla v ČR implementována v nařízení vlády č. 101/2005 Sb., o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí.

Cíl úkolu

Cílem kampaně je předcházet pracovním úrazům způsobených uklouznutím nebo zakopnutím na rovině, a to v odvětví zdravotnictví a stravovacích služeb.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce měly za úkol vybrat ke kontrole minimálně 5 subjektů v oblasti zdravotnictví a 15 subjektů v oblasti poskytování stravovacích služeb, a to především z řad subjektů se zvýšenou pracovní úrazovostí - uklouznutí nebo zakopnutí na rovině.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Celkem bylo v rámci Evropské kampaně SLIC „Uklouznutí nebo zakopnutí na rovině“ provedeno 182 kontrol, které byly v rámci ČR zaměřeny na oblasti zdravotnictví a stravovacích služeb. V oblasti zdravotnictví bylo provedeno 51 kontrol, kdy bylo poskytnuto v sedmi případech poradenství a v sedmnácti případech bylo vydáno opatření k odstranění závad zjištěných při kontrole. V rámci stravovacích služeb bylo provedeno 131 kontrol. V osmi případech bylo poskytnuto poradenství. V šedesáti devíti případech bylo uloženo opatření k odstranění zjištěných závad.

Tabulka: Základní údaje

	Oblastní inspektorát práce								celkem
	3	4	5	6	7	8	9	10	
Počet kontrol zdravotnictví	7	6	6	6	7	6	5	8	51
Počet kontrol stravování	15	16	16	18	18	18	12	18	131
Počet nedostatků zdravotnictví	0	5	0	0	2	6	3	15	31
Počet nedostatků stravování	2	20	0	8	23	98	22	28	201

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu:

Nebezpečí uklouznutí a upadnutí v hodnocení rizik a systému řízení

V oblasti prevence rizik bylo zjištěno, že není vedena dokumentace o výsledku vyhodnocení rizik. V ostatních případech bylo zjištěno drobné pochybení v tom, že kontrolované subjekty mají provedeno vyhledání, vyhodnocení rizik v obecné rovině bez přímé vazby na všechny činnosti, jako například uklouznutí, zakopnutí a pádu na rovině. Přijatá opatření v dokumentaci k hodnocení rizik v mnoha případech kopírují obecně platné právní a ostatní předpisy a nejsou například využívány prostředky upozorňující na mokré a kluzké podlahy (např. stojánků „Pozor mokrá podlaha“). Riziko uklouznutí a zakopnutí v hodnocení rizik hodnotí mnohem lépe zdravotnická a pečovatelská zařízení než hotelová, restaurační a stravovací zařízení. Tato zařízení hodnotí uvedené riziko a přijímají opatření nejen k ochraně zaměstnanců, ale i osob, za které přebírají odpovědnost (pacientů, klientů). Většinou jde o osoby s velmi špatnou pohyblivostí, zdravotními problémy, kde případné uklouznutí a zakopnutí může mít vážné následky. Proto se těmto rizikům věnuje v těchto zařízeních větší pozornost a péče – nejen v upozornění bezpečnostními značkami, ale i ve vyhledávání protiskluzných přípravků, materiálů nebo pomůcek (např.: v koupelně se používá tzv. zvedáků k zaháknutí a zavěšení osob).

Podlahy

V této oblasti byly zjištěny drobné nedostatky v tom, že části komunikací v prostorách stravovacích a zdravotnických zařízení nejsou rovné. Příčinou těchto nedostatků je poškozená, uvolněná dlažba a výmoly v komunikaci. Dále bylo zjištěno, že není provedeno bezpečnostní označení výškových rozdílů komunikací a svažujících se úseků, které jsou pokryty koberci. Ve zdravotnických zařízeních je zase větší snaha o eliminaci rizika uklouznutí vybavováním rizikových ploch protiskluzovým linoleem.

Znečištění a překážky

Při kontrolách bylo zjištěno že, pracoviště nebyly udržovány takovým způsobem, aby se na cesty nedostaly zbytky tekutin, olejů, nebo na cestách byly překážky.

Prostředí

Kontrolou byly zjištěny drobné nedostatky v osvětlení komunikací, dopravních cest a prostor pro stravování.

Úklid (pořádek na pracovišti)

V mnoha případech je prováděn úklid ve zdravotnických a stravovacích zařízeních dodavatelským způsobem. Pokud je úklid prováděn zaměstnanci, tak jejich proškolení pro výkon práce zajišťují pravidelně zaměstnavatelé. Drobné nedostatky byly zjištěny v obsahové stránce školení. Není uveden odkaz na výsledek vyhodnocení rizik pro výkon práce a nejsou školení z instrukcí např. k používání chemických přípravků.

Obuv

V několika případech bylo zjištěno, že zaměstnanci neobdrželi vhodnou pracovní obuv s protiskluznou podešví. Protiskluzová obuv není poskytována tam, kde je v celém prostoru protiskluzová podlaha, ale je poskytována klasická běžná pracovní obuv.

Osoby

Byly zjištěny nedostatky v oblasti školení z BOZP. Kladně hodnotíme zjištění, že zaměstnanci zpravidla vědí, na koho se mají obrátit v případě zjištěného nedostatku v oblasti znečištění komunikací nebo jiných závad, které by mohli způsobit uklouznutí nebo zakopnutí.

Tabulka: Údaje vztahující se k oblasti zdravotnictví

Počet zaměstnanců	0	1–9	10–49	50–249	250–499	≥500	celkem
Počet kontrol	1	10	10	15	3	12	51
Poskytnutí doporučení	1	2	1	1	1	1	7
Vydaná opatření	0	3	4	8	1	1	17
Vydané pokuty							0

Tabulka: Údaje vztahující se k oblasti stravování

Počet zaměstnanců	0	1–9	10–49	50–249	250–499	≥500	celkem
Počet kontrol		71	48	10	1	1	131
Poskytnutí doporučení		2	6				8
Vydaná opatření		45	20	4		1	70
Vydané pokuty		6	4			1	11

Sankce

Zjištěnému počtu závad odpovídají i sankční postihy, které oblastní inspektoráty práce uplatnily ve smyslu zákona 251/2005 Sb., o inspekcii práce. Oblastní inspektoráty práce uložily v rámci plnění tohoto úkolu **11** pokut v celkové částce **175.000 Kč**.

Závěr

V rámci prováděných kontrol bylo zjištěno, že většina kontrolovaných subjektů zdravotnických a stravovacích zařízení využívá služeb odborně způsobilých osob, které neprovádějí jen úkoly

v hodnocení a prevenci rizik, ale zajišťují i zavedení vnitřního systému řízení BOZP. Zaměstnavatelé, kteří oblast BOZP doposud zajišťovali sami, případně svými zaměstnanci na základě provedené kontroly konstatovali, že je potřeba zvýšit úroveň BOZP, a proto kontaktovali externí poradce v této oblasti. Kontrolované subjekty zejména nepřijímaly opatření k omezení působení vyhledaných rizik tak, aby ohrožení zdraví a bezpečnosti zaměstnanců bylo minimalizováno. Dále neposkytovaly patřičné OOPP, a to obuv s protiskluzovou podešví. Zaměstnancům, kteří prováděli úklid, nebo pracovali na pracovištích, kde mohlo dojít k uklouznutí nebo pádu na rovině, neposkytovaly řádné školení a instrukce. Z provedených kontrol jednoznačně plyne, že v oblasti zdravotnických zařízení byla situace mnohem lepší než v zařízeních poskytujících stravovací služby.

XV. Kontrola dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti pracovněprávní, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Státní úřad inspekce práce a oblastní inspektoráty práce věnují vyřizování podnětů trvale značnou pozornost. Stejně jako v letech minulých byly i v roce 2014 do kontrolní činnosti orgánů inspekce práce zahrnuty prioritně kontroly prováděné na základě podnětů směřujících do oblastí pracovních vztahů a podmínek, bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a zaměstnanosti. Orgány inspekce práce vnímají podané podněty jako významný informační zdroj, neboť jejich prostřednictvím je ze strany občanů, případně i ze strany jiných orgánů veřejné správy, upozorňována inspekce práce na možná porušování pracovněprávních předpisů. S ohledem na existenci povinnosti mlčenlivosti inspektorů a vzhledem k anonymitě některých podnětů mohou být informace vyplývající z obsahu těchto podnětů pro orgány inspekce práce velmi přínosné, neboť v něm stěžovatelé většinou poměrně otevřeně popisují rozhodné skutečnosti. S ohledem na fakticky slabší postavení zaměstnance oproti zaměstnavateli může být v některých případech podnět jediným pro tohoto zaměstnance akceptovatelným, způsobem, jak se domoci svých práv, respektive spíše dodržování pracovněprávních předpisů ze strany zaměstnavatele, neboť individuální nároky zaměstnanců vzniklých na základě pracovněprávního vztahu orgány inspekce práce nejsou oprávněny vymáhat, o čemž však v četných případech podatelé podnětů nevědí a toto po inspekci práce požadují. Ze stejných důvodů jsou však v některých případech podněty využívány jako nástroj konkurenčního boje mezi podnikateli či jako řešení vzájemných antipatií mezi občany či mezi zaměstnavateli a bývalými zaměstnanci, kdy pohnutkou v takových případech může být právě i snaha „pomstít“ se jiné osobě, s tím, že na takovou osobu jsou pak opakovaně podávány podněty u orgánu inspekce práce, jakož i u dalších kontrolních orgánů. Případy, kdy občané využívají podnětu ze shora uvedených pohnutek s tím, že podezření na porušování pracovněprávních předpisů se následnou kontrolou nepotvrdí a současně z dalších okolností případu vyplyne, že podezření byla za účelem dosažení administrativního zatížení určitého subjektu vykonstruovaná, nelze než odsoudit, neboť takovým jednáním současně dochází také k neodůvodněnému zatěžování orgánů inspekce práce, které disponují omezenými personálními a provozními prostředky, s tím, že ve svém důsledku se jedná o externalitu v podobě přenášení nákladů spojených se vztahy soukromoprávními, a někdy i ryze soukromými, na veřejné rozpočty. I přes všechna shora popsaná úskalí charakteristická pro tento druh podání má však přijímání a vyřizování podnětů pro inspekci práce mimořádný význam, neboť prostřednictvím tohoto nástroje inspekce práce dlouhodobě monitoruje oblasti a subjekty, kde je důvodné podezření na porušování pracovněprávních předpisů, a s ohledem na informace v podnětu obsažené pak u subjektů kontroluje dodržování pracovněprávních předpisů s tím, že tak působí individuálně i generálně preventivně, v případě, že je zjištěno porušení pracovněprávních předpisů represivně, a v rámci kompetencí orgánům inspekce práce svěřeným také částečně nápravně.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo vyřízení přijatých podnětů, prověření skutečností, na které podatelé podnětů upozorňují, zjištění souladnosti stavu věci s pracovněprávními předpisy, snaha o nápravu závadného stavu, zvyšování pracovněprávního povědomí veřejnosti formou poradenství a spolupráce s dalšími kontrolními orgány.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce se zabýval všemi podněty, které obdržel. Podnět posoudil podle závažnosti jeho obsahu a rozhodl, zda a v jakých termínech bude na základě podnětu provedena kontrola nebo bude podnět vyřízen jiným způsobem (například formou poradenství, případně postoupením jiným orgánům, atd.).

Předmět kontroly

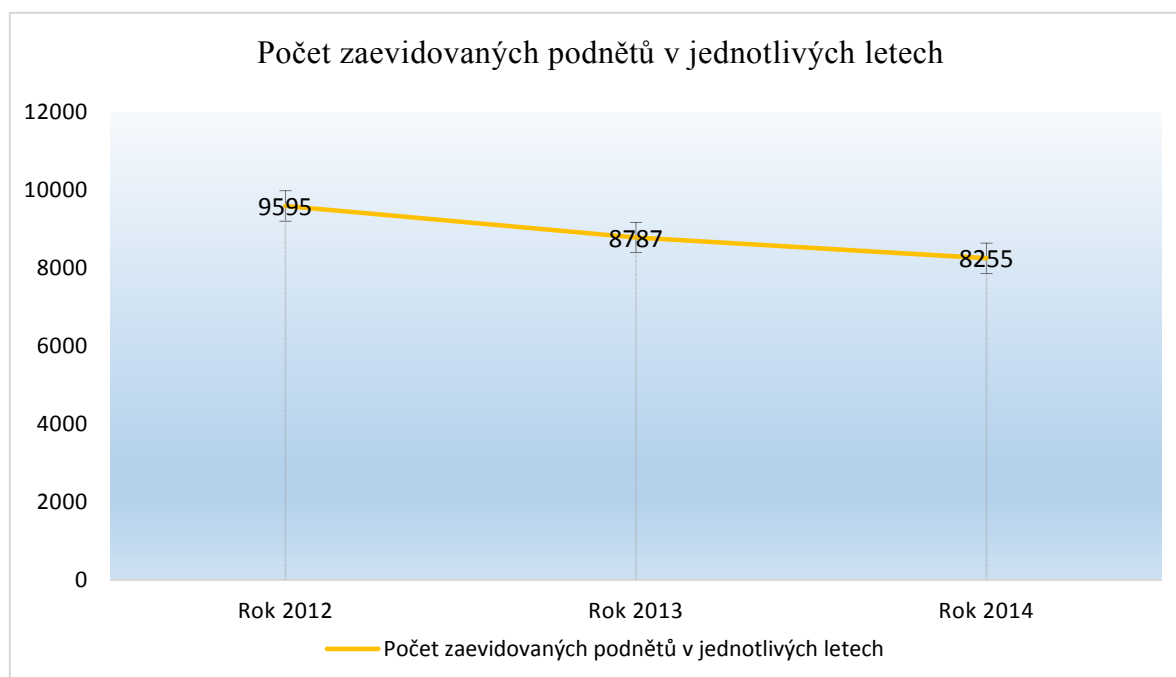
Při vyřizování podnětů se oblastní inspektoráty práce zaměřily na podněty v oblasti:

- Pracovních vztahů a podmínek
- Bezpečnosti a ochrany zdraví při práci
- Zaměstnanost

Zhodnocení kontrolní činnosti

V roce 2014 zaevidovaly orgány inspekce práce celkem 8255 podnětů ke kontrole. S ohledem na skutečnost, že v roce 2012 bylo orgány inspekce práce zaevidováno 9565 podnětů ke kontrole a v roce 2013 pak 8787 podnětů ke kontrole, lze konstatovat, že počet přijatých podnětů má v posledních třech letech mírně klesající tendenci.

Graf: Počet zaevidovaných podnětů ke kontrole v letech 2012 až 2014

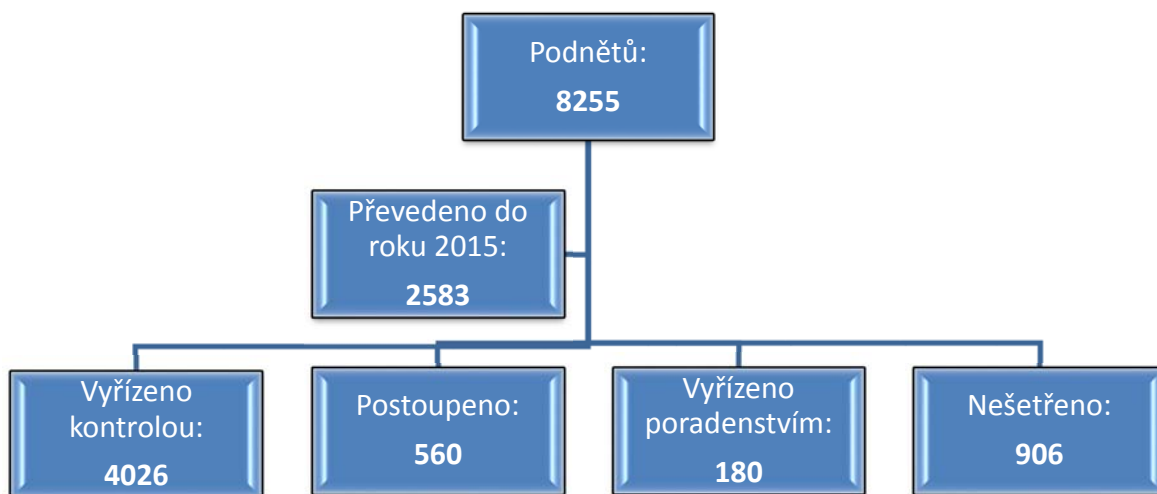

Některé podněty směřovaly současně do více oblastí. V případě, že bychom podněty směřující do více oblastí hodnotili jako více podnětů, a to v závislosti na počtu oblastí, do kterých směřují, byl by celkový počet podnětů roven číslu 9 456. Z tohoto celkového počtu pak směřovalo 5 764 podnětů do oblasti pracovních vztahů a podmínek, dále 2 674 do oblasti zaměstnanosti a 1 018 podnětů do oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (včetně oblasti vyhrazených technických zařízení).

Graf: Členění podnětů dle oblastí, do kterých směřovaly

Na základě podaných podnětů provedly v roce 2014 orgány inspekce práce 4 026 kontrol. Dále bylo 560 podnětů postoupeno jiným orgánům veřejné správy, 180 podnětů bylo vyřízeno formou poradenství, 906 podnětů nebylo šetřeno (nebylo možno šetřit, subjekt nenalezen, neúplné podání,...) a 2 583 podnětů nebylo v roce 2014 dořešeno.

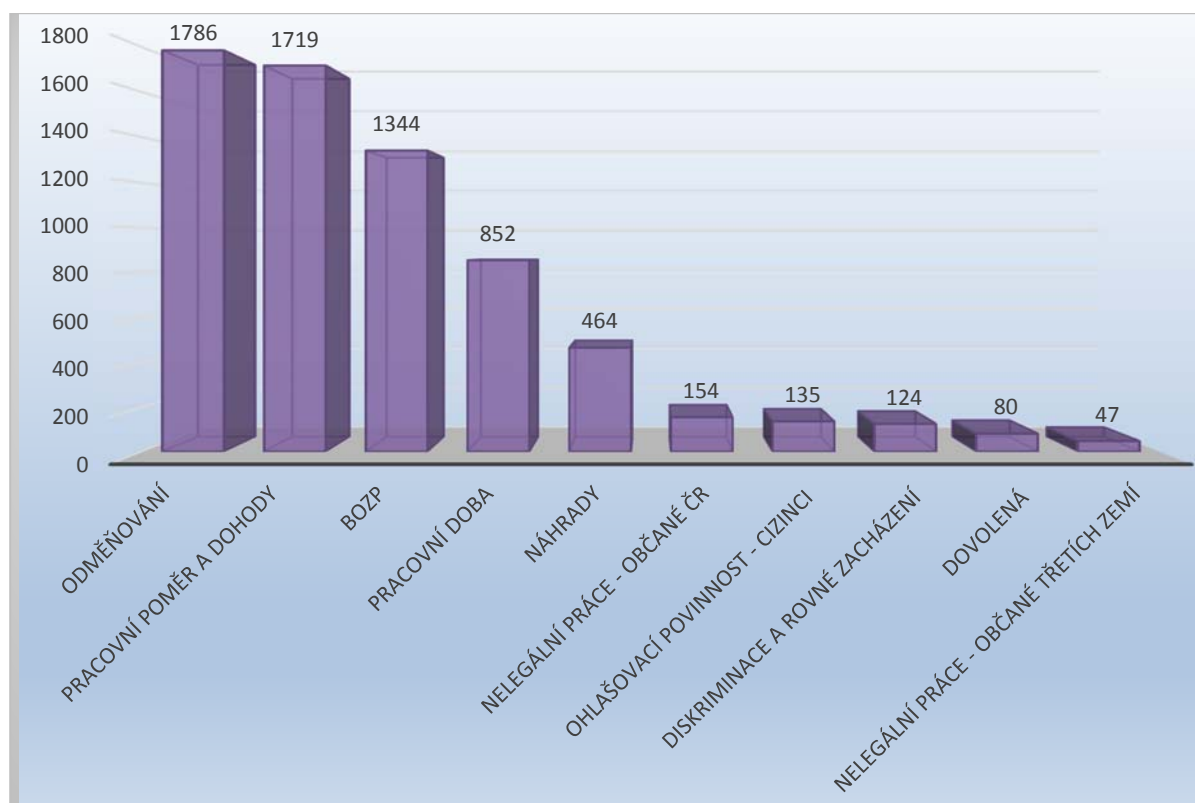

Některé kontroly byly zaměřeny na více než jednu oblast. V případě, že bychom pak kontrolu zaměřenou na více oblastí hodnotili jako několik kontrol, byl by celkový počet kontrol roven číslu 5 320. Z toho bylo na oblast pracovních vztahů a podmínek zaměřeno 2 895 kontrol, na oblast zaměstnanosti 1 660 kontrol, a na oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (včetně oblasti vyhrazených technických zařízení) 765 kontrol. Orgány inspekce práce zjistily v případě **2 575** kontrol porušování pracovněprávních předpisů. Při některých kontrolách bylo orgány inspekce práce zjištěno více nedostatků s tím, že celkový počet činil **6 944** zjištěných nedostatků.

Nejčastěji byla porušení zjištěna na úseku:

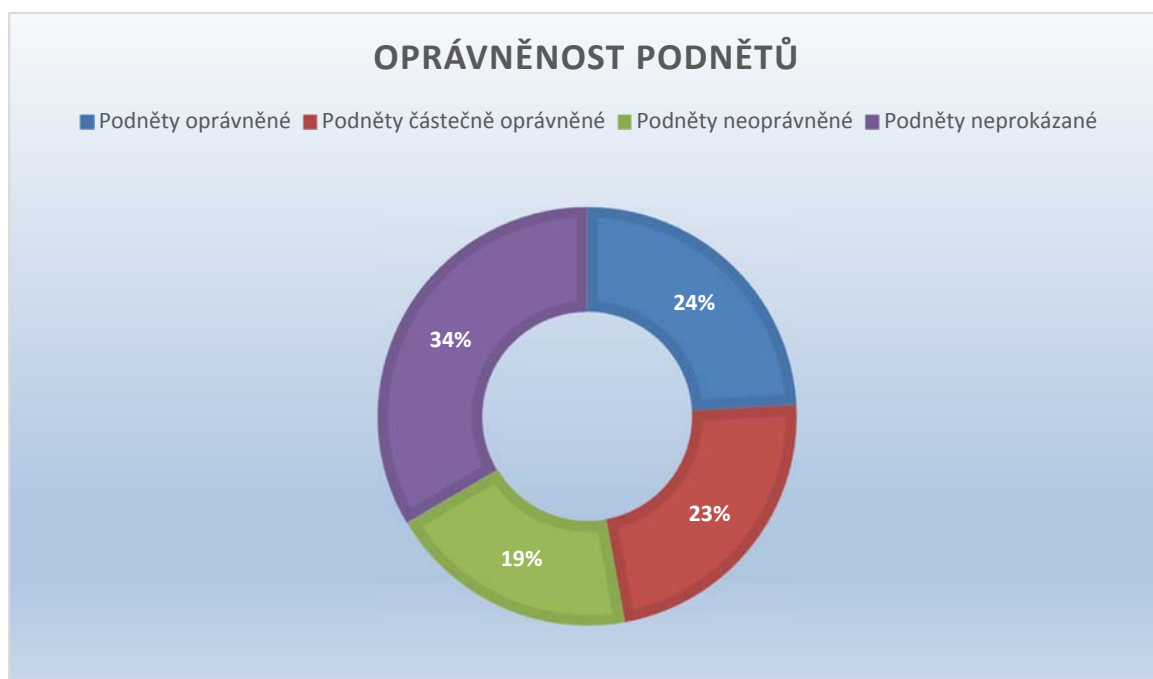
- odměňování zaměstnanců – 1786 případů,
- pracovního poměru a dohod konaných mimo pracovní poměr - 1719 případů,
- bezpečnosti a ochrany zdraví při práci – 1344 případů,
- pracovní doby – 852 případů,
- náhrad – 464 případů,
- nelegální práce občanů České republiky - 154 případů,
- zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí – 135 případů,
- diskriminace a rovného zacházení - 124 případů,
- dovolené - 80 případů,
- nelegální práce cizinců mimo EU – 47 případů.

Graf: Nejčastěji zjištěné nedostatky

Ze 4 026 podnětů, které byly vyřízeny kontrolou, bylo **971** podnětů oprávněných, **927** podnětů bylo oprávněných částečně, neoprávněných podnětů bylo **779** a neprokázaných **1 349**. Pod termínem „*neprokázaný podnět*“ můžeme rozumět podnět, kdy ačkoliv okolnosti případu ukazují na porušení pracovněprávních předpisů, nelze toto kontrolované osobě prokázat. Dle ust. § 9 písm. a) zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole, ve znění pozdějších předpisů, je totiž povinností inspektora nejen zjistit skutkový stav věci, ale také kontrolní zjištění doložit potřebnými doklady. Současná pracovněprávní legislativa však v některých případech způsobuje, že se inspektor dostane do důkazní nouze a nemůže tak vyslovit závěr o porušení pracovněprávních předpisů, neboť jej nemá o co opřít.

Graf: Podíl oprávněných, částečně oprávněných, neoprávněných a neprokázaných podnětů

Na základě podnětů upozorňujících orgány inspekce práce na porušování pracovněprávních předpisů bylo kontrolovaným osobám v roce 2014 uloženo celkem **455** pokut v celkové výši **26.127.500 Kč**. Zde je však třeba dodat, že některá správní řízení pro podezření ze spáchání správního deliktu či přestupku budou dokončena teprve v následujícím období, proto se bude celková výše uložených pokut měnit, přesněji řečeno bude dále narůstat.

Závěr

Lze konstatovat, že počet podaných podnětů v roce 2014 mírně poklesl, a to o zhruba 6 %. Jedná se tak o pokles, který orgány inspekce práce na svých pracovištích nijak citelně nepocítily. Co se týče struktury podnětů ve vztahu k oblastem, do kterých směřovaly, pak převažovaly podněty do oblastí pracovních vztahů a podmínek (61 %). Do oblastí zaměstnanosti, včetně oblasti nelegální práce směřovaly podněty v 28 % případů a v 11 % případů směřovaly podněty do oblastí bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a do oblastí vyhrazených technických zařízení. V této souvislosti je možno shrnout, že struktura podnětů je

shodná s roky předcházejícími. V oblasti pracovních vztahů pak stejně jako v minulých letech výrazně převažovaly podněty směřující do úseku odměňování a do úseku pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr. Na úseku odměňování si pak podatelé v četných případech nesprávně vykládají kompetence orgánů inspekce práce, když se na inspekci práce obracejí ve snaze vymocit po zaměstnavateli dlužný nárok vyplývající z pracovněprávního vztahu, z čehož také následně může vyplynout jejich nespokojenost, a to obvykle již v okamžiku kdy zjistí, že toto jim inspekce práce nemůže zajistit. Orgánům inspekce práce jsou dále poměrně hojně podávány podněty upozorňující na porušování právních povinností, jejichž dodržování jsou oprávněny kontrolovat jiné orgány veřejné správy. V této souvislosti bude zřejmě nutné přijmout opatření, která povedou k vyššímu povědomí veřejnosti o úkolech a kompetencích orgánů inspekce práce, ve snaze regulovat administrativní zátěž spojenou s vyřizováním podnětů formou postoupení. V roce 2014 zaznamenaly orgány inspekce práce zvýšený počet podnětů týkající se diskriminace a nerovného zacházení. Spíše než náhlému zhoršení vztahů na pracovištích je toto možno připisovat stále častěji vedené veřejné diskuzi o těchto otázkách s tím, že velkou zásluhu na tomto má i Veřejný ochránce práv, který této otázce věnuje mimořádnou pozornost. Orgány inspekce práce v těchto záležitostech s Kanceláří Veřejného ochránce práv poměrně čile komunikují, nicméně je současně třeba říci, že se jedná o oblast, která je vzhledem k mnohdy subjektivní a imateriální povaze skutečností, kterými se inspektoři musí zaobírat, velmi náročnou na doložení a prokázání zjištěných skutečností, tím spíše, pokud podatel podnětu nezbaví inspektory mlčenlivosti. Již téměř tradičním problémem inspektorů při šetření podnětů je kontrola evidence pracovní doby, kdy zaměstnavatelé předkládají účelově vyhotovené docházky, popřípadě evidenci docházky falšují. Hojně je zaměstnavateli zneužíván institut dohody o provedení práce, což však s ohledem na současnou právní úpravu je jen velmi těžko prokazatelné. Bez dlouho poptávané změny legislativy v těchto (ale i mnoha dalších) oblastech, nelze příliš spoléhat na snížení procenta neprokázaných podnětů. Velmi frekventovanou praxí je potom také vyplácení finančních prostředků zaměstnancům mimo oficiální mzdu. Jako drobný posun k lepšímu lze snad zmínit alespoň zavedení nového správního deliktu dle ust. § 25 odst. 1 písm. c) zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, na základě kterého lze sankcionovat zaměstnavatele, který nezajistí, aby zaměstnanec nepřekročil zákoníkem práce stanovený rozsah práce konané na základě dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, a to pokutou až do výše 2.000.000 Kč, nicméně i toto je bez další úpravy zákonných povinností souvisejících s dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr ustanovením poměrně bezzubým. Co se týče možných komplikací a potíží při samotné kontrolní činnosti, pak je poměrně potěšující skutečností, že se v tomto roce inspektoři neseťkali s agresivním jednáním kontrolovaných osob, které by vyústilo ve fyzické napadení. Jako největší problém je pak ze strany inspektorů vnímána nedohledatelnost některých subjektů, případně následná nesoučinnost. V případě, že je s daným subjektem zahájena kontrola, lze již subjektu za nesoučinnost pokutu udělit. Jsou však i subjekty, které udělení pokuty dobrovolně akceptují ve snaze vyhnout se samotné kontrole. Rychlé a účinné vyřízení podnětu ke kontrole mnohdy komplikují i samotní podatelé, a to zejména v případě, že uvedou neúplné, nepřesné nebo neaktuální informace. Časový odstup a neaktualnost podnětů je poměrně častá např. u zaměstnankyň, které po rodičovské dovolené chtějí nastoupit znovu do práce a zjišťují, že zaměstnavatel již v daném místě nepůsobí a je nekontaktní. Jak již bylo řečeno v úvodu, po prověření některých podnětů následně vyplýne, že

se tento druh podání stal nástrojem ve snaze administrativně zatížit konkurenční subjekt, případně je zřejmé, že pohnutkou k podání podnětu byla vzájemná antipatie soukromých osob. Na druhou stranu nelze odhlédnout od skutečnosti, že procento oprávněných a částečně oprávněných podnětů je poměrně vysoké a orgány inspekce práce by tak i nadále měly podnětům věnovat mimořádnou pozornost. Při šetření podnětů není výjimkou, že jsou zjištěny i další závady, na které podatel neupozornil. Pro zajímavost lze uvést případ, který řešil jeden z oblastních inspektorátů práce na základě podnětu na vzniklý pracovní úraz, který nebyl zaměstnavatelem uznán. Kontrolou daného zaměstnavatele bylo skutečně zjištěno podatelem namítané porušení povinností a s ním i dalších 47 porušení, týkající se zejména stavu budovy a provozovaných zařízení. Dalším v roce 2014 zaznamenaným trendem bylo podávání podnětů ke kontrole prostřednictvím právních zástupců, kteří si tak mnohdy pomocí orgánů inspekce práce chtějí opatřit podklady pro případný soudní spor. Jako pozitivum pro rok 2014 pak lze hodnotit relativní úspěšnost při nápravě porušení pracovněprávních předpisů realizovaných formou nařízení k opatření nedostatku, kdy se inspekce práce jistou měrou a v rámci kompetencí jí svěřených podílí na obnově stavu, který je v souladu s účinnými pracovněprávními předpisy. Zejména v oblastech odměňování má toto, s ohledem na alimentární funkci mzdy, pro podatele podnětů nemalý význam. Lze shrnout, že se orgánům inspekce práce v roce 2014 podařilo plnit zadaný úkol, kterým bylo vyřizování došlých podnětů ke kontrole. Ve shora uvedeném pak orgány inspekce práce plánují pokračovat i v letech následujících.

XVI. Kontrola plnění povinného podílu zaměstnávání OZP podle zákona o zaměstnanosti

Novela zákona o zaměstnanosti účinná od 1. 1. 2012 změnila podmínky pro subjekty poskytující náhradní plnění zaměstnavatelům, kteří nezaměstnávají povinný podíl osob se zdravotním postižením. Novela omezila výši poskytovaného náhradního plnění v přepočtu na jednoho zaměstnance se zdravotním postižením a uložila tomuto subjektu povinnost evidovat poskytnuté plnění v souladu se zákonem o zaměstnanosti. Inspekce práce v roce 2013 kontrolovala převážně plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením před rokem 2012 na základě požadavků jednotlivých krajských poboček Úřadu práce ČR. V druhém pololetí se pak zaměřila na plnění povinného podílu v roce 2012. Z této kontrolní činnosti a ze vzájemné komunikace s ÚP ČR a zástupci zaměstnavatelů vyplynulo podezření, že u některých poskytovatelů náhradního plnění výrobků nebo služeb může docházet k porušování zákonem stanovených pravidel v této oblasti.

Cíl úkolu

Zjistit, zda zaměstnavatelé, kteří plnili povinný podíl zaměstnávání OZP odebráním výrobků nebo služeb od subjektů, které zaměstnávaly více jak 50 % zaměstnanců OZP, plnili povinný podíl a zda subjekty, které jim poskytovaly náhradní plnění, nepřekročily zákonem omezený finanční objem poskytnutého plnění, které mohly žadatelům v jednom roce poskytnout, zda byly oprávněné poskytovat náhradní plnění a zda vedly zákonnou evidenci podle zákona o zaměstnanosti.

Zadání úkolu

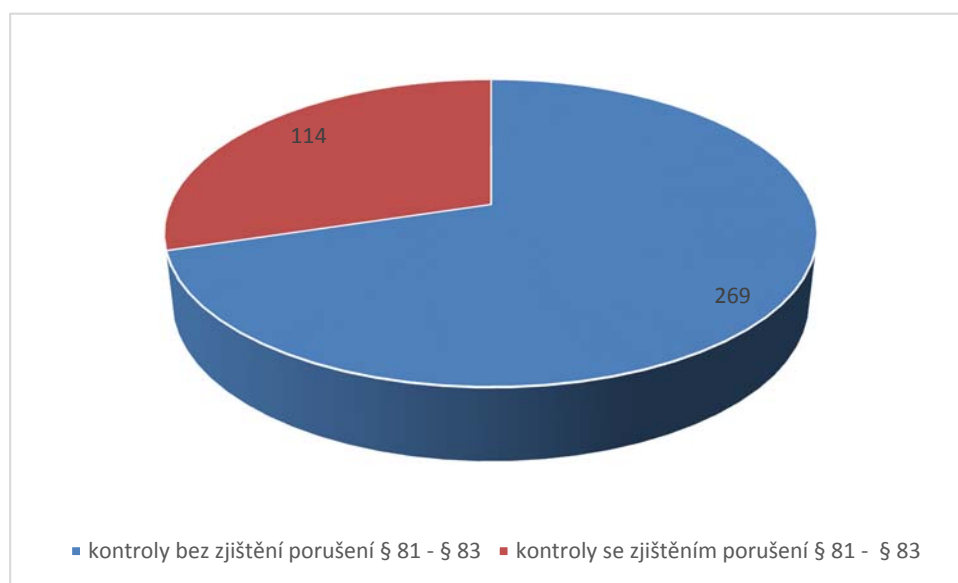
Oblastní inspektoráty práce se zaměřily zejména na ty zaměstnavatele, kteří plnili povinný podíl zaměstnávání osob se zdravotním postižením formou náhradního plnění, a na jejich poskytovatele. Seznam kontrolovaných subjektů k provedení kontroly obdržely oblastní inspektoráty práce zejména ze strany krajských poboček ÚP ČR. Kontroly se prováděly u odběratele náhradního plnění a současně u poskytovatelů, kteří odběrateli náhradní plnění poskytli. U poskytovatelů náhradního plnění se pak kontrolovali další odběratele. Oblastní inspektoráty práce při kontrolách úzce spolupracovaly, pokud se kontroly týkaly většího počtu zaměstnavatelů s různými sídly jejich podnikání na území ČR.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Orgány inspekce práce zaměřily kontrolní činnost v roce 2014 na dodržování povinností stanovených zaměstnavatelům, kteří zaměstnávali více než 25 zaměstnanců, zákonem o zaměstnanosti (zákon č. 435/2004 Sb.) v souladu se zadáním úkolu v plánu kontrolní činnosti pro rok 2014, tzn. na povinnost zaměstnávat osoby se zdravotním postižením a na stanovenou oznamovací a evidenční povinnost. Podkladem pro realizaci kontrol pro oblastní inspektoráty

práce byly zejména podněty a informace krajských poboček Úřadu práce ČR a poznatky z vlastní kontrolní činnosti. Oblastní inspektoráty realizovaly **440** kontrol, které byly zaměřené i na oblast plnění povinného podílu zaměstnávání OZP. **383** kontrol bylo dokončeno, 57 kontrol rozpracovaných a budou ukončeny v roce 2015. Inspektoři u 70 % kontrolovaných zaměstnavatelů nezjistili porušení § 81 až 83 zákona o zaměstnanosti. U **114** zaměstnavatelů zjistili **172** nedostatků. Oblastní inspektoráty práce uložily **42** pokut v celkové výši **1.446.000 Kč**.

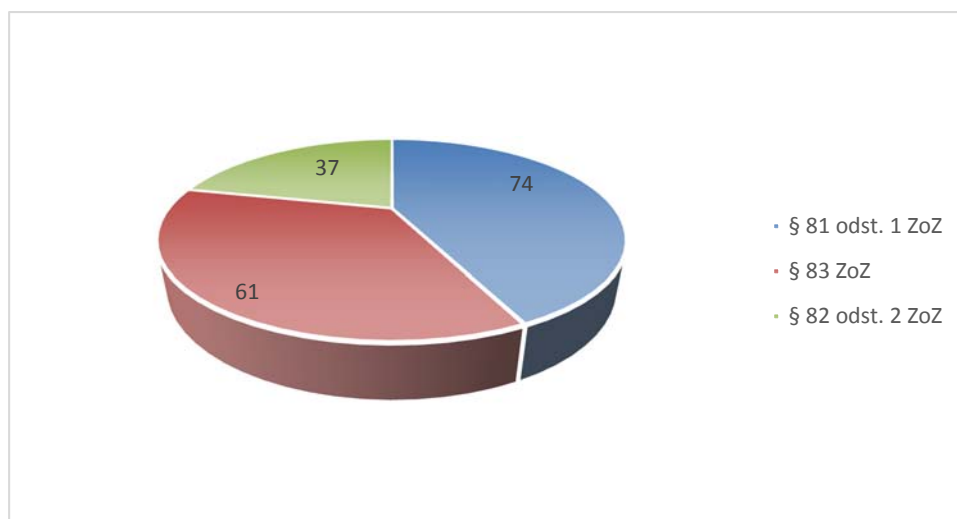
Graf: Počet zjištěných porušení § 81 až § 83 zákona o zaměstnanosti

Při kontrolách byl vždy zjišťován průměrný roční přepočtený počet všech zaměstnanců v pracovním poměru s následným určením výše povinného podílu, a dále průměrný roční přepočtený počet zaměstnanců-OZP v pracovním poměru, přičemž u všech zaměstnanců-OZP byl ověřován status OZP. V případech, kdy zaměstnavatel plnil povinnost zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti, tj. odebráním výrobků a služeb od zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % zaměstnanců, kteří jsou OZP, nebo zadáváním zakázek těmto zaměstnavatelům, bylo při kontrolách požadováno předložení prvotních dokladů prokazujících nákup výrobků nebo služeb (tj. faktur, dodacích listů apod.) a dokladů prokazujících jejich úhradu včetně prohlášení dodavatelů – poskytovatelů, že jsou oprávněni výrobky, služby nebo zakázky dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti poskytovat. Doložení potvrzení o odběru výrobků, služeb nebo zakázek v rámci limitu pro maximální objem poskytnutých dodávek výrobků, poskytnutí služeb nebo zakázek. Pokud zaměstnavateli vznikla povinnost odvodu do státního rozpočtu dle ust. § 81 odst. 2 písm. c) zákona o zaměstnanosti, byla při kontrole ověřována správnost výpočtu výše tohoto odvodu a následně bylo zjišťováno, zda, v jaké výši a v jakém termínu byl odvod do státního rozpočtu proveden (dle ust. § 82 odst. 2 zákona o zaměstnanosti). Na základě provedených kontrol u zaměstnavatelů, kteří plnili svou povinnost zaměstnávat OZP „náhradním plněním“ (dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti), nebyly zjištěny nezákonné postupy.

Tabulka a graf: Zjištěná porušení ustanovení zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v souvislosti s plněním povinnosti ustanovení § 81 až § 83 a s plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením

Porušené ust. ZoZ	Popis porušení	Zjištěno u počtu zaměstnavatelů
§ 81 odst. 1	Zaměstnavatel s více jak 25 zaměstnanci v pracovním poměru nesplnil povinnost zaměstnávat povinný podíl zaměstnanců se zdravotním postižením 4 %	74
§ 83	Zaměstnavatel písemně neohlásil krajské pobočce ÚP plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením do 15. února následujícího roku	61
§ 82 odst. 2	Zaměstnavatel nepoukázal odvod za neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku	37

U 74 zaměstnavatelů, kteří zaměstnávali více než 25 zaměstnanců, bylo zjištěno neplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve stanovené výši povinného podílu 4 %, přestože mohli plnění splnit náhradním způsobem. Dále pak 61 zaměstnavatelů nesplnilo ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu vč. uvedení způsobu plnění vůči krajské pobočce Úřadu práce. Nejčastějším zjištěným porušením v této oblasti bylo nesplnění povinnosti zaměstnavatele odvést povinný odvod do státního rozpočtu do 15. února následujícího roku. Pokud tak neučinil, pak tento zaměstnavatel nesplnil povinný podíl zaměstnávání OZP. U některých zaměstnavatelů se jednalo o nedopatření. Část neodvedla odvod proto, že neměli dostatek finančních prostředků, u některých se jedná o opakované zjištění ÚP ČR. Přestože inspekce práce nezaměřovala kontrolní činnost na plnění povinného podílu agenturami práce, v několika případech tyto byly kontrolovány a bylo zjištěno, že do výpočtu průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců si některé nezapočítaly všechny své zaměstnance, ale pouze zaměstnance kmenové bez zaměstnanců přidělených uživatelů. Některé provedly dodatečný odvod do státního rozpočtu, některé tak neučinily a je vedeno

správním řízení o uložení pokuty. Některé agentury práce odmítaly při kontrole spolupracovat a byla jim uložena pokuta za nesoučinnost.

Příklady kontrolních zjištění v případě plnění povinnosti zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu tzv. „náhradním plněním“ (tj. dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti):

- kontrolovaná osoba ke kontrole nepředložila prohlášení dodavatele o uznání náhradního plnění v rámci limitu pro rok 2013. Dodavatel na základě výzvy k součinnosti sdělil, že odběrateli (kontrolované osobě) za rok 2013 nevystavil potvrzení o odběru zboží v režimu náhradního plnění, odběratel neměl pro rok 2013 nasmlouvaný limit pro odběry v režimu náhradního plnění podle ustanovení § 81 odst. 3 zákona o zaměstnanosti, tudíž kontrolovaná osoba nemohla odběr výrobků uplatnit pro účely splnění povinnosti podle ustanovení § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti,
- kontrolovaná osoba odebrané výrobky na základě faktur uhradila až po 15. 2. 2014, tudíž nemohly být zahrnuty do objemu plnění,
- zaměstnavatel požádal o vrácení značně vysokého přeplatku za rok 2012 z důvodu rozdělení původní akciové společnosti na další 3 subjekty. Kontrolou bylo zjištěno, že nevzniká na vrácení přeplatku nárok,
- kontrola občanského sdružení poskytujícího svým zákazníkům a obchodním partnerům tzv. náhradní plnění formou služeb, jako jsou montážní práce, praní a žehlení prádla, balící práce, úklidové práce, servis prádla (třídění, ukládání do skříněk) a obchodní činnost. Vzhledem k tomu, že při kontrole faktur a jejich úhradách byly zjištěny nesrovnalosti a kontrola účetních dokladů inspekci práce nepřisluší, bylo kontrolní zjištění spolu s doklady postoupeno k případné kontrole FÚ.

Příklady kontrolních zjištění v případě chybně vypočítaného ročního přepočteného počtu zaměstnanců zaměstnavatele, což mělo za následek pochybení v navazujících výpočtech:

- zaměstnavatel svoji podnikatelskou činnost ukončil ke dni 30. 4. 2013. O ukončení podnikatelské činnosti informoval úřad práce a zároveň splnil informační povinnost o hromadném propouštění dle ust. § 62 odst. 5 zákoníku práce. Uvedl, že ukončil pracovní poměr se všemi zaměstnanci ke dni 30. 4. 2013. Zároveň předložil počet zaměstnanců a jejich strukturu. U OSSZ bylo zjištěno, že zaměstnavatel ke dni 30. 4. 2013 odhlásil celkem 112 zaměstnanců. Kontrolou bylo zjištěno, že zaměstnavatel provozoval svoji podnikatelskou činnost pouze po část kalendářního roku 2013, a to v měsících leden až duben 2013. V období května až prosince 2013 nezaměstnával již žádného zaměstnance v pracovním poměru. Zaměstnavateli vznikla povinnost dle ust. § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti zaměstnávat OZP ve výši povinného podílu ve výši 5,21 osob, přesto plnila povinný podíl pouze zaměstnáváním OZP v počtu 0,95 osob. Vznikla mu tak odvodová povinnost ve výši 262.224 Kč, kterou zaměstnavatel po ukončení kontroly splnil,
- zaměstnavatel provedl chybně výpočet, když do odpracované doby jednotlivých zaměstnanců započítal i neodpracované svátky, přičemž při výpočtu použil roční fond připadající na jednotlivého zaměstnance bez svátků, tím došlo ke zkrácení ročního přepočteného počtu zaměstnanců zaměstnavatele a následně k chybnému výpočtu povinného podílu. Dále při výpočtu průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnance

- chybně zadal roční fond 206 místo 2016, a tím došlo k navýšení průměrného ročního přepočteného počtu zaměstnanců,
- zaměstnavatel do odpracovaných hodin započítal zaměstnance pracující na dohody o provedení práce,
 - zaměstnavatel si neuměl poradit s výpočtem, podal oznámení bez uvedení údajů o přepočteném počtu a způsobu plnění. Oblastní inspektorát práce provedl kontrolu ročního přepočteného počtu zaměstnanců a zjištění způsobu plnění. Odvod byl uhrazen po projednání protokolu.

Příklad kontrolního zjištění neoprávněného poskytování výrobků a služeb:

- poskytovatel náhradního plnění - podnikající fyzická osoba s předmětem činnosti výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona v oboru obchodní činnost – koupě zboží za účelem jeho dalšího prodeje a prodej a zprostředkovatelská činnost v oblasti obchodu a služeb. Tato fyzická osoba, uznána částečně invalidní s trvalou platností, poskytovala náhradní plnění jiným firmám (odběratelům), které takto plnily povinný podíl dle ust. § 81 odst. 2 písm. b) zákona o zaměstnanosti. Od 1. 12. 2001 zaměstnal 1 zaměstnankyni, která nebyla OZP, a stal se tak zaměstnavatelem. Od 1. 12. 2001 do 30. 6. 2014 jako zaměstnavatel tudíž nezaměstnával víc než 50 % zaměstnanců, kteří jsou osobami se zdravotním postižením, proto nebyl v tomto období oprávněn dle ust. § 81 odst. 2 písmeno b) poskytovat své výrobky a služby nebo splnit zadané zakázky zaměstnavatelům uvedeným v ust. § 81 odst. 1 zákona o zaměstnanosti. Svě výrobky a služby dodával čtyřem odběratelům, kteří budou zahrnuti do plánu kontrol v roce 2015.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily na základě kontrol provedených pod tímto úkolem celkem **42** pokut ve výši **1.446.000 Kč**. Z toho **25** pokut bylo uloženo za nesplnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením ve výši 4 %. Nejvyšší pokuta byla uložena ve výši 500.000 Kč. Devět pokut bylo uloženo zaměstnavatelům, kteří nesplnili ohlašovací povinnost o plnění povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením.

Závěr

Z výše uvedených informací vyplývá, že cíl tohoto úkolu, který byl od jeho realizace očekáván, byl naplněn. K naplnění cílů oblastní inspektoráty práce využívaly především personálních kapacit inspektorů zapojených do projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“. Přes značnou vytíženost kontrolní činností zaměřenou na kontrolu nelegálního zaměstnávání se oblastním inspektorátům práce podařilo realizovat 440 kontrol. Ze seznamů ÚP ČR, které oblastní inspektoráty práce obdržely za předcházející období, se podařilo překontrolovat většinu zde uvedených zaměstnavatelů, které úřad práce doporučil ke kontrole. Přednostně byly řešeny žádosti zaměstnavatelů o vrácení přeplatků odvodů vzniklých nesprávným výpočtem

povinného plnění nebo dodatečným zápočtem osob se zdravotním postižením, protože zaměstnanci někdy nedokládají svoje zdravotní postižení zaměstnavatelům z obavy ze ztráty zaměstnání nebo nedokládají změnu stupně invalidity, popř. odebrání invalidity ČSSZ. Často nesouhlasí i plnění povinného podílu odběrem výrobků uvedené v oznámení, ve většině případů zaměstnavatel doplatil ÚP ČR kontrolou zjištěný nedoplatek odvodu ještě v průběhu kontroly. Kontrolami se potvrdily informace zjistitelné ze seznamů předaných krajskou pobočkou ÚP ČR – nejčastějšími porušeními je pozdní písemné ohlášení krajské pobočce ÚP ČR o způsobech plnění povinného podílu. Méně časté je provedení pozdního odvodu do státního rozpočtu, pokud tato povinnost zaměstnavateli vznikla. Občas je zjišťováno, že zaměstnavatelé postupují nesprávně při výpočtech přepočteného počtu zaměstnanců i přepočteného počtu osob se zdravotním postižením. Chybují v tom, že při výpočtech nerozlišují osoby pracující v různých pracovních režimech (jednosměnný a vícesměnný pracovní režim).

S ohledem na to, že kontrolní činnost spojená s plněním povinného podílu zaměstnávání osob se zdravotním postižením je závislá převážně na informacích poskytnutých ÚP ČR, je nutné, aby je poskytovaly v rámci formálního výstupu z jejich informačního systému. Sjednocené informace zkvalitní výběr zaměstnavatelů ke kontrole inspekce práce. Kontrolní činnost zaměřená na plnění povinnosti zaměstnávat osoby se zdravotním postižením má ve svém důsledku mimo jiné i ekonomický přínos státního rozpočtu dodatečnými odvody za zjištěné nesplnění uvedené povinnosti. Kontroly rovněž působí jako osvětová a poradenská činnost inspekce práce v této oblasti.

XVII. Kontrola dodržování povinnosti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání

Od 1. 1. 2012 nabytím účinnosti novely zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, je v působnosti Státního úřadu inspekce práce a oblastních inspektorátů práce i kontrolní činnost v oblasti zaměstnanosti. Program kontrolní činnosti Státního úřadu inspekce práce se od roku 2012 v oblasti zaměstnanosti zaměřil nejen na kontroly nelegálního zaměstnávání, ale i na dodržování dalších povinností zaměstnavatelů, vyplývajících ze zákona o zaměstnanosti, tedy i na kontrolu dodržování principu rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání. I v roce 2013 byla uvedena problematika součástí hlavního úkolu dodržování povinností zaměstnavatelů podle zákona o zaměstnanosti. Diskriminační jednání je však závažným porušením nejen právních předpisů, ale i mimoprávních společenských norem, proto rozhodl Státní úřad inspekce práce pro rok 2014 zařadit do svého programu kontrolní činnosti samostatný hlavní úkol se zaměřením na dodržování povinnosti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání.

Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu pro rok 2014 bylo kontrolní činností pokračovat v odhalování porušování právních předpisů dané problematiky, a tím zároveň přispět ke zlepšení uplatnění znevýhodněných osob na trhu práce. I přes dosavadní kontrolní činnost orgánů inspekce práce se potvrzuje, že při uplatňování práva na zaměstnání stále dochází ke znevýhodnění osob na trhu práce, zejména z hlediska věku a pohlaví. Vyplývá to hlavně z inzerovaných nabídek na zaměstnání, z poradenské činnosti oblastních inspektorátů práce i z obdržených podnětů ke kontrole. Při uplatňování práva na zaměstnání je zakázána jakákoliv diskriminace a hlediska pro výběr zaměstnanců musí zaručovat rovné příležitosti všem fyzickým osobám ucházejícím se o zaměstnání. Nelze rovněž pominout ani preventivní roli kontrolní činnosti inspekce práce, tj. osvěta zaměstnavatelů.

Zadání úkolu

Oblastní inspektoráty práce měly provést kontroly na základě podnětů na uvedenou problematiku, dále kontroly zaměstnavatelů, jejichž inzerované nabídky na práci vykazují možné znevýhodnění některých osob ucházejících se o nabízenou práci. Dále pak měli inspektoři průběžně monitorovat nabídky na zaměstnání na internetových portálech a inzerce ve sdělovacích prostředcích. V zadání bylo i zaměřeno na nabídky zaměstnání, u nichž požadavky na výběrová řízení nebyly formulovány neutrálně, nebo když odrazovaly zájemce omezením z hlediska věku, pohlaví či zdravotního stavu. Byl stanoven minimální počet 10 kontrol na každý oblastní inspektorát práce.

Do předmětu kontroly byly zahrnuty tyto oblasti:

- § 4 zákona č. 435/2004 Sb.,
- § 12 zákona č. 435/2004 Sb..

Zhodnocení kontrolní činnosti

Oblastní inspektoráty práce provedly v rámci úkolu v roce 2014 celkem **125** kontrol. Z celkového počtu bylo **67 %** se zjištěným porušením. Předem stanovený minimální počet kontrol byl jednotlivými inspektoráty práce nejen splněný, ale i překročený a byl hodnocený jako přiměřený v rámci konkrétního regionu, o čemž svědčí celkový počet provedených kontrol.

Zdroje výběru kontrolovaných zaměstnavatelů, průběh a způsob provádění kontrol:

Dle hodnocení oblastních inspektorátů práce se při provádění kontrolní činnosti nevyskytly nějak výrazné problémy, které by vážně ovlivnili samotný průběh prováděné kontroly. Nejvíce kontrol bylo provedeno na základě inzerovaných nabídek, vlastního monitoringu a méně pak kontroly na základě přijatých podnětů. Kontroly, jejichž impulzem byly inzerované nabídky, ať už inzeráty umístěné ve výlohách obchodů či provozoven nebo nabídky zaměstnavatelů na různých internetových portálech či v tisku, všechny prakticky obsahovaly diskriminační znění, a to z hlediska pohlaví nebo věku. Četnost těchto inzerovaných nabídek v jednotlivých regionech České republiky byla rozdílná, jsou rozdíly mezi kraji, jsou rozdíly i mezi okresy v jednotlivých krajích; specifická situace je pak v Praze. Je to patrně ovlivněno možnostmi zaměstnání v daném regionu. Kontroly se zaměřením na možnou diskriminaci při výběrovém řízení byly provedeny na základě podnětů od občanů. Při provádění kontrolní činnosti využívali někteří inspektoři ustanovení § 3 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), a to opatřením podkladů ve formě písemného záznamu a v některých případech byla využita fotodokumentace.

Zjištěná porušení:

Z celkového počtu porušení bylo zjištěno v oblasti zadání hlavního úkolu, tedy § 4 zákona o zaměstnanosti porušení u cca 50 % provedených kontrol a paragrafu 12 zákona o zaměstnanosti porušení v cca 39 % kontrol. Kontroly provedené na možnou diskriminaci při výběrovém řízení byly na základě podnětů od občanů a diskriminace byla zjištěna a prokázána v 1 případě. U ostatních kontrol na podněty v dané oblasti zaměstnavatel prokázal oprávněnost výběru. Všichni uchazeči splnili podmínky pro přijetí na konkrétní pracovní místo a zaměstnavatel si následně vybral uchazeče, který byl pro něj nejlepší, porušení prokázáno nebylo.

Jednotlivě bylo zjištěno porušení právních předpisů i v jiné oblasti, než jakou stanovil předmět hlavního úkolu:

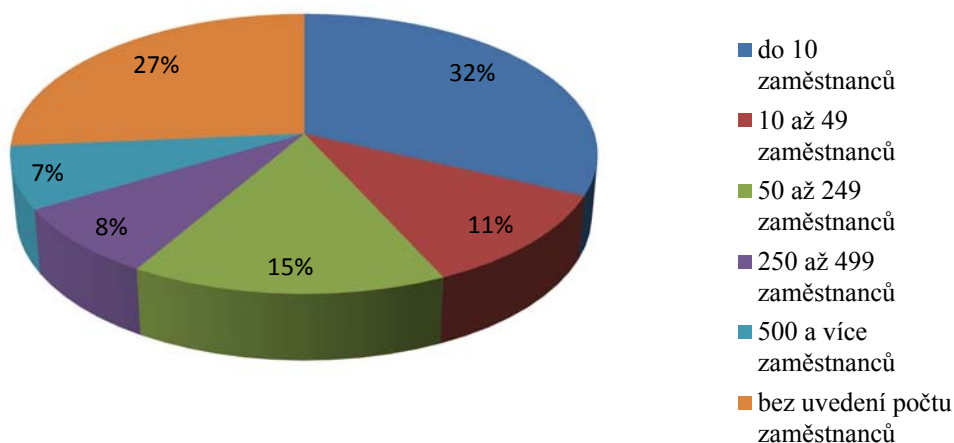
- porušení ustanovení § 5 písm. e), § 87, § 102 a § 136 zákona č. 435/2004 Sb.,
- porušení ustanovení § 16, § 76, § 110 a § 138 zákona č. 262/2006 Sb.,
- porušení ustanovení § 9 odst. 1 zákona č. 312/2002 Sb.

Tabulka: Přehled podle kategorie zaměstnavatelů

Kategorie zaměstnavatele	Počet zaměstnavatelů
do 10 zaměstnanců	40
10 až 49 zaměstnanců	14
50 až 249 zaměstnanců	19
250 až 499 zaměstnanců	10
500 a více zaměstnanců	9
neuvedeno	33

Graf: Přehled kontrolovaných zaměstnavatelů podle počtu zaměstnanců

Kategorie zaměstnavatelů

Tabulka: Přehled podle odvětví podnikání

Odvětví podnikání	Počet zaměstnavatelů
rostlinná a živočišná výroba, výroba potr. výrobků	15
stravování a pohostinství	21
velkoobchod	22
maloobchod	23
stavebnictví	8
ostatní odvětví (jednotlivě)	36

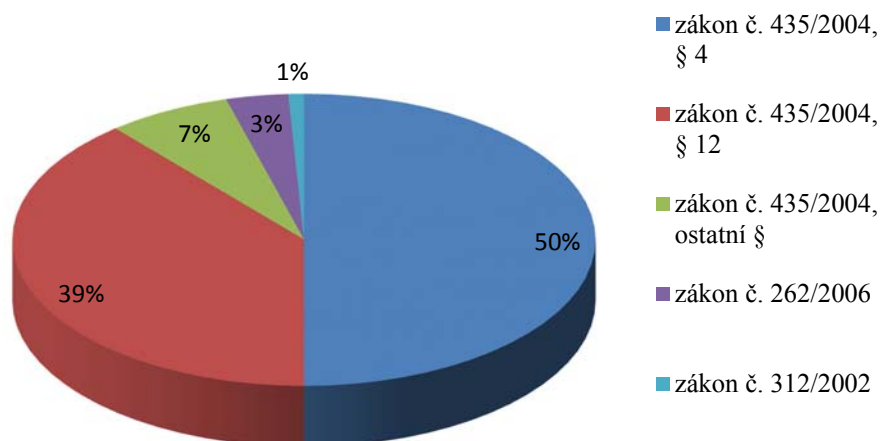
Tabulka: Popisy porušení zjištěných při kontrolách:

Zákon č. 435/2004 Sb.	Popis porušení	Počet porušení
§ 4	Zaměstnavatel připustil nerovné zacházení nebo diskriminaci při uplatňování práva na zaměstnání	58
§ 5 písm. e)	Zaměstnavatel umožnil výkon závislé práce bez uzavření pracovněprávního vztahu	2
§ 12 odst. 1 písm. a)	Zaměstnavatel zveřejnil nabídku na zaměstnání, která obsahovala diskriminační prvek	45
§ 12 odst. 2	Zaměstnavatel vyžadoval při výběru zaměstnanců informace týkající se členství v odborových organizacích	1
§ 87	Zaměstnavatel písemně neinformoval příslušnou krajskou pobočku Úřadu práce o nástupu cizince do zaměstnání	2
§ 102 odst. 2	Zaměstnavatel nesplnil povinnost vést evidenci cizinců s trvalým pobytem	1
§ 136	Zaměstnavatel neměl na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu	2

Zákon č. 262/2006 Sb.	Popis porušení	Počet porušení
§ 16 odst. 1	Zaměstnavatel nezajistil povinnost rovného zacházení se všemi zaměstnanci při odměňování za práci	1
§ 76 odst. 4	Zaměstnavatel porušil povinnost při sjednání dohody o pracovní činnosti	1
§ 110 odst. 1	Zaměstnavatel porušil povinnost, že zaměstnanci za stejnou práci náleží stejná mzda	1
§ 138	Zaměstnavatel nesjednal podmínky pro poskytování odměny z dohody	1

Zákon č. 312/2002 Sb.	Popis porušení	Počet porušení
§ 9 odst. 1	Zaměstnavatel nedodržel postup při výběrovém řízení	1

Graf: Zjištěná porušení právních předpisů

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily ve sledovaném období celkem **16** pokut v celkové výši **134.000 Kč**, (v řízení je dalších 33 pokut v předpokládané výši 213 000 Kč). Při navrhování pokut byla posuzována závažnost porušení, zda se jedná o jednorázovou chybu nebo zda je to systémová záležitost, vždy podle konkrétních okolností jednotlivého případu.

Závěr

Jak už bylo zmíněno, nejvíce porušení z provedených kontrol se týkalo nabídek na zaměstnání s podezřením na diskriminaci z hlediska věku či pohlaví, zaměstnavatelé někdy cíleně, někdy neúmyslně, stanovili požadavky na volné pracovní místo, kde se upřednostňovala určitá skupina uchazečů (např. hledáme ženy do 25 let, hledáme ženy důchodkyně, kuchařku, barmana aj.). Potvrdilo se, že u kontrol, zaměřených na výběrová řízení, je obtížně prokazatelné zjistit možnou diskriminaci. Zaměstnavatelé ve většině případů nesdělí uchazeči, co je důvodem jeho odmítnutí. Z hlediska zákona nejsou zaměstnavatelé povinni důvod odmítnutí uchazeči o zaměstnání sdělit. Ke skrytému diskriminačnímu jednání tak docházet může. Z provedených kontrol dále vyplynulo, že nejvíce dochází k porušení zákona při uplatňování práva na zaměstnání u zaměstnavatelů s počtem zaměstnanců do 10 zaměstnanců, více jak 30 % z celkového počtu kontrolovaných zaměstnavatelů. Z hlediska odvětví ekonomické činnosti nejvíce porušení bylo zjištěno u zaměstnavatelů podnikajících v oblasti obchodní činnosti a stravování. Cíle úkolu, napomáhat kontrolní činností ve stanovené oblasti k zamezení porušování pracovněprávních předpisů, bylo dosaženo. Můžeme konstatovat, že došlo ke zlepšení stavu minimálně tím, že zaměstnavatelé, u kterých byla kontrola provedena, si jsou vědomi, že nesmí porušovat právní předpisy, že je inspekce práce za tato porušení bude postihovat. Samostatný hlavní úkol zaměřený na dodržování povinnosti rovného zacházení a zákazu diskriminace při uplatňování práva na zaměstnání pro rok 2015 nebyl stanoven.

XVIII. Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců

Stejně jako v letech 2012 a 2013, i v roce 2014 byla kontrolní činnost orgánů inspekce zaměřená na odhalování a potírání nelegální práce realizována v rámci projektu OP LZZ „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání v ČR“, RČ: CZ 1.04/2.2.00/11.00013. Na kontrolu nelegálního zaměstnávání byly v roce 2014 zaměřeny tři kontrolní úkoly Státního úřadu inspekce práce. Hlavní z těchto kontrolních úkolů byl zaměřen na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců obecně, další související úkoly byly zaměřeny na kontrolu dodržování pracovněprávních předpisů na základě podnětů směřujících do oblasti nelegálního zaměstnávání a na následné kontroly u těch subjektů, které již byly v minulých obdobích kontrolovány a byly u nich zjištěny nedostatky. Stejně jako v předchozích letech, byly i v průběhu roku 2014 realizovány mimořádné kontrolní akce vztahující se vždy k subjektům splňujícím vybraná kritéria (např. oblast podnikání kontrolovaných subjektů), a to jak mimořádné kontrolní akce celostátní, tak mimořádné kontrolní akce organizované jednotlivými oblastními inspektoráty práce v regionálním měřítku, které umožňují přizpůsobit zaměření kontrolní činnosti specifikům daného regionu (například celostátní mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů provozujících sběrný druhotných surovin). Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na ty zaměstnavatele nebo činnosti, u kterých lze předpokládat vyšší četnost nelegálního zaměstnávání, např. v určitém oboru podnikání, v určitém časovém období (sezonní práce) nebo v určitém regionu.

Vlastní kontrolní činnost oblastních inspektorátů práce byla realizována na základě čtvrtletních plánů kontrol, které byly dále aktualizovány na jednotlivé měsíce a týdny. Při tvorbě plánů kontrol oblastní inspektoráty práce respektovaly plán ročních úkolů stanovených Státním úřadem inspekce práce, zohlednily obdržené podněty, kontroly prováděné ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a kontroly stanovené v rámci mimořádných kontrolních akcí. Výběr konkrétních subjektů pro kontrolu vycházel ze zkušeností, získaných oblastními inspektoráty práce při kontrolách nelegálního zaměstnávání v předchozích obdobích, z monitoringu zaměstnavatelů prováděného oblastními inspektoráty práce, z podnětů a informací od občanů a institucí (například Policie ČR - Služby cizinecké policie, Celní správy, živnostenských úřadů, orgánů finanční správy, na základě informací od zprostředkovatelů Úřadu práce ČR a od poradců prevence nelegálního zaměstnávání, informací získaných při poskytování poradenství) i ze všech dalších dostupných zdrojů, např. z informací hromadných sdělovacích prostředků. Kontroly zaměřené na nelegální zaměstnávání provádějí oblastní inspektoráty práce u zaměstnavatelů všech velikostí, bez ohledu na počet zaměstnanců. Při rozhodování o zařazení zaměstnavatele do plánu kontrol přihlížejí spíše k oboru jeho podnikatelské činnosti a ke druhu prací, které jsou u zaměstnavatele vykonávány, s přihlédnutím k tomu, že s nelegálním zaměstnáváním se častěji setkáváme u sezónních a nekvalifikovaných prací (například ve stavebnictví nebo v pohostinství). To ovšem neznamená, že by některé obory činnosti zaměstnavatelů byly z plánované při kontrolní činnosti vyjmuty nebo byly opomenuty.

Kontroly realizovalo na celém území ČR 200 inspektorů, začleněných do 14 krajských týmů inspektorů specializovaných na kontrolu nelegálního zaměstnávání a na kontrolu povinností

daných zaměstnavatelům zákonem o zaměstnanosti. Část inspektorů byla v roce 2014 proškolená jako specialisté na kontrolu zaměstnávání zahraničních pracovníků, včetně problematiky obchodu s lidmi a související trestné činnosti, současných trendů v dané problematice a její návaznosti na problematiku nelegální práce.

Při kontrolní činnosti postupují inspektori podle stanovené metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, jednotné a závazné pro všechny útvary kontroly na území ČR. Kontrolní týmy specializované na kontrolu nelegálního zaměstnávání jsou od počátku roku 2013 vybaveny mobilními kancelářemi, které kromě potřebné mobility inspektorů a dosažitelnosti kontrolovaných subjektů v rámci celé oblasti místní působnosti oblastního inspektorátu práce umožňují i rychlejší provedení a ukončení kontroly, a to v části případů i vypracováním a předáním protokolu přímo na místě v den provedené kontroly. V průběhu roku 2014 měly kontrolní týmy k dispozici 80 těchto mobilních kanceláří.

Kontroly byly zaměřeny primárně na zjištění:

- zda občan vykonává práci pro právnickou nebo fyzickou osobu na základě pracovněprávního vztahu,
- zda cizinec vykonává práci na území ČR v souladu s vydaným povolením k zaměstnání, zelenou nebo modrou kartou (resp. zaměstnaneckou nebo modrou kartou, od účinnosti novely zákona o zaměstnanosti provedené zákonem č. 101/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, ze dne 23. 4. 2014) nebo na základě jiné smlouvy,
- zda má cizinec povolení k zaměstnání, pokud zákon jeho vydání vyžaduje, povolení k pobytu, zelenou nebo modrou kartu (resp. zaměstnaneckou nebo modrou kartu), pokud je zákon vyžaduje.

Zároveň s kontrolou nelegálního zaměstnávání byla inspektory kontroly nelegálního zaměstnávání prováděna i kontrola dodržování souvisejících povinností zaměstnavatelů podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (informační a evidenční povinnosti zaměstnavatele při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, povinnost mít v místě pracoviště kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a dokladů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území ČR) a základních povinností v oblasti pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Pokud byly při kontrole zjištěny zásadní či systémové nedostatky v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, nebo v oblasti pracovních vztahů a podmínek, byl ke kontrole přizván i inspektor odboru BOZP, resp. PVP. Při kontrolách bylo poskytováno i poradenství. Dále plnily oblastní inspektoráty práce povinnost uloženou jim ustanovením § 126 odst. 4, věty poslední, zákona o zaměstnanosti – vedení správního řízení o uložení pokuty v případě nedostatků, zjištěných při kontrolách prováděných Celním úřadem. Probíhala rovněž intenzivní a stále se zkvalitňující spolupráce s ozbrojenými složkami, především se Službou cizinecké policie, Policií ČR a s Celní správou. Útvary kontroly nelegálního zaměstnávání úzce spolupracovaly také s dalšími zainteresovanými institucemi - Úřadem práce ČR a Českou správou sociálního zabezpečení. Výsledky své činnosti

v indikovaných případech předávaly i dalším orgánům – rejstříkovým soudům, živnostenským úřadům, finančním úřadům.

Cíl úkolu

Cílem hlavního úkolu zaměřeného na kontrolu nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců bylo eliminovat nelegální zaměstnávání ve všech segmentech pracovního trhu, naplnit cíle projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání“, uvést do praxe a ověřit jednotnou metodiku provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, vytvořenou v rámci projektu. Realizovat kontroly zaměstnavatele v krátkém časovém úseku, účelně a efektivně, s návazností na oblasti kontrolní činnosti dalších kontrolních subjektů a institucí státní správy. Ve svém důsledku tak napomoci ke snížení úniků na daních a platbách sociálního a zdravotního pojištění, ke vzrůstu počtu pracovních míst na otevřeném trhu, omezit vykořisťování zahraničních občanů, zejména ze zemí mimo EU. Osvětovou, poradenskou a kontrolní činností preventivně působit na trhu práce a rozšířit povědomí kontrolovaných osob a osob vykonávajících pro ně práci o nelegální práci a jejich důsledcích.

Zadání úkolu

Oblastním inspektorátům práce bylo stanoveno provést na území České republiky celkem 15 000 kontrol zaměřených na umožnění výkonu a výkon nelegální práce v souladu s klíčovými aktivitami projektu „Efektivní systém rozvoje zaměstnanosti, výkonu komplexních kontrol a potírání nelegálního zaměstnávání“. V rámci těchto kontrol bylo stanoveno realizovat na území ČR 3 celostátní mimořádné kontrolní akce, zaměřené aktuálně na vybraná odvětví činnosti kontrolovaných subjektů. Nadto měl každý oblastní inspektorát práce zrealizovat jednu regionální mimořádnou kontrolní akci v každém čtvrtletí. Při plánování a realizaci kontrol byly oblastní inspektoráty práce povinny postupovat podle jednotné metodiky provádění kontrol nelegálního zaměstnávání, vytvořené v rámci projektu. Oblastním inspektorátům práce bylo stanoveno koncipovat čtvrtletní plány kontrol, s následnou aktualizací na jednotlivé měsíce a týdny. Při provádění kontrol měly oblastní inspektoráty práce rovněž zohlednit zkušenosti z kontrolní činnosti zaměřené na nelegální zaměstnávání v letech 2012 a 2013. Inspektorátům práce bylo uloženo plánovat a provádět kontroly s ohledem na efektivitu a účelnost, za maximálního využití mobilních kanceláří, v úzké součinnosti s ÚP ČR a ČSSZ, ve spolupráci s Policií ČR - Službou cizinecké policie, popř. s dalšími složkami Policie ČR nebo městské/obecní policie a s Celní správou a v případě zjištění nelegální práce informovat o této skutečnosti další zainteresované orgány.

Předmětem kontrol dle zadání úkolu byly:

- existence pracovněprávního vztahu při výkonu závislé práce,
- výkon práce cizince na základě povolení k zaměstnání, je-li požadováno,
- výkon práce cizince na základě povolení k pobytu, je-li požadováno,

- forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, pokud existují, základní ustanovení zákoníku práce na úseku pracovního poměru, pracovní doby, odměňování a BOZP.

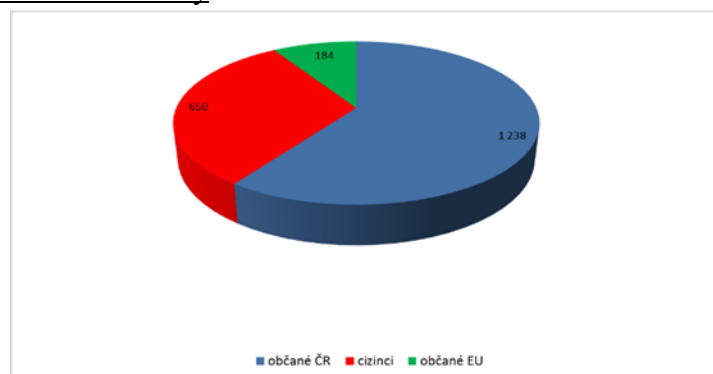
Vyhodnocení kontrolní činnosti

Týmy kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce provedly v roce 2014 v rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů celkem **15 911** kontrol zaměřených na odhalování nelegálního zaměstnávání, z toho bylo **690** provedeno v rámci celostátních mimořádných kontrolních akcí. Bylo zkontrolováno celkem **15 642** zaměstnavatelů (**7 504** právnických osob a **8 138** podnikajících fyzických osob). Těmito kontrolami bylo zjištěno celkem **9 637** nedostatků jak z oblasti dodržování povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti (včetně nelegálního zaměstnávání), tak z oblasti základních institutů pracovních vztahů a podmínek a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Nelegální zaměstnávání bylo zjištěno u **1 118** kontrol. U těchto zaměstnavatelů bylo kontrolami zjištěno nelegální zaměstnávání **1 238** občanů ČR, **184** občanů ostatních zemí Evropské Unie a **650** cizinců - státních příslušníků zemí mimo Evropskou Unii, tj. celkem **2 072** nelegálně pracujících osob. V případě nelegálně pracujících cizinců se nejčastěji jednalo o státní příslušníky Ukrajiny (305 osob) a Vietnamu (95 osob), v menší míře pak o státní příslušníky Makedonie (16 osob), Moldávie (15 osob), Uzbekistánu (11 osob), Číny (8 osob), Turecka a Ruska (po 6 osobách) a dalších zemí (méně než 5 osob). 272 cizinců vykonávalo nelegální práci formou výkonu závislé práce mimo pracovněprávní vztah, 337 cizinců vykonávalo práci v rozporu s vydaným povolením k zaměstnání (nebo zelenou kartou, modrou kartou, zaměstnaneckou kartou) nebo bez tohoto povolení, 49 cizinců vykonávalo práci bez platného povolení k pobytu na území České republiky, někteří i v kombinaci více těchto nedostatků. V případě nelegální práce občanů zemí EU (mimo ČR) se nejčastěji jednalo o státní příslušníky Slovenské republiky (85 osob), Rumunska (35 osob), Bulharska (29 osob), Maďarska (9 osob) a Lotyšska (6 osob).

Tabulka: Počet a výsledky kontrol v oblasti odhalování nelegální práce

Státní úřad inspekce práce	Počet kontrol	Počet nelegálně zaměstnaných osob			
		občané ČR	občané EU	cizinci mimo EU	celkem osob
Nelegální zaměstnávání občanů ČR a cizinců	15 911	1 238	184	650	2 072

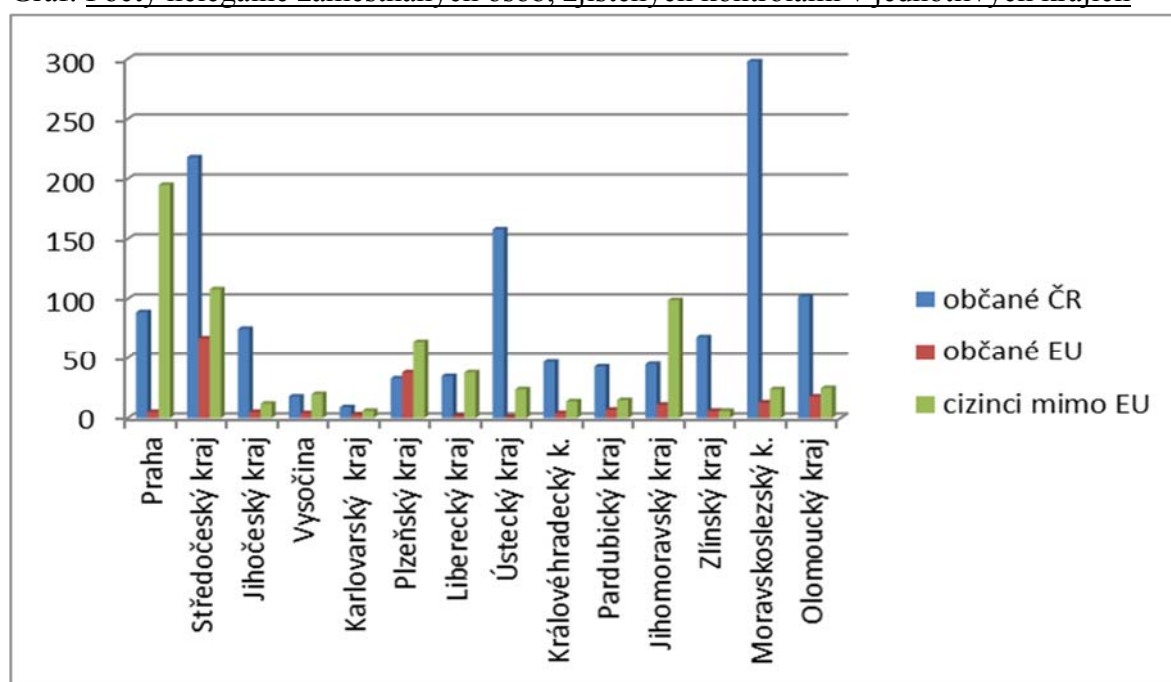
Graf: Nelegálně zaměstnané osoby

Tabulka: Počty nelegálně zaměstnaných osob, zjištěných kontrolami v jednotlivých krajích

Krajské pracoviště	občané ČR	občané EU	cizinci mimo EU	celkem
Hl. m. Praha	89	5	195	289
Středočeský kraj	218	67	108	393
Jihočeský kraj	75	5	12	92
Vysočina	18	4	20	42
Karlovarský kraj	9	3	6	18
Plzeňský kraj	33	38	64	135
Liberecký kraj	35	2	38	75
Ústecký kraj	158	1	24	183
Královéhradecký kraj	47	4	14	65
Pardubický kraj	43	7	15	65
Jihomoravský kraj	45	11	99	155
Zlínský kraj	68	6	6	80
Moravskoslezský kraj	298	13	24	335
Olomoucký kraj	102	18	25	145
Celkem osob	1 238	184	650	2 072

Graf: Počty nelegálně zaměstnaných osob, zjištěných kontrolami v jednotlivých krajích

Graf: Forma výkonu nelegální práce cizincem

Při kontrolách realizovaných týmy kontroly nelegálního zaměstnávání byly u kontrolovaných subjektů kromě nelegálního zaměstnávání nejčastěji zjištěny následující nedostatky:

- **230** osob vykonávalo práci na základě ústně uzavřené pracovní smlouvy, v rozporu s ust. § 34 odst. 2 zákoníku práce, který stanoví, že pracovní smlouva musí být uzavřena písemně,
- **745** osob vykonávalo práci na základě ústně uzavřené dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti, v rozporu s ust. § 77 odst. 1 zákoníku práce, který stanoví, že tyto dohody musí být uzavřeny písemně,
- **1 194** zaměstnavatelů nesplnilo povinnost stanovenou ustanovením § 136 zákona o zaměstnanosti - mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a kopie dokladů prokazujících oprávněnost pobytu cizince na území České republiky,
- **609** zaměstnavatelů nesplnilo informační a evidenční povinnosti vůči Úřadu práce ČR, stanovené zákonem o zaměstnanosti při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí,
- **963** zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr,
- u **457** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti odměňování zaměstnanců,
- u **334** zaměstnavatelů byly zjištěny nedostatky v oblasti dodržování ustanovení zákoníku práce týkající se pracovní doby.

K odstranění nedostatků, zjištěných těmito kontrolami, bylo vydáno **6 351** opatření. Současné orgány inspekce práce v souvislosti se zjištěním výkonu nelegální práce nebo v případech podezření na výkon práce uchazečem o zaměstnání upozornily v **1 966** případech příslušné Krajské pobočky Úřadu práce ČR na souběh evidence uchazeče o zaměstnání a výkon nelegální práce nebo na zjištěné nesplnění povinnosti dle § 25 odst. 3 zákona o zaměstnanosti oznámit Úřadu práce ČR tzv. nekolidující zaměstnání. Ve všech případech zjištěného nelegálního zaměstnávání občanů ČR jsou kontaktovány Krajské pobočky Úřadu práce ČR za účelem

ověření evidence této osoby v databázi uchazečů o zaměstnání, a tím současně upozorněny na zjištění (ne však prokázání) výkonu nelegálního zaměstnávání.

Mimořádné kontrolní akce

Z celkového počtu **15 081** kontrol provedených týmy kontroly nelegálního zaměstnávání bylo **690** kontrol realizováno v rámci celostátních mimořádných kontrolních akcí.

1. Mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů provozujících sběrný druhotných surovin proběhla v době od 15. června 6.2014 do 15. července 2014.

Kontroly v rámci této mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny na odhalování nelegální práce, plnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu), plnění informačních a evidenčních povinností zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí, kontrolu základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů (forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti a základní ustanovení zákoníku práce na úseku pracovního poměru, pracovní doby a odměňování), i na kontrolu v oblasti BOZP.

V rámci této mimořádné kontrolní akce provedly oblastní inspektoráty práce **306** kontrol, třetinu z nich za účasti inspektorů BOZP. Při přípravě a provádění oblastní inspektoráty práce spolupracovaly také s Úřadem práce ČR, ČSSZ a s dalšími orgány - Celní správou a Cizineckou policií. Více než 30 % kontrol odhalilo nedostatky v oblasti dodržování povinností daných zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, nebo zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Kontrolami bylo zjištěno celkem **227** nedostatků. Nejčastěji se jednalo o nedostatky v oblasti BOZP (**79** nedostatků), z oblasti pracovních vztahů a podmínek pak o nedostatky v náležitostech pracovní smlouvy nebo dohody o provedení práce (např. nedodržení povinné písemné formy), nedostatky v oblasti odměňování – neposkytnutí příplatků za práci v sobotu a v neděli, neposkytnutí minimální nebo zaručené mzdy, nedostatky v oblasti pracovní doby – nedostatky ve vedení evidence pracovní doby, neposkytnutí nepřetržitého odpočinku v týdnu, z povinností stanovených zákonem o zaměstnanosti pak nesplnění povinnosti mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu a nesplnění informačních a evidenčních povinností zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí.

Při kontrolách v rámci této mimořádné kontrolní akce bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **8** občanů ČR, **3** občanů zemí Evropské Unie a **1** cizince, tj. celkem **12** nelegálně pracujících osob. V 6 případech neuzavřel zaměstnavatel pracovní smlouvu nebo dohodu se zaměstnancem písemně. 32 zaměstnavatelů nemělo na pracovišti kopie smluv prokazujících existenci pracovněprávního vztahu, 6 zaměstnavatelů nesplnilo informační povinnosti při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, 29 zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, 22 zaměstnavatelů porušilo povinnosti na

úseku pracovní doby, 16 zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti odměňování zaměstnanců.

2. Mimořádná kontrolní akce u zaměstnavatelů, provozujících svou činnost v rozsáhlých objektech a v objektech s pracovišti více zaměstnavatelů, zaměřená na oblast nelegálního zaměstnávání a základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů byla realizována v době od 15. října 2014 do 31. října 2014.

Každý oblastní inspektorát práce provedl 2 kontrolní akce, každou na 1 pracovišti velkého rozsahu, resp. na pracovišti více zaměstnavatelů, ve své místní příslušnosti, tj. celkem proběhlo na celém území ČR 16 kontrolních akcí, při kterých bylo provedeno celkem **130** kontrol. Ke kontrole byla místním šetřením a předběžným monitoringem vytipována pracoviště, na kterých vykonává práci nejméně 30 osob (např. stavby, obchodní centra). Kontrolní akce se zúčastnili všichni inspektoři útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání oblastního inspektorátu práce. V rámci kontrolní akce byly provedeny kontroly na všech pracovištích a u všech zaměstnavatelů ve vybraném objektu.

Kontroly byly zaměřeny na odhalování nelegální práce, plnění informačních a evidenčních povinností zaměstnavatele v souvislosti se zaměstnáváním zaměstnanců ze zahraničí, splnění povinnosti dle § 136 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávního vztahu), kontrolu základních institutů v oblasti pracovněprávních vztahů (forma, náležitosti a obsah pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti a základní ustanovení zákoníku práce na úseku pracovního poměru, pracovní doby a odměňování). Při přípravě a provádění oblastní inspektoráty práce spolupracovaly s Úřadem práce ČR, ČSSZ a dalšími orgány - Celní správa, Cizinecká policie.

Při kontrolách v rámci této mimořádné kontrolní akce bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **42** občanů ČR, **4** občanů zemí Evropské Unie a **10** cizinců, tj. celkem **56** nelegálně pracujících osob. Ve 4 případech neuzavřel zaměstnavatel pracovní smlouvu nebo dohodu se zaměstnancem písemně. 20 zaměstnavatelů nemělo na pracovišti kopie smluv prokazujících existenci pracovněprávního vztahu, 9 zaměstnavatelů nesplnilo informační povinnosti při zaměstnávání zaměstnanců ze zahraničí, 9 zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, 3 zaměstnavatelé porušili povinnosti v oblasti odměňování zaměstnanců, 1 zaměstnavatel porušil povinnosti na úseku pracovní doby.

3. Mimořádná kontrolní akce zaměřená na vánoční trhy byla realizována v době od 8. prosince do 19. prosince 2014.

Kontroly byly zaměřeny na odhalování nelegální práce a na dodržení zákonem stanovené písemné formy pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti. Každý oblastní inspektorát práce provedl 4 kontrolní akce, každou na 1 velkém vánočním tržišti, popř. ve vánočním stánkovém prodeji ve velkých nákupních centrech, tj. celkem

proběhlo na území ČR 32 kontrolních akcí, při kterých bylo provedeno celkem **254** kontrol. Kontrolní akce se zúčastnilo vždy více inspektorů útvarů kontroly nelegálního zaměstnávání oblastního inspektorátu práce. Část kontrol byla realizována společně s Českou obchodní inspekcí.

Při kontrolách v rámci této mimořádné kontrolní akce bylo zjištěno nelegální zaměstnávání **16** občanů ČR. Ve 2 případech neuzavřel zaměstnavatel pracovní smlouvu nebo dohodu se zaměstnancem písemně. 6 zaměstnavatelů nemělo na pracovišti kopie smluv prokazujících existenci pracovněprávního vztahu, 6 zaměstnavatelů porušilo povinnosti v oblasti pracovního poměru a dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr.

4. další regionální kontrolní akce v oblasti kontroly nelegálního zaměstnávání realizovaly všechny oblastních inspektoráty práce dle zvážení situace na trhu práce v regionech jednotlivých oblastních inspektorátů práce a v jednotlivých krajích.

Mimořádné kontrolní akce byly zaměřeny dle vlastního určení oblastního inspektorátu práce na ty oblasti podnikání kontrolovaných osob, ve kterých byl dle zkušeností a monitoringu oblastních inspektorátů práce předpoklad zvýšené četnosti nelegálního zaměstnávání v konkrétním regionu. Jednalo se tak například o mimořádné kontrolní akce zaměřené na velké regionální stavby, na restaurace, pohostinství a provozovny občerstvení, rekreační střediska, autobazary a šrotoviště, provozovny s výrobními linkami, provozovny potravinářské a pekařské výroby, ale i na regionální výstavy, provozovatele průvodcovských služeb, nebo i masérské a kadeřnické salony.

Sankce

Na základě kontrol provedených v roce 2014 a vypořádaných (tj. uzavřených) protokolů bylo k datu vypracování této zprávy dosud uloženo

- **293** pokut za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce, v celkové výši **51.488.000 Kč**,
- **61** z těchto pokut v celkové výši **12.455.000 Kč** bylo k datu vypracování této zprávy pravomocných,
- dalších **348** pokut za správní delikt umožnění výkonu nelegální práce v celkové výši cca **50 000 000 Kč** je k datu vypracování této zprávy ve stadiu návrhu nebo v řízení.

Z výše prezentovaných údajů je zřejmé, že podstatná část správních řízení o uložení sankcí za nelegální zaměstnávání není doposud ukončena. Kontrolované osoby jsou zastupovány advokáty a využívají všech opravných prostředků a následně žalob proti rozhodnutím o uložení sankcí. V průběhu správních řízení účastníci mnohdy rozporují skutečnosti zjištěné v průběhu kontroly, napadají použitelnost záznamů pořízených v průběhu kontroly jako důkazů po zahájení správního řízení, dodatečně dokládají nové důkazy a doklady, které oslabují prvotní kontrolní zjištění.

Nálezem Ústavního soudu ze dne 9. září 2014, sp. zn. Pl. ÚS 52/13, ve věci návrhu na vyslovení protiústavnosti části ustanovení § 140 odst. 4 písm. f) zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění zákona č. 367/2011 Sb. a zákona č. 1/2012 Sb., byla zrušena minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce ve výši 250.000 Kč. Zrušení minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce umožnilo oblastním inspektorátům práce jako správním orgánům užívat při stanovení výše pokuty správní úvahy a ad hoc individuálně zohlednit poměry účastníka řízení a okolnosti věci (způsob spáchání správního deliktu, jeho následky a k okolnosti, za nichž byl spáchán) a zároveň částečně eliminovalo výše popsané negativní jevy, které s sebou nesla správní řízení s hrozbou sankce ve výši minimálně 250.000 Kč.

V některých případech je výsledkem správního řízení změna právní kvalifikace správního deliktu umožnění výkonu nelegální práce podle zákona o zaměstnanosti na správní delikt uvedený v zákoně o inspekci práce spočívající neuzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti písemně. (Na takové změně právní kvalifikace měli účastníci řízení zásadní zájem především v řízeních probíhajících v době před zrušením minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce, kdy účastníkovi hrozilo uložení pokuty za umožnění výkonu nelegální práce vždy ve výši nejméně 250.000 Kč, neboť v případě správního deliktu neuzavření pracovní smlouvy, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti písemně – ač lze i za něj uložit pokutu až do 10 mil. Kč - není minimální hranice sankce stanovena.) Ke změně právní kvalifikace může dojít v případech, kdy účastníci řízení navrhnou objektivní důkazy o uzavření pracovněprávního vztahu ústní formou. Orgány inspekce práce v těchto případech vyžadují např. doklad od ČSSZ o přihlášení zaměstnance k pojištění před dnem kontroly.

Závěr

V rámci hlavního úkolu „Kontrola nelegálního zaměstnávání občanů ČR a cizinců“ a souvisejících kontrolních úkolů, realizovaných útvary kontroly nelegálního zaměstnávání oblastních inspektorátů práce, bylo dosaženo plánovaného počtu 15 000 kontrol. Změny v organizaci kontrol v roce 2014, zaměřené na zvýšení efektivity kontrolní činnosti při nižším počtu kontrol – odklon od plošného provádění kontrol směrem k cílené kontrole na základě důsledného monitoringu vytipovaných pracovišť před kontrolou, rotace inspektorů mezi okresy a kontrolní akce prováděné většími týmy inspektorů - se projevily ve vztahu k efektivitě kontrol jako účinné. Zvýšení efektivity kontrolní je zřejmé, když při zhruba polovičním počtu (44 %) kontrol realizovaných v roce 2014 oproti roku 2013 bylo zjištěno nelegální zaměstnávání při 1 118 kontrolách (v roce 2013 při 1 375 kontrolách), v počtu 2 072 nelegálně zaměstnaných osob (přičemž kontrolami v roce 2013 bylo zjištěno 3 170 osob). Tyto výsledky kontrolní činnosti ukazují, že je žádoucí, aby se kontrolní činnost vyvíjela směrem k dalšímu zvýšení efektivity i v následujícím období. Stejně jako v předchozích letech přetrvává trend, kdy kontrolované osoby prohlašují, že se mezi nimi nejedná o výkon závislé práce zcela beze smlouvy (tedy o nelegální práci), nýbrž o výkon práce na základě ústní dohody, bez písemně uzavřené pracovní smlouvy nebo dohody o provedení práce, popř. dohody o pracovní činnosti. Jako velmi negativní jev vnímáme, že strany pracovněprávních vztahů stále častěji volí dohodu

o provedení práce (a to i v případech, kdy by bylo adekvátní uzavření pracovního poměru na základě pracovní smlouvy a na práce, které jsou hlavním předmětem činnosti zaměstnavatele) se sjednanou odměnou nižší než 10.000 Kč, která nepodléhá přihlášení zaměstnance k nemocenskému pojištění a prakticky neumožňuje kontrolu skutečně odpracované doby; u drobných zaměstnavatelů se pracovní poměr stává spíše výjimkou. Mnohdy jsou inspektorům předkládány dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr sepsané v den zahájení kontroly nebo den před kontrolou, které vzbuzují podezření z jejich účelového vypracování při zahájení kontroly (dohody jsou na pracovišti připraveny blanco a vyplněny při příchodu inspektorů). Vágní právní úpravu v oblasti dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr, především dohody o provedení práce, považují orgány inspekce práce za nejpalčivější nedostatek současné právní úpravy v oblasti pracovního práva. Skutečnost, že na dohody o provedení práce se nevztahují některé zásadní povinnosti, které zaměstnavatelům ukládá zákoník práce v případě pracovního poměru (např. povinnost vést evidenci odpracované doby, povinnost dodržovat nejnižší úroveň zaručené mzdy podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávaných prací) a především pak skutečnost, že nepřesáhne-li odměna z dohody o provedení práce v kalendářním měsíci částku 10.000 Kč, nepodléhá přihlášení zaměstnance k sociálnímu pojištění, vede k nadužívání až zneužívání těchto dohod, na úkor řádného pracovního poměru, který je pro zaměstnance i pro stát preferovanou formou pracovněprávního vztahu. Změna právní úpravy, která by vedla k eliminaci tohoto negativního jevu, by byla nepochybně žádoucí. Například by se mohlo jednat o uzákonění povinnosti vést i u zaměstnanců pracujících na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr evidenci odpracované doby, o uzákonění povinnosti přihlásit v každém případě zaměstnance k sociálnímu pojištění, nebo alespoň o zavedení registru těchto dohod.

Nadále se uplatňuje nežádoucí praxe cizinců ze zemí mimo EU, kdy nezanedbatelný počet cizinců pracuje v České republice na základě živnostenského oprávnění nebo jako členové družstev, přičemž mnohdy lze důvodně pochybovat, že se nejedná o obcházení povinnosti mít povolení k zaměstnání, které by potřebovali pro výkon práce v pracovněprávním vztahu. Při kontrolách asijských prodejců dále přetrvávají problémy v komunikaci, kdy kontrolované osoby – ať ji účelově, nebo fakticky - neovládají ani v základech český jazyk.

Stále se opakují vysvětlení zaměstnavatelů, že zaměstnanec je na pracovišti první den nebo na zkoušku a dohoda o provedení práce nebo pracovní smlouva je právě připravována. Tímto tvrzením se však nelze vyvinít a případy jsou kvalifikovány jako nelegální práce.

Jako okrajovou, sezonní záležitost zaznamenaly oblastní inspektoráty práce tzv. wooferství, spočívající v tom, že fyzické osoby (většinou studenti) po určitou dobu (obvykle letních prázdnin) dobrovolně a beze smlouvy, za ubytování a stravu pomáhají drobným zemědělcům na biofarmách. Nelze paušálně konstatovat, že se v těchto případech jedná o nelegální zaměstnávání. V každém případě je rozhodující, zda vykonávaná práce má charakter závislé práce ve smyslu zákonné definice dle ust. § 2 zákoníku práce a problematika je tak vždy posuzována případ od případu.

Co se týká často dotazovaného tzv. „švarcsystému“, statistika roku 2014 v porovnání s předchozími lety svědčí o klesající tendenci tohoto jevu. Podíl zjištěných případů

„švarcsystému“ k počtu zjištěných nelegálně pracujících osob činil v roce 2014 cca 4,7 %, v roce 2013 cca 6,2 % a v roce 2012 cca 10 %. Z uvedené statistiky je patrné, že se jedná o jev spíše marginální. V této oblasti považujeme za potřebné zaměřit se na ty případy „švarcsystému“, které považujeme z pohledu pracovního práva a zaměstnanosti za společensky nejškodlivější, a to případy, kdy by byl pracovněprávní vztah pro zaměstnance výhodnější a zaměstnanci jsou přesto do obchodního vztahu zaměstnavatelem nuceni nebo případy, kdy cizinci tímto způsobem obcházejí povinnost mít povolení k zaměstnání na území ČR. Nejčastěji se jedná o výkon nekvalifikované, manuální práce, která již se své podstaty evidentně nemá charakter podnikatelské činnosti (např. práce při pásové výrobě, pomocné práce apod.). Naopak máme za to, že činnosti, které mohou být reálně prováděny jako podnikatelská činnost (např. odborné řemeslné práce, činnost účetních), popřípadě činnosti, které tradičně bývaly svobodným povoláním (např. činnost finančních poradců, pojišťovacích zprostředkovatelů, realitních makléřů, právníků, obchodních zástupců nebo třeba i profesionálních sportovců), by měly být posuzovány (samozřejmě za dodržení zásady zjištění objektivní pravdy) s ohledem na právo stran na smluvní volnost, zvláště pak v případech, kdy strany shodně prohlašují, že preferují obchodní vztah a nejsou zde indicie na porušování zákonů daňových. Kontroly nejsou primárně zaměřeny na vyhledávání a kontrolu tzv. „švarcsystému“. Inspektoři práce vždy pojmají kontrolu jako kontrolu výkonu jakékoli formy nelegální práce. Odvolávají-li se však kontrolované osoby na obchodní nebo občanskoprávní vztah s fyzickými osobami, které pro ně vykonávají práci, nebo je-li upozornění na švarcsystém součástí podnětu ke kontrole, musí být součástí kontroly i posouzení tohoto vztahu z pohledu možného výkonu nelegální práce. Co se týká konkrétně podnětů zaměřených na případy „švarcsystému“, jedná se mnohdy o podněty neprokázané, anonymní, nebo i podněty neobjektivní či motivované konkurenčním bojem nebo negativními osobními vztahy podatele podnětu k firmě nebo osobě, které se mají na „švarcsystému“ podílet.

Nedílnou součástí kontrolní činnosti je také poradenská a konzultační činnost. Kontrolovaní zaměstnavatelé mnohdy vnímají provedenou kontrolu jako návod ke svému dalšímu postupu v souladu s právními předpisy a zjištěné nedostatky obratem odstraní (inspektoři například zaznamenávají stále stoupající počet zaměstnavatelů, kteří řádně plní povinnost danou ust. § 136 zákona o zaměstnanosti mít na pracovišti kopie dokladů prokazujících existenci pracovněprávních vztahů vůči osobám, které zde vykonávají práci). S pozitivními reakcemi se inspektoři setkávají u těch kontrolovaných osob, které právní předpisy dodržují a pro které jsou zaměstnavatelé, kteří umožňují výkon nelegální práce, nekalou konkurencí. Naopak u kontrolovaných osob, pro které kontrola představuje hrozbu sankce, se vyskytují případy negativních reakcí až agresivity, nesoučinnosti, nedosažitelnosti, pokusů o zmaření výkonu kontroly nebo o zmaření následného správního řízení.

Za posun legislativy v dané oblasti pozitivním směrem považujeme zrušení (resp. plánované snížení) minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce uvádí toto ustanovení do souladu se základními zásadami správního trestání, které dávají správnímu orgánu oprávnění i povinnost užívat při stanovení výše pokuty správní úvahy a ad hoc individuálně zohlednit poměry účastníka řízení a okolnosti věci (např. způsob spáchání správního deliktu, jeho následky a k okolnosti, za nichž byl spáchán) a odstraňuje tvrdost zákona v některých

případech. Zároveň má tato novela pozitivní dopad do praktického výkonu kontrolní činnosti kontrolních orgánů (orgánů inspekce práce) v oblasti nelegální práce – eliminuje negativní jevy, které s sebou přinášela mimořádně vysoká minimální výše pokuty za umožnění výkonu nelegální práce, tj. nesoučinnost až agresivitu kontrolovaných osob při kontrolách, včetně rizika korupčního jednání.

Při kontrolní činnosti je důležitá spolupráce s dalšími složkami státní správy (ČSSZ, ÚP ČR, živnostenské úřady apod.), od kterých inspektoři získávají informace o skutečnostech rozhodných pro kontrolní zjištění (např. informace o zaměstnancích přihlášených k pojištění u České správy sociálního zabezpečení) a předávají jim výsledky své kontrolní činnosti pro další postup v působnosti těchto orgánů. V oblasti zaměstnanosti a nelegálního zaměstnávání je zásadní především spolupráce s Úřadem práce ČR, neboť významnou část nelegálně zaměstnaných osob tvoří osoby vedené jako uchazeči o zaměstnání, mnohdy i s nárokem na podporu v nezaměstnanosti. Velmi pozitivně je inspektoři hodnocena spolupráce s ozbrojenými složkami (Policie ČR, Celní správa), jejichž přítomnost při kontrole zvyšuje autoritu i bezpečnost inspektorů, popř. napomáhá zabránit úniku nelegálně zaměstnaných osob z kontrolovaného pracoviště.

Potírání nelegální práce je dlouhodobě jednou z kontrolních priorit Státního úřadu inspekce práce i celého resortu Ministerstva práce a sociálních věcí a také celních úřadů, které rovněž mají kontrolní působnost v této oblasti. Nelegální práce je zdrojem rozsáhlých úniků na daních a platbách sociálního a zdravotního pojištění, významným doprovodným jevem je i zneužívání sociálních dávek. Osoby, vykonávající nelegální práci, tuto práci nevykonávají v režimu zákoníku práce a nepoživají tudíž pracovněprávními předpisy zaručenou pracovněprávní ochranu a díky absenci nebo minimální výši odvodů na sociální pojištění nemají odpovídající sociální zajištění v případě nemoci a v seniorském věku. Nelegální zaměstnávání také podporuje nekalou podnikatelskou konkurenci, neboť do výhodnější pozice se dostávají ti zaměstnavatelé, kteří zaměstnáváním pracovních sil zcela beze smlouvy nebo v předstíraných obchodních vztazích snižují své náklady oproti konkurentům – řádným zaměstnavatelům. Nelegální zaměstnávání cizinců s sebou přináší pro ČR také bezpečnostní rizika. Tyto skutečnosti odůvodňují potřebu intenzivní a efektivní kontrolní činnosti v oblasti nelegálního zaměstnávání. Výsledky kontrolní činnosti v této oblasti umožňují vyslovit závěr, že její dopady v oblasti zlepšení kvality právního vědomí zaměstnavatelů i zaměstnanců, i jako nástroje individuální a generální prevence nelegálního zaměstnávání, lze bezpochyby hodnotit jako pozitivní.

XIX. kontroly agenturního zaměstnávání

Státní úřad inspekce práce se soustavně věnuje specifickým oblastem podnikání, mezi něž patří také agenturní zaměstnávání. Agentury práce jsou nedílnou součástí trhu práce v České republice, stejně jako v ostatních zemích Evropské unie. Agenturní zaměstnávání je dlouhodobě v centru pozornosti zaměstnanců, zaměstnavatelů, médií, státních orgánů, zástupců odborů a dalších. Budí emoce a je obecně považováno za prekérní zaměstnávání. Tím se rozumí práce za určitých nevýhodných podmínek, v trvalé nejistotě, při neplnohodnotném pracovním úvazku (opakované smlouvy na dobu určitou, dohody o pracovní činnosti apod.). Vzhledem ke všem specifikům, které agenturní zaměstnávání přináší, se orgány inspekce práce kontrolám v této oblasti věnují se zvýšenou pozorností a snaží se eliminovat stále dokonalejší způsoby obcházení povinností plynoucích těmto zaměstnavatelům z pracovněprávních předpisů.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo komplexními kontrolami na úseku agenturního zaměstnávání pozitivně působit na dodržování pracovněprávních předpisů. Kontrolami přispět k rovnému zacházení se zaměstnanci agentur práce v porovnání se zaměstnanci uživatelů, přispět k respektování jejich práv, působit preventivně na úseku agenturního zaměstnávání a eliminovat uplatňování obchodních vztahů místo pracovněprávních. Pozitivně působit na dodržování evidenčních a informačních povinností agentur práce vůči Úřadu práce ČR-GŘ.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést minimálně 15 kontrol agentur práce, z toho alespoň 10 u agentur práce, které přidělují své zaměstnance k uživatelům. Současně s kontrolou agentury práce měl každý inspektorát provést kontrolu alespoň jednoho uživatele. Plán kontrolní činnosti inspektorátů vycházel z podnětů občanů, podnětů GŘ Úřadu práce ČR a z podnětů dalších kontrolních orgánů. Pro účely kontrol inspektoráty čerpaly informace ze seznamů agentur práce na portálu MPSV se zaměřením na subjekty, kde dosud kontroly nebyly provedeny, a také na subjekty, u kterých jsou opakovaně zjišťovány nedostatky. Následné kontroly považujeme za důležitou součást opatření vedoucí ke zlepšení stavu u kontrolovaných osob.

Každý oblastní inspektorát práce měl provést alespoň jednu kontrolu způsobem, že zahájí kontrolu u jednoho uživatele a následně provede kontrolu u všech agentur práce, které u něho působí. Každý oblastní inspektorát práce měl rovněž provést minimálně jednu kontrolu takovým způsobem, že zahájí kontrolu u vybrané agentury práce a současně provede kontrolu u všech jejich uživatelů v rámci své místní příslušnosti. Nedílnou součástí těchto kontrol je porovnání pracovních a mzdových podmínek zaměstnanců přidělených jednotlivými agenturami práce k výkonu práce ke stejným uživatelům.

Do předmětu kontroly byly zahrnuty tyto oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, práce v sobotu a v neděli,
- odměňování, náhrady mzdy nebo platu, cestovní náhrady,
- dodržování ustanovení o BOZP,
- dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování včetně povoleného druhu prací,
- ochrana osobních práv zaměstnanců,
- povinné pojištění proti úpadku,
- vedení evidence podle § 59 odst. 1 zák. č. 435/2004 Sb.,
- odeslání informace GRÚ Úřadu práce ČR podle § 59 odst. 2 zák. č. 435/2004 Sb. za předchozí kalendářní rok,
- povinnosti při zaměstnávání cizích státních příslušníků,
- dodržování rovného zacházení se zaměstnanci uživatele,
- přidělování osob se zdravotním postižením k uživateli.

Pokud byla kontrola prováděna na základě podnětu, byl předmět kontroly tomu přizpůsoben a případně rozšířen. Kontrolní činnost zaměřená na agenturní zaměstnávání nebyla v roce 2014 prováděna jen na základě tohoto předem stanoveného hlavního úkolu. V průběhu roku se jevila zvýšena potřeba těchto kontrol se zaměřením na tzv. „zastřené agenturní zaměstnávání“, tj. uzavírání obchodních smluv, které je motivováno snahou vyhnout se povinnostem spojeným s agenturním zaměstnáváním stanoveným zákoníkem práce. Motivem k takovým praktikám je také například úspora mzdových nákladů, zákonných odvodů, neposkytnutí různých benefitů pro zaměstnance, se všemi negativními dopady na trh práce.

Jako reakci na stále častější výskyt „zastřené agenturního zaměstnávání“ Státní úřad inspekce práce vyhlásil mimořádnou kontrolní akci na zaměstnavatele přidělující své zaměstnance k dočasnému výkonu práce u jiného zaměstnavatele se zaměřením na zastřené agenturní zaměstnávání využíváním obchodních vztahů namísto postupu podle pracovněprávních předpisů. Mimořádné kontroly byly zaměřeny na obsah smluv uzavřených mezi subjekty na kontrolovaných pracovištích, na oblast pracovněprávních vztahů uzavřených mezi zaměstnanci a kontrolovanými subjekty a na prokázání případného agenturního zaměstnávání podle znaků definovaných pro výkon závislé práce v agenturním zaměstnávání. Každý oblastní inspektorát práce měl provést alespoň 3 kontroly s tímto zaměřením.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Kontrolami bylo provedeno celkem **524** kontrol dodržování povinností na úseku agenturního zaměstnávání napříč všemi hlavními úkoly. Z tohoto počtu bylo provedeno 394 kontrol u agentur a 130 kontrol u uživatelů. V ostatních hlavních úkolech mimo hlavní úkol zaměřený na agenturní zaměstnávání nelze samostatně zjistit počty uživatelů.

Tabulka: Počty provedených kontrol v roce 2014

Oblast	Agentury práce	Uživatelé
Hlavní úkol	234	114
Mimořádná akce	33	16
Ostatní kontroly	127	(nesleduje se)
Celkem	394	130

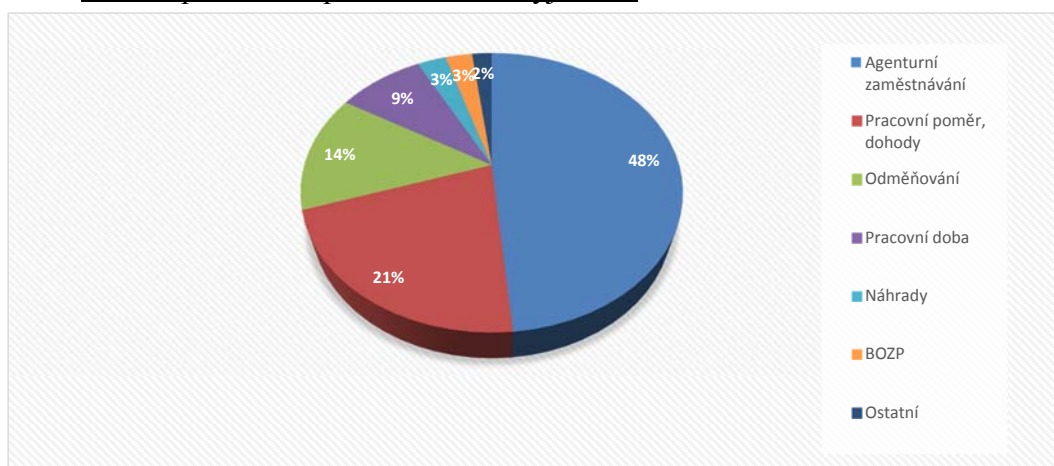
Z celkového počtu kontrol agentur práce podle hlavního úkolu a mimořádné kontrolní akce bylo 119 (45 %) bez zjištění nedostatku a 148 (55 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl 417. Z celkového počtu 130 kontrol uživatelů podle hlavního úkolu a mimořádné kontrolní akce bylo 69 (53 %) bez zjištění nedostatku a 61 (47 %) s nedostatkem, přičemž celkový počet zjištěných nedostatků byl 131.

Tabulka: Přehled porušovaných oblastí

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Agenturní zaměstnávání	266	48
Pracovní poměr, dohody	117	21
Odměňování	75	14
Pracovní doba	48	9
Náhrady	16	3
BOZP	15	3
Ostatní	11	2

Mezi ostatní porušení patří zjištění vztahující se k jiným ustanovením zákoníku práce nebo zákona o zaměstnanosti.

Graf: Oblasti porušení v procentuálním vyjádření

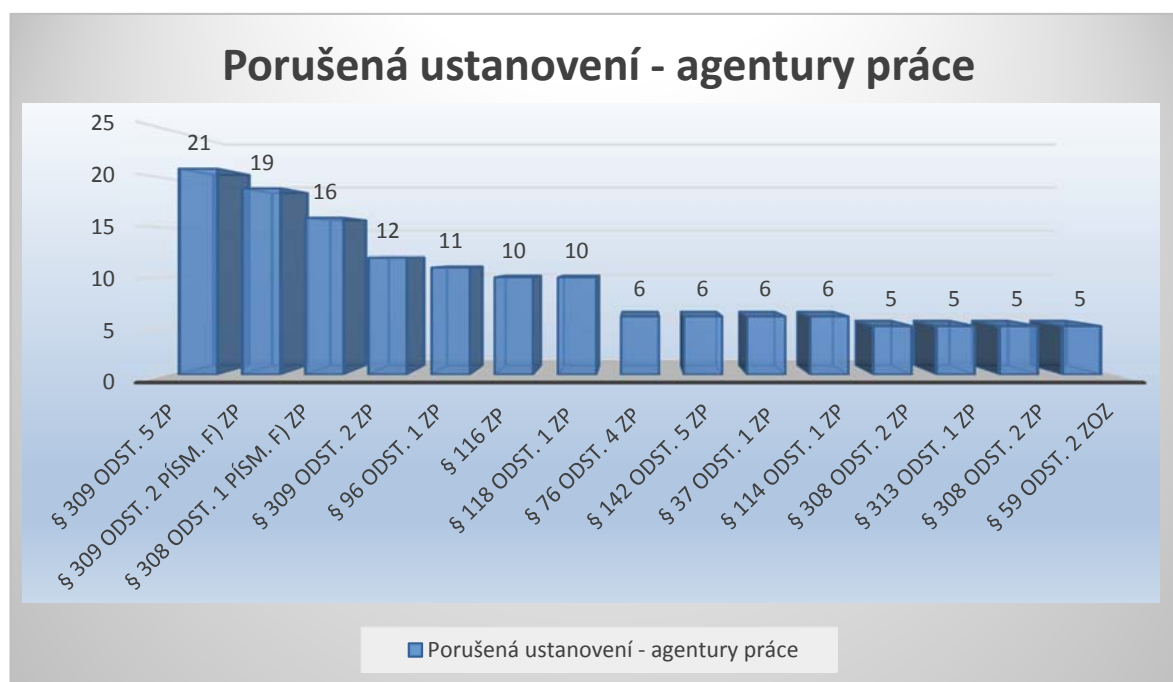

Porovnáním výsledků kontrol můžeme konstatovat, že výsledky kontrol roku 2013 a 2014 se od sebe příliš neodlišují. Významnou část zjištěných nedostatků tvoří porušení zákonných ustanovení vztahujících se přímo k agenturnímu zaměstnávání. V roce 2014 mírně poklesl počet porušení na úseku odměňování a naopak přibýlo zjištěných nedostatků v oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru a dohod mimo pracovní poměr.

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona číslo 262/2006 Sb. a zákona č. 435/2004 Sb. – agentury práce

Porušené ustanovení	Popis porušení	Počet porušení
§ 309 odst. 5 ZP	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance	21
§ 309 odst. 2 písm. f) ZP	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele na základě písemného pokynu, který neobsahoval informaci o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách srovnatelného zaměstnance uživatele	19
§ 308 odst. 1 písm. f) ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách zaměstnance uživatele, který vykonává nebo by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec	16
§ 309 odst. 2 ZP	Agentura práce přidělila zaměstnance k dočasnému výkonu práce u uživatele bez písemného pokynu	12
§ 96 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované pracovní doby, práce přesčas a noční práce	11
§ 116 ZP	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu noční práce k dosažené mzdě příplatek ke mzdě nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	10
§ 118 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli k dosažené mzdě příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	10
§ 76 odst. 4 ZP	Zaměstnavatel neuvedl v dohodě o pracovní činnosti sjednané práce, nebo sjednaný rozsah pracovní doby či dobu, na kterou se dohoda uzavírá	6
§ 142 odst. 5 ZP	Zaměstnavatel nevydal při měsíčním vyúčtování mzdy zaměstnanci písemný doklad obsahující údaje o jednotlivých složkách mzdy a o provedených srážkách	6
§ 37 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	6
§ 114 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci za dobu práce přesčas k dosažené mzdě příplatek ke mzdě nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku a ani mu neposkytl náhradní volno	6
§ 308 odst. 2 ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně	5
§ 313 odst. 1 ZP	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti potvrzení o zaměstnání	5
§ 308 odst. 2 ZP	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance agentury práce nebyla uzavřena písemně	5
§ 59 odst. 2 ZoZ	Agentura práce nesdělila GŘ Úřadu práce ČR do 31. ledna běžného roku údaje pro statistické účely za předchozí kalendářní rok	5

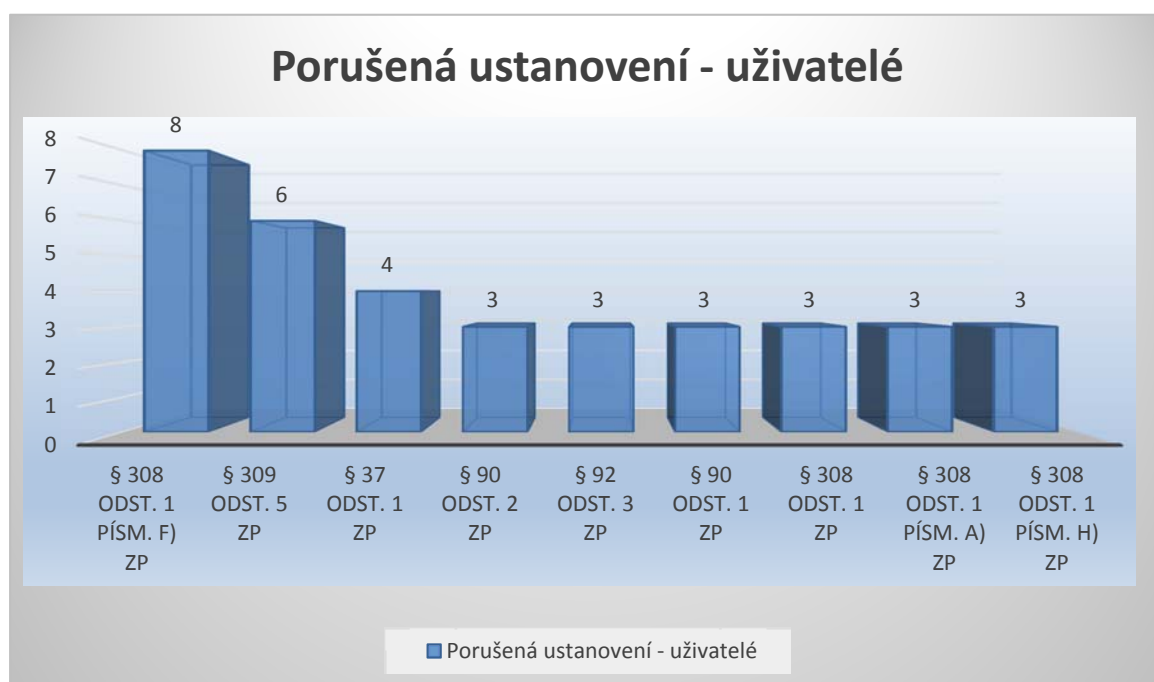
Graf: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. a zákona č. 435/2004 Sb. – agentury práce

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. – uživatelé

Ustanovení ZP	Popis porušení	Počet porušení
§ 308 odst. 1 písm. f)	Dohoda agentury práce s uživatelem neobsahovala informace o pracovních a mzdových nebo platových podmínkách zaměstnance uživatele, který vykonává nebo by vykonával stejnou práci jako dočasně přidělený zaměstnanec	8
§ 309 odst. 5	Agentura práce a uživatel nezabezpečili, aby pracovní a mzdové podmínky dočasně přiděleného zaměstnance nebyly horší, než jsou nebo by byly podmínky srovnatelného zaměstnance	6
§ 37 odst. 1	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru	4
§ 90 odst. 2	Zaměstnavatel nezajistil prodloužení následujícího odpočinku mezi směnami při jeho předchozím zkrácení	3
§ 92 odst. 3	Zaměstnavatel nezajistil prodloužení následujícího odpočinku v týdnu při jeho předchozím zkrácení tak, aby celková doba odpočinku činila alespoň 70 hodin	3
§ 90 odst. 1	Zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu tak, aby měl zaměstnanec nepřetržitý odpočinek mezi směnami alespoň 11 hodin	3
§ 308 odst. 1	Dohoda agentury práce s uživatelem nebyla sjednána, i když byl zaměstnanec k uživateli dočasně přidělen	3
§ 308 odst. 1 písm. a)	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance neobsahovala jméno a příjmení zaměstnance, státní občanství, datum a místo narození a jeho bydliště	3
§ 308 odst. 1 písm. h)	Dohoda agentury práce s uživatelem o dočasném přidělení zaměstnance neobsahovala číslo a datum vydání rozhodnutí, kterým bylo agentuře práce vydáno povolení k zaměstnání	3

Graf: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb. – uživatelé

Hodnocení výsledku kontrol podle oblastí zadání úkolu – hodnoceny pouze agentury práce:

Vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr

V oblasti vzniku, změn a skončení pracovního poměru byly u kontrolovaných osob zjištěny nejčastěji nedostatky na úseku uzavírání dohod o pracích mimo pracovní poměr. Dohody nebyly uzavřeny písemně, nebyly v nich předepsané údaje nebo zaměstnavatel nesplnil jinou zákonnou povinnost na úseku dohod mimo pracovní poměr. Mezi další časté nedostatky patřilo nevydání potvrzení o zaměstnání při skončení pracovního poměru nebo dohod mimo pracovní poměr. Ve srovnání s předchozími lety se více vyskytovalo porušení povinnosti přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy a vyplácet mu za ni mzdu. Přetrvávají, byť v menší míře, nedostatky v informování zaměstnance o obsahu pracovního poměru.

Pracovní doba, doba odpočinku, práce přesčas, práce v sobotu a v neděli

Nejvíce nedostatků bylo zjištěno při vedení evidence odpracované pracovní doby, práce přesčas, práce v noci a pracovní pohotovosti. Zaměstnavatelé vedli evidenci odpracované pracovní doby bez uvedení začátku a konce směny, práce přesčas a noční práce. Zejména u menších zaměstnavatelů přetrvává zjednodušená a nepřesná forma vedení evidence odpracované pracovní doby. Porušování předpisů vztahujících se k době odpočinku mezi směny nebo v týdnu či v rozvrhování pracovní doby se vyskytuje u uživatelů, kteří přiděleným zaměstnancům přidělují úkoly, organizují a řídí jejich práci a rozvrhují pracovní dobu do směn.

Odměňování, náhrady mezd, cestovní náhrady

V návaznosti na evidenci pracovní doby se nejvíc porušení týkalo nevyplacení zákonných příplatků ke mzdě, a to zejména příplatku za dobu noční práce, za práci v sobotu a v neděli a za práci přesčas. Neoplacení příplatků se týkalo i případů, kdy zaměstnanci nebyl přiznán vyšší příplatek ke mzdě stanovený kolektivní smlouvou nebo vnitřním předpisem uživatele. S tím souvisí nevyplacení části mzdy ve výplatním termínu nebo po splatnosti mzdy. Celkově však došlo ke zlepšení v oblasti odměňování, což se týká základních ustanovení ZP bez ohledu na rovnost mzdových podmínek podle § 309 odst. 5 ZP – řešeno samostatně v oblasti agenturního zaměstnávání.

Podmínky zaměstnanců přidělených k výkonu práce u uživatelů, rovné zacházení

Dodržování zásady srovnatelných pracovních a mzdových nebo platových podmínek zaměstnance agentury práce se zaměstnancem uživatele na stejné pozici patří nadále k problémovým oblastem agenturního zaměstnávání. V roce 2014 jsme se při kontrolách setkávali stále více se zastřeným agenturním zaměstnáváním, které tomu velice napomáhá. Je však velmi obtížné takové chování prokázat. Srovnatelný zaměstnanec nebyl v právní úpravě zcela jednoznačně definován, což stále vede k polemikám, jak na něho pohlížet, zejména pokud jde o zaměstnávání na dohody o pracovní činnosti.

Dodržování ustanovení o BOZP

Kontroly dodržování předpisů vztahujících se k bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci se provádějí u agenturního zaměstnávání převážně na provozech uživatelů. Základní odpovědnost je však nadále na zaměstnavateli – agentuře práce. Výsledky kontrol ukazují, že v této oblasti se vyskytují nedostatky ojediněle. Souvisejí zejména s nástupem zaměstnance do pracovněprávního vztahu, vstupními lékařskými prohlídkami nebo přidělením OOPP podle vyhodnocených rizik. Ani u uživatelů nejsou v této oblasti větší problémy.

Kontrola povinného pojištění proti úpadku

Na tuto povinnost dohlíží společně jak Generální ředitelství Úřadu práce ČR, tak orgány inspekce práce. V praxi se vyskytly případy, kdy agentura práce nebyla pojištěna a jako důvod uvedla, že momentálně nevyvíjí činnost, nemá zaměstnance, a tím pádem ani uzavřené pojištění proti úpadku. Ani v takovém případě se agentura práce své povinnosti nezbavuje. Výše pojistného se odvíjí od předchozí činnosti agentury, případně od jejích budoucích záměrů či od kvalifikovaného odhadu. Případy porušení v této oblasti se vyskytly ojediněle.

Kontrola dodržování podmínek činnosti agentury práce podle povolení ke zprostředkování zaměstnání

Dosavadními kontrolami zatím nebyly zjištěny případy, kdy by agentura práce zprostředkovala zaměstnání v rozporu s vydaným povolením. Je faktem, že tato povolení mají většinou širší rámec, proto se v něm agentury práce mohou poměrně volně pohybovat. Zde jsou nedostatky zjišťovány výjimečně.

Ochrana osobních práv zaměstnanců

Nebyl zjištěn žádný případ sledování zaměstnance kamerovým systémem bez závažného důvodu spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, ani jiný případ narušení soukromí zaměstnance v rozporu s právní úpravou.

Sankce

Oblastní inspektoráty práce uložily ve sledovaném období agenturám práce na základě výsledků kontrol celkem **70** pokut v celkové výši **3.220.000 Kč**. Průměrná pokuta činila 46.000 Kč. Výše pokut byla ukládána podle závažnosti a společenské nebezpečnosti spáchaného správního deliktu. Sankce za porušení předpisů při mimořádné kontrolní akci provedené v říjnu 2014 budou ukládány až v roce 2015 z důvodu časové náročnosti při vypořádání protokolu a při vedení správního řízení.

Závěr

Opakované kontroly na úseku agenturního zaměstnávání s cílem zamezit obcházení pracovních předpisů, přispěly ke zlepšení situace v této oblasti, zejména pak u větších agentur s delší historií. U řady agentur byly provedeny kontroly opakovaně, především z důvodu většího počtu přijatých podnětů ke kontrole. Pokud jde o samotný průběh kontrol, nevyskytovalo se již tolik problémů se zajišťováním dokladů nebo s nedosažitelností kontrolované osoby. Samozřejmě k těmto situacím v menší míře dochází stále. Komplikovanější součinnost ze strany kontrolovaných osob u agentur práce a u zaměstnavatelů obecně byla u těch, u kterých jsou statutárními zástupci cizí státní příslušníci. Problémy s komunikací byly rovněž s družstvy, jejichž členové jsou cizí státní příslušníci.

V roce 2014 se oblastní inspektoráty práce zaměřily více na tzv. zastřené agenturní zaměstnávání. Jde o zaměstnavatele, kteří mají povolení ke zprostředkování zaměstnání, ale i takové, kteří jím nedisponují, ale ve skutečnosti se chovají jako agentura práce. Obě skupiny využívají při přidělení svých zaměstnanců k výkonu práce k uživateli obchodní smlouvy místo dohod uzavřených podle § 308 zákoníku práce. Univerzální postup při kontrole v těchto případech nelze stanovit. Je třeba vždy individuálně posoudit, zda přidělování zaměstnanců k jinému zaměstnavateli splňuje znaky agenturního zaměstnávání, nebo jde o čisté provedení zakázky (díla) mezi dvěma podnikajícími subjekty. Vzhledem k přetrvávajícím problémům je hlavní úkol zaměřený na kontroly agentur práce zařazen také do plánu kontrol na rok 2015.

XX. Kontrola rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti, kontrola dodržování ochrany osobních práv zaměstnanců

V evropském i celosvětovém kontextu je Česká republika smluvní stranou několika mezinárodních úmluv, v nichž se zavazuje dohlížet na rovné zacházení a zákaz diskriminace na pracovišti. Tyto zásady jsou také důležitou součástí úpravy pracovního práva v České republice. Stejně tak ochrana osobních práv zaměstnanců na pracovišti je důležitá z pohledu lidské integrity. Pokud je se zaměstnancem zacházeno nerovně nebo je narušováno jeho soukromí na pracovišti, vždy půjde také o citelný zásah do práva na důstojnost jednotlivce. Každý člověk má právo na uspokojivé pracovní podmínky, které nemohou být dány tam, kde se nedbá na dodržování uvedených pravidel. Navíc je třeba vzít v úvahu celkový čas zaměstnance, který na pracovišti tráví. Nedodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti má zpravidla hluboký a nezřídka i dlouhodobý dopad na zdraví zaměstnance. Na druhou stranu je mnohdy zaměstnanci označován za nerovné zacházení či diskriminaci postup zaměstnavatele, který pod tyto pojmy nelze podřadit. Rovněž nedodržování ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti může vést až ke zdravotnímu dopadu na zaměstnance, neboť i v tomto případě může zaměstnanec pociťovat znatelný nátlak. Orgány inspekce práce sice nemohou zaměstnancům přiznat finanční odškodnění za jednání zaměstnavatele, stejně tak nemohou řešit spor, svou důkladnou kontrolní činností ale mohou přispět k tomu, aby zaměstnavatelé dbali na dodržování zákoníku práce a antidiskriminačního zákona.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo zvýšení povědomí zaměstnavatelů o nutnosti ochrany zaměstnanců ve sledovaných oblastech a v případě zjištění závažného porušení odpovídající postih. Kontrolami tak byli zaměstnavatelé upozorňováni na nutnost dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti a nutnost ochrany soukromí zaměstnanců na pracovišti. V rámci úkolu byla prováděna také poradenská činnost s cílem co největší osvěty v dané oblasti.

Zadání úkolu

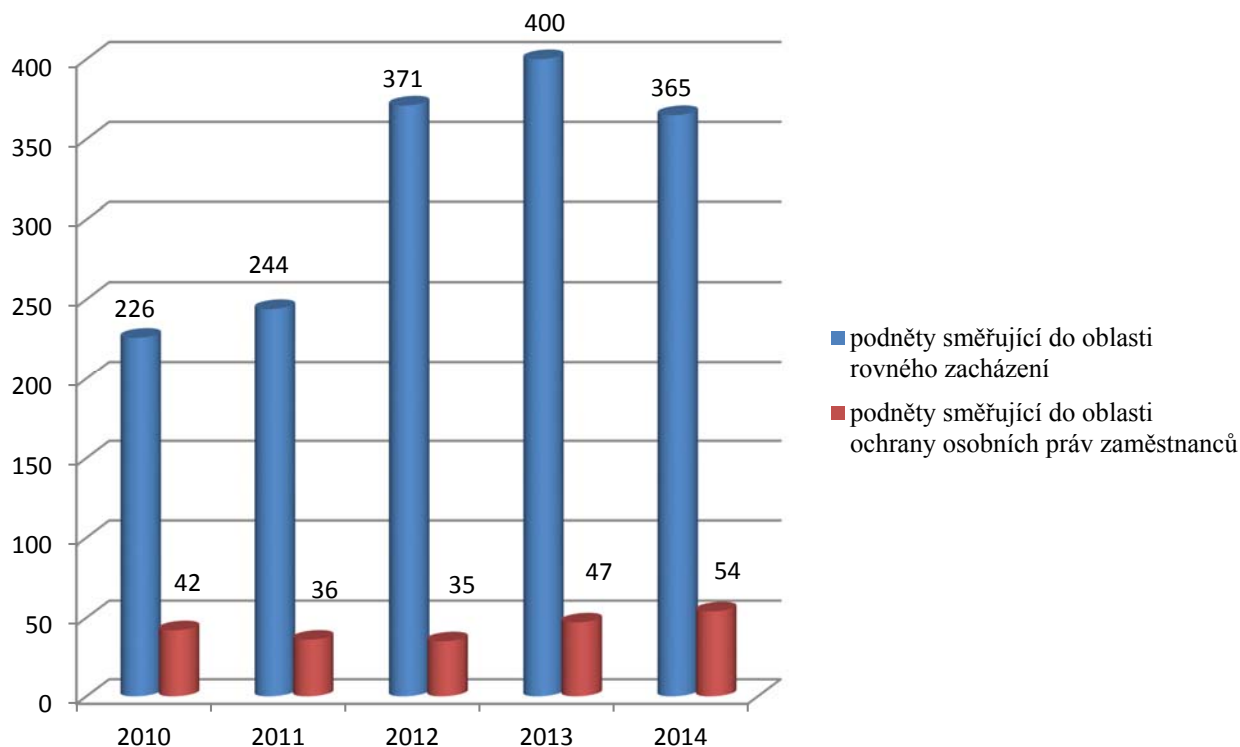
Každý oblastní inspektorát práce provedl alespoň 10 kontrol se zaměřením na dodržování rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti. Kontroly se zaměřily na zaměstnavatele, u nichž měly oblastní inspektoráty práce důvodně za to (především na základě obsahu podnětu ke kontrole), že zde může docházet k porušování daných pravidel. Z databáze přijatých podnětů týkajících se sledovaných oblastí lze vyčíst zvýšený výskyt v některých odvětvích podnikání a v některých sférách veřejné správy. Výběr kontrolovaných osob v tzv. podnikatelské sféře byl plně ponechán na zvážení oblastních inspektorátů práce, v tzv. nepodnikatelské sféře byly ve výběru vždy 1 městský úřad, 1 městská policie (jiná), 1 zdravotnické zařízení, 1 poskytovatel sociálních služeb a 3 školy či školky. Dále bylo provedeno alespoň 10 kontrol se zaměřením na dodržování ochrany soukromí zaměstnanců na

pracovišti (sledování zaměstnanců při práci pomocí kamer či jiných sledovacích mechanismů, ochrana elektronické pošty zaměstnanců a ochrana telefonických hovorů zaměstnanců). Zaměstnavatelé byli vybíráni ke kontrole na základě podnětů ke kontrole a poradenské činnosti poskytované inspektory.

Vyhodnocení

V roce 2014 orgány inspekce práce obdržely celkem **8 255** podnětů ke kontrole, kdy z tohoto počtu se jich **365** týkalo nerovného zacházení nebo diskriminace (tj. 4,4 %). Výše uvedené podněty se ve většině případů netýkaly pouze této jedné oblasti, nýbrž obsahují několik oblastí pracovního práva a mimo jiné i oblast nerovného zacházení a diskriminace na pracovišti. Obecně lze říci, že podněty poukazující přímo a jen na vybranou oblast diskriminace se objevují sporadicky. Navíc je nutno počítat s odchylkami z důvodu nesprávného označování určitého jednání diskriminací, ačkoliv toto jednání nenaplnuje skutkové znaky tohoto jevu. Přesto se při kontrole inspektoři zaměřovali na to, zda je možné prokázat nerovné zacházení nebo přímo diskriminaci. Pro úplnost je třeba dodat, že 54 podnětů směřovalo do oblasti ochrany osobních práv zaměstnanců, nejčastěji poukazovaly na sledování kamerami (tj. 0,6%).

Graf: Počty podnětů ke kontrole v daných oblastech – srovnání 2010 až 2014

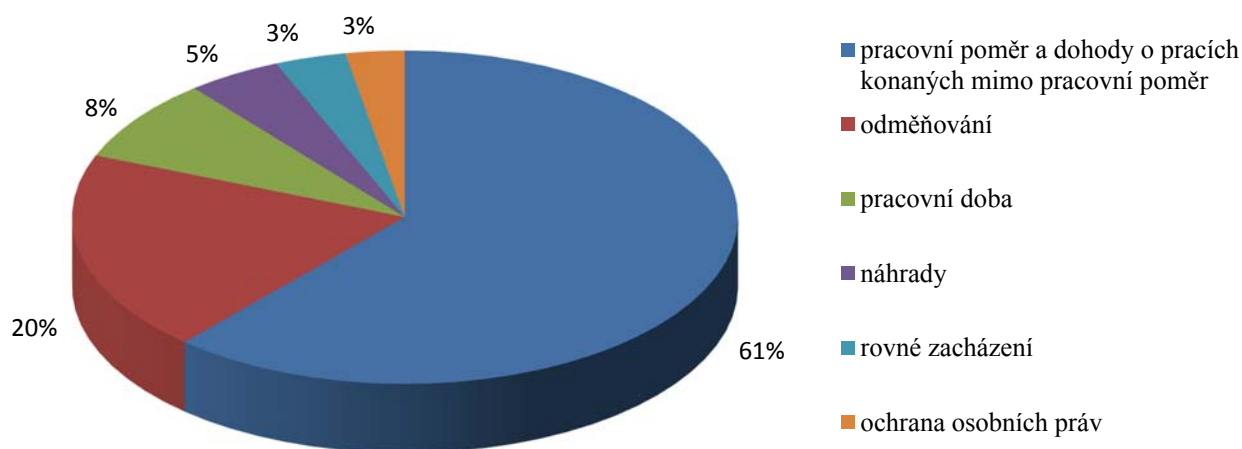
Při výběru kontrolovaných osob inspektoři nejčastěji čerpali právě z obdržených podnětů ke kontrole. V rámci tohoto kontrolního úkolu však nebylo reagováno na všechny obdržené podněty ke kontrole směřující do oblasti rovného zacházení nebo ochrany osobních práv zaměstnanců, část podnětů byla vyřízena v rámci kontrolního úkolu zabývajícího se právě a jen podněty ke kontrole. V rámci tohoto kontrolního úkolu provedli v roce 2014 inspektoři celkem **283** kontrol. Kontroly zaměřené na oblast rovného zacházení na pracovišti byly provedeny u **197** zaměstnavatelů, kontroly zaměřené na oblast ochrany osobních práv zaměstnanců byly provedeny u **104** zaměstnavatelů. Z celkového počtu kontrol bylo **38** kontrol ukončeno bez zjištěných nedostatků. Při **245** kontrolách naopak inspektoři nedostatky zjistili, nejedná se však o nedostatky pouze na sledovaném úseku.

Graf: Kontroly ve sledovaném kontrolním úkolu se zjištěním porušení a bez zjištění porušení

V rámci sledovaného úkolu bylo zjištěno celkem **348** nedostatků, kterých se zaměstnavatelé dopustili na různých úsecích pracovněprávních vztahů. Pokud bylo zjištěno, že zaměstnavatel na pracovišti nevytvářel uspokojivé nebo příznivé pracovní podmínky k výkonu práce, zobrazí se toto porušení v oblasti „pracovní poměr a dohody o pracích konaných mimo pracovní poměr“.

Graf: Zjištění z kontrol na základě zadání

Při kontrole inspektoři postupovali v souladu se zákonem o inspekci práce a zákonem o kontrole a kontroluje dodržování pracovněprávních předpisů. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů jsou v podmínkách orgánů inspekce práce prováděny vždy z moci úřední, nikoliv na návrh podatele podnětu. Nezřídka však inspektoři přistupují k osobnímu setkání s podatelem podnětu ještě před zahájením kontroly nebo pak při kontrole. Inspektoři se při takových setkáních snaží především osvětlit podateli právní úpravu rovného zacházení a zákazu diskriminace na pracovišti a zákonné možnosti orgánů inspekce práce při kontrolách. A dále je snahou získat co nejvíce informací, aby byl inspektor schopen zaměřit svou kontrolu co nejprůběhověji dané situaci. Podatelé podnětů jsou nadto informováni o možnosti zbavit inspektora povinnosti mlčenlivosti o osobě podatele podnětu ke kontrole. V případě, že podatel inspektora povinnosti mlčenlivosti zbaví, má inspektor možnost dotazovat se na konkrétní pracovní poměr a jeho obsah konkrétního zaměstnance. V opačném případě je potřeba podatele podnětu ke kontrole neprozradit a dotazovat se pouze v obecné rovině.

Z pohledu dokazování jsou kontroly na úseku rovného zacházení jedněmi z nejsložitějších, není přímo nejsložitější. Důkazní břemeno při kontrole nese inspektor, přičemž není zpravidla možné stavět na listinných dokladech nebo třeba fotografiích (tak jako v jiných oblastech). Inspektoři se tak v první řadě musí seznámit s chodem kontrolovaného pracoviště a začít se dotazovat zaměstnanců. Ve většině případů však inspektoři narážejí na neochotu nebo strach ostatních zaměstnanců hovořit o vztazích na pracovišti, nebo dokonce záměrné zkreslování informací. Bez takového dotazování a plné součinnosti zaměstnanců však není zpravidla možné zjistit skutečný stav. Některé kontroly se oblastním inspektorátům práce podařilo provést i ve spolupráci se zástupci Veřejného ochránce práv nebo i krajské hygienické stanice.

V oblasti ochrany osobních práv zaměstnanců na pracovišti je dokazování taktéž složitější než při jiných typech kontrol. Při takovýchto kontrolách inspektoři využívají možnosti pořizovat fotografie vypovídající o umístění kamer. Složitější je však otázka jejich faktického fungování. Co se týče jiných sledovacích prostředků (GPS, počítačový sledovací software), i s těmito se inspektoři při kontrolách setkávají, ačkoliv velmi zřídka. I v těchto případech je náročné posouzení faktického fungování těchto prostředků. Nicméně v této oblasti se oblastním inspektorátům práce podařilo provést i kontroly ve spolupráci s Úřadem pro ochranu osobních údajů, což ve výsledku vedlo k velmi uspokojivým závěrům.

V roce 2014 bylo v rámci sledovaného úkolu zjištěno:

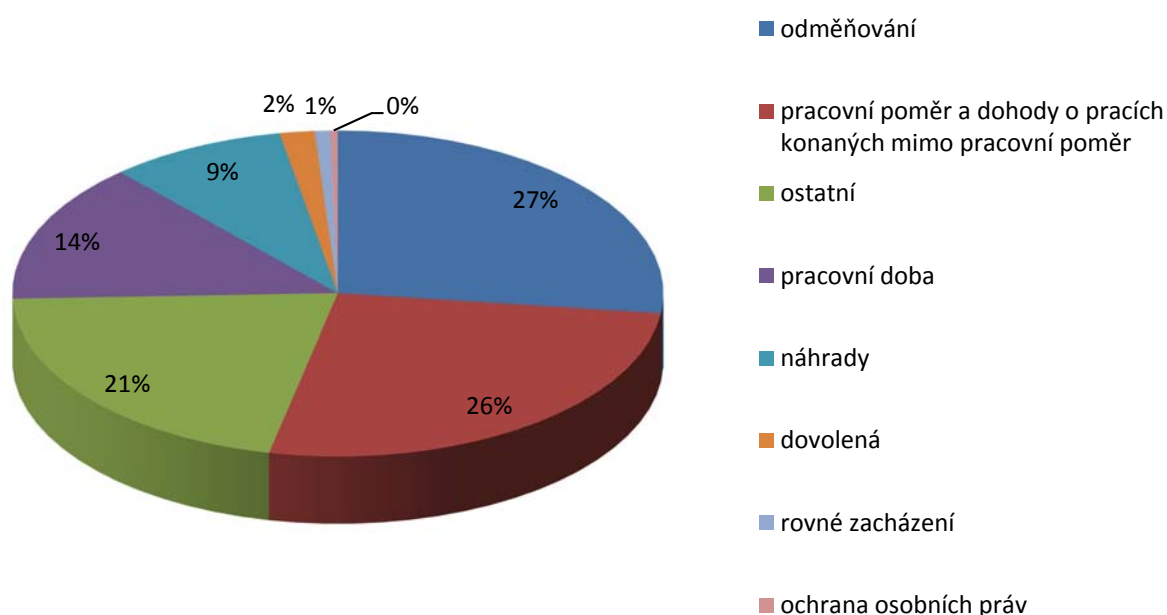
- 10 případů nerovného zacházení v pracovních podmínkách, odborné přípravě a příležitosti dosáhnout funkčního nebo jiného postupu v zaměstnání (§ 16 zákoníku práce),
- 31 případů nerovného zacházení v odměňování (§ 110 zákoníku práce),
- 3 případy neprojednání stížnosti zaměstnance (§ 276 odst. 9 zákoníku práce),
- 21 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců.

V rámci sledovaného kontrolního úkolu se inspektoři zabývali např.:

- bossingem a šikanou na školách,
- nerovným zacházením v odměňování ve zdravotnictví,
- diskriminací na základě pohlaví transsexuální zaměstnankyně,
- sexuálním obtěžováním zaměstnankyně ze strany její nadřízené,
- diskriminací mladých absolventů škol,
- nerovným zacházením v odměňování,
- diskriminací na základě národnosti,
- diskriminací na základě vyznání a světového názoru,
- kamerami v šatně mateřské školky,
- osobními kontrolami zaměstnanců při odchodu z pracoviště,
- kamerami na čerpacích stanicích,
- GPS lokátory ve služebních autech.

Pro zajímavost je vhodné uvést i celkové počty zjištění ve sledované oblasti za rok 2014. Jelikož byla oblast rovného zacházení a diskriminace součástí i jiných kontrolních úkolů, je celkově zjištění obsáhlejší.

Graf: Zjištění z kontrol v roce 2014 (převážně na základě podnětů ke kontrole)

V roce 2014 bylo zjištěno celkem (napříč všemi kontrolními úkoly):

- 75 případů nerovného zacházení, nejčastěji v odměňování,
- 60 případů nerovného zacházení při agenturním zaměstnávání,
- 63 případů diskriminace nebo nerovného zacházení před vznikem pracovního poměru, nejčastěji se jedná o diskriminační inzeráty,
- 36 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců jejich sledováním kamerami,
- 10 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců jejich neinformováním o sledování,
- 15 případů porušení ochrany osobních práv zaměstnanců vyžadováním informací, které bezprostředně nesouvisí s pracovním poměrem (§ 316 odst. 4 zákoníku práce).

Sankce

V oblasti nerovného zacházení jsou nejčastěji ukládány pokuty za tzv. diskriminační inzeráty s nabídkou práce a nejvyšší pokuty jsou zase ukládány za nezajištění srovnatelných podmínek agenturních a uživatelových zaměstnanců (§ 309 odst. 5 zákoníku práce). Povinnosti zaměstnavatele na úseku rovného zacházení při uplatňování práv na zaměstnání (tedy před vznikem pracovněprávního vztahu) a na úseku rovného zacházení při agenturním zaměstnávání nebyly součástí zadání tohoto kontrolního úkolu, ale byly obsaženy v jiných kontrolních úkolech. V této souvislosti bylo uloženo **112** pokut v celkové výši **4.743.000 Kč** (orgány inspekce práce nejčastěji ukládají souhrnnou pokutu za vícero zjištěných porušení, přičemž pokud bylo v pokutě obsaženo i jedno z uvedených zjištění a byla uložena pokuta, je toto obsaženo v daném součtu).

Na základě zjištění z tohoto kontrolního úkolu bylo zaměstnavatelům uloženo **6** pokut v celkové výši **245.000 Kč**. Další **4** pokuty v celkové výši **50.000 Kč** jsou v návrhu. Všechny pokuty směřují do oblasti nerovného zacházení. Orgány inspekce práce zatím nemají možnost ukládat zaměstnavatelům pokuty za porušení některé z povinností na úseku ochrany osobních práv zaměstnanců. Ministerstvo práce a sociálních věcí však již podalo návrh na legislativní změnu zákona o inspekci práce, která umožní postih zaměstnavatelů v této oblasti. Zaměstnanci mnohdy vnímají zásah do soukromí právě sledováním jejich práce (ať už pomocí kamer, což je nejčastější, nebo i jinak) velmi citlivě. V současné době je tak zaměstnavatelům vydáváno opatření k odstranění zjištěných nedostatků a v případě závažného porušení je zjištění předáno Úřadu pro ochranu osobních údajů.

Závěr

Oblasti kontrol nerovného zacházení a diskriminace na pracovišti věnují orgány inspekce práce již tradičně zvýšenou pozornost. Při kontrolách se inspektoři snaží co nejobektivněji zhodnotit pracovní prostředí a vztahy na pracovišti, přestože jde téměř vždy o velmi náročný úkol. V dané kontrolní oblasti se inspektoři většinou nemohou opřít o zaměstnavatelem předložené doklady, naopak je potřeba pečlivě se dotazovat zaměstnanců a hledat indicie o možném nerovném zacházení. Přestože jde o nejen časově velmi náročné kontroly, inspektoři stále hledají nové zákonné kontrolní mechanismy sloužící k odhalování tohoto nežádoucího jevu na pracovištích. Již v roce 2014 byli někteří inspektoři jednotlivých oblastních inspektorátů práce specializováni na tuto oblast, orgánům inspekce práce se tak podařilo vystavět jakousi síť specialistů v této oblasti, což výrazně přispívá ke zkvalitňování kontrol v tomto odvětví. Rovněž oblasti ochrany osobních práv zaměstnanců věnují orgány inspekce práce patřičnou pozornost. Nadále tak budou spolupracovat s Úřadem pro ochranu osobních údajů a v rámci poradenské činnosti upozorňovat na nutnost dodržování zákoníku práce v této oblasti. Pro rok 2015 tak Státní úřad inspekce práce opět vyhlásil kontrolní úkol směřující do obou sledovaných oblastí. I v roce 2015 se inspektoři zaměří na osvětovou a kontrolní činnost v oblasti rovného zacházení a ochrany osobních práv zaměstnanců.

XXI. Kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na úseku pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech

Státní úřad inspekce práce řeší opakovaně podněty a dotazy ze strany veřejnosti i zaměstnavatelů, které se týkají úpravy pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech, jako jsou maloobchod, restaurační činnost, zdravotnictví, sociální služby, montážní činnosti, zpracovatelský průmysl, bezpečnostní a strážní služby apod. Přes poměrně jednoznačnou právní úpravu dochází ze strany zaměstnavatelů dlouhodobě k porušování pracovněprávních předpisů při rozvrhování pracovní doby, při vedení evidence odpracované pracovní doby, doby práce přesčas, neevidováním začátku a konce směn, nedodržováním doby odpočinku mezi směnami a v týdnu apod. Přesná evidence je důležitá zejména proto, že je podkladem pro výpočet mezd a platů zaměstnanců. Kontrola dodržování ustanovení o pracovní době je součástí několika hlavních úkolů, ale nikdy nebyla tato problematika soustředěna v jednom hlavním úkolu. Vzhledem k tomu, že počet přijatých podnětů upozorňujících na porušování v této oblasti je stále poměrně vysoký, považovali jsme za žádoucí se této oblasti věnovat detailně, abychom ji mohli vyhodnotit komplexněji ve vazbě na různá odvětví činnosti. Inspektoři se při kontrolách na úseku pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech zaměřili v kontrolované evidenci pracovní doby také na důvodnost čerpání neplaceného volna, na čerpání dovolené, na dodržování ustanovení o přesčasové práci, práci v noci, práci ve svátek, práci o sobotách a nedělích, a s tím na související výplatu mzdy a platu a příplatků k nim.

Cíl úkolu

Cílem úkolu bylo kontrolami na úseku pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech přispět k dodržování pracovněprávních předpisů a eliminovat tak krácení práv zaměstnanců při rozvrhování a evidování pracovní doby v návaznosti na odměňování.

Zadání úkolu

Každý oblastní inspektorát práce měl provést kontrolu u zaměstnavatelů, u nichž pracují zaměstnanci ve dvousměnném, třísměnném nebo nepřetržitým pracovním režimu. Při výběru kontrolovaných osob bylo vhodné vycházet především z místní znalosti trhu práce, podnětů ke kontrole, podnětů jiných kontrolních orgánů, z předchozích kontrol a jejich zjištění.

Každý oblastní inspektorát práce měl provést:

- 15 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti maloobchodu,
- 15 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti restauračních zařízení,
- 10 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti zdravotnictví nebo sociálních služeb,
- 5 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti montážních provozů,
- 5 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti zpracovatelského průmyslu v potravinářství,
- 10 kontrol u zaměstnavatelů z oblasti bezpečnostních a hlídacích služeb.

Do předmětu kontroly byly zahrnuty tyto oblasti:

- vznik, změny a skončení pracovního poměru, dohody mimo pracovní poměr,
- stanovení týdenní pracovní doby, rozvržení pracovní doby,
- evidence odpracované pracovní doby s vyznačením začátku a konce směny,
- evidence práce přesčas, další dohodnuté práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel,
- práce přesčas, práce v sobotu a v neděli, práce ve svátek,
- evidence neplaceného volna, evidence čerpání dovolené,
- odpočinek mezi směnami a v týdnu,
- odměňování v návaznosti na evidenci odpracované pracovní doby, náhrada mzdy nebo platu, příplatky ke mzdě nebo platu,
- rovné zacházení v oblasti pracovní doby,
- dodržování ustanovení o BOZP,
- ochrana osobních práv zaměstnanců – kamerové systémy v souvislosti s pracovní dobou.

Pokud byla kontrola prováděna na základě podnětu, byl předmět kontroly tomu přizpůsoben a případně rozšířen.

Zhodnocení kontrolní činnosti

Tabulka: Počty provedených kontrol v roce 2014

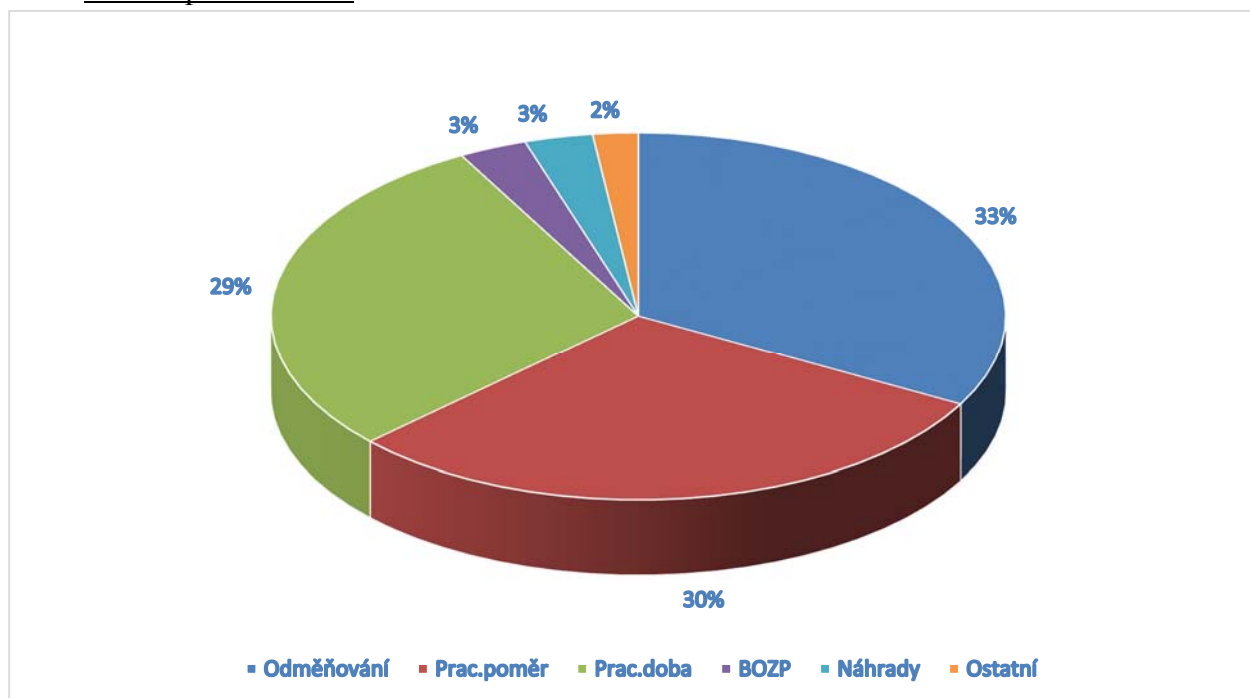
Oblast	Plán všechny OIP	Skutečnost všechny OIP
Maloobchod	120	244
Restaurační zařízení	120	188
Zdravotnické a sociální služby	80	99
Montážní provozy	40	158
Zpracovatelský průmysl	40	64
Bezpečnostní služby	80	82
Ostatní	-	109
Celkem	480	944

Plánovaný počet kontrol byl nejen vysoce překročen, ale byly provedeny kontroly i v jiných odvětvích, kde jsou využívány směnné a nepřetržité provozy. Z toho vyplývá, že tato problematika je velmi živá a aktuální. To dokládá skutečnost, že velká část kontrol byla provedena na základě podnětů. Problematika pracovní doby tvoří každoročně vedle odměňování podstatnou část všech přijatých podnětů. Nejvíce kontrol bylo provedeno v oblasti maloobchodu (244), dále v oblasti restauračních služeb (188) a v montážních provozech (158). Z dalších odvětví se jednalo například o dopravu, čerpací stanice, herny, ubytovací služby, call centra, gumárenský průmysl.

Tabulka: Přehled porušovaných oblastí

Oblast	Počet porušení	% ze zjištěných případů porušení
Odměňování	422	33
Pracovní poměr, dohody	388	30
Pracovní doba	364	29
BOZP	42	3
Náhrady	34	3
Ostatní	29	2
Celkem	1 279	100

Graf: Oblasti porušení v %

Jako nejrizikovější se z pohledu pracovní doby jeví restaurační zařízení a maloobchod. Zkušenosti z jednotlivých regionů České republiky jsou však rozdílné a existují i rozdíly při dodržování zákonných podmínek mezi jednotlivými příspěvkovými a soukromými zařízeními a poskytovateli sociálních služeb.

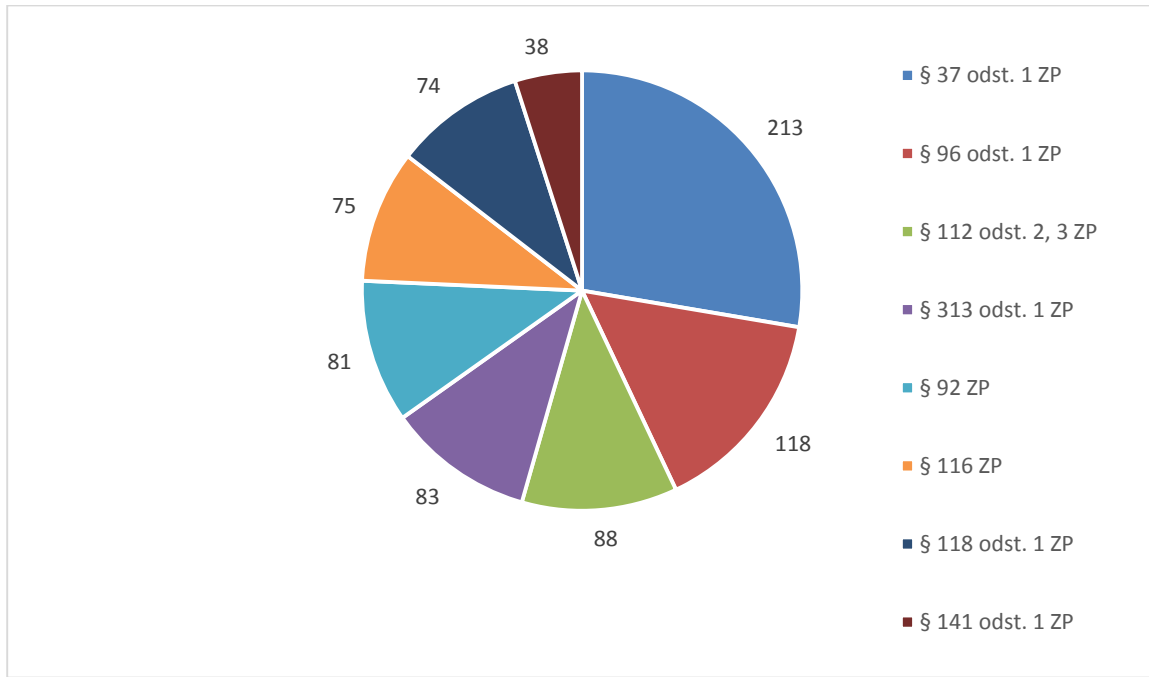
V roce 2014 byla v rámci tohoto hlavního úkolu vyhlášena mimořádná kontrolní akce s cílem provést kontrolu zdravotnických záchranných služeb ve všech krajích České republiky. Každý oblastní inspektorát práce měl provést alespoň 2 kontroly v rámci své působnosti. Celkem bylo provedeno 15 kontrol, z toho 13 u příspěvkových organizací a 2 u soukromých subjektů. Mimořádná kontrolní akce zmapovala situaci v této části zdravotnických zařízení napříč Českou republikou. Z celkem 15 provedených kontrol bylo v 10 případech zjištěno porušení předpisů, 5 kontrol bylo bez závad. Celkový počet nedostatků byl 39. Mezi jednotlivými zařízeními byly někdy velké rozdíly, od těch, u kterých nebyly žádné závady, až po ty, kde bylo závad více. Za zjištěné nedostatky byla uložena opatření k odstranění nedostatků, v 6 případech finanční sankce. Mezi nejčastější nedostatky zjištěné u zařízení zdravotnických záchranných

služeb patřilo překročení délky směny (6x), výkon stejně druhově vymezené práce v dalším pracovněprávním vztahu u téhož zaměstnavatele (5x), neposkytnutí nepřetržitého odpočinku v týdnu (5x), nedodržení povinností u další dohodnuté práce přesčas (5x), nevedení průkazné evidence odpracované pracovní doby (3x), překročení limitu celkové práce přesčas v průměru v týdnu (3x), nedodržení odpočinku mezi směnami (3x).

Tabulka: Přehled nejčastěji porušovaných ustanovení zákona č. 262/2006 Sb.

Ustanovení ZP	Popis porušení	Počet porušení
§ 37 odst. 1	Zaměstnavatel neinformoval při vzniku pracovního poměru zaměstnance o všech právech a povinnostech vyplývajících z pracovního poměru nebo ho neinformoval vůbec	213
§ 96 odst. 1	Zaměstnavatel nevedl u jednotlivých zaměstnanců evidenci s vyznačením začátku a konce odpracované směny, práce přesčas, další dohodnuté práce přesčas, noční práce a doby v době pracovní pohotovosti	118
§ 112, odst. 2, 3	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci mzdu nebo plat alespoň ve výši nejnižší úrovně zaručené mzdy nebo platu ve stanovené výši, případně mu neposkytl doplatek do této výše	88
§ 313 odst. 1	Zaměstnavatel nevydal zaměstnanci při skončení pracovního poměru, dohody o provedení práce nebo dohody o pracovní činnosti potvrzení o zaměstnání, případně v něm neuvedl všechny předepsané údaje	83
§ 92	Zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu tak, aby zaměstnanec měl nepřetržitý odpočinek v týdnu alespoň 35 hodin	81
§ 116	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu noční práce k dosažené mzdě příplatek ke mzdě nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	75
§ 118 odst. 1	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu práce v sobotu a v neděli k dosažené mzdě příplatek nejméně ve výši 10 % průměrného výdělku	74
§ 141 odst. 1	Zaměstnavatel nevyplatil zaměstnanci mzdu nebo plat po vykonání práce, a to nejpozději v kalendářním měsíci následujícím po měsíci, ve kterém vzniklo zaměstnanci právo na mzdu nebo některou její složku	38
§ 90 ZP	Zaměstnavatel nerozvrhl pracovní dobu tak, aby zaměstnanec měl mezi koncem jedné směny a začátkem následující směny nepřetržitý odpočinek alespoň 11 hodin	35
§ 113 odst. 3, 4	Zaměstnavatel nesjednal, nestanovil nebo neurčil mzdu před začátkem výkonu práce nebo mu nevydal písemný mzdový výměr	30
§ 114	Zaměstnavatel neposkytl zaměstnanci za dobu práce přesčas mzdu a příplatek nejméně ve výši 25 % průměrného výdělku a ani se s ním nedohodl na čerpání náhradního volna v rozsahu práce konané přesčas místo příplatku	26

Graf: Počty nejčastějších porušení

Hodnocení výsledku kontrol podle základní oblasti hlavního úkolu – pracovní doby a doby odpočinku - podle četnosti jednotlivých porušení:

Evidence pracovní doby

Vedení evidence s vyznačením začátku a konce odpracované směny, práce přesčas, další dohodnuté práce přesčas, noční práce, doby v době pracovní pohotovosti a pracovní pohotovosti, kterou zaměstnanec držel, dlouhodobě vykazuje nedostatky. Mnoho zaměstnavatelů ještě nevzalo na vědomí, že právní úprava nedávno zavedla vedení začátku a konců směn a dalších částí pracovní doby zaměstnance. Nadále se inspektoři setkávají s tím, že odpracovaná směna je vykázána pouze čárkou jako přítomností, pracovní doba není přerušena přestávkou v práci, která se do pracovní doby nezapočítává atd. V takových případech je obtížné prokazovat nejen čerpání přestávek, ale celou odpracovanou dobu, práci přesčas, čerpání náhradního volna, čerpání překážek v práci atd. Zavedení elektronického vedení evidence pracovní doby mnohému pomůže, ale není u zaměstnavatelů ještě tak časté.

Nepřetržitý odpočinek v týdnu

Velké množství nedostatků bylo dále zjištěno na úseku dodržování nepřetržitého odpočinku v týdnu, které často souvisí s celkovým dodržováním stanovené týdenní pracovní doby, délky směn a práce přesčas. Objevily se i případy, kdy je týdenní odpočinek v rozporu se zákonem uveden přímo v plánovaném rozvrhu směn. Zaměstnavatelé nezřídka vědomě plánují překročení týdenních limitů, a to i v rovnoměrně rozvržené pracovní době. Směny jsou také aktuálně nově přidávány a nastavovány tak, že zkrácený odpočinek v jednom týdnu nakonec není nahrazen odpočinkem v týdnu dalším. Často se s takovou situací setkáváme zejména ve zdravotnictví nebo v restauračních provozech.

Nepřetržitý odpočinek mezi směnami

Opakovaně bylo zjišťováno nedodržení nepřetržitého odpočinku mezi směnami v lékařských službách. Jako důvod kde je omezený počet odborného personálu, který musí pokrýt nepřetržitý provoz v těchto zařízeních, a to včetně zdravotnických záchranných služeb.

Odměňování v návaznosti na odpracovanou pracovní dobu, náhrada mzdy nebo platu, příplatky ke mzdě nebo platu

Právě neproplacení příplatků ke mzdě nebo platu za práci v noci, za práci přesčas, za práci v sobotu a v neděli patří mezi časté nedostatky. Z důvodu nedostatečného vedení evidence pracovní doby se tato skutečnost v některých případech obtížně prokazuje. Projevuje se to zejména v soukromém sektoru v maloobchodě, u bezpečnostních a hlídacích služeb a v restauračních zařízeních. Nejčastěji se jedná o příplatky za noční práci a za práci v sobotu a v neděli. Práce přesčas je aspoň částečně kompenzována náhradním volnem místo příplatku. Problém s evidencí neplaceného volna nebyl zjištěn.

Dodržování ustanovení o BOZP

Při kontrolách dodržování předpisů vztahujících se k bezpečnosti práce a ochraně zdraví při práci bylo zejména zjišťováno, že zaměstnanci nebyli vysláni k absolvování vstupní lékařské prohlídky před počátkem výkonu práce a jednou za rok v případě zaměstnanců pracujících v noci. Rovněž vstupní školení a vyhodnocení rizik vykazovalo nedostatky.

Ostatní obecné povinnosti

Nejvíce nedostatků bylo na úseku vzniku, změn a skončení pracovního poměru. Nadále inspektoři zjišťují nedostatečnou informovanost zaměstnanců o obsahu pracovního poměru, stejně jako že zaměstnavatelé nevydávají zaměstnancům potvrzení o zaměstnání ihned při skončení pracovního poměru. Dalším velkým obecným problémem je neposkytnutí mzdy ve výši nejnižší zaručené mzdy nebo její nedoplnění do zákonem stanoveného minima. Zaměstnavatelé rovněž své zaměstnance nesprávně zařazují do skupin prací podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávané práce. To platí zejména o zaměstnancích v maloobchodě, restauračních provozech a u zaměstnavatelů v oblasti strážních a hlídacích služeb. Tyto provozy se také ve větší míře potýkají s povinností dodržovat dobu splatnosti mzdy a výplatní termíny.

Sankce

Za porušení pracovněprávních předpisů bylo kontrolovaným osobám uloženo celkem **50** pokut v celkové výši **1.073.000 Kč**. Pokuty byly uloženy podle závažnosti porušení s ohledem na zaměření hlavního úkolu na dodržování ustanovení k pracovní době a době odpočinku.

Závěr

Cíle úkolu, opakovanými kontrolami na úseku agenturního zaměstnávání zamezit obcházení pracovněprávních předpisů, bylo dosaženo. Byla zmapována situace na úseku pracovní doby a doby odpočinku ve směnných a nepřetržitých provozech v nejvíce sledovaných odvětvích činnosti, kde by mohlo docházet k porušování zákona. V mnohých provozech byla kontrola provedena po mnoha letech poprvé, např. u zdravotnických záchranných služeb. U nich byl zjištěn stav průřezem celou Českou republikou. Kontroly ukázaly, že problémy, se kterými se tyto provozy potýkají, jsou podobné. S omezenými finančními prostředky je vždy nezbytné zajistit nepřetržitý a plnohodnotný provoz této veřejné služby. Proto zde dochází k překračování povolené délky směny, nedodržování doby odpočinku a kumulaci směn kombinací pracovních smluv a dohod o pracovní činnosti.

Restaurační zařízení, ubytovny a hotelové provozy patří mezi směnné provozy s největším počtem zjištěných nedostatků. Jedná se o provozovny, kde se velmi často střídají zaměstnanci, písemně je pracovněprávní vztah uzavírán se zpožděním, zaměstnání bývá často krátkodobé, zaměstnanci nebývají informováni o obsahu pracovního poměru, není u nich řádně vedena evidence odpracované pracovní doby, rozpis směn nebývá vypracován s předstihem.

Situace v maloobchodu se podle výsledků kontrol zlepšila, zejména pak ve větších prodejnách a supermarketech. Větší problémy jsou s dodržováním předpisů o pracovní době na malých provozovnách, kde se střídá malý počet zaměstnanců.

U montážních provozů a ve zpracovatelském průmyslu v potravinářství nebyly zjištěny zásadní nedostatky.

Počet nedostatků na úseku pracovní doby a doby odpočinku zjištěných při kontrolách a sledovaných tímto hlavním úkolem tvoří třetinu ze všech zjištěných nedostatků.

Hlavní úkol zaměřený na kontroly dodržování pracovněprávních předpisů na úseku pracovní doby ve směnných a nepřetržitých provozech tedy nebyl zařazen do plánu kontrol roku 2015.